

ENRIC ANSESA

FETS/FACTS · CAMINS · PERSISTÈNCIES · SENYALS

EXPOSICIONS

ENRIC ANSESA. FETS/FACTS

Bòlit, Centre d'Art Contemporani. Girona

Del 20 de novembre de 2020 al 31 de gener de 2021

ENRIC ANSESA. CAMINS

Museu d'Art de Girona

Del 5 de desembre de 2020 al 5 d'abril de 2021

ENRIC ANSESA. PERSISTÈNCIES

Casa de Cultura de la Diputació de Girona

Del 17 de desembre de 2020 al 20 de febrer de 2021

ENRIC ANSESA. SENYALS

Museu d'Història de Girona

Del 25 de gener de 2020 al 8 de març de 2021

ÍNDEX

01. PRESENTACIÓ	4-7
02. ENRIC ANSESA, LA LLUÏSSOR DEL NEGRE	8-13
Toni Álvarez de Arana	
03. ENRIC ANSESA. FETS/FACTS	14-41
Bòlit, Centre d'Art Contemporani. Girona	
UN OBSERVATORI, SEMPRE	16-21
Glòria Bosch i Mir	
FACTS/FACTS	22-24
Enric Ansesa Gironella	
CATÀLEG D'OBRES	32-41
04. ENRIC ANSESA. CAMINS	42-121
Museu d'Art de Girona	
EL NO AL NO I LA MIRADA LLARGA DEL CORREDOR DE FONTS	44-49
Narcís Selles Rigat	
CATÀLEG D'OBRES	50-121
05. ENRIC ANSESA. PERSISTÈNCIES	122-165
Casa de Cultura de Girona	
LA MATÈRIA DE LA QUAL ESTÀ FETA LA VIDA	124-129
M. Lluïsa Faxedas Brujats	
CATÀLEG D'OBRES	130-165
06. ENRIC ANSESA. SENYALS	166-207
Museu d'Història de Girona	
ENRIC ANSESA GIRONELLA, ARRELS GIRONINES	168-173
Joaquim Nadal i Farreras	
CATÀLEG D'OBRES	174-207
07. ENRIC ANSESA, UNA BIOGRAFIA	208-223
Toni Álvarez de Arana	
08. ENGLISH TRANSLATIONS	224-253

1. PRESENTACIÓ

PROFÈTICS RETORNS A LA TERRA DE SEMPRE

Girona presenta, en aquest final d'any 2020 tan convuls, un projecte coral per retornar a casa un dels seus artistes que no n'ha marxat mai, i per trencar amb el tòpic de no poder ser profeta en terra pròpia. Aquest hivern de 2020 s'enceten un seguit d'exposicions dedicades als més de cinquanta anys de trajectòria d'Enric Ansesa Gironella (Girona, 1945), el qual retorna als escenaris expositius de la seva ciutat.

A inicis d'aquest any 2020 es presentava a Barcelona una primera gran retrospectiva de l'obra d'Ansesa. Sota el títol de *Persistències*, el centre de Can Framis de la Fundació Vila Casas va dedicar, del 10 de febrer al 26 de juliol de 2020, una excel·lent visió de conjunt de la seva singladura artística. La proposta arriba ara a Girona amplificada i reformulada pel mateix comissari i ànima d'aquest projecte, Toni Álvarez de Arana, el qual ha aconseguit travar un tàndem únic i completiu amb l'artista per explicar-ne, plegats, l'obra.

A ell hem d'agrair la seva insistència per fer realitat la concurrència de diverses institucions museístiques en un únic projecte, i per saber donar-li la diversitat i complementaritat que el fan tan interessant. Álvarez ens proposa subratllar l'artista i fer-lo aflorar a ulls de la seva ciutat, que no ha abandonat mai, i d'on surten els seus primers referents, on s'esdevenen les seves primeres militàncies culturals, on ha desenvolupat la vida i on ha teixit gairebé tota la seva producció. Ansesa coneix bé Girona, la proposta ara és que Girona conegui, reconegui el ciutadà, l'artista i, sobretot, la seva obra.

Tot l'univers d'Ansesa se'ns mostra desglossat en quatre exposicions diferents i alhora sumatives que, des dels seus inicis fins avui, ens submergeixen en les divergències i les constants d'una obra i d'una vida evocada de manera sintètica en els títols de cadascuna de les mostres.

FETS/FACTS, a la capella de Sant Nicolau del Bòlit, Centre d'Art Contemporani. Girona, permet descobrir el darrer Ansesa, amb la presentació d'una instal·lació artística creada just per a aquest espai. Una obra punyent i crítica que ens afronta als

fets més dramàtics dels nostres temps i que emfatitza el compromís social de l'artista.

Camins, al Museu d'Art de Girona, ofereix un resum de l'itinerari més íntim i de l'evolució de l'artista des dels inicis fins al moment actual. L'exposició ens submergeix en un recorregut per la seva metodologia de treball, recollida en els seus dietaris, per l'exploració de la pintura i de l'escultura i de la simbiosi entre ambdues, per l'apropiació del negre i dels formats, grans i petits, com a constant, i per l'anar i venir de les temàtiques, que alternen la introspecció i la mirada crítica al món.

Persistències, a la Casa de Cultura de Girona, ordena els temes i les iconografies pròpies de l'artista, explicades a través de les seves obres de gran format. Unes obres que fan evident la continuïtat en la seva evolució, la constant del negre i la diversitat dels seus matisos i el rigor de l'exercici pràctic de l'art.

Senyals, al Museu d'Història de Girona, mostra l'Ansesa més gironí. S'hi descobriren les seves geografies pròpies —els espais viscuts— però també les geografies públiques: la seva participació en la vida cívica i cultural, les seves militàncies i les seves aportacions en la transformació i modernització de la ciutat.

Resseguir les quatre mostres ha de permetre dibuixar tot un itinerari de prop d'una seixantena d'anys en una lectura polièdrica i completa de la seva obra, del seu compromís amb la societat i de la relació amb la seva ciutat.

També, en aquest exercici d'exploració de la trajectòria, encara vigent, de l'artista, s'hi ha volgut sumar la veu d'historiadors i crítics d'art amb els quals Ansesa ha compartit territori i itinerari. A banda del text del comissari, Toni Álvarez de Arana, que introdueix les diferents exposicions i ofereix un extens resum biogràfic de l'artista, s'hi ha sumat la visió més personal de Joaquim Nadal, que ens evoca moments d'una infantesa compartida; les valoracions crítiques de la seva obra i de la seva evolució, des dels inicis, amb les reflexions de Narcís Selles i de M. Lluïsa Faxedas, i una lectura de la seva obra més recent a través de Glòria Bosch. Cadascuna de les seves aportacions queden recollides en aquest catàleg i donen pas i emmarquen les diferents mostres, que s'afegeixen en aquesta redescoberta de l'artista.

Com dèiem a l'inici d'aquestes ratlles, la voluntat no és altra que retornar a casa, a Girona, l'artista Enric Ansesa, retornar-lo al lloc d'on no ha marxat mai, a la seva terra de sempre, per mostrar-ne els més de cinquanta anys de trajectòria. Una proposta que esdevé, a més, singular pel fet d'aglutinar en el projecte diferents institucions culturals. Un sol projecte que es desmembra en diverses exposicions i de nou es fon en aquest catàleg que les sintetitza totes. D'igual manera, aquesta presentació vol ser única i plural alhora, i es clou amb la signatura conjunta de totes les institucions implicades: l'Ajuntament de Girona, la Diputació de Girona i la Generalitat de Catalunya, les quals a través de les seves institucions culturals —la Casa de Cultura de Girona, el Museu d'Història de Girona, el Bòlit, Centre d'Art Contemporani. Girona i el Museu d'Art de Girona— s'han unit per fer realitat un sol projecte, si bé ric de visions i matisos. Un projecte que testimonia l'encert de la confluència i la necessitat de continuar col·laborant totes les institucions culturals d'una ciutat en la construcció de la memòria i dels futurs i en la posada en valor dels seus artistes.

Elsa Ibar i Torras

Directora general de Patrimoni Cultural del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

Albert Piñeira i Brosel

Vicepresident segon i diputat delegat de Cultura de la Diputació de Girona

Joaquim Ayats i Bartrina

Vicealcalde i regidor de l'àrea de Drets de les persones de l'Ajuntament de Girona

“Una forma mai és res abstracte,
és un home, un ocell o alguna cosa més.
Forma és mai considerar la forma.”

Joan Miró

2_ **ENRIC ANSESA,** **LA LLUÏSOR DEL NEGRE**

Toni Álvarez de Arana
Comissari

ENRIC ANSESA, LA LLUÏSSOR DEL NEGRE

Tenir cura del territori, defensar el patrimoni artístic gironí, assenyalar més de cinquanta anys de treball per la cultura a la nostra ciutat, mostrar als més joves el sentit de l'art abstracte per així entendre millor tot el que es fa avui dia... Molts podrien haver estat els motius per fer aquestes exposicions, però per sobre de tot en destaquem dos; és un bon artista i és de Girona. Parlar d'ell és anomenar un dels referents plàstics de l'art català actual. El seu és un treball absolutament personal que el situa al marge de la majoria de companys de professió i que el fa fàcilment identificable per l'espectador a l'hora de plantar-se al davant d'una de les seves obres. Aquest gironí de soca-rel, nascut a Sant Daniel el 1945, va abraçar el negre i l'abstracció a mitjans dels anys setanta i no ha parat fins a convertir-los en senyal identitari del seu treball. Gairebé podríem parlar d'apropiació d'aquest color.

Amb uns anys de joventut marcats per la separació dels pares, un fet gens habitual a l'època, les seves primeres passes al món de l'art van estar encaminades cap a la ceràmica i la figuració, de la mà d'un parent que l'inicia i el tutela en el necessari domini del pinzell, imprescindible en una ciutat encara sota l'ombra de l'Escola d'Olot. En aquells anys la nostra Girona es trobava molt llunyana de com la coneixem a data d'avui. Era una capital de província petita amb una forta càrrega eclesiàstica que contrastava amb la Barcelona de la universitat i les seves protestes estudiantils, de l'Escola de Belles Arts de Sant Jordi, de la Massana, de Boccaccio, d'un carrer Consell de Cent amb els seus galeristes però també amb els seus col·leccionistes, de crítics com Cirici Pellicer o de pintors com Tàpies o Cuixart. Barcelona representava la modernitat i tenir accés a noves corrents de pensament i a altres plantejaments artístics, idees que aquí arribaven amb comptagotes, sovint previ pas pel bar L'Arc, mentre a tan sols cent quilòmetres, gent amb una edat similar exposava a la

mateixa galeria que Picasso o Miró. Una altra realitat, sens dubte, però això no va impedir, pocs anys més tard, la creació de l'Assemblea Democràtica d'Artistes de Girona i el que va representar de trencament, com ha recollit acuradament Narcís Selles¹. Tot plegat, encara posa més en valor la tasca feta en el seu moment per una generació, que tot i no formar un grup pròpiament dit, sovint va treballar de manera conjunta en allò que Oteiza anomenava escultura social, és a dir, enriquir culturalment el seu entorn preparant-lo per a una nova estètica, però a la vegada també per a l'arribada de nous creadors en un futur.

És en aquest context que Enric Ansesa comença a fugir del concepte de quadre com a finestra, a prendre la tela com un simple espai acotat on treballar, un pla sense perspectiva on tot és possible i a la vegada tot és qüestionable, inclús el propi negre, que a mesura que ens acompanya deixa de ser un color per tornar-se una mera superfície. Ens diu que una obra ha de contenir tot l'univers en l'interior, i per aconseguir-ho no dubtarà a acostar-se a diferents moviments. No ens ha de sorprendre trobar referències al *minimal*, art pobre, conceptual, cinètic o pop, ja que s'han convertit en recursos, diferents tons d'una paleta de pintor. És un treball fruit del seu temps, i com a tal és coneixedor de tots els corrents artístics, que farà servir cada vegada que ho requereixi. Aquesta producció l'ha situat com a pont entre les segones avantguardes catalanes i el conceptual, o com encertadament el va definir en el seu moment Francesc Miralles, un conceptual que pinta.

FETS/FACTS. CAMINS. PERSISTÈNCIES. SENYALS

Ja des dels inicis d'aquest projecte, el 2016 passat, teníem molt clar que si la nostra intenció era fer una revisió global d'aquestes cinc dècades de trajectòria professional d'Enric Ansesa, amb un sol espai museogràfic no en fariem prou. Per altra banda, la precària situació de la cultura al nostre país gairebé ens obligava a buscar la participació de més d'una institució, per així poder aconseguir l'edició d'un bon catàleg. No era una fita fàcil en un context com l'actual, en què els nostres programadors culturals fan autèntics miracles per poder presentar les seves propostes, però val a dir que des del primer moment, Bòlit, Centre d'Art Contemporani. Girona,

Casa de Cultura de Girona, Museu d'Art de Girona i Museu d'Història de Girona varen fer-se seu el projecte i la seva implicació ha estat total. Haig d'afegir que no és habitual tenir l'oportunitat de gaudir d'un equip de treball com el que hem tingut, com tampoc ho és el fet que els principals equipaments culturals d'una ciutat hagin reconegut plegats la feina d'un creador. Així doncs, prenent com a punt de partida la primera gran retrospectiva, a presentar a principis del 2020 al Museu Can Framis de Barcelona, es van construir quatre itineraris, cadascun amb entitat pròpia però que junts oferissin al visitant la possibilitat de conèixer de manera més completa, com i quina ha estat la producció d'aquest artista de casa nostra. Val a dir que mentre preparàvem la de Barcelona, a la vegada, creixien les de Girona, i aquestes ens permetien aprofundir-hi més, incloure-hi la seva obra escultòrica i també una instal·lació, un dels territoris habituals d'Ansesa. Esperem haver aconseguit aquesta visió de conjunt plena i diàfana del que ha estat el seu recorregut fins a data d'avui amb aquestes quatre exposicions.

Tot i ser cronològicament la primera a inaugurar, la capella de Sant Nicolau acull la seva darrera creació. Un treball entorn de les migracions, la violència policial i el control, cada vegada més gran, que aconsegueixen tenir de nosaltres empreses i governs a través de les noves tecnologies. El **Bòlit, Centre d'Art Contemporani. Girona** ens porta una obra punyent, directa, de rabiosa actualitat. Uns **FETS/FACTS** que ni tan sols una pandèmia mundial com la que estem vivint poden amagar, i que al ser presentats de manera conjunta ens formulen una realitat gairebé distòpica. Un món cada vegada més proper, on la solidaritat, la llibertat o la democràcia cotitzen a la baixa i es desposseeixen de tota raó de ser, mentre assistim narcotitzats a aquest gran teatre a través de les nostres petites pantalles, amb l'única preocupació de no perdre'ns el darrer capítol de la sèrie.

Un element a destacar d'aquesta obra ha estat la complexitat tècnica a l'hora de la producció. Les dimensions, la tecnologia i els materials necessaris per portar-la a terme, afegits als problemes logístics derivats del moment actual, han representat un repte per a tots els que hi han participat. El resultat final paga la pena per l'esforç realitzat per totes les parts implicades. I sí, efectivament, per buscar les imatges presents de la violència policial, no ens ha calgut anar gaire lluny, pertanyen a la nostra ciutat, a un 1 d'octubre que ens resultarà molt difícil, per no dir impossible, d'oblidar.

El **Museu d'Art de Girona** continua el recorregut amb uns **CAMINS** que ens porten a la part més personal de l'artista. L'Ansesa més íntim se'ns desplega amb un petit format de 27 per 35 centímetres, la seva mida més habitual, el suport amb què ell sempre s'ha trobat còmode. Tota aquesta composició dibuixa un fil conductor que ens guia, a la vegada que recull de manera cronològica la seva evolució fins al present. El seu procés creatiu al descobert. Un camí vital compilat en 48 quadres amb una proporció feta servir ja des dels seus inicis i d'on a posteriori naixeran obres de majors dimensions. Es podria pensar que són simples preparacions o estudis com hauria fet un pintor clàssic, però no és el cas, aquí parlem d'obres ja acabades, cuidades i plenament vàlides, que al ser traslladades a proporcions més grans adquiriran un aspecte gairebé totèmic, desdibuixant sovint les fronteres entre pintura i escultura/objecte. La majoria d'aquests treballs, igual que molts dels objectes conceptuals també presents en aquesta exposició, són els seus companys diaris a l'estudi, el seu entorn en el moment creatiu, el seu dia a dia al taller.

L'escultura, una altra de les constants en la seva producció, és present aquí en dos grups que ens permetran distingir una evolució des d'uns inicis purament conceptuals, en què el negre monocrom s'apropia i transforma elements quotidians del seu entorn, cap a obres en les quals l'objecte comença a ser manipulat o a incorporar altres materials a l'hora de ser modificat, però sempre mantenint la seva tonalitat. Aquest color o no color, convertit fa temps en identitari, fa profit als seus diaris, memòries en negre en què l'Enric recull el seu dia a dia, preocupat de tot allò que l'envolta i que per això mateix, l'afecta directament. Aquests diaris ens mostren un treballador pulcre i metòdic, però també assenyalen una necessitat vital d'aplegar sensacions, pensaments i moments viscuts.

El nostre curs ens porta ara cap a la **Casa de Cultura de Girona**, la nostra següent parada, on esperen unes parets que, per alçada i llargada, allotgen les obres de gran format. Gairebé totes provenen de l'exposició de Barcelona a la Fundació Vila Casas, amb la particularitat d'estar ordenades i presentades per la seva iconografia, prescindint de qualsevol referència cronològica a l'hora de penjar-les. El seu nom, **PERSISTÈNCIES**, no solament ens evoca el negre omnipresent, sinó també tota una sèrie de temàtiques, o propostes estètiques en aquest cas, que han tingut una continuïtat en la seva producció en el decurs d'aquests anys, i que

destaquen per la coherència i rigor. Coherència en tant que *ha persistit i persisteix* en uns plantejaments que podem trobar en els seus primers registres. Rigor, en una composició que sempre prové de la reflexió, i com a tal, cuida fins al darrer detall la seva realització, sempre pulcre, conscient que la seva perdurabilitat i el seu plantejament formal així ho demanen. Així doncs, d'aquelles cal·ligrafies inicials de finals dels setanta hem arribat al *dripping* que li serveix per fer un homenatge al seu estimat Miró, mentre els primigenis punts negres de principis dels vuitanta ens han portat en direcció a materials diversos com són agulles, cautxú o leds. De manera semblant, perseverant, aquella línia pintada que dividia per la meitat algunes de les seves primeres composicions, evoluciona cap a la sutura sota la influència dels *conchetto spaziale* de Lucio Fontana. Quelcom similar amb la creu, la gran icona d'Occident, reinterpretada tantes vegades aquest segle per creadors com Tàpies o Beuys, per esmentar els primers que ens venen al cap. Una creu que, després de més d'una conversa amb el seu estimat Damí Escuder, ara són quatre barres però també quatre rius.

Aquesta sala també ens mostra el moment més recent de l'artista, un període en què, després d'aquests cinquanta anys de fer camí de manera constant, als seus treballs ara s'hi poden trobar totes les persistències. Les sutures s'omplen de símbols, les creus tenen agulles i els estilitzats punts negres, realitzats amb pintura acrílica a principis dels vuitanta, han esdevingut un gruix de matèria mentre les xarxes de pensament es dediquen a capturar cal·ligrafies. Tot un conjunt d'elements que generen el seu món, amb un univers a cada obra. Tal com a ell li agrada.

La darrera proposta correspon al **Museu d'Història de Girona**. La seva presència aquí es converteix en la clau de volta que dona sentit a aquest reconeixement conjunt, ja que ens assenyala Ansesa i les seves aportacions culturals com a patrimoni gironí. Un llegat del qual moltes vegades no som conscients però que com tot fet cultural ens enriqueix com a ciutadans gràcies als seus valors implícits. Per posar en valor aquesta contribució ens ha semblat el més adient buscar els **SENYALS** deixats per la seva activitat, aquell pòsit que han generat les seves accions a la nostra població. El fet que aquests indicadors sovint no siguin exclusius d'Enric Ansesa i responguin a la col·laboració amb altres creadors, ens dona a entendre quina és

la seva visió del paper que ha de tenir la cultura a la nostra societat, a la vegada que també voldríem recuperar un moment de la nostra història recent encara poc reconegut. Un període en el qual la implicació social de la majoria dels artistes de casa nostra va ser un dels factors determinants per a l'entrada de Girona a la modernitat. Alguns d'aquests senyals d'aquesta militància cultural ja no es troben a la nostra ciutat, com les accions conceptuals fetes a les escales de la catedral i a la plaça de l'ajuntament, o aquelles obres de Miró, Picasso, Gris o Rousseau reproduïdes als carrers Joan Maragall i Jaume I. Altres, com les cases del riu, on Ansesa amb el seu inseparable Faixó van ser els artífexs del canvi cromàtic, s'han convertit en icones i han fet la volta arreu.

Aquesta mostra també acull una galeria de retrats, personatges tots ells vinculats a la nostra província, amb una relació directa amb l'artista on no falta una imatge de la mare. S'acompanyen d'un curiós Kennedy que Dalí no va ser a temps d'acabar i d'un Martin Luther King, provinent d'una col·laboració feta amb el King Center for Nonviolent Social Change d'Atlanta, amb motiu del quarantè aniversari de l'assassinat del reverend King. Tanca la mostra un conjunt de treballs dedicats a les conseqüències de la Guerra Civil a la nostra ciutat. Un homenatge als gironins caiguts en forma de retaule format per obres de petit format, un per cada difunt, un altre reconeixement en forma d'escultura dedicat a l'exili i un altre a Walter Benjamin, que inicialment estaven previstos per exposar al refugi antiaeri, però degut que la humitat faria malbé les obres no ens ha estat possible fer-ho.

A tall anecdòtic, el primer títol que va brollar per a aquest projecte va ser *Les cinc estacions*. Volíem plantejar quatre espais físics, i un cinquè, espiritual, sorgit de la contemplació de les obres exposades. Res ens faria més felices a totes les persones participants en aquesta empresa, que haver assolit aquest propòsit i aconseguir la vostra comunitat en aquesta experiència. Gràcies pel vostre temps i dedicació.

Toni Àlbar de Arana
Comissari

Muntatge d'exposició de l'ADAG a la Fundació Miró. Barcelona, 1976. Amb Antoni Tàpies, i Lluís Bosch Martí al darrere. Arxiu de l'artista

"Trites negres i les seves interaccions conceptualitzades". Acció realitzada amb Jaume Faixó a La Lluna, Girona, 1983. Arxiu de l'artista

Instal·lació "Espai Imaginari per a una representació del T.E.I." Girona, 1981. Amb Quim Corominas, Montse Costa i Jaume Faixó. Arxiu de l'artista

Visita guiada a l'exposició d'Ansesa a la Fundació Vila Casas. Can Framis, Barcelona, febrer 2020. Arxiu de l'artista

FETS/

FACT

3_

ENRIC ANSESA. FETS/FACTS

Bòlit, Centre d'Art Contemporani. Girona

Del 20 de novembre de 2020 al 31 de gener de 2021

“Sovint l’absència de llum és per a mi un descans per als meus ulls que volen veure fets en cadascuna de les coses que observen o miren.”

Enric Ansesa

UN OBSERVATORI, SEMPRE

Glòria Bosch i Mir

Historiadora de l’art i investigadora

UN OBSERVATORI, SEMPRE

Amb els ulls clucs, la fosca es converteix en llum, es conceptualitza el sentir, mentre els suports tècnics i materials permeten donar vida, equilibrar forma i expressió, com veiem en aquesta instal·lació, *FETS/FACTS*. El què vivim i l'experiència fan de l'art un procés de coneixement, sempre obert, que ens qüestiona i ens transforma infringint els codis i els límits imposats. Com diu Enric Ansesa, "absolutament tot, fins a l'infinit, és matèria de les arts". Des del rescat del més proper al compromís amb els fets i la injustícia que actua a base d'impunitats com si fossin els xecs d'un vell talonari, des dels problemes que ens afecten com a condició humana a la seva presa de consciència, construïda des d'una base de cultura i d'aprenentatge universal, des d'un món en què conviuen concepte i pensament amb la fluïdesa d'un camí orientat per la reflexió i el posicionament ètic.

Mentre el poder aïlla per amagar, ell ens descobreix tot un món que emergeix de la foscor, sota els llindars de la percepció. El primer toc d'atenció, tan sols entrar en el clos de la capella de Sant Nicolau, en una foscor absoluta i, en direcció obligada, una càmera s'introdueix en la nostra intimitat per alertar-nos de les noves tecnologies que vindran. Ens grava directament i, de manera immediata, la primera pantalla frontal ens torna les imatges com un mirall. I apareix l'amenaça del control digital en la nostra vida, com ens poden coartar les llibertats individuals encarats a un fet que evidencia com es desintegra qualsevol tipus de confiança en els poders, i els leds li permeten treballar com si fossin les esclatxes.

A les fosques, en un espai de memòria, esclata a banda i banda de l'absis la llum mòbil d'una conceptualització ètica dels *FETS/FACTS* cap a altres maneres de mirar. Dues pantalles immenses i enfrontades com si fossin pintures, amb un raig làser vermell que travessa l'espai i les uneix. A la dreta, un procés immediat, proper, a tocar; mentre a l'esquerra hi ha els naufragis dels immigrants, llunyans. Res no és gratuït en aquest homenatge

al col·legi Verd de Girona, ni tan sols les hòsties en un context de barbàrie, amb imatges dels enfrontaments repressius de l'1-O, una visió genèrica i reduccionista dels fets "com a memòria en blanc i negre". Es connecten els poders amb la història com a autèntic mirall de la societat en la qual vivim.

Aquests fets viscuts en la immediatesa es connecten amb els facts, amb una altra brutalitat que es viu des de la distància d'una Mediterrània agonitzant, amb una denúncia adreçada cap a les morts dels refugiats i a uns poders reunificats per aprofitar-se del què és un drama humanitari. La fosca, entre el negre i la llum dels leds, ens deixa rostres anònims i observem com el drama d'un fet concret es transforma en un altre d'universal que, per extensió, podria portar-nos a més reflexions sobre la barbàrie amb rostre humà del planeta.

Les intervencions sobre aquest fons esclaten i ens situen davant de la nostra pròpia experiència, la d'un món que inverteix el sentit de justícia penalitzant els drets humans per protegir la llibertat d'una corrupció extrema; un món en què l'ètica del sentir s'evapora dins del caos, entre la necessitat de sentir-nos lliures i les fissures provocades per les repressions, pels qui ens volen obedients sota uns paràmetres per a ells inqüestionables. Per això Ansesa fon memòria personal i col·lectiva amb una actitud compromesa que vol contribuir a socialitzar i crear una solidaritat.

Quan va presentar *Persistències*¹ es van desplegar cinquanta anys de trajectòria que permetien valorar un rastre, una mena de palimpsest que permet reescriure la seva actitud creativa des de la base, amb totes les variants formals i tècniques que transformen el llenguatge. Des del silenci d'un observatori proper als primers descobriments, quan encara era un estudiant, fins que s'instal·la a Les Pedreres per prendre distància del brogit intens que sovint condiona, malversa situacions, accions i paraules. Ell tan sols volia mirar de lluny la seva ciutat i ser-hi d'alguna manera, aprofitant aquell silenci de laboratori i taller alhora, un silenci de rescat entre els records de la memòria que fan de pont amb el present. Entre les moltes converses mantingudes al llarg dels anys, recordo sempre aquest desig de distància, però no com aïllament sinó com a necessitat d'assumir

plenament la funció de l'observatori des de la llibertat i la independència del seu pensament, per a comprometre's en cada moment amb el món que li toca viure, perquè té molt per fer i compartir, sempre lluny d'encapsular l'experiència programada, tal com voldria la mercaderia del poder. Al final del recorregut de *Persistències*, s'hi podia veure *Memòries* (2019), un treball on combina la llum led amb el vídeo, un suport inèdit que connecta directament amb *FETS/FACTS*, també pel nexa amb la denúncia de les càrregues de l'1-O, amb imatges que recollien una part social i política, que ens porta als fonaments de la lluita per les llibertats a través de la seva experiència activa en l'Assemblea Democràtica d'Artistes de Girona (ADAG), entre 1976 i 1978, amb obres com *Homenatge a Oriol Solé Sugranyes* (1976).

De la mateixa manera que de jove es feia ell els colors i anava integrant diferents tècniques, l'evolució dels punts, les cal·ligrafies, les horitzontals, les agulles, les sutures i les creus posen en evidència una transformació constant i unes connexions, més enllà de la data de realització —*Presències XXVA* (1980), *Camps daurats* (2017); *Espai i punts amb línia blava* (1980), *Presència 117X* (2019); *Iron cercle* (2001), *Iron fields* (2002), *Camp blau profund* (2018)...—, fins a convertir-se en leds. Les agulles no són res més que els punts esdevinguts defensius i aquests leds ara esdevenen elements vius, de la mateixa manera que els punts o les creus ens parlaven abans dels morts. Ens constata com aquests punts, ara leds, "venen dels relleus numerats de matèria negra, que l'amic, ja traspassat, Arnau Puig, descriu com a llista de morts o com a llumets d'un cementiri italià", però "són també les gotes dels paviments de cautxú italians, que ens varen modernitzar els terres els anys seixanta, són això i més, són les cuques de llum que buscàvem en els jardins d'adolescents o les fosforescents imatges de les marededéus de Lurdes que ens vetllaven les nits". I, el negre, sempre com a concepte essencial del seu treball, un fora límits que permet incorporar a una travessia infinita el món de la instal·lació i la vídeo-creació. Amb això només vull dir que és important no centrar la visió en l'obra per etapes, perquè de fet tot està connectat i en trànsit experimental. Crear, davant la crisi del sentit, esdevé un *continuum* inabastable en el qual intervenen molts factors diversos i situa la condició humana en una constel·lació que no sempre té rostre humà. Interrogar sobre què sentim entre diferents paradigmes

tenint en compte la durada intemporal dels *FETS/FACTS*, de tot allò que inutilitza els límits.

El paper de l'artista és bàsic en aquest pèndul que es desplaça món enllà i alhora es replega sobre la memòria per fondre's amb el més immediat (això és evident quan posem en relació obres de diferents èpoques amb una actitud compromesa, in-subornable al llarg dels anys), un trànsit que ens permet retrobar-nos a nosaltres mateixos com a lectors i qüestionar-nos. El record és també com un ordinador que permet continuar amb els efectes de la memòria, un disc dur persistent que actua sobre l'experiència entre parcialitats i fragilitats que ens alerten sobre com vivim i ens relacionem, dels perills de la servitud, de com hauríem d'actuar entre tants paràmetres enganyosos que tenen com objectiu unificar el control. Vivim immersos en *FETS/FACTS*, entre teories que es contradueixen en funció del que ens volen fer creure mentre entomem una corrupció global amb lògiques imposades.

Quan fas camí amb ell, el silenci surt xop d'històries i de relacions. La seva mirada ha estat com una mena de pou xuclador, perquè aquella curiositat de petit no s'ha esgotat mai. De fet, és l'eina d'aprenentatge essencial de tota investigació, experimentant sempre amb tots aquells coneixements que et dona la vida. Recordo aquelles finestres dels primers anys setanta, quan les lletres i el concepte envaeixen l'obra, i de nou em trobo amb la seva preocupació sobre els fets, amb una clara intenció d'interpel·lar-nos amb els mateixos conceptes de llibertat i justícia. L'any 1976, quan desapareix la finestra que emmarca, apareix en el seu lloc un fons negre amb quadrícules i les lletres, un camí que mentre avançava no ha deixat mai de parlar de l'art com a experiència social. I aquest nucli d'emergència per a les imatges de la memòria, per a les afinitats entre diferents èpoques, és conseqüència d'una actitud constant, perquè per a escapar-se d'un sentit aparent de canvi, és necessari assumir el paper que permet l'evolució i la contemporaneïtat de qualsevol proposta. Segueixo el record del camí cap a una altra exposició, *Rastres i senyals*², en què l'àcida incisió en les crisis i el difícil equilibri d'una societat tocada per totes bandes era un fet evident que, no tan sols ens parlava del moment, sinó que avançava moltes de les grans preguntes que desembocarien en aquest altre moment

¹ Ansesa. *Persistències*, exposició a cura de Toni Álvarez de Arana, inaugurada el 10 de febrer del 2020 a l'espai Can Framis, Barcelona, de la Fundació Vila Casas. Degut al Covid-19 i el temps de confinament, es va allargar fins el 26 de juliol.

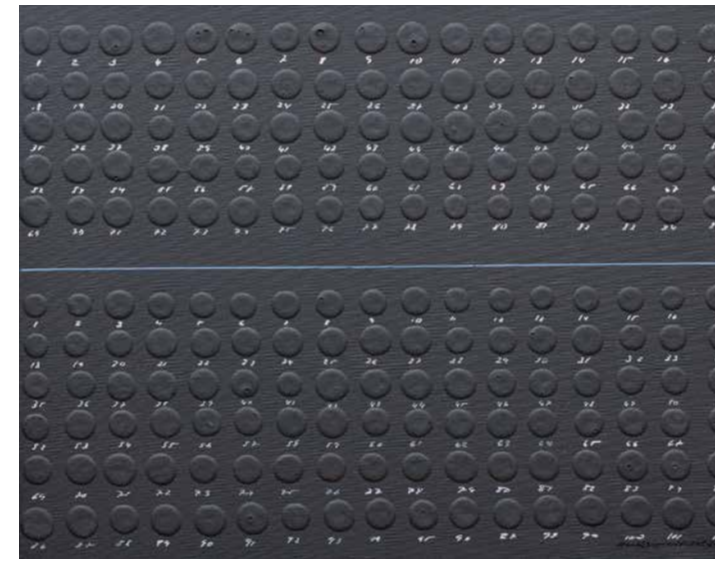
² El 30 abril de 2009 vam presentar l'exposició *Rastres i senyals* a la Fundació Vila Casas de Barcelona i se li va dedicar el Quiral Art, núm. 23.

que estem vivint avui. A les pintures de punts, cal·ligràfiques o amb ferides que sempre es tancaven amb punts de sutura, s'hi oposava la metàfora visual dels suggeriments de volums i instal·lacions, dels objectes poètics transformats conceptualment per l'àcid corrosiu de la crítica. I recordo una imatge poètica que ens connectava directament amb el naixement del color negre en la seva pintura, un viatge al negre paisatge del Vesuvi transformat d'immediat pel blanc de la neu. Des d'allà, des dels diferents registres del blanc, ell va viatjar al negre com a infinit que ordena l'energia, un negre que no és tan sols negre i amb una mica de moviment *slow*, els nostres ulls descobriran tot el que s'amaga sota aquesta aparent continuïtat.

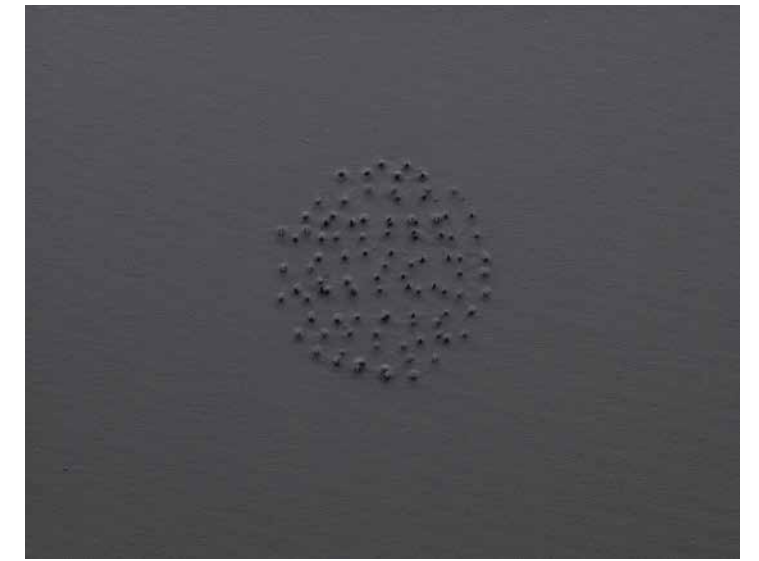
Des de la seva posició d'artista ens parla de l'obra com si es tractés d'un encefalograma del què pensa i sent, i ofereix alhora la radiografia amb les eines essencials per a qüestionar-nos i, en definitiva, ajudar-nos a prendre consciència de quin és el nostre paper i com podem contribuir en la transformació del món. Vivim en una fragilitat global i som incapaços de reaccionar? Estem en mans d'un conductisme que determina violència i crueltat? No es poden repensar altres maneres de viure que no siguin les d'estar sotmesos als mecanismes de mercat? On està la solidaritat global i la cooperació? Neguem l'existència del perill i recolzem la hipocresia o el cinisme? Qui altera les condicions de vida del planeta? De la mateixa manera que ens preocupa ser atacats per un virus, no som capaços de pensar que el virus més potent i destructor ha estat la pròpia humanitat. Però preferim avançar entre negacions, especulacions, conspiracions i enganys, entre notícies falses i brots constants de racisme, entre superegos i cercles personals obsessius que s'arrapen als interessos a base de manipulacions per aconseguir el primer lloc al rànquing del mercat, mentre la solidaritat s'enfonsa, perquè "el mar de la cultura –com diu Ansesa– s'ha convertit en la tomba de la nostra cultura". Aquesta exposició és "un crit a la indiferència" i "demana el naixement d'una força solidària que hauria de socialitzar el benestar per a tots, un compromís de l'art amb la història". Les catàstrofes planen pels nostres horitzons, i no necessàriament tan sols les que veiem a *FETS/FACTS*, perquè el problema més greu és que "som enemics de nosaltres mateixos", amb la incapacitat no tan sols de posar-nos en el lloc dels qui pateixen sinó en la necessitat de canviar un sistema. A veure si, com proclamen algunes veus, som capaços de posar en marxa una societat alternativa abans que sigui massa tard,

una xarxa de lligams que funcioni de manera horitzontal, com la seducció pictòrica que sent per Modest Urgell, reconeguda també per Joan Miró en la senzillesa i la divisió d'uns espais poblats pel silenci d'uns horitzons infinits. Com ens diu Ansesa, "el camí està en l'últim pas i el recorregut depèn de nosaltres, conscients que no arribar també és un destí".

Glòria Bosch i Mir
 Historiadora de l'art i investigadora

Enric Ansesa
Espai i punts amb línia blava, 1980
 Acrílic sobre tela
 27 x 35 cm
 Col·lecció particular

Enric Ansesa
Iron cercle, 2001
 Mixta sobre tela
 27 x 35 cm
 Col·lecció particular

Enric Ansesa
Memòria, 2019
 Leds i vídeo sobre fibres
 25,6 x 51,2 cm
 Col·lecció particular

FETS/ FACTS

Amb els ulls clars dins la nit fosca, la llarga nit en la qual quan som conscients ens situem. Dins la vigília de la son, un pot resseguir parts del cos i anar redescobrint petits relleus que configuren textures de la nostra pell, cadascuna pot ser una referència, una alerta o avís, depèn de l'estat en què ens trobem en aquell moment.

Sovint l'absència de llum és per a mi un descans per als meus ulls, que volen veure fets en cadascuna de les coses que observen o miren.

Mirar no és veure, veure provoca un seguit de reflexions, observacions i investigacions que ens porten sovint al límit de la percepció i la seva interactivitat.

L'absència de llum no és cap negació, tot el contrari, és la font, potser la deu de l'energia i les seves sinèrgies, és un estat més enllà de la realitat visual, és la foscor necessària que necessitem per mirar l'art del cinema, per exemple, que és l'art de la llum, el moviment, el color i la interacció dels sentits.

Sovint tancar els ulls és l'oposat al que sembla, és obrir la visió a les realitats sempre amagades per mercaderies o jocs malabars. Com deia el poeta J. V. Foix, "És quan dormo que hi veig clar".

En les arts, l'observació sol ser un camí per a la concentració, però sovint no ho és per a la conceptualització del sentir, el cervell sovint necessita un catalitzador per aglutinar i fixar la idea, materialitzar una idea és una alquímia de la realitat humana, donar forma a la matèria, un ideal segons Aristòtil.

De jove, m'exercitava a concentrar-me amb els ulls clucs, tancats fortament, i intentava veure el que em proposava. Sovint, després d'un seguit d'espurnes lluminoses i estels visibles en la foscor de l'ull, es materialitzava la imatge desitjada.

Avui espero poc dels ideals que ens prediquen, he après a relativitzar-ho tot o gairebé tot, si res més no, estic en l'intent. Continuo creient que cal explicar les funcions de les coses, fins i tot de les metafísiques, per poder entendre i valorar les accions i els fets. L'art inútil és altament necessari per poder diferenciar el concepte de la conducció, generalment les modes no formen part de les avantguardes, solen ser mimetismes i dissolvents d'elles.

El silenci sovint és una paraula que explica el que no entenem, com el buit és el que determina la funció d'un got. El camí està en l'últim pas i el recorregut depèn de nosaltres, conscients que no arribar també és un destí.

Els nostres camins són tots en el mateix context, el planeta, siguin iguals o diferents. Com tots els colors conformen l'espècie humana i com tot forma part activa de la vida.

El conductisme ha determinat tant com la violència i la crueltat que avui encara no hem desterrat.

Hauríem de contribuir a socialitzar i intentar crear una solidaritat per redistribuir els mitjans per viure i abolir les acumulacions i les misèries.

La vigília em porta al somni, de la representació formal a l'essència i la funció de l'objecte, el temps ensenya que sempre s'aprèn, que tot és escola, fins i tot el fracàs i la negació.

Evolució és un camí que no s'acaba, l'acabem quan deixem de caminar, la paraula fi és sinònim de res més o fins aquí.

De Sant Nicolau, en el somni dels ulls clucs, recordo històries que jo imagino en imatges, pedres, taulons, bastides, vapor, cants, misses del gall i casaments. Arquitectures de la memòria en un espai que encara és viu.

Silenci d'un discurs que neix de la memòria, dels vells records de les puntuacions en les cal·ligrafies gòtiques, els punts de la geometria dels conjunts, de la integral tan a prop del lloc de naixement de Lluís Antoni Santaló damunt d'un cementiri i sota la mirada de vidre de la rosassa de Sant Pere, memòria d'un espai proper a la memòria.

Entre somni i realitat, l'art és una eina per analitzar el pensament d'un temps, és un camí que porta a indrets en situacions insòlites, però determinades per un parrac penjat en un estenedor, per una concepció de l'espai i la seva ocupació.

D'on ve el que un veu i interpreta, com una radiografia que supera el seu format. D'aquells camins en la foscor, cercant de tant en tant les ombres en ferradura de les llums escadusseres i grogues, de restriccions i poca inversió, on s'intuïa el volum d'un arbre, una façana o el contínuum d'una muralla fosca i potent, sota el so dramàtic, però estimat, de les campanes de la catedral de Santa Maria, que puntualment, junt amb el coet gòtic cap al cel de Sant Feliu, ens vigilen com els pares d'un matrimoni de pedra i art.

Memòria de les vestes de la processó sòbries de color, encadenades, descalces, amb formes i mirades en un món desconegut, tot, absolutament tot, fins a l'infinit, és matèria de les arts, per entendre-ho un i explicar el que sent com a testimoni.

FETS/FACTS és això i més, una part d'un crit, una atenció, però també un testimoni, en què uns punts, ara leds, que venen dels relleus numerats de matèria negra, que l'amic, ja traspasat, Arnau Puig, descriu com a llistat de morts o com llumets d'un cementiri italià, són també les gotes dels paviments de cautxú italians, que ens varen modernitzar els terres als anys seixanta, són això i més, són les cuques de llum que buscàvem en els jardins d'adolescents o les fosforescents imatges de les marededéus de Lurdes que ens vetllaven les nits.

Darrere cada punt negre hi ha un led, que és una part d'una pantalla, que configura unes imatges, que ens il·lustren d'uns fets testimonials. Les cròniques d'uns desastres de l'humanisme, que l'ètica d'una estètica les vol mostrar com a eina política de la memòria.

A l'austera i estimada capella de Sant Nicolau, construïm una reflexió a l'entorn d'uns fets i ensenyem una memòria visible com un document per a la història.

No són somnis, ara són realitats. A Imaginart, una primera peça de cautxú que continuava el discurs dels punts i més tard de les agulles. A Vilabertran, la gran exposició, amb díptics i tríptics,

grans formats contra els murs de pedra de l'antiga abadia, va ser un assaig extraordinari per a un dels meus grans somnis: situar una peça per a la reflexió en una capella de la catedral de Santa Maria a Girona.

L'estètica del silenci i l'ètica de l'art testimonien el temps i la seva evolució, cal preparar icones per mantenir l'església al dia, la multiculturalitat, la llibertat de creences, però, pel damunt de tot, el respecte a la vida, la llibertat i la igualtat de tots davant els orígens i la causa incausada.

Sovint estic atent al que passa i al que pot venir o el que ja és aquí. Dia a dia, l'evolució ens porta a una descoberta constant, cal tenir informadors i hermeneutes col·laboradors que ens ensenyin què miren els nous ulls i què ens pot interessar.

El Bòlit-Sant Nicolau, espai molt estimat per mi per moltes raons. Cal portar-lo a la foscor, l'absència de llum és una font d'energia.

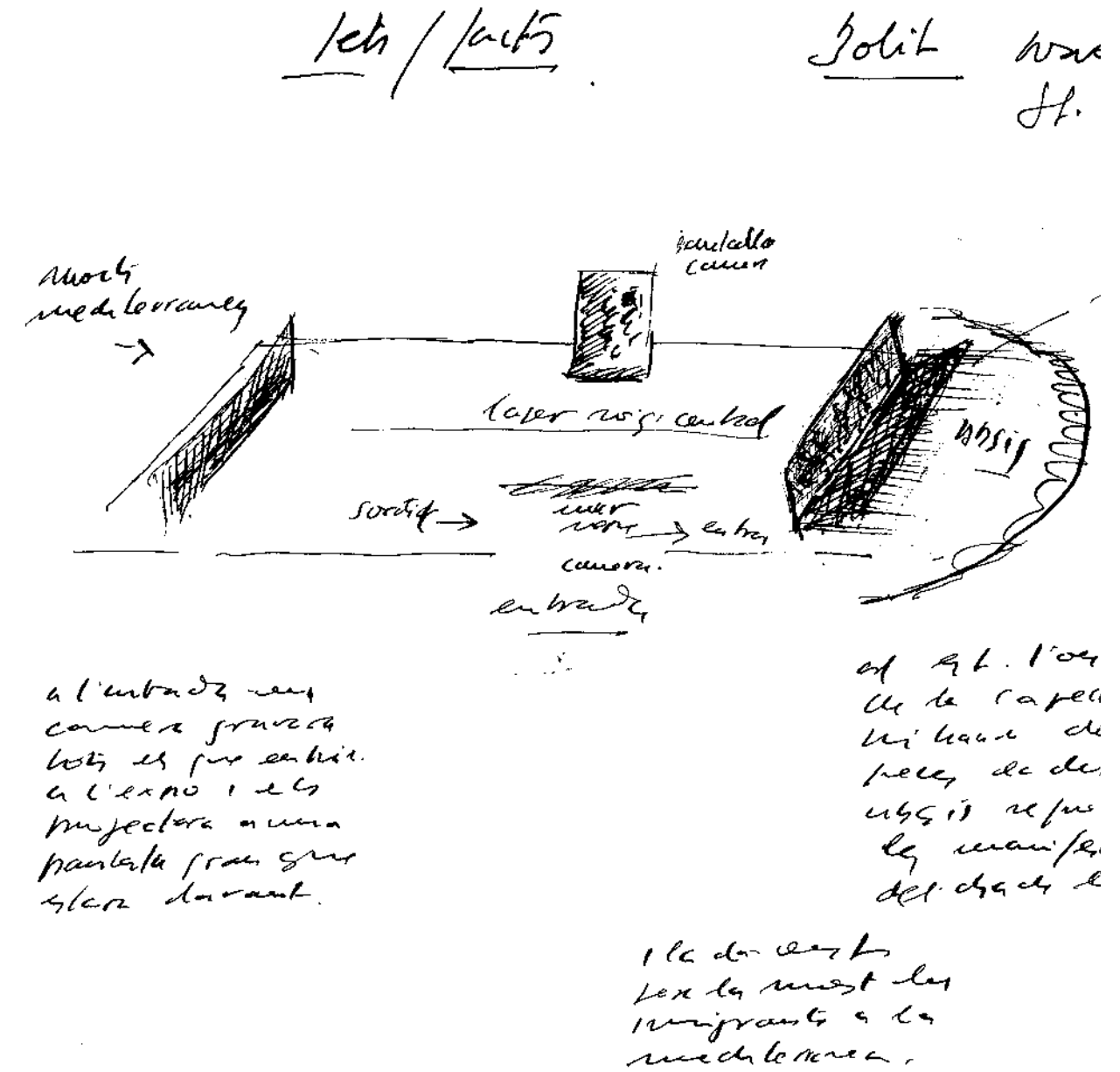
A l'entrar, una muralla negra ens obliga a anar a la dreta i, al davant, una peça rectangular de 192 cm x 100 cm, amb una superfície de leds, ens reflecteix tot el que entra, amb les imatges i característiques de cadascú. Aquí és una eina de control estètic, però ens adverteix del que ve i del control a què estarem sotmesos. A l'absis, a la dreta, on hi havia l'altar, es situa l'obra *Fets*, de 100 cm x 384 cm, en què les imatges tractades, de l'1 d'octubre de 2017, damunt d'una superfície de punts leds, ens ensenya i constata la violència emprada contra els ciutadans, en diversos indrets del país, per les forces de seguretat.

L'1 d'octubre és un referent i dia a dia ho serà més pel seu significat i la seva simbologia. És un testimoni de la brutalitat d'un sistema i un concepte tan primitiu de les polítiques d'estat, que commociona per la seva barbàrie.

Els que coneixíem les revoltes dels anys seixanta als vuitanta teníem maneres d'evolucionar en paral·lel a l'hora de seguir els fets. Ara, tot és molt diferent, els materials, la preparació especialitzada i contundent, amb els sofisticats equipaments i escenografies. És una recreació d'un atac medieval o els temuts atacs a la baioneta calada.

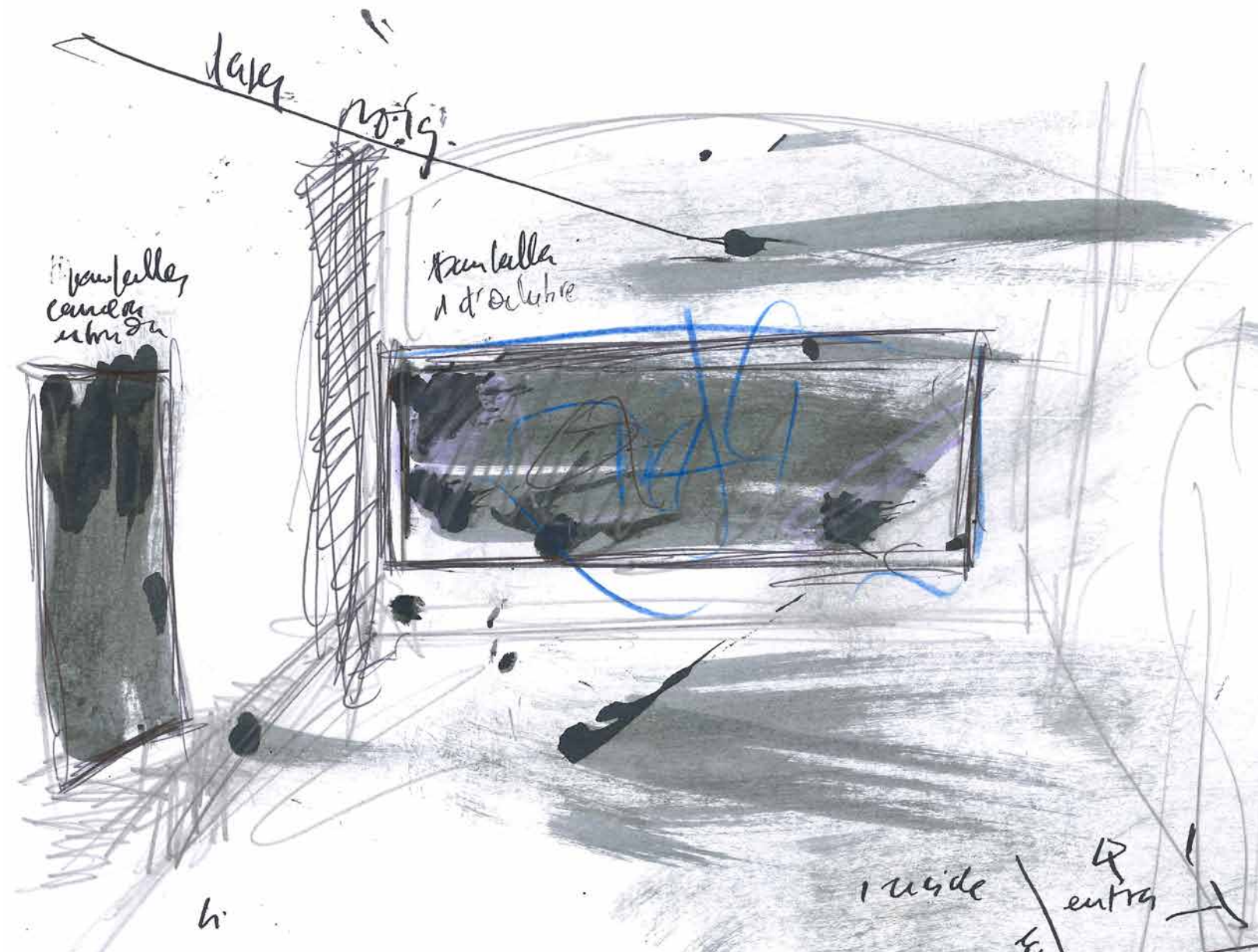
Tenim dels fets mils de fotos i vídeos, propis i a les xarxes, on es troba tot el que il·lustra els fets. N'hem recollit alguns i s'ha preparat una visió genèrica que tractada amb una estètica reduccionista ens mostra una visió dels fets com a memòria en blanc i negre.

A l'esquerra, al fons, l'altra obra, *Facts*, també de 100 cm x 384 cm, és un homenatge als emigrants que volen ser immigrants, però en realitat són refugiats de les moltes i diverses agressions que reben en els diferents països d'origen i acaben rebutjats pel que s'anomena civilització occidental. Es mostren imatges de les platges plenes de mort o de l'esperança de vida dels que arriben per l'esforç o per la voluntat del mar en el naufragi. El cementiri blau de la Mediterrània, històricament mar de la cultura, és ara un mar de la indiferència i l'interès del càlcul. Bàsicament s'intenta ensenyar els fets i les realitats d'aquesta indiferència, el dret bàsic de superar la barbàrie i la misèria. És una visió estètica que relliga un continuïum a partir dels punts, convertits en llum i imatges, i ensenya aquest cant als abnegats voluntaris que es juguen la vida per salvar-ne. És un crit a la indiferència que demana el naixement d'una força solidària que hauria de socialitzar el benestar per a tots, un compromís de l'art amb la història.

Enric Ansesa
Primavera del confinament, 2020

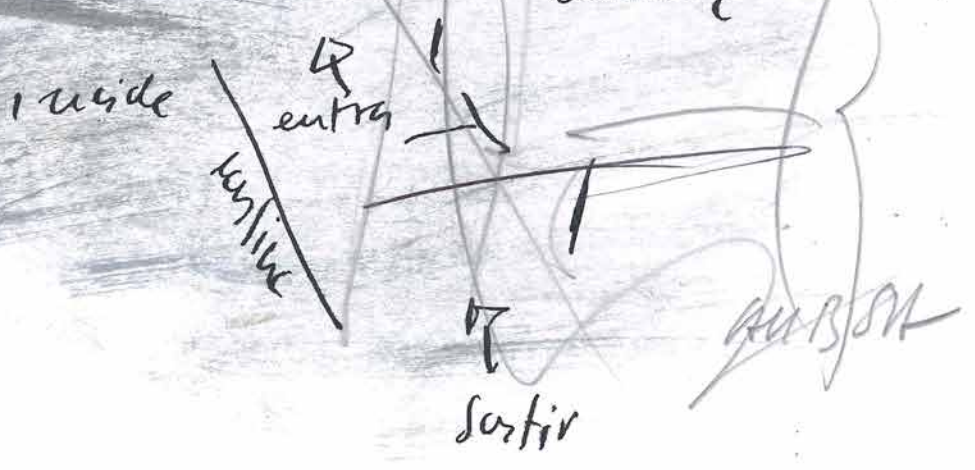
Esbossos preparatoris per a l'exposició *FETS/FACTS*, 2020
Cafè, llapis i tinta sobre paper
21 x 29,7 cm
Arxiu de l'artista

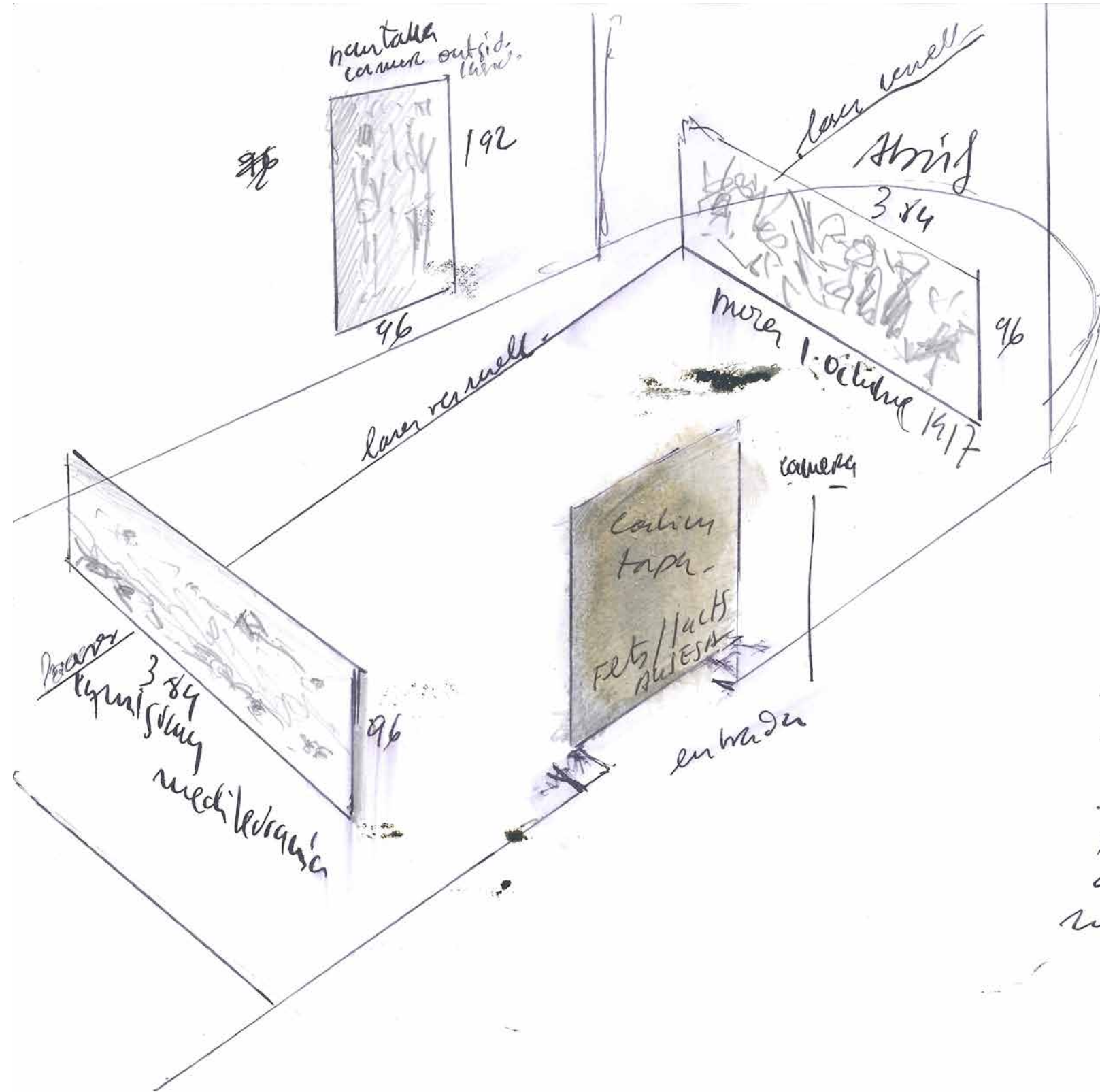
interieur
de St. nicolas
siècle XII-

les vitraux de
l'abside
et les
de vitraux

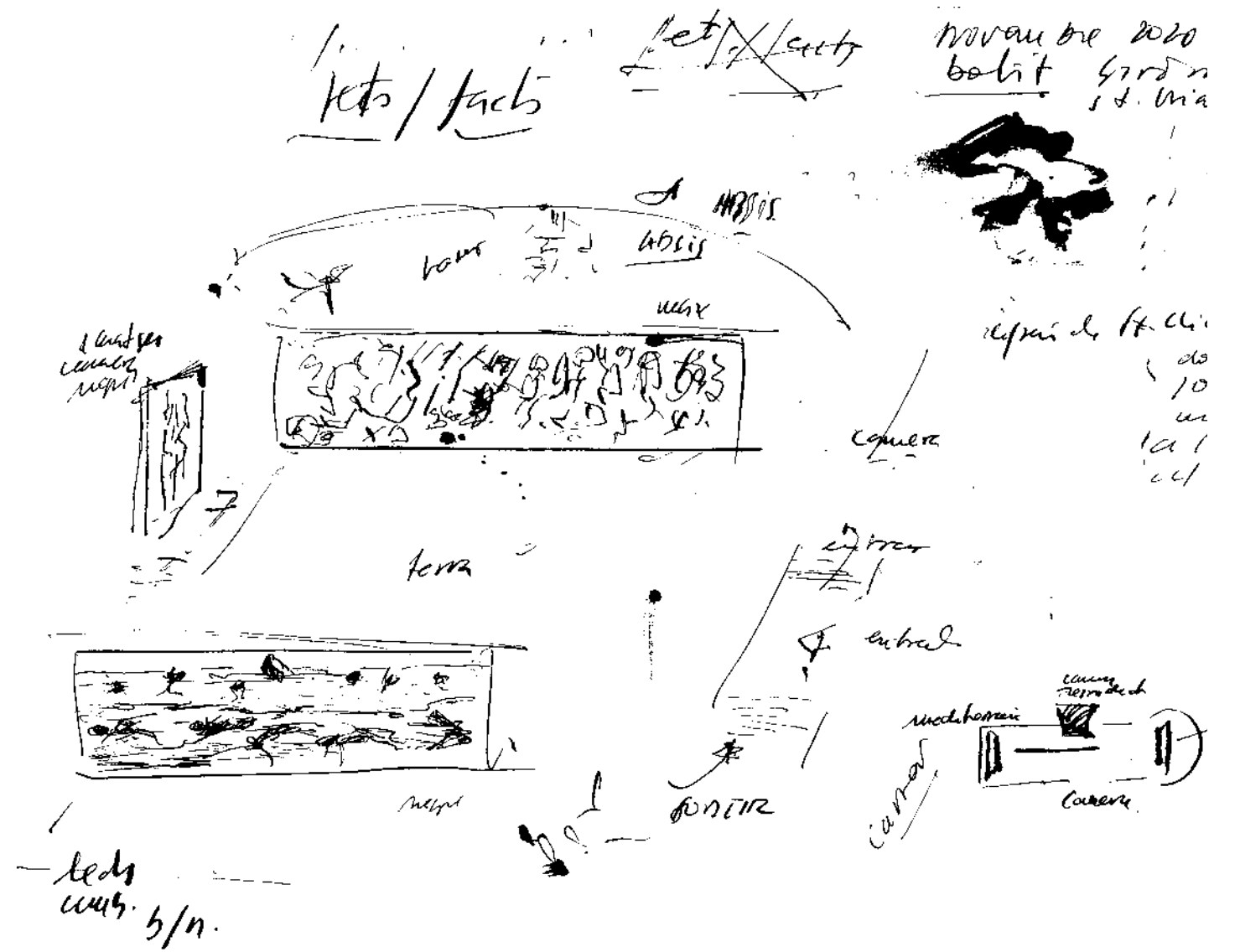
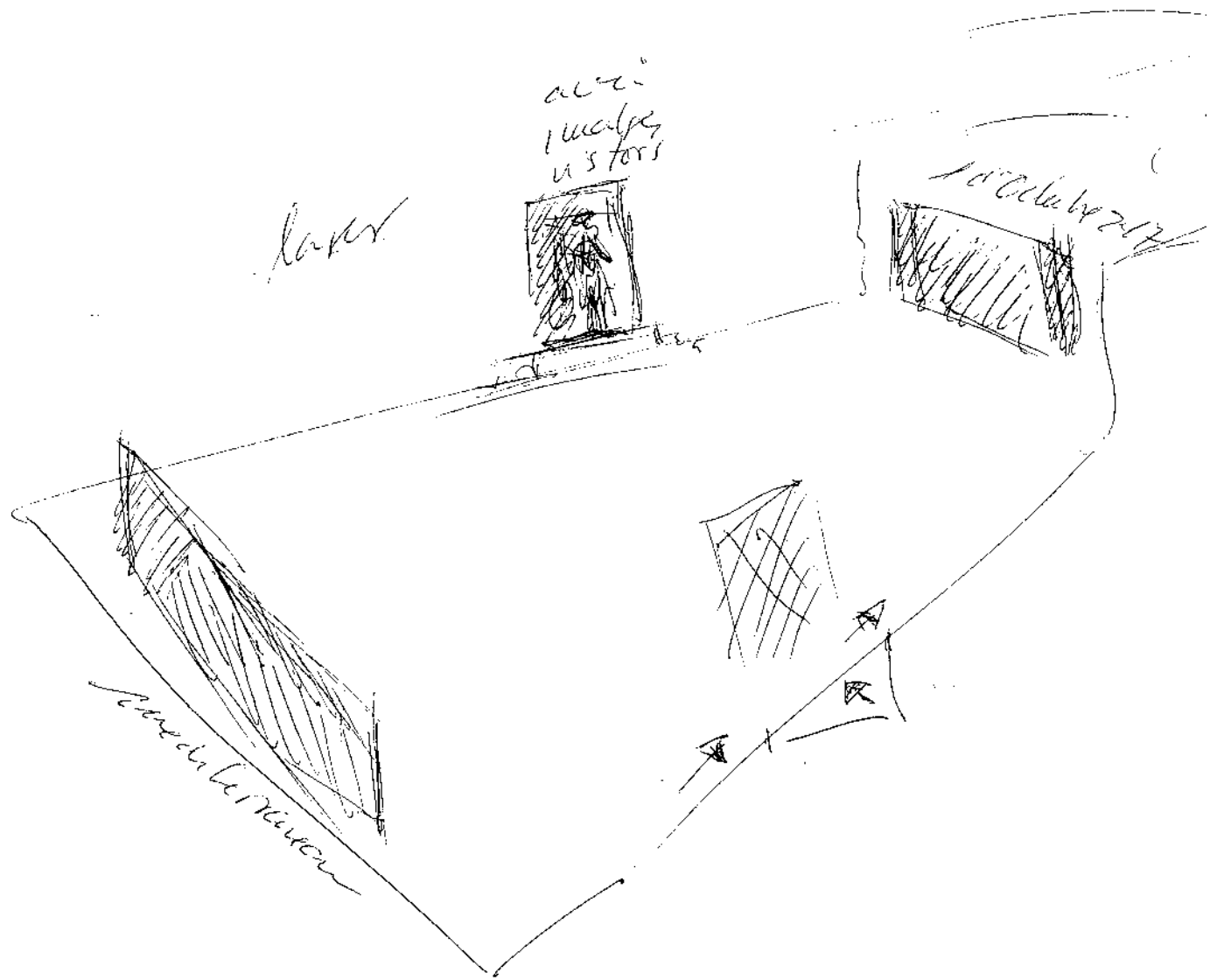
abside
entree

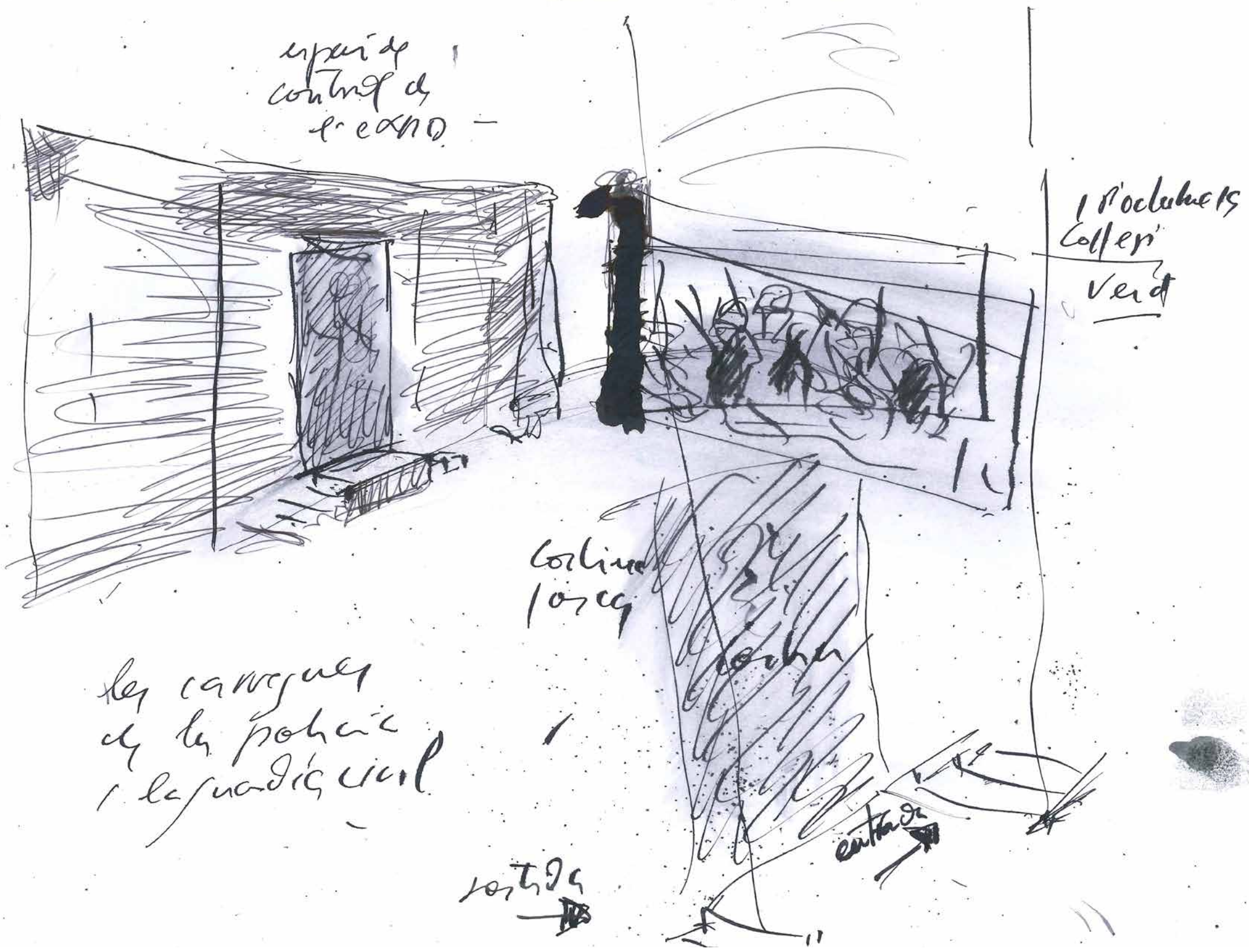
li
A des boises
opérées
des grandes pannelles
de bois à peintures.
à la droite l'escalier
au 1er. 1 de vant
une pannelle vitrail

d'ides del club de
 San Nicolau tapat
 amb una corrua
 a l'entrada 65
 per
 se lavar a un 5 mls
 va de l'altre al filat
 de la capella.
 una casuda
 bilwa i de for a un
 de visitants.
 cobrint imatges
 creatives,
 a la duela i l'apuc
 2 gran estus horitzontals
 de 96 x 384.
 construccions i imatges
 en b/q del i d'ocitane
 i al espai imatges
 de immigrants a la
 mediterrani i non wafin
 UNO, 80

espace de
control de
l'exterieur -

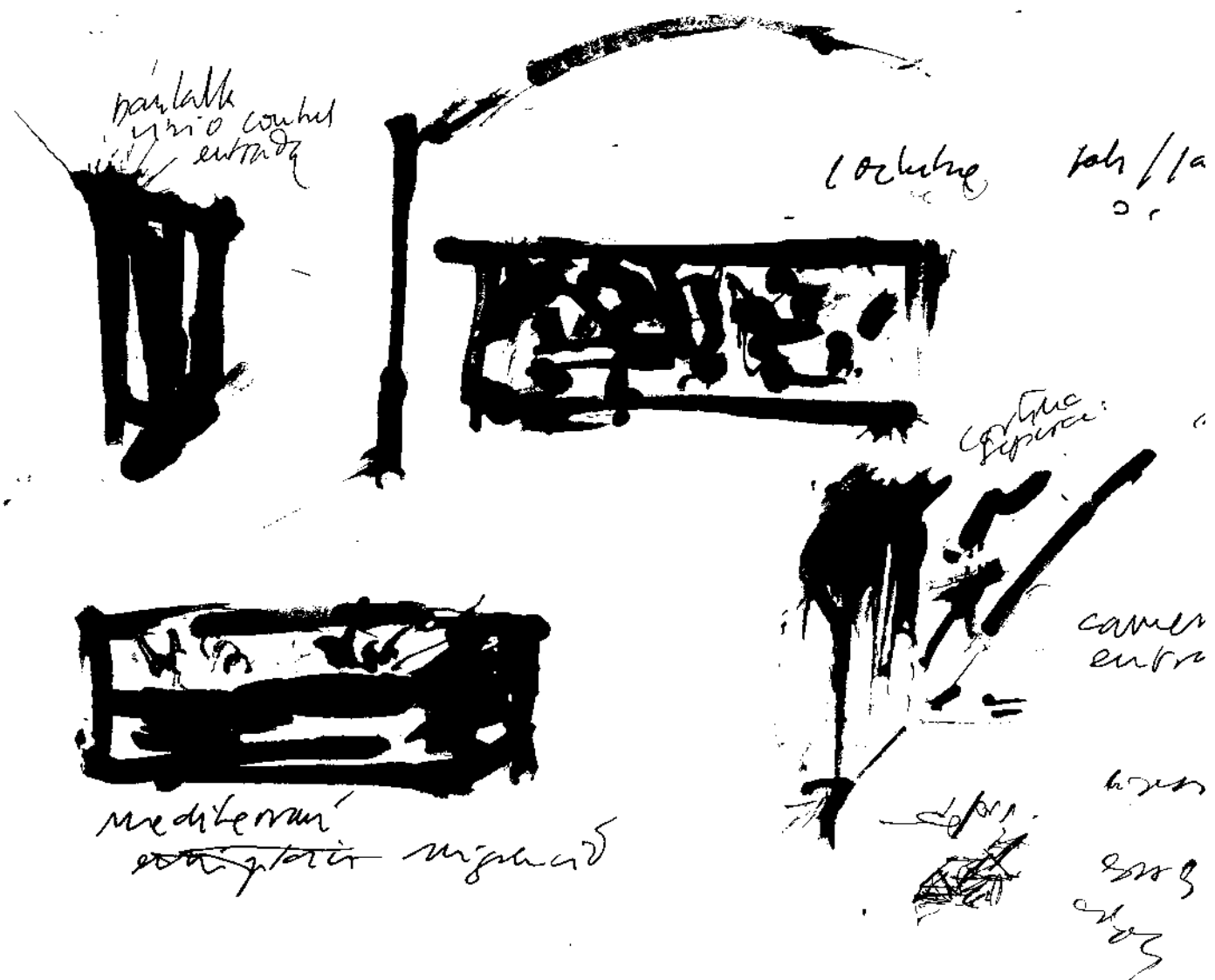
18 October 19
Collier
Verd

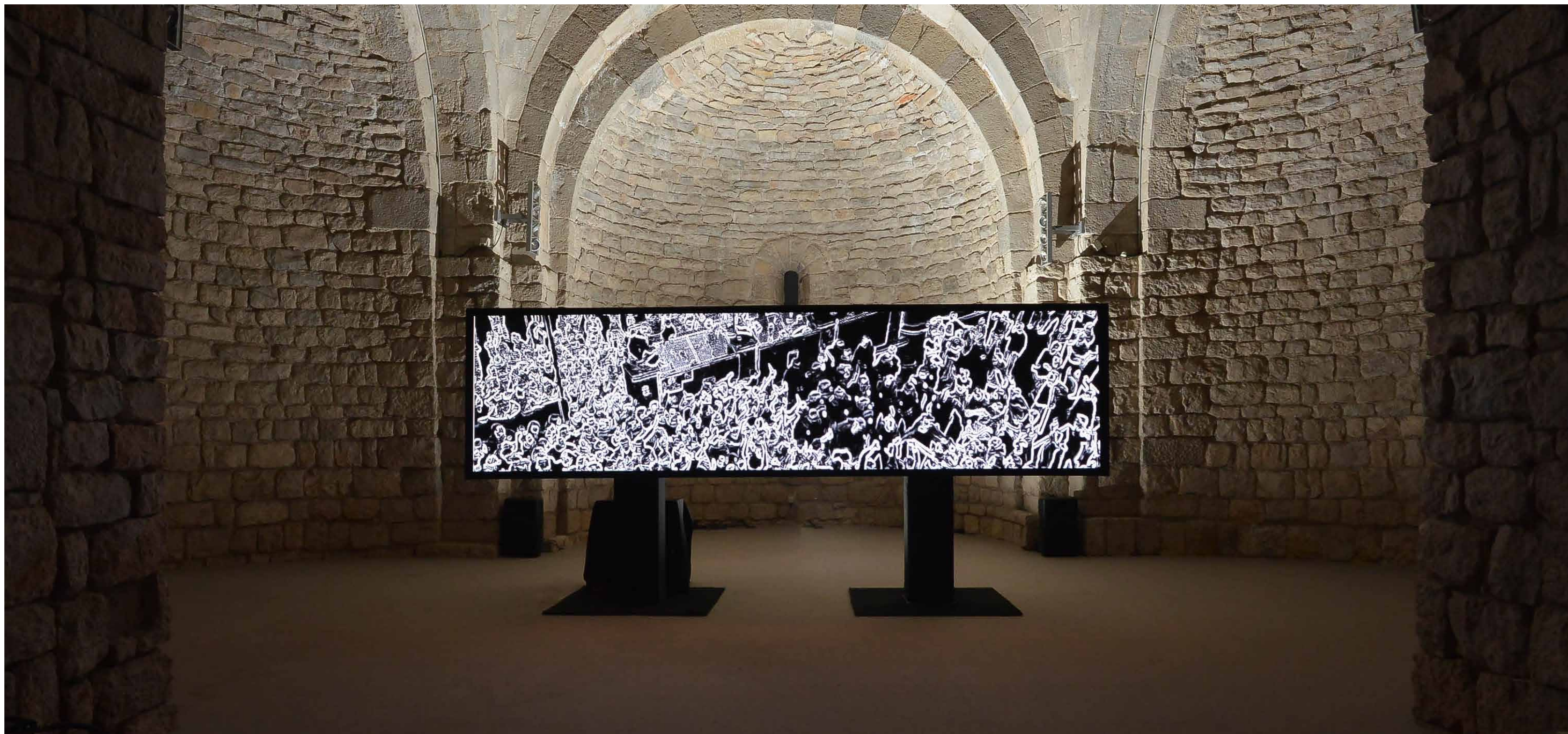
Collier
10/19

les camions
de la police
1 la guardia civil

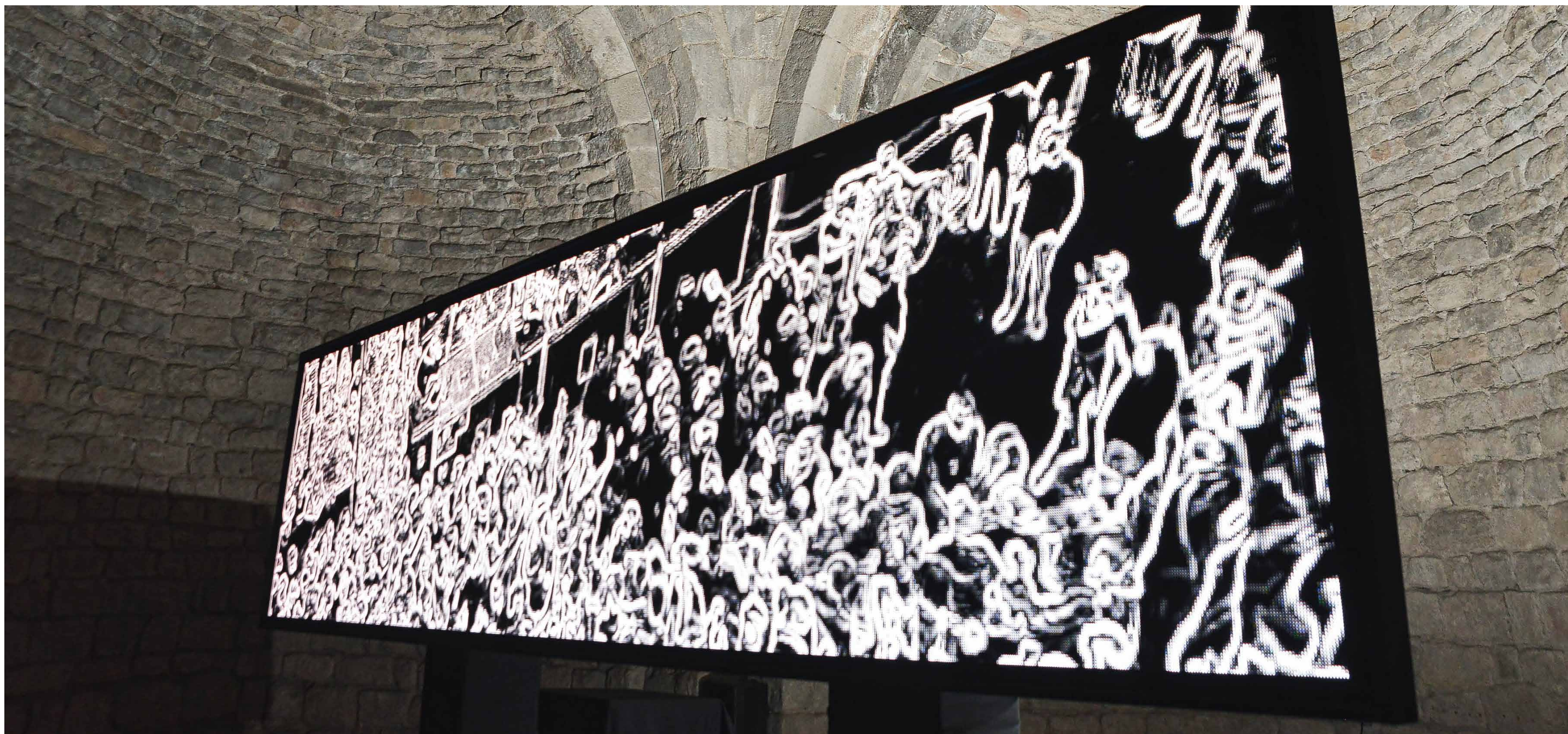
sortie

entree

FETS/FACTS, 2020
Instal·lació audiovisual interactiva
formada per 3 pantalles modulars de leds (4mm Pitch). Làser 98 x 384 cm (2 pantalles) / 192 x 96 cm (1 pantalla)
Col·lecció particular

FETS/FACTS, 2020

Instal·lació audiovisual interactiva

formada per 3 pantalles modulars de leds (4mm Pitch). Làser 98 x 384 cm (2 pantalles) / 192 x 96 cm (1 pantalla)

Col·lecció particular

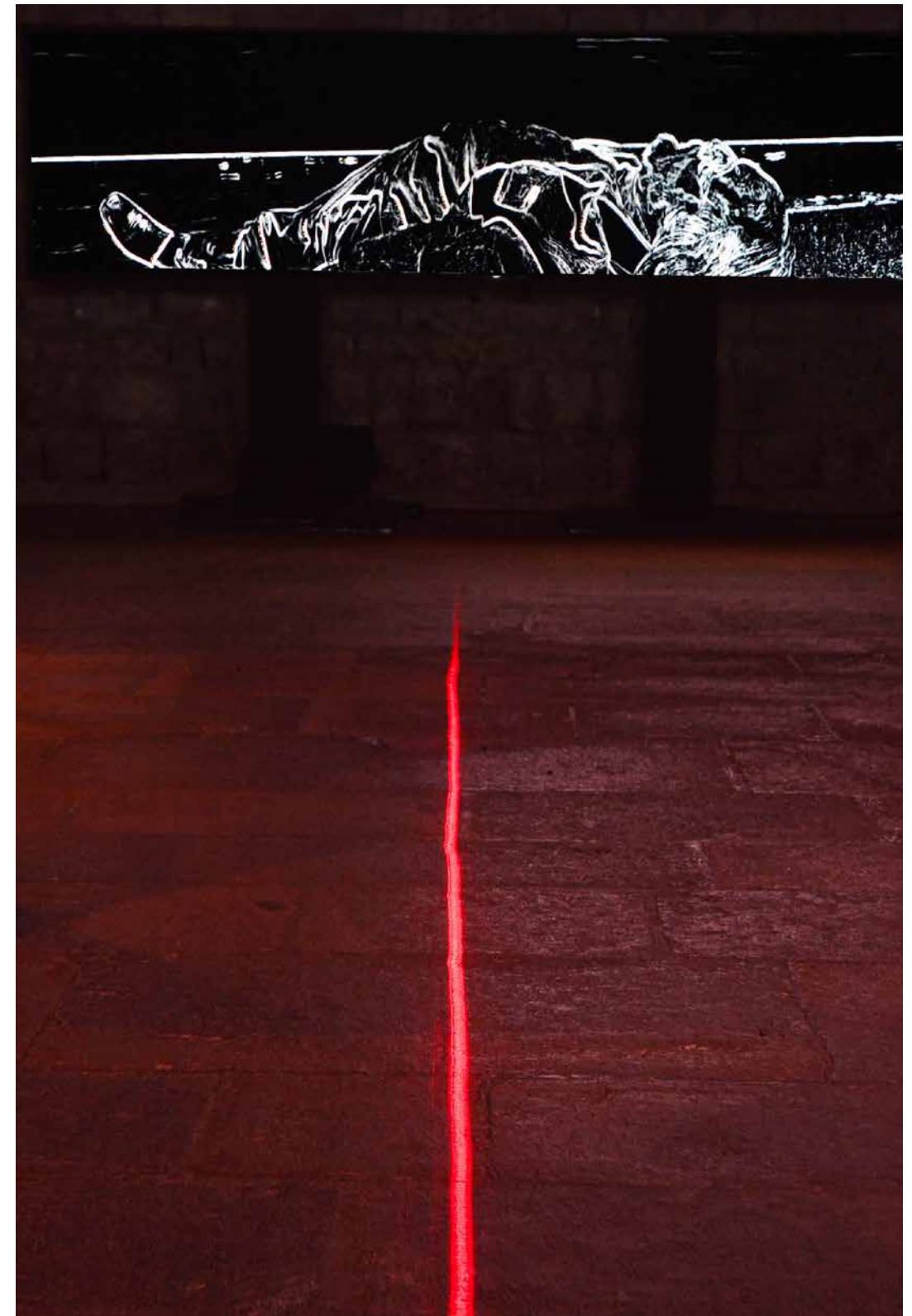

FETS/FACTS, 2020

Instal·lació audiovisual interactiva

formada per 3 pantalles modulars de leds (4mm Pitch). Làser 98 x 384 cm (2 pantalles) / 192 x 96 cm (1 pantalla)

Col·lecció particular

M I N S

A

S

C

Z

C

A

M

I

N

I

N

4.

ENRIC ANSESA. CAMINS

Museu d'Art de Girona

Del 5 de desembre de 2020 al 5 d'abril de 2021

EL NO AL NO I LA MIRADA LLARGA DEL CORREDOR DE FONTS

Narcís Selles Rigat
Historiador de l'art

EL NO AL NO I LA MIRADA LLARGA DEL CORREDOR DE FONS

En la història de l'art contemporani a Girona hi ha un moment clau en què es van conjuntar favorablement un seguit de factors que possibilitaren un notable desplegament de sinergies tant entre diversos agents del camp artístic com entre aquests i un ampli ventall de sectors socials i polítics organitzats. Parlem d'un espai de temps que abraça del final del franquisme als inicis del nou règim parlamentari. En aquest període destaca l'acció de l'Assemblea Democràtica d'Artistes de Girona (ADAG), que va articular un doble moviment, l'un de caràcter centrípet -d'acumulació de forces diverses i disperses- i l'altre, centrífug -d'expansió de propostes i iniciatives en l'arena pública. Per bé que aquesta experiència va durar uns dos anys, els seus efectes han anat més enllà.

Enric Ansesa va ocupar un lloc central en la generació i articulació d'aquella dinàmica, gairebé sempre al costat de Jaume Faixó, no tant per exercir-hi una posició de lideratge, sinó perquè es va convertir en un element clau a l'hora de garantir el funcionament global del mecanisme, ja que ell era una de les persones que connectava i posava en relació diferents instàncies i nuclis d'activitat. L'adopció d'aquest rol tenia a veure amb el seu grau d'inserció en el teixit artístic i cultural de la ciutat i amb l'abast del seu entorn relacional.

Entre els efectes que va comportar la nova institucionalitat postfranquista en el camp socioartístic, hi va haver l'erosió de les formes d'acció unitària i de solidaritat entre els artistes

-si bé cal no mitificar-les, ja que les rivalitats intrasectorials mai no desapareixen, sinó que adopten configuracions diferents segons els contextos-, les quals van derivar cap a un increment de la competitivitat a l'interior del sistema artístic. L'agudització d'aquestes tensions intrasectorials van acabar allunyant Ansesa de la intervenció més directa en l'escena pública. I, per contra, van afavorir una major concentració en la seva obra artística, per bé que sense deixar-se endur pels cants de sirena que volien fer taula rasa d'una cultura crítica que venia de lluny.

Malgrat el difícil encaix de les pintures negres d'Ansesa en el clima afirmatiu dels anys vuitanta i primers noranta, aquestes van continuar desplegant les seves potencialitats significatives, però sense obviar que les circumstàncies envoltants havien canviat substancialment. El puixant mercantilisme, la promoció interessada d'allò lúdic i de valors hedonistes, sovint refractaris a tot el que requerís un esforç intel·lectual, així com la preponderància de plantejaments estètics que mimetitzaven els cànons cosmopolitistes en voga, entraren en franca divergència amb l'obra de carés més especulatiu i contingut d'Ansesa. El sociòleg Marshall McLuhan havia diferenciat entre medis calents i medis freds¹, una dicotomia que també pot aplicar-se a les distintes manifestacions d'una disciplina com la pintura; les unes embolcallen emocionalment el subjecte i limiten la seva capacitat de resposta, mentre que les altres, en tant que estableixen un distanciament, demanen un esforç receptor i propicien la reflexió crítica. En aquesta segona orientació tendia a situar-se el fer de l'autor gironí. Una actitud que, enfront del brogit i la tendència a la vacuïtat propis d'una indústria cultural en expansió, el portaria a accentuar el vessant introspectiu de la seva pintura i a obrir-la cap a una nova dimensió de transcendència.

Després de força temps de treball intens en unes condicions no gens fàcils, ha estat en els darrers anys que el seu fer ha viscut un progressiu reconeixement; més per part de col·leccionistes, galeries i centres d'art i mitjans independents que no pas per unes institucions públiques sovint poc compromeses amb la societat a la qual es deuen. Aquesta reconeixença ha vingut d'una aparent paradoxa, ja que ha estat, en bona mesura,

pel creixent domini dels valors associats a la cultura de la mercaderia que s'ha anat obrint una esclatxa de possibilitats per a una nova recepció de l'aportació d'Ansesa. En efecte, la seva resistència al bombardeig constant de colors, sorolls, imatges, modes estantisses, eslògans i tota mena de propagandes, els quals, lluny d'enriquir la sensibilitat i aportar coneixement, contribueixen a banalitzar la vida i a alienar les persones, ha convertit el seu fer en una mena d'emblema d'opugnació simbòlica. En aquest punt, val la pena recordar uns mots de T. W. Adorno -així com la tesi frankfurtiana de la "negació de la negació", que pren forma visual en el "negre sobre negre"-, en què considerava irrellevant gran part de la producció artística que li era contemporània perquè es complaïa puerilment amb el color. L'art radical -afirmava- és sinònim d'art tenebrós i el seu color principal és el negre².

La part més assenyalada de la producció d'Ansesa, sense renunciar a aquesta radicalitat, ha sabut teixir fils de connexió amb qüestions candents dels nostres dies i ho ha fet assumint una condició que, tot i ser necessària en un veritable procés de comunicació, massa sovint es desdibuixa fins a la pràctica diluïda. Ens referim al fet de disposar d'una posició o posicions identificadores, assentades en una matriu de valors ètics i estètics-, des d'on el subjecte ausculi el fluir del món i afronti creativament el diàleg amb els altres. Deia Aimé Césaire que hi ha dues maneres de perdre's: per segregació emmurallada en allò particular o per dissolució en allò universal³. És, per tant, des de plantejaments que superin aquesta bipolaritat emporidora com es podrà avançar cap a una reformulació de la modernitat que n'impugni les deformacions. La por a la modernitat -anotava Ansesa en plena hegemonia del postmodernisme conservador- ha estat sempre un fenomen de retrocés i cal aprendre'n la lliçó per no caure en errors històrics⁴. Una ruta reconstructora que, superant tant la racionalitat instrumental i autoritària com l'estigmatització de l'alteritat i l'anul·lació del dissens, sigui capaç d'activar una nova idealitat emancipadora fonamentada en una interdependència creativa entre el procés de mundialització i el món plural de les identitats. I és en aquest camí de recerca, basat en una relectura crítica del llegat modern, que entenc que s'emmarca bona part del recorregut d'Enric Ansesa.

Cartell de l'exposició "Els Drets Humans, ara!!" (1976), que inclou el manifest fundacional de l'ADAG i el nom dels signants. Col·lecció NS

UNA LECTURA. DEL GENERAL AL PARTICULAR

Després de situar succintament l'autor i la seva obra i de caracteritzar alguns dels seus aspectes, em sembla necessari baixar al terreny concret del producte artístic. Una anàlisi aprofundida requeriria una atenció particularitzada a les diverses fases de la

² Theodor W. ADORNO, *Teoría estética*, Madrid: Akal, 2004 [1ª ed. al.: 1970].

³ Aimé CÉSAIRE, "Carta a Maurice Thorez", *Discurso sobre el colonialismo*, Madrid: Akal, 2006 [1ª ed. fr.: 1956].

⁴ Enric ANSESA, "Notes", *Qüern*, núm. 5, hivern 1987.

¹ Marshall MCLUHAN, *Comprender los medios de comunicación. Las extensiones del ser humano*, Barcelona-Buenos Aires: Paidós, 1996 [1ª ed. angl.: 1964].

seva trajectòria, ja que ni els seus interessos estètics ni la seva relació amb els entorns envoltants han estat sempre els mateixos. Però, atès el format d'aquest text, em limitaré a comentar breument una de les seves primeres obres on ja són presents bona part dels elements que constituïran el nucli central del seu treball.

Al meu entendre, l'univers visual més ric i interessant d'Ansesa no ve dominat per una autoreferencialitat absolutista i closa en el seu entotsolament –per bé que les funcions metalingüístiques i poètiques hi tinguin sempre una importància notable–, sinó que assoleix el seu punt més alt de significació quan esdevé un lloc de múltiples encreuaments i interaccions dialògiques, sigui amb altres proposicions estètiques, sigui amb realitats situades al defora de l'estricta camp artístic. Per evidenciar aquest caràcter he triat la pintura *Homenatge a Oriol Solé Sugranyes* (1976), dedicada a un militant del grup llibertari MIL que va ser assassinat per la Guàrdia Civil. Aquesta peça va ser feta en uns moments d'incertesa política i d'efervescència mobilitzadora, en què la majoria de forces oposidores reclamava una ruptura democràtica amb la dictadura. És una obra que s'emmarca en un tipus d'art de crítica política que, lluny dels models de denúncia propis del realisme social i les seves derivacions, va instaurar un nou model d'intervenció que, sota l'influx teòric de l'anomenat "gir lingüístic", suposava un desplaçament de la preponderància dels continguts a la de les formes, les quals esdevenien una espècie de senyalística opositora. De manera que uns determinats elements sígnics, cromàtics o gestuals i uns concrets modes de fer eren percebuts socialment com a refutadors simbòlics de l'ordre autoritari, entre altres raons perquè el moviment democràtic d'oposició havia assolit l'hegemonia cultural i dirigia el sentit del relat artístic. En altres llocs, m'he referit a aquesta tendència significant com "una semiòtica visual de l'antifranquisme"⁵, la qual solia fer un ús reconceptualitzador de certes tradicions vinculades amb les avantguardes històriques.

En el cas de l'esmentada obra d'Ansesa hi ha com a base formal inspiradora una obra emblemàtica de Joan Miró, *Photo ceci*

est la couleur de mes rêves (1925), en què posa en relació paraules pintades en negre, a la manera d'una escriptura escolar, amb una taca de pintura blava i petits micropunts del mateix color. És una pintura que juga amb l'espai buit, remet al món del somni i al cosmos i sembla suggerir cert joc irònic entre la mecànica reproductora de la fotografia i l'expressió interior de l'artista. La utilització que en fa Ansesa, segons una peculiar estratègia apropiacionista –a l'extrem oposat de la idea de pastitx postmodern–, està al servei d'una visió ben diferent de les coses i destaca per la seva capacitat de transformar i resignificar el referent mironià i integrar-lo en la seva poètica pròpia. I d'aquí deriva bona part del seu interès. Una operació que comporta un capgirament radical de sentits⁶. De manera que el purisme abstracte esdevé materialitat concreta, l'espai sense límits és objecte d'una acotació precisa, l'evasió en el somni és substituïda per l'arrelament en el present conflictiu i la poètica idealitzadora i atemporal és sotmesa a un, diguem-ne, bany de realitat localitzada. El roig de la sang i el negre de l'enfrontament i l'antítesi prenen el lloc a la puresa del blau i als espais eteris i onírics. I la presència d'un element extrapictòric format de restes metàl·liques té una funció més conceptual, en tant que metonímia de les bales, que estrictament estètica.

En resum, diria que l'obra d'Enric Ansesa ha vingut regida per la mirada llarga del corredor de fons, per qui prefereix explorar vies considerades perifèriques més que no pas deixar-se dur per concorregudes autopistes, en què el trànsit intens acaba provocant col·lapses i cues interminables. Per un altre costat, la seva pràctica ha perllongat i reinterpretat allò que considerava més vàlid del passat, tant per entendre'l millor com per trobar, des d'ell però també enfront de les seves limitacions, alternatives esteticosimbòliques críticament il·luminadores per als foscos temps presents.

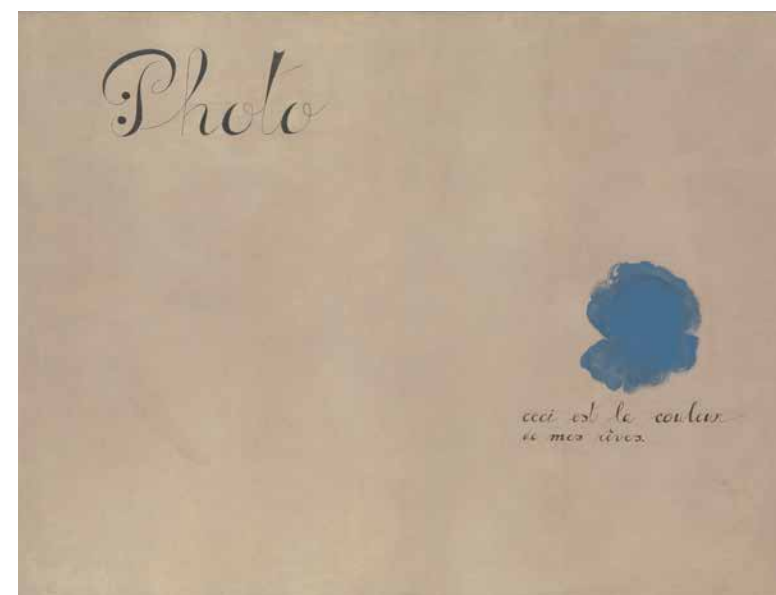
Narcís Selles Rigat
Historiador de l'art

⁵ Narcís SELLES RIGAT, "Art i política en temps de canvis. Entre el flux de la protesta antifranquista i el reflux de la institucionalització monàrquica", *Dictatorships & Democracies. Journal of History and Culture*, núm. 5, 2017. També consultable en línia: <http://doi.org/10.7238/dd.v0i5.3131>.

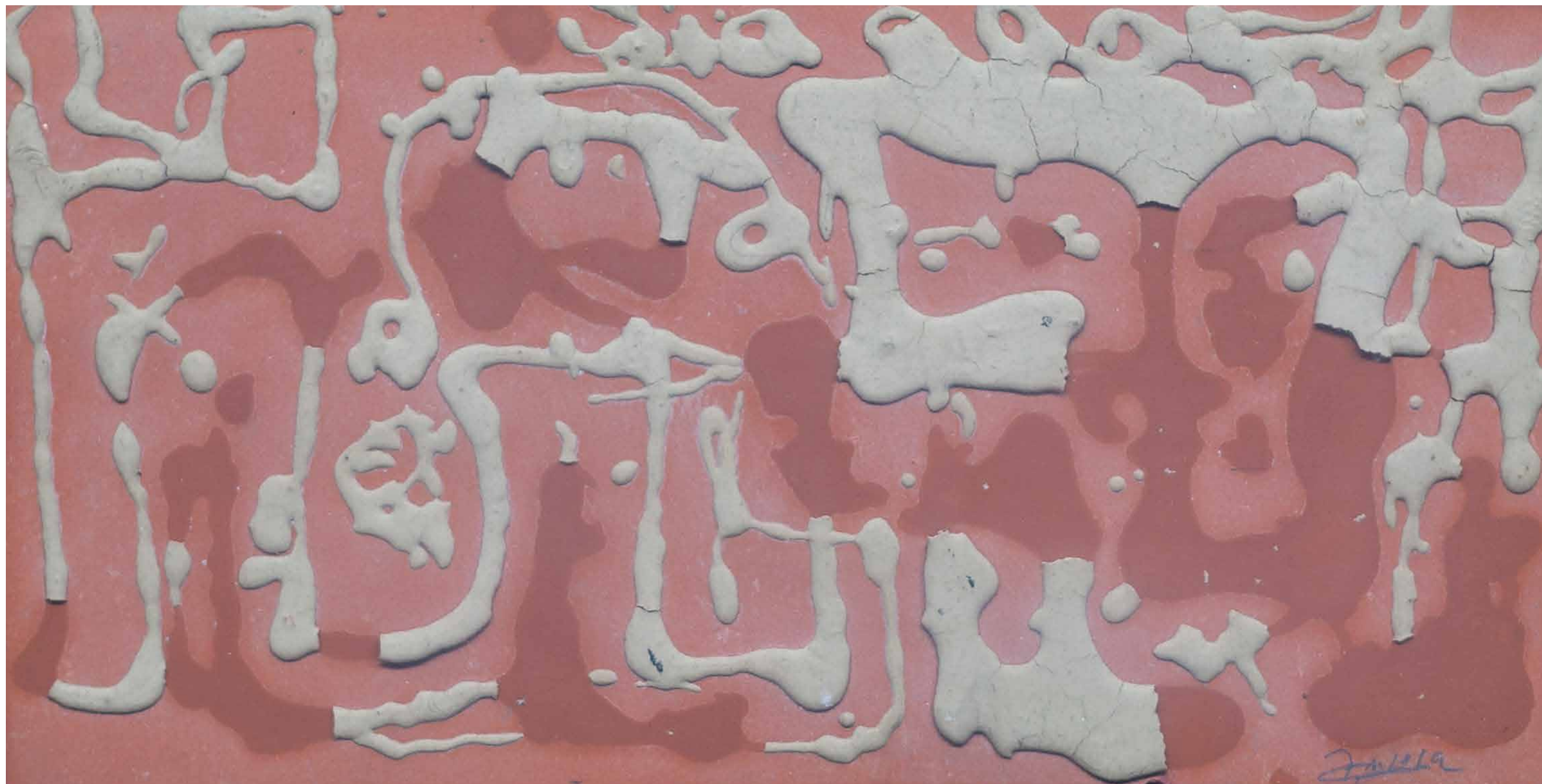
⁶ Hal Foster considera que les neoavantguardes –on caldria situar aquesta obra d'Ansesa– han suposat un avanç cap a un major grau d'autoconsciència històrica que la que era pròpia de les primeres avantguardes. I que, enfront de les velles oposicions grandiloqüents, les convencions estètiques i els condicionants d'època, les noves avantguardes han privilegiat operacions de carés deconstructiu, desplaçaments subtils i col·laboracions d'abast més estratègic. Vegeu Hal FOSTER, *El retorno de lo real: la vanguardia a finales de siglo*, Madrid: Akal, 2001 [1ª ed. angl.: 1996].

Enric Ansesa
Homenatge a Oriol Solé Sugranyes, 1976
Acrílic sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

Joan Miró
Photo ceci est la couleur de mes rêves, 1925
Oli sobre tela
96,5 x 129,5 cm
Col·lecció particular
Fotografia: Arxiu Successió Miró

Blanc/Terra, 1965
Resina i pols de marbre sobre terracota
14,4 x 28,7 cm
Col·lecció particular

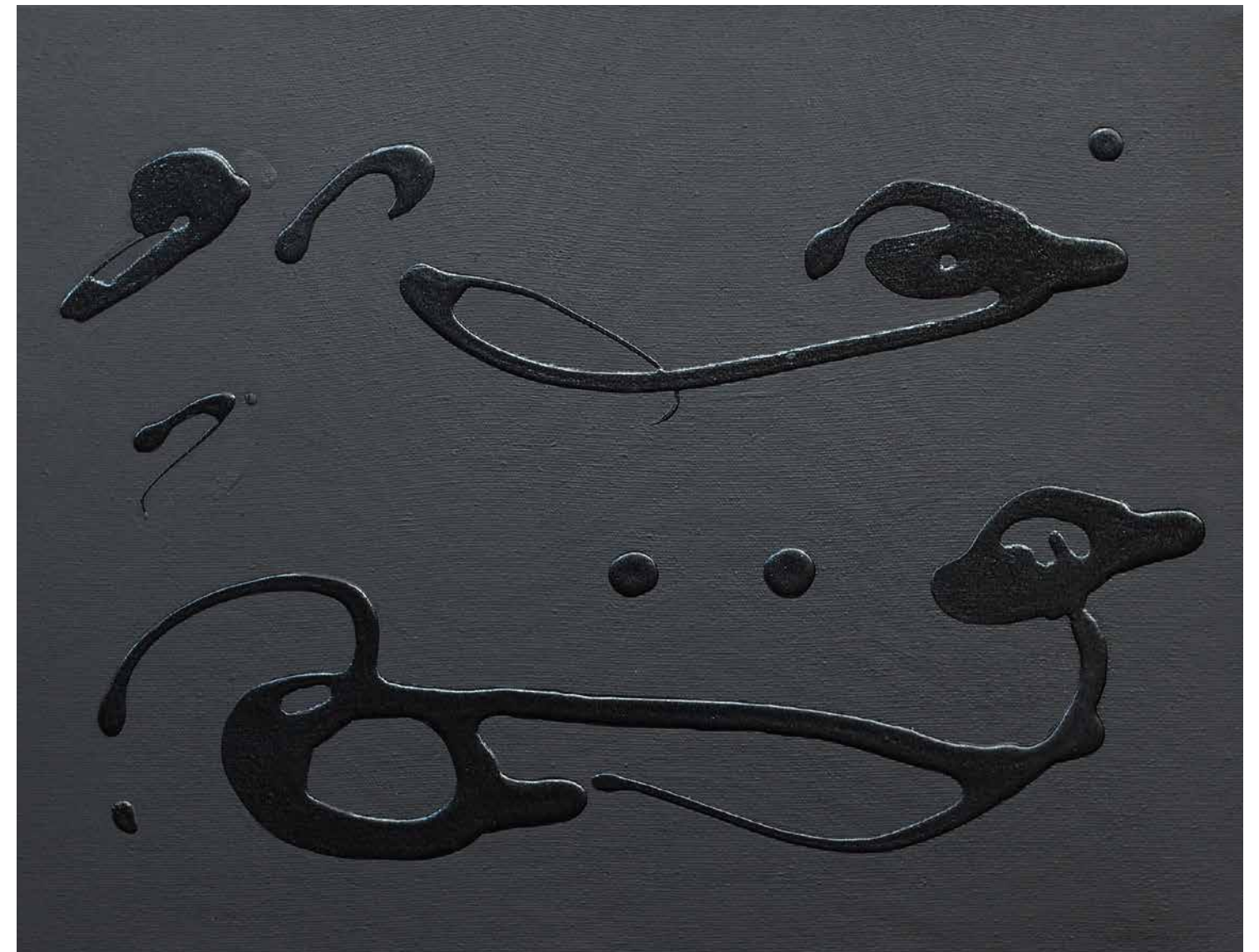
Escrits, 1976
Acrílic sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

Homenatge a Oriol Solé Sugranyes, 1976
Acrílic sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

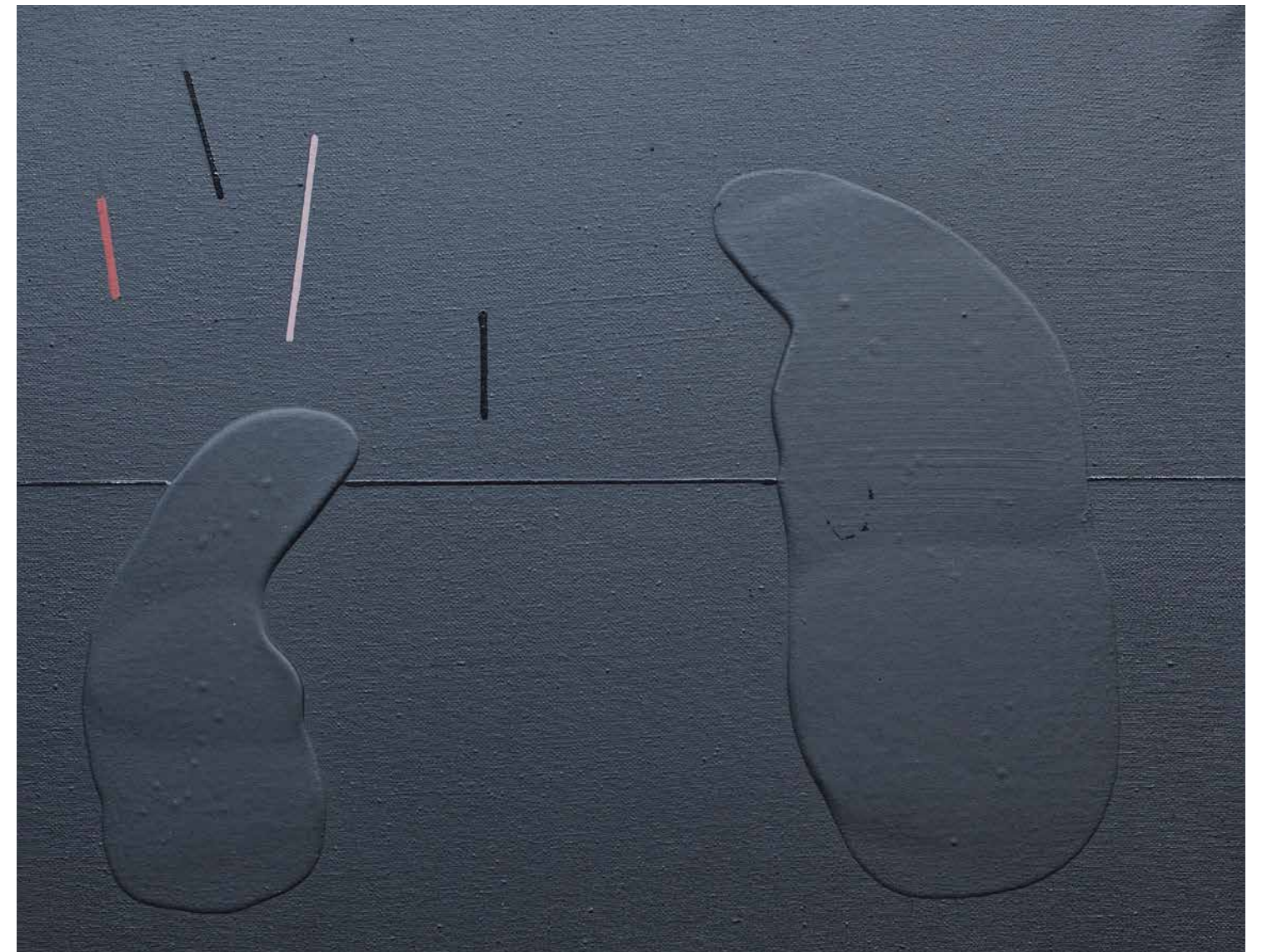
Escrits A, 1977
Acrílic sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

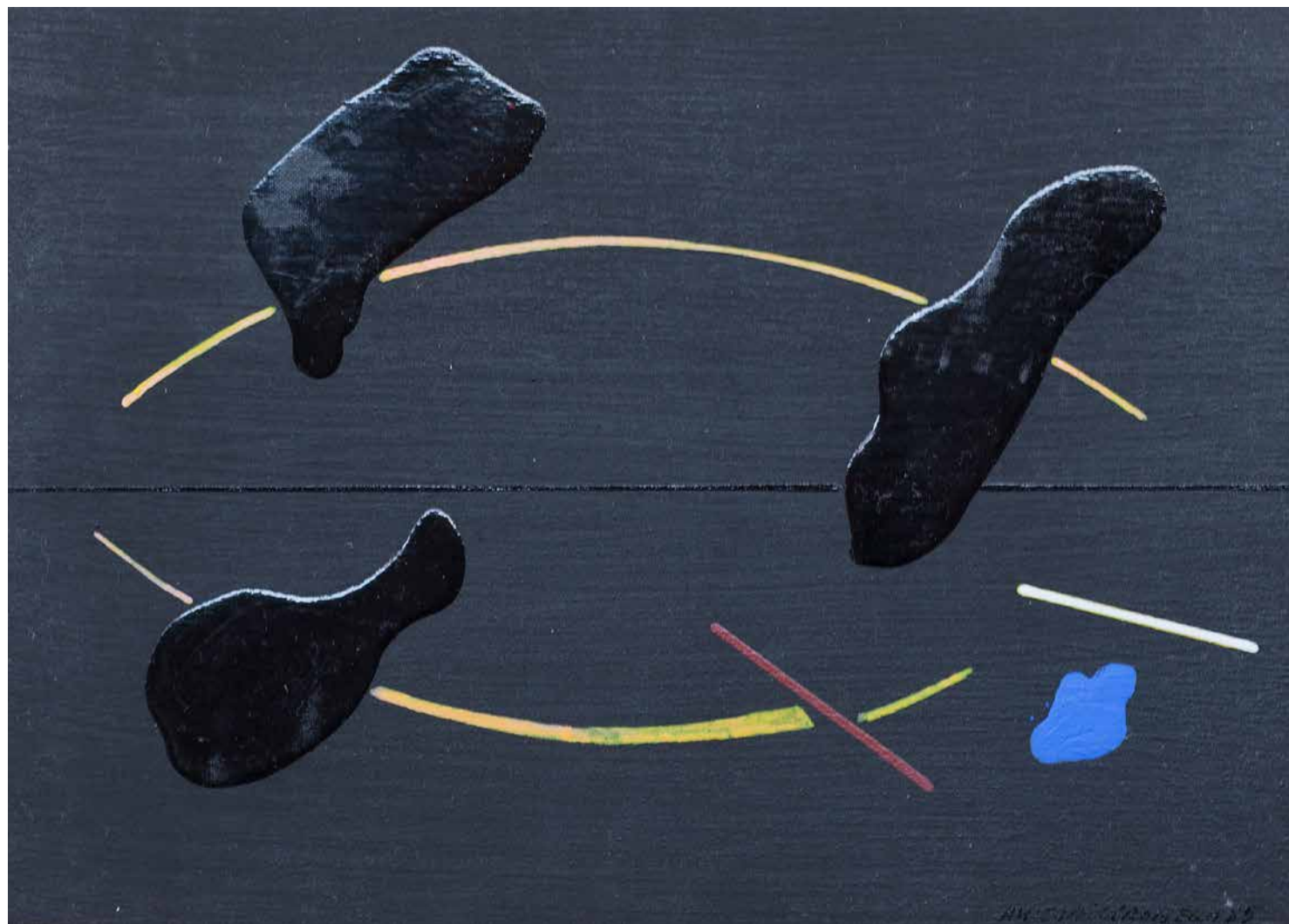
Cal·ligrafia per a un vell amic, 1980
Acrílic sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

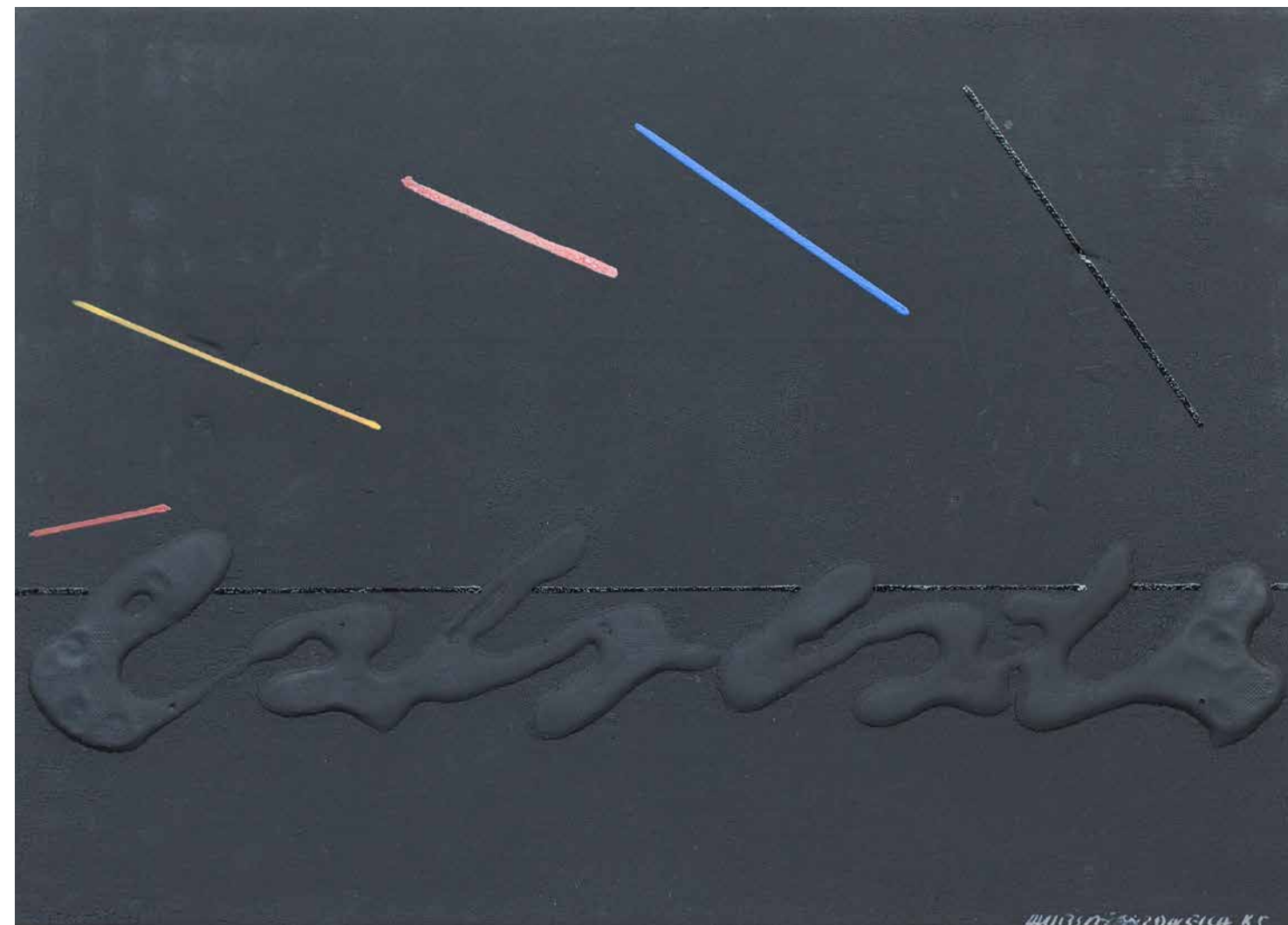
Espai i punts amb línia blava, 1980
 Acrílic sobre tela
 27 x 35 cm
 Col·lecció particular

La nit en el pont, 1985
 Acrílic sobre tela
 33 x 41 cm
 Col·lecció particular

A Tao, 1985
Acrílic sobre fusta
15 x 21 cm
Col·lecció particular

Skyline, 1985
Acrílic sobre fusta
15 x 21 cm
Col·lecció particular

Destruccions, 1985
Acrílic sobre cartró tela
22,7 x 30,5 cm
Col·lecció particular

Carmines sings, 1991
Acrílic sobre tela
20,4 x 25,2 cm
Col·lecció particular

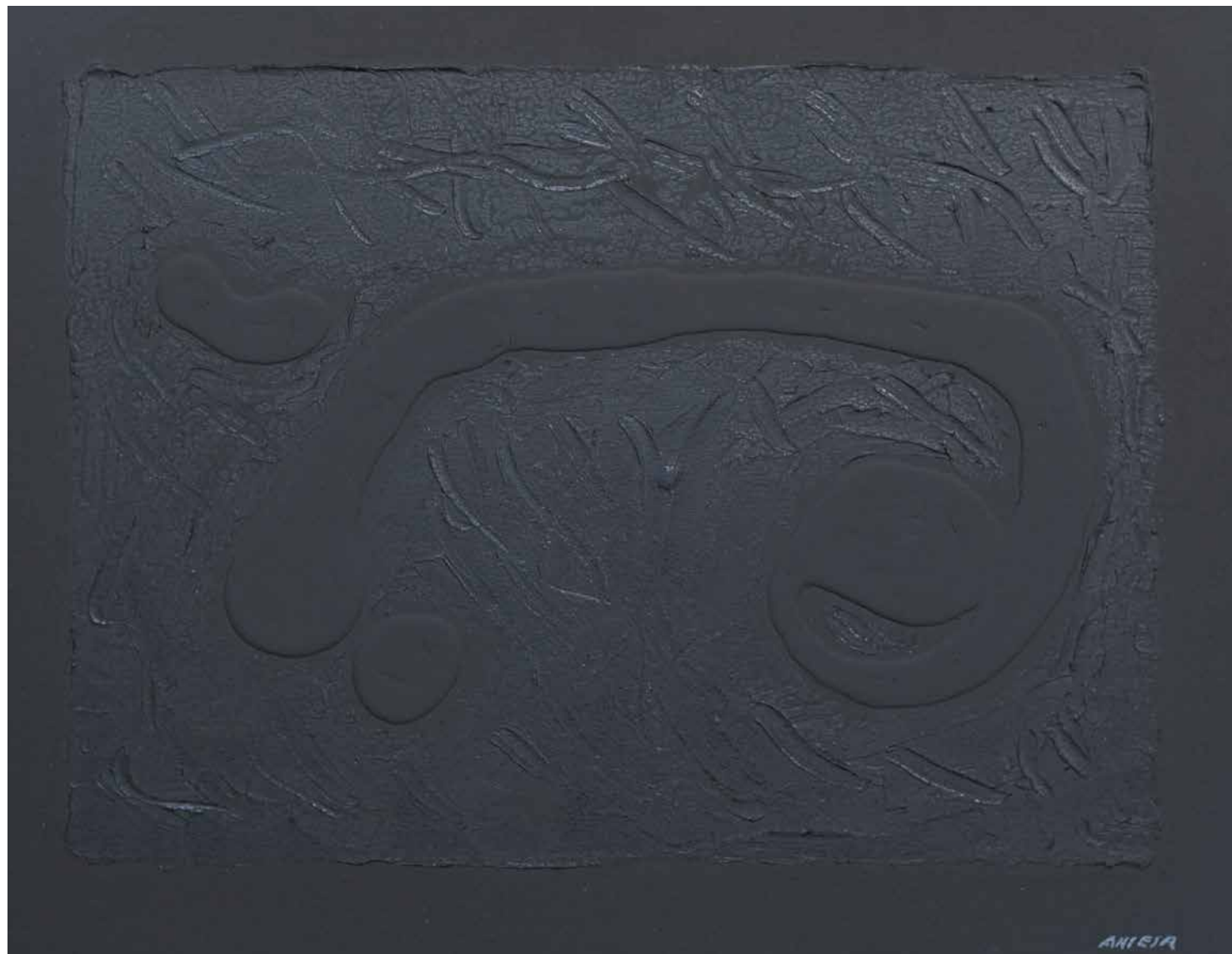

Estudi per una creu, 1993
Mixta sobre tela
35 x 27 cm
Col·lecció particular

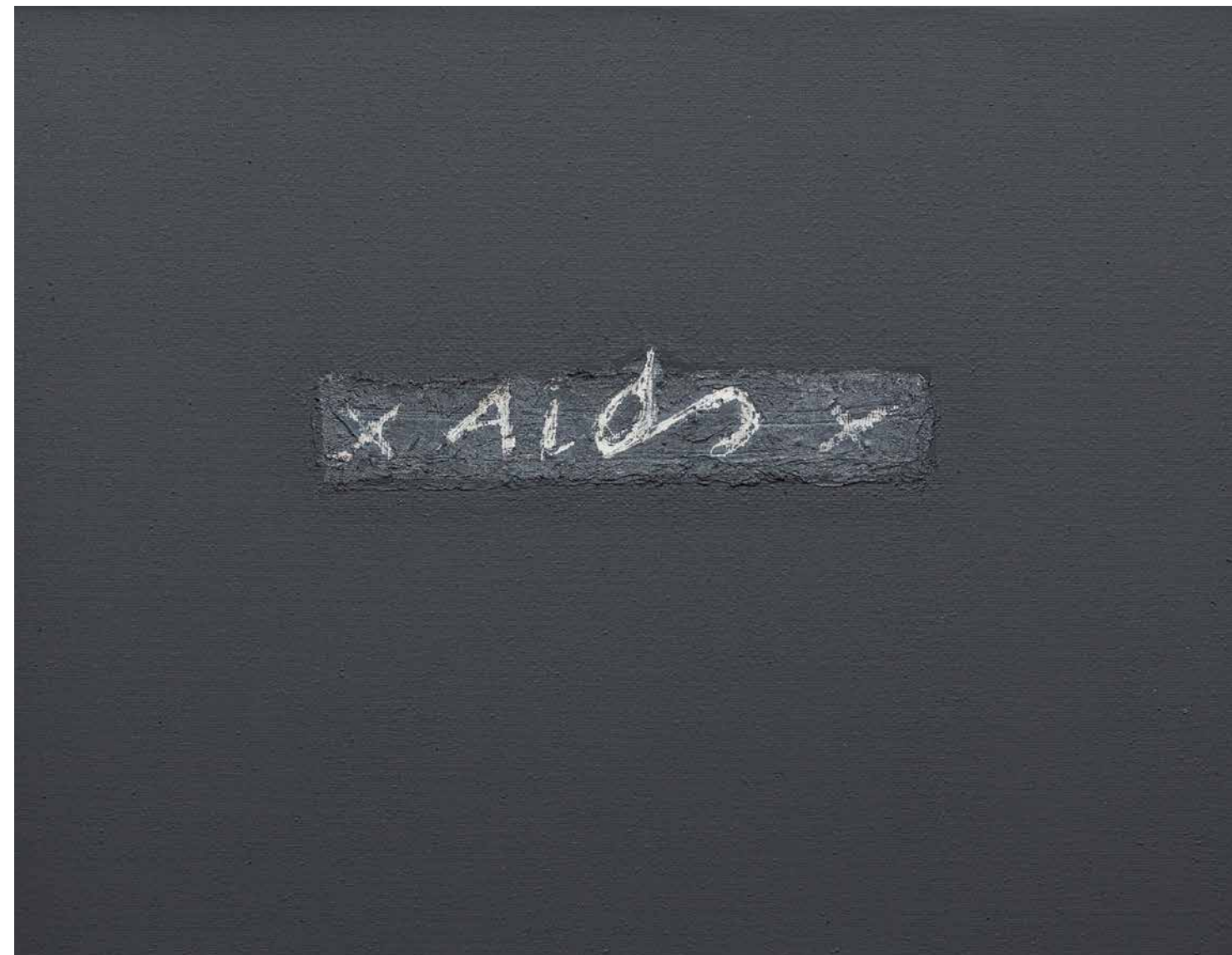

Homenatge a Miró (estudi per a pintura), 1993
Mixta sobre tela
35 x 27 cm
Col·lecció particular

Old simbol, 1994
Mixta sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

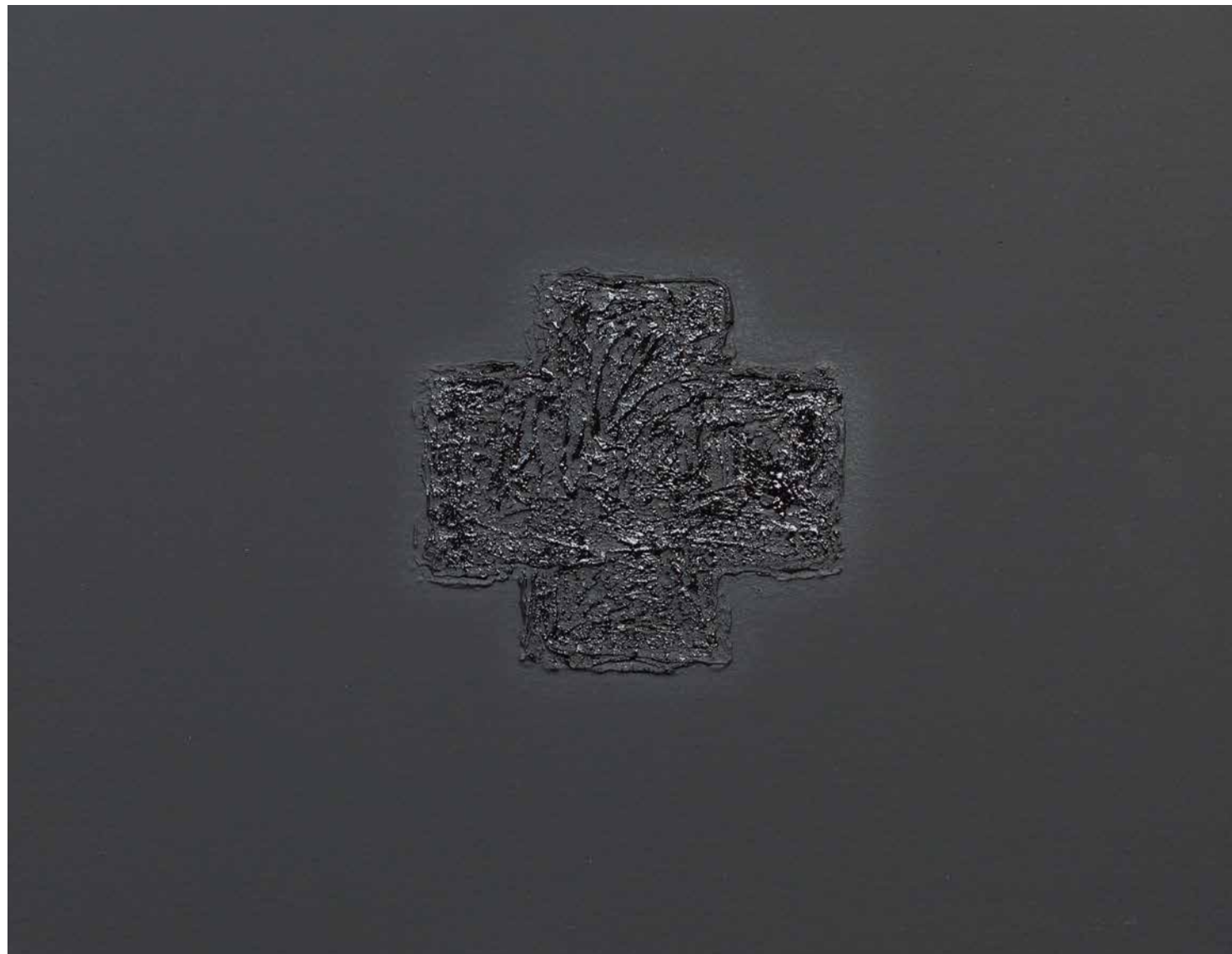
Aids, 1995
Mixta sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

The second mind, 1995
Mixta sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

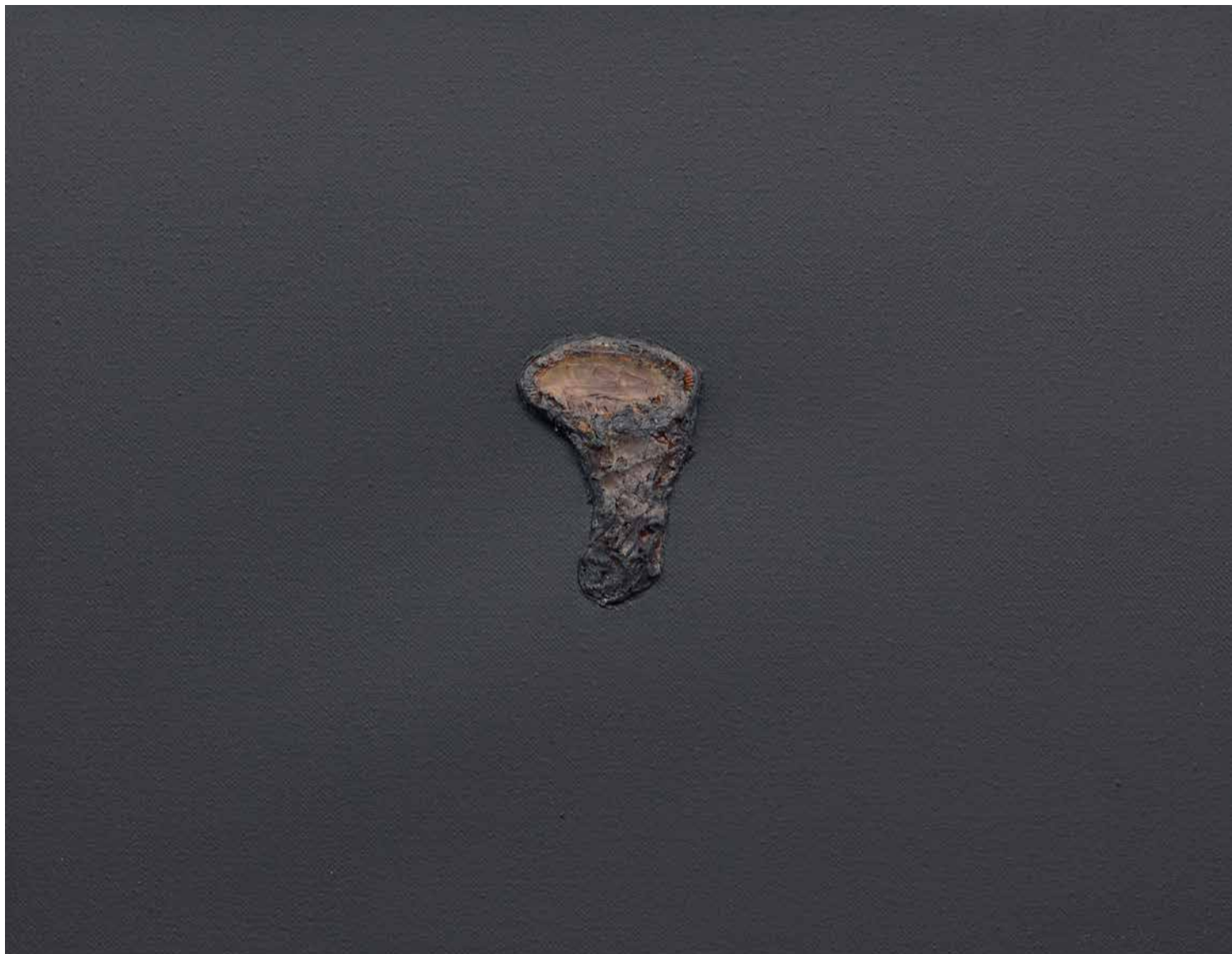
Número, 1995
Mixta sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

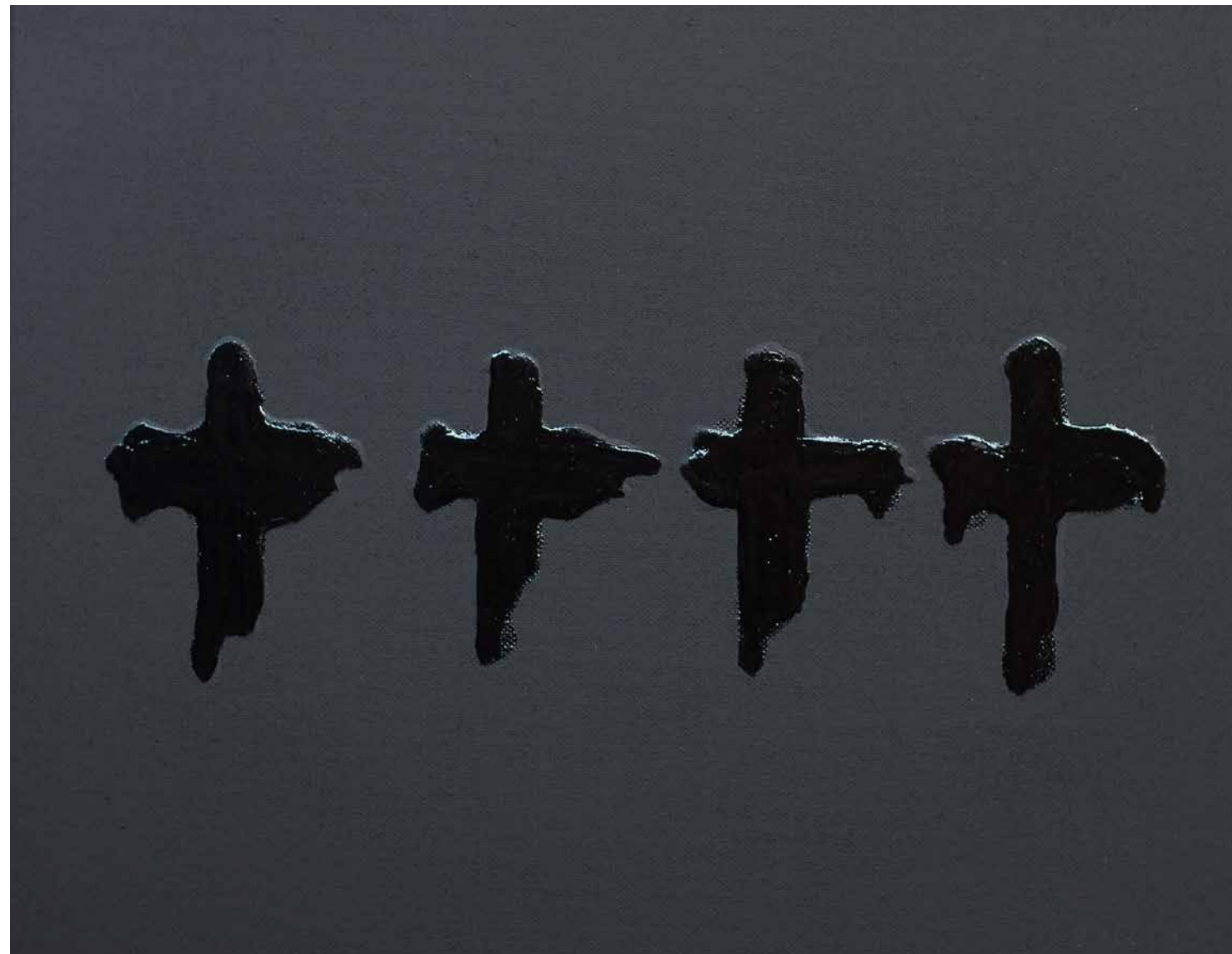
Black cross, 1995
Mixta sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

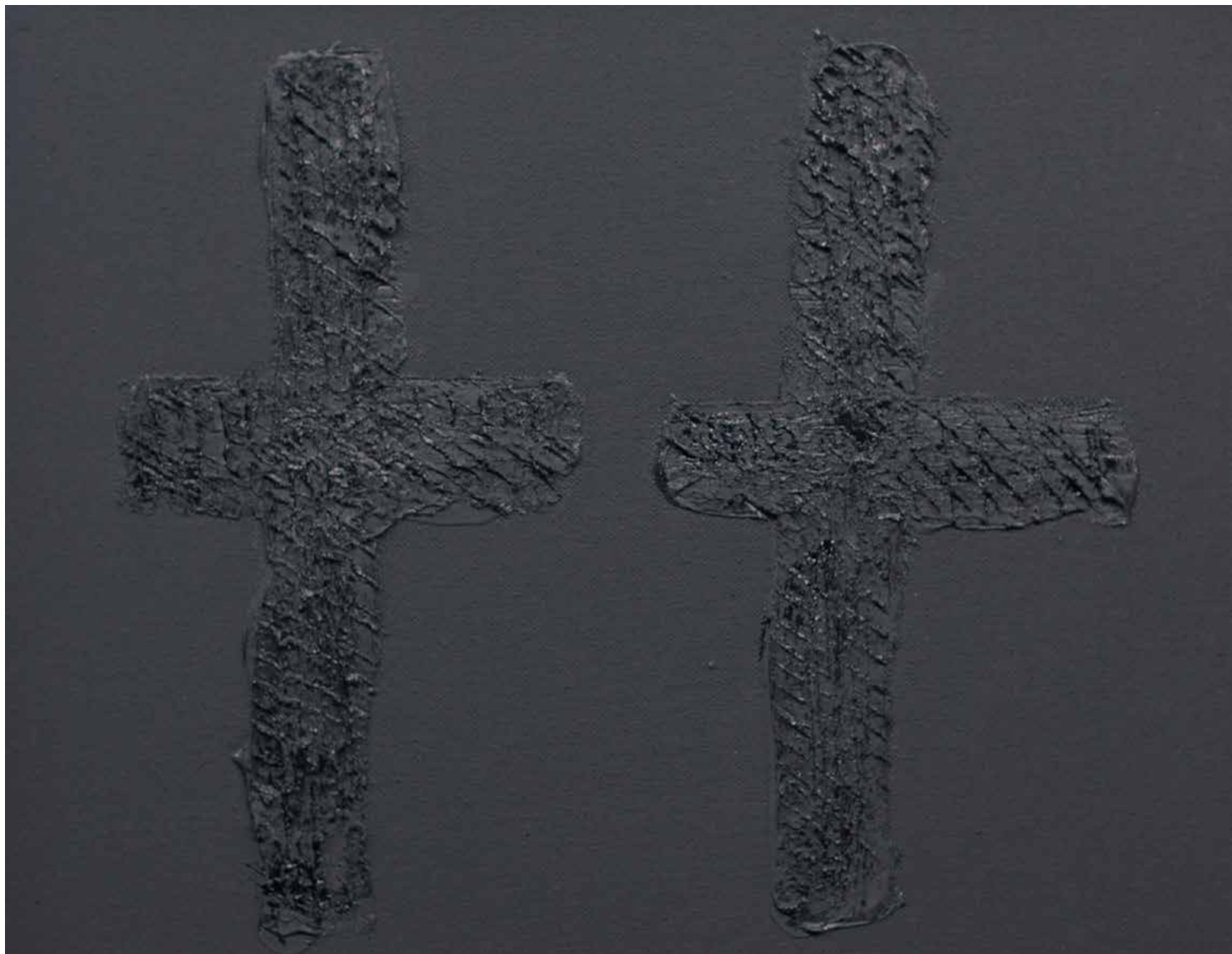
Silicon tomb II, 1995
Mixta sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

New age, 1995
Mixta sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

Catalan memory, 1996
Mixta sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

Two cross, 1996
Mixta sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

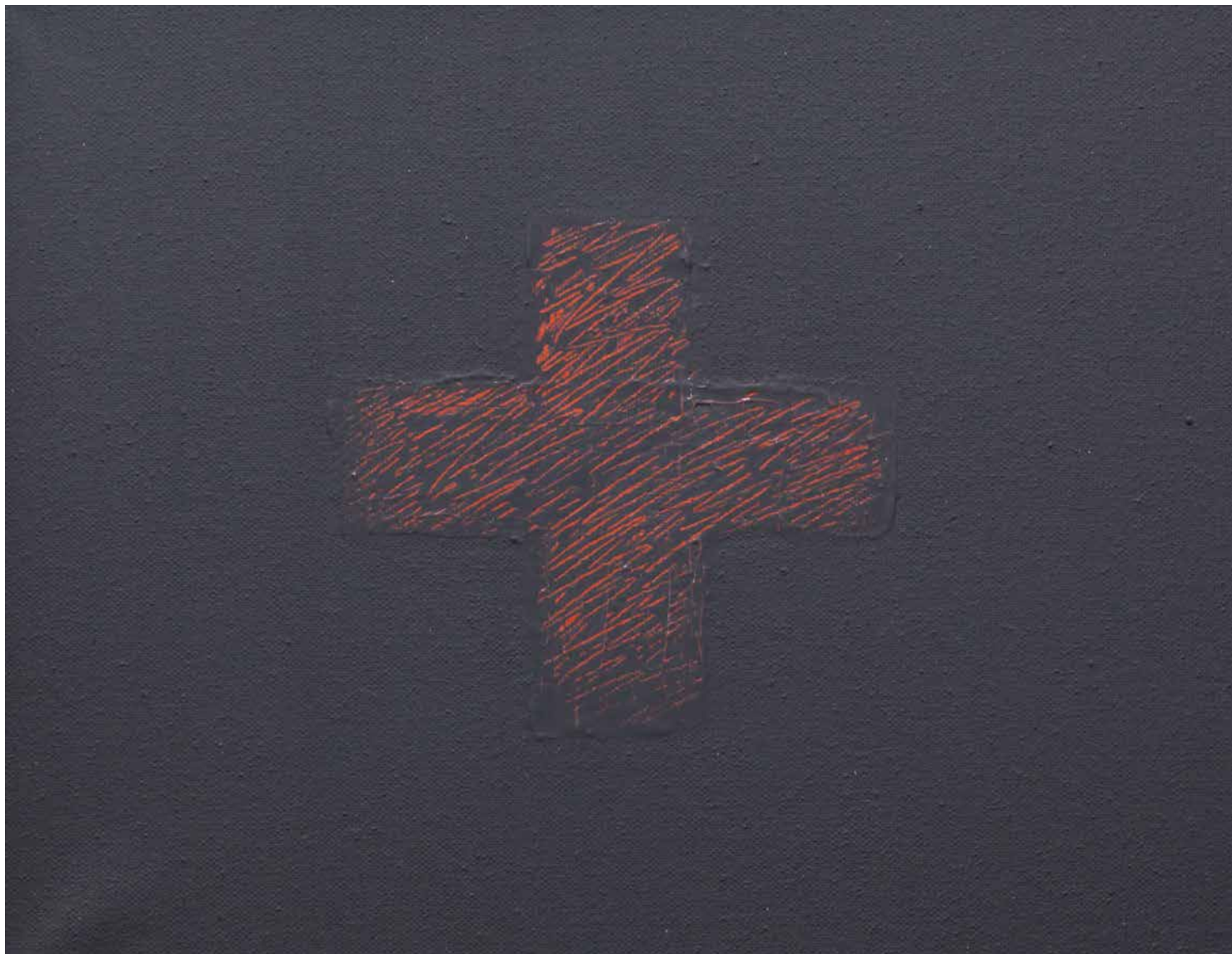
Old number, 1996
Acrílic sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

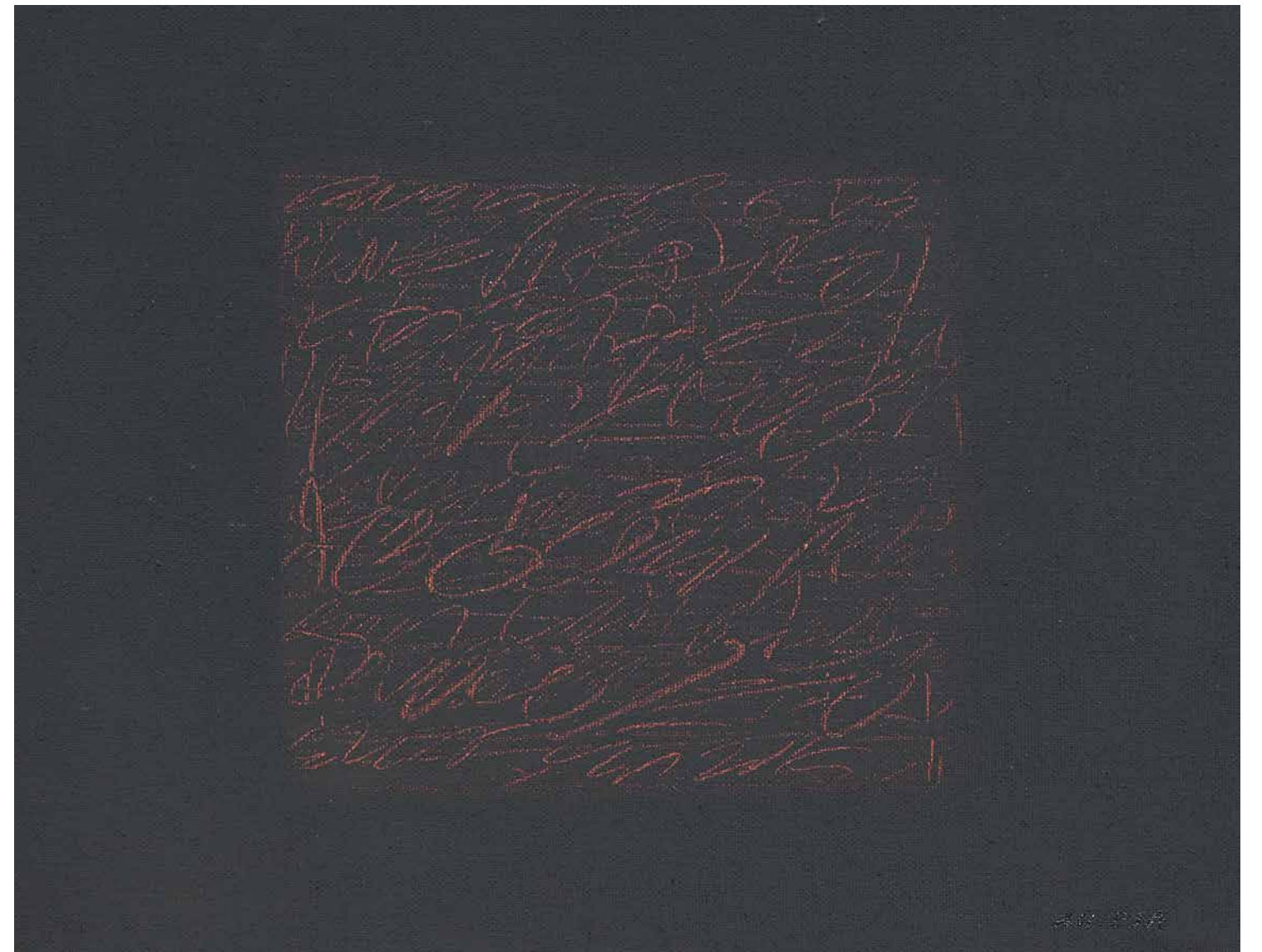
Manifest, 1997
Acrílic sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

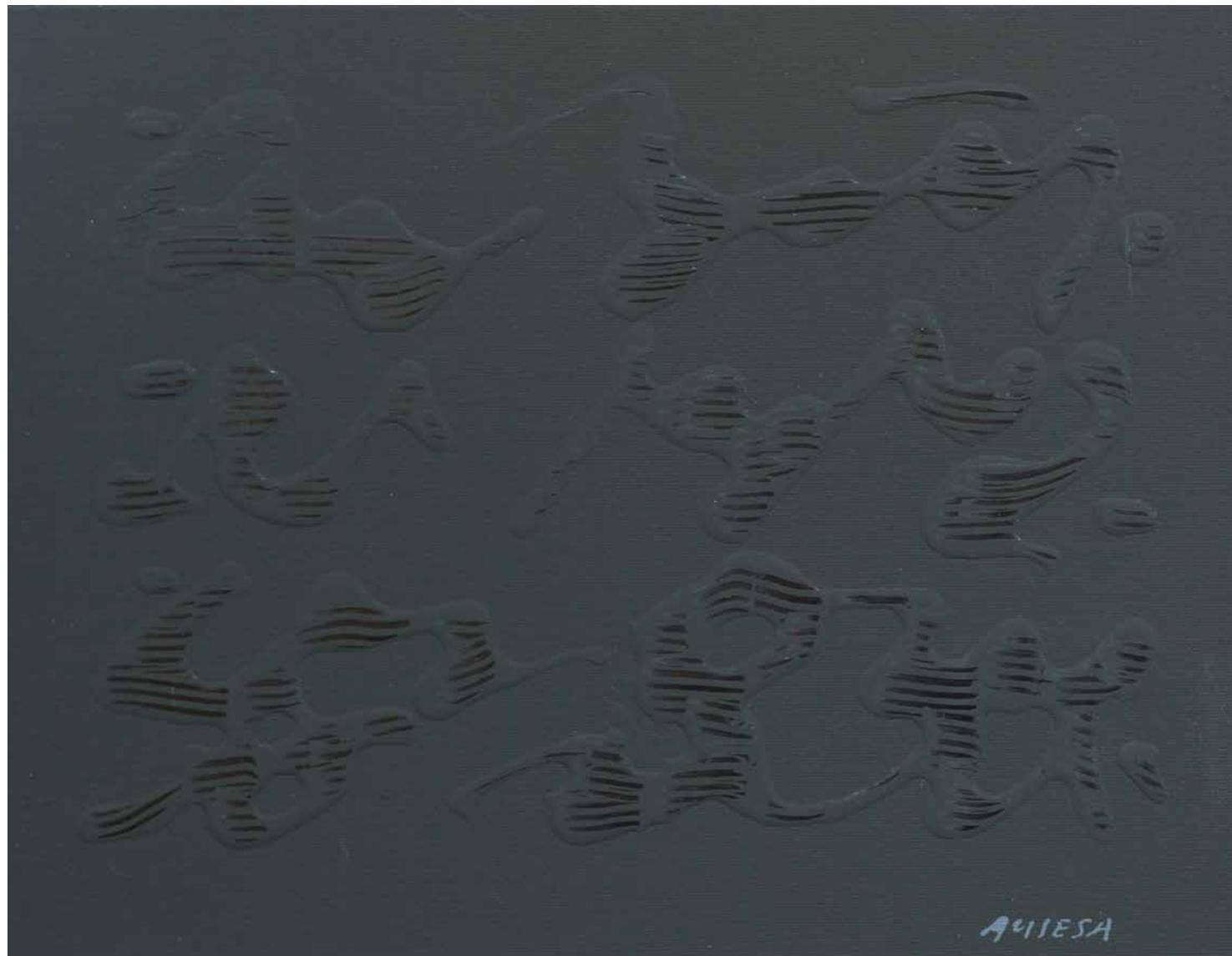
Gift, 1997
Acrílic sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

Red cross one, 1997
Acrílic sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

Red letters, 1999
Acrílic sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

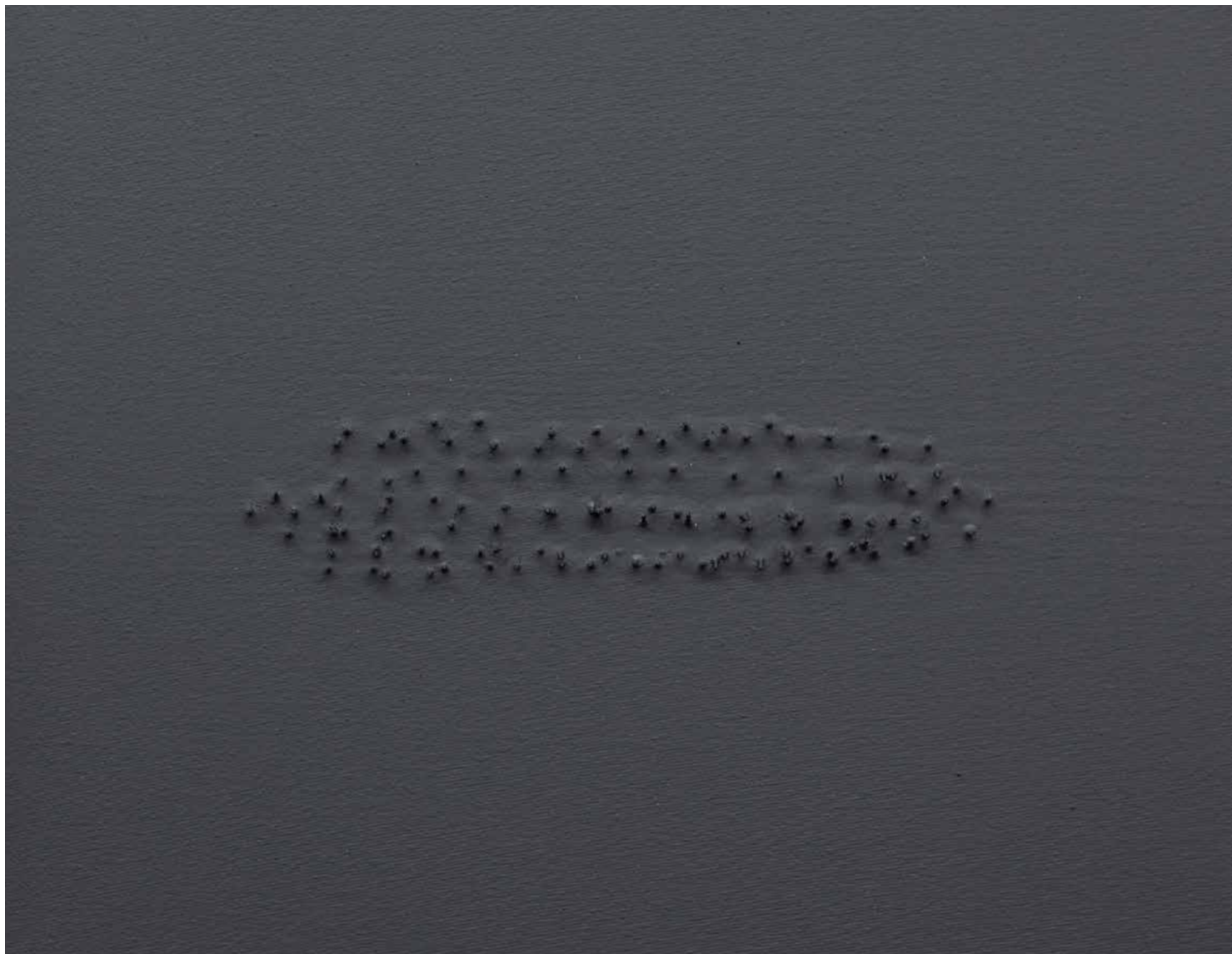

Black letters, 2000
Acrílic sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

Iron cercle, 2001
Mixta sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

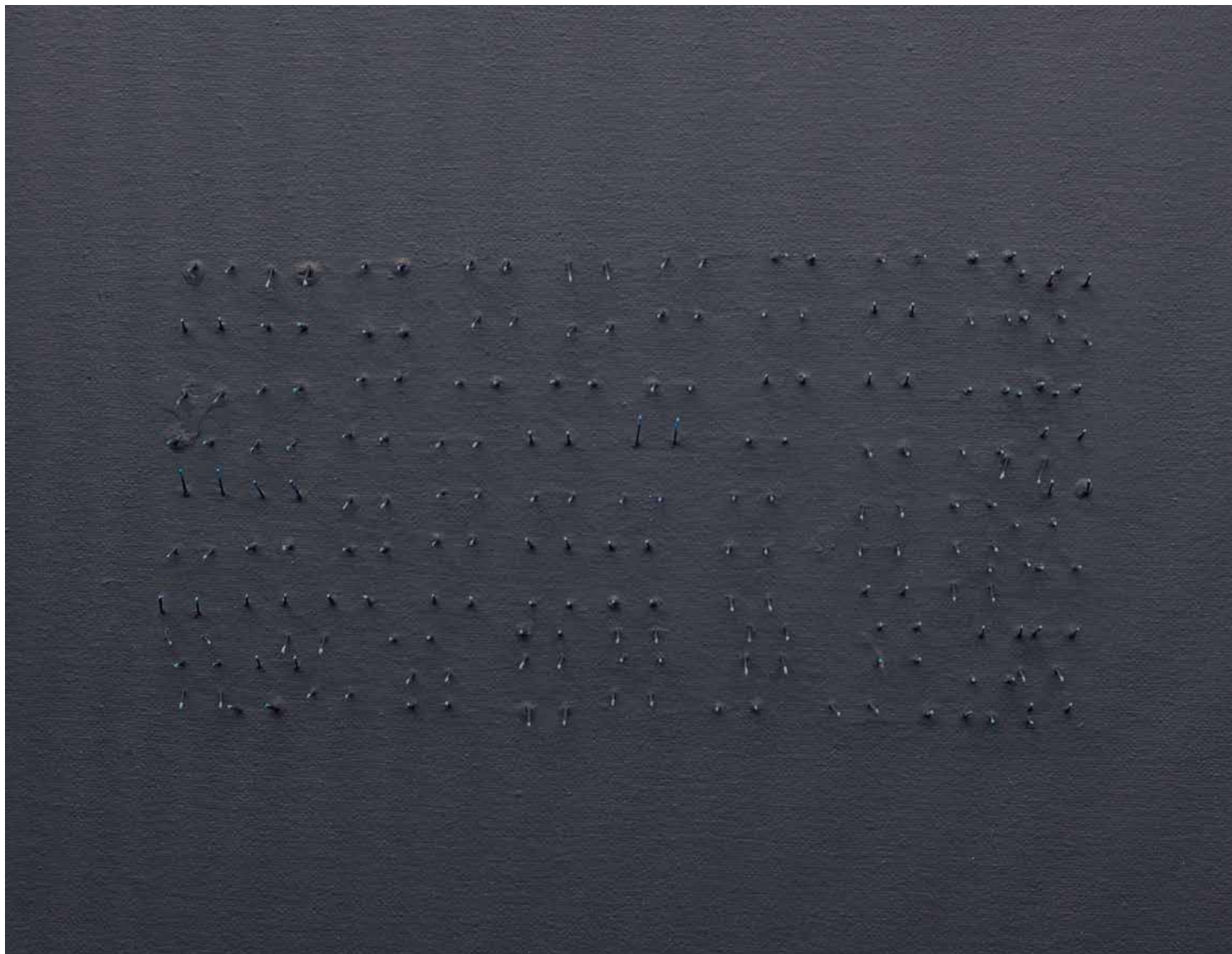

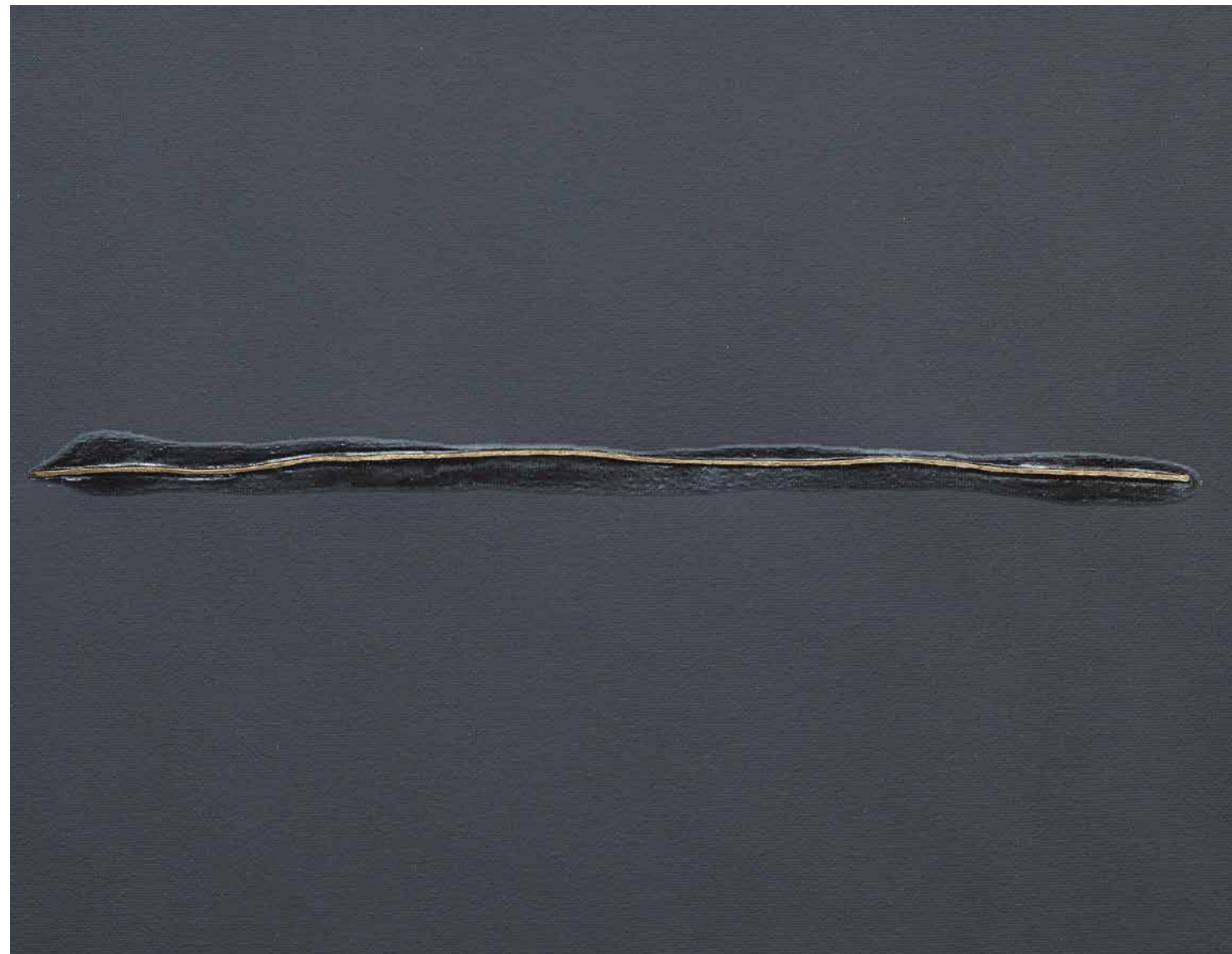
Paragraph, 2001
Mixta sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

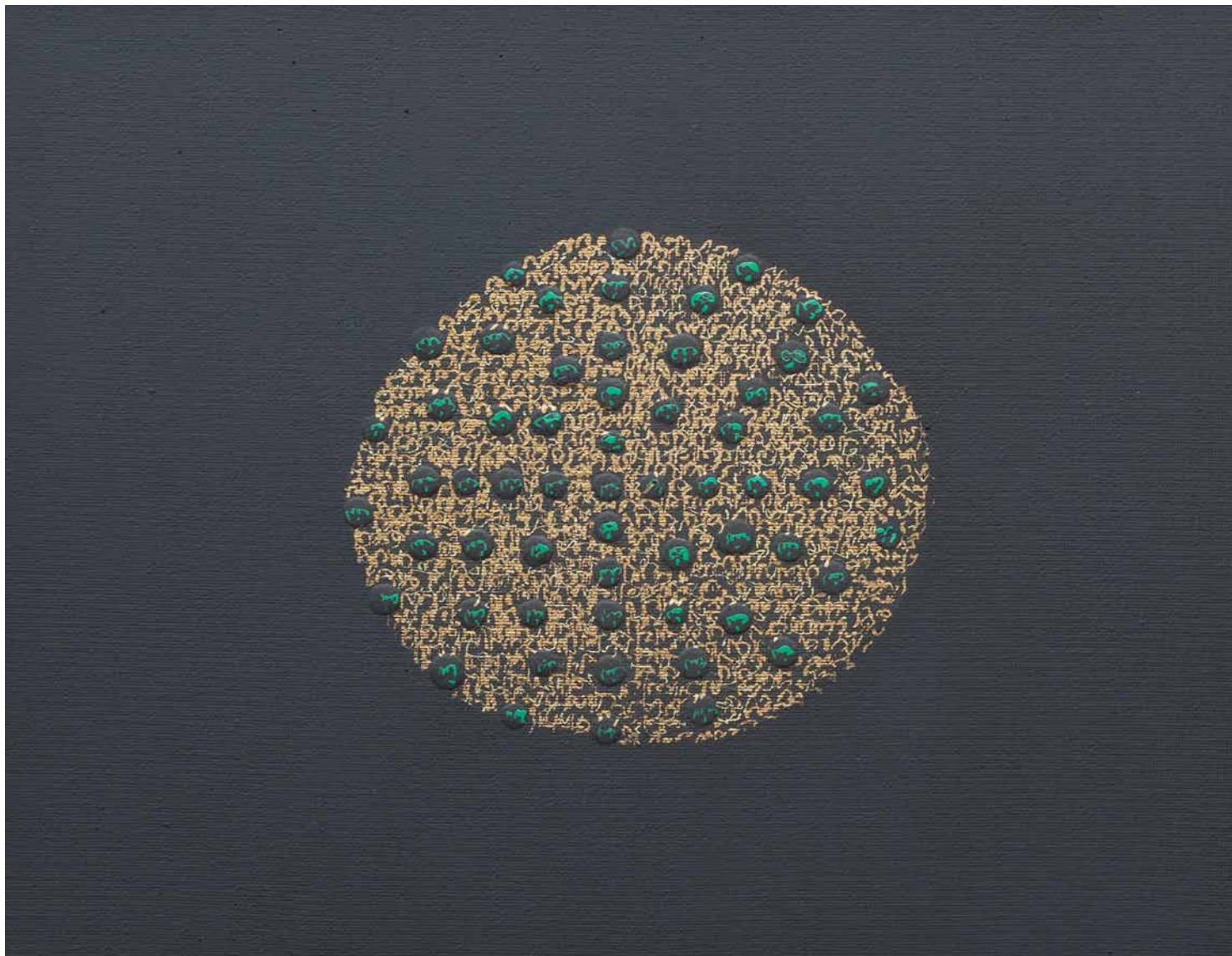
A la meva mare, 2002
Mixta sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

Iron fields, 2002
Mixta sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

Horizon line, 2004
Metall i acrílic sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

La lluna de les idees (Laberint de l'Islam), 2005
Acrílic i oli sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

Manifest de l'origen (Laberint de l'Islam), 2005
Acrílic i oli sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

Visió (Laberint de l'Islam), 2005
Acrílic sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

Desert blue, 2005
Acrílic sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

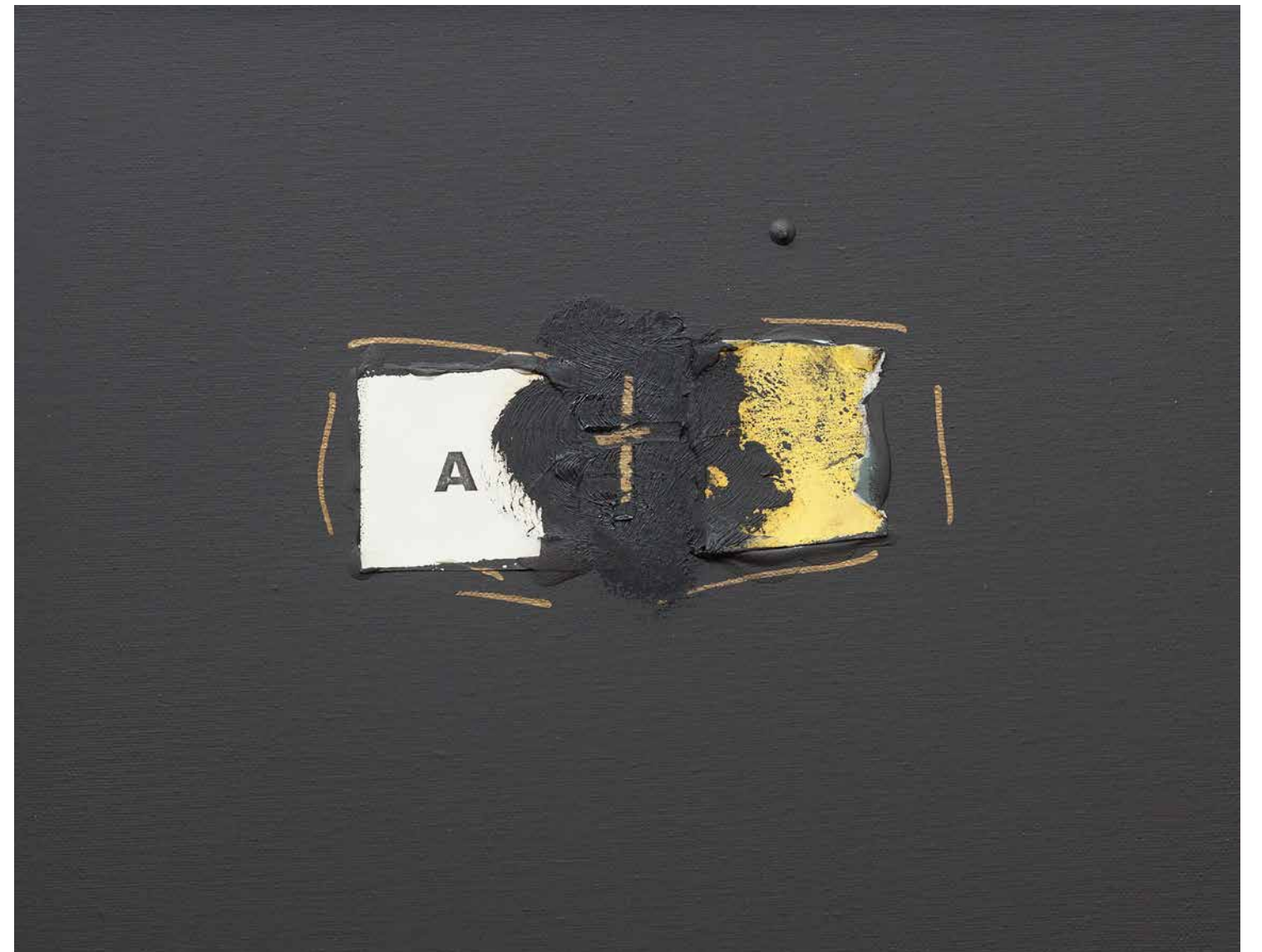
Up down III, 2006
Acrílic i oli sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

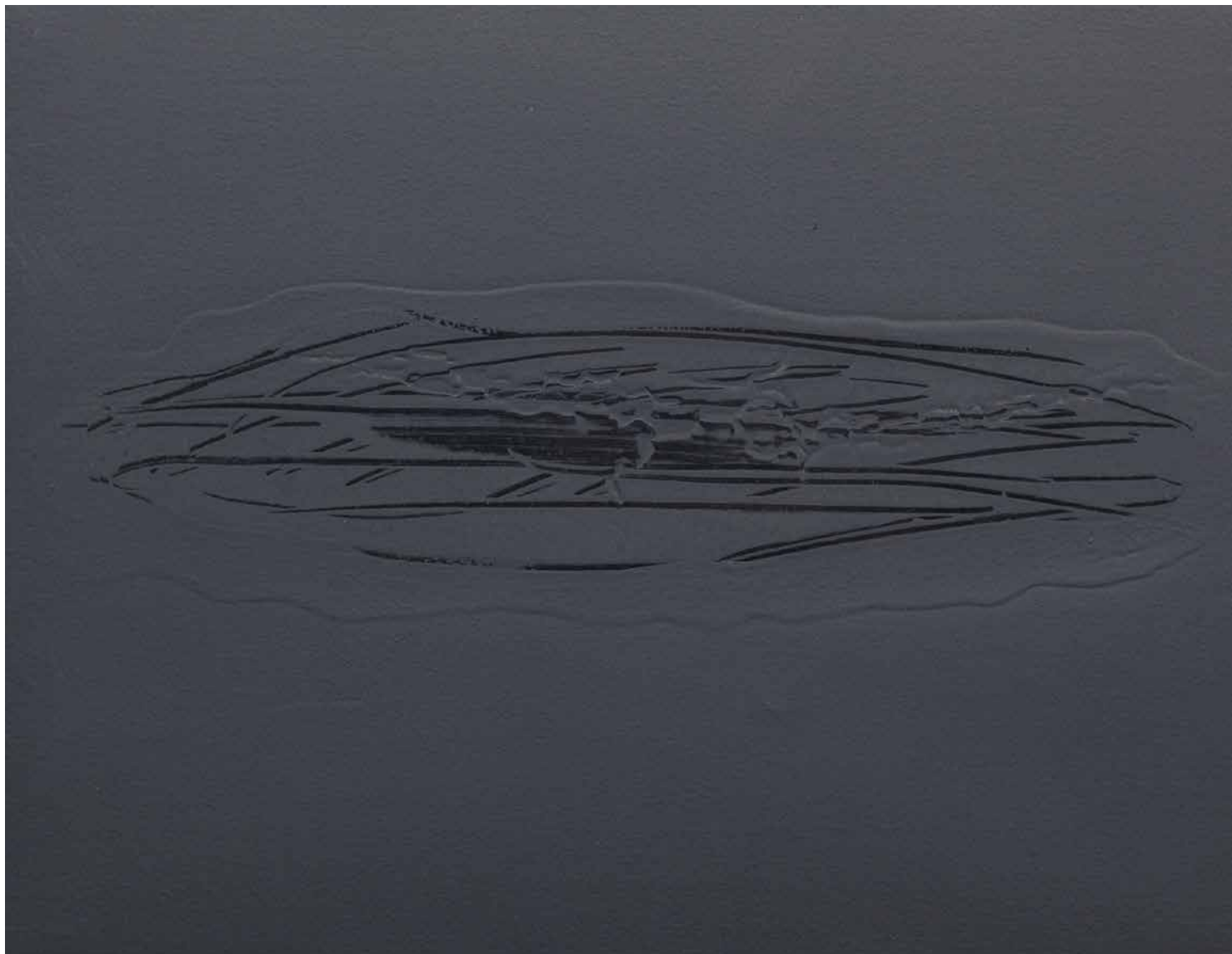
Sea & dream, 2006
Acrílic sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

Cross, 2011
Mixta sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

Esquerra + Dreta, 2012
Mixta sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

Traces, 2012
Acrílic sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

Creu de retalls amb colors, 2012
Mixa sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

Malla de lletres 2, 2015
Mixta sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

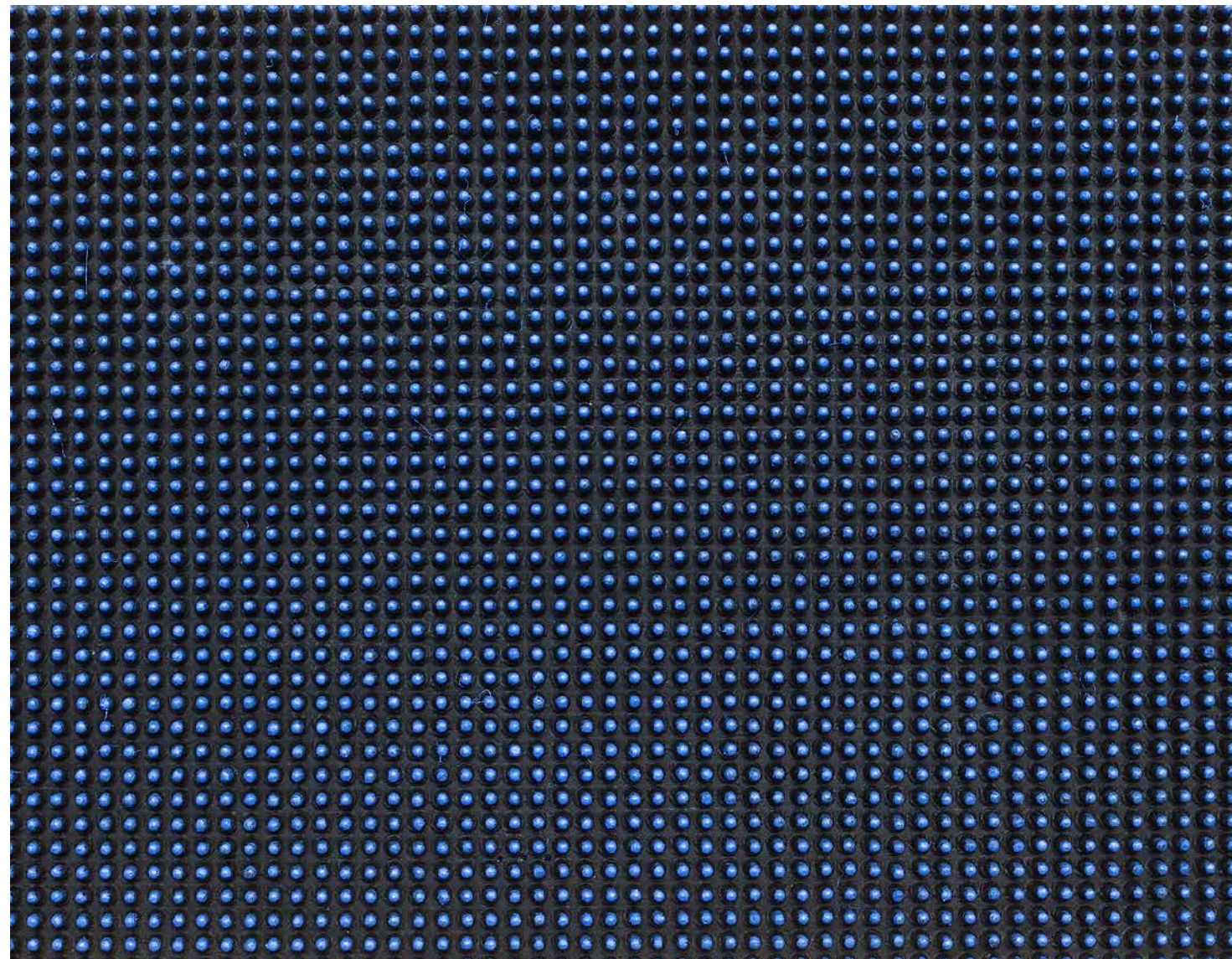

Línia dentada, 2015
Mixta sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

Golden horizon, 2015
Mixta sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció particular

Camp blau profund, 2018
Mixta i cautxú sobre fusta
27 x 35 cm
Col·lecció particular

Presència 117X, 2019
Mixta i cautxú sobre fusta
27 x 35 cm
Col·lecció particular

Memòria, 2019
Leds i vídeo sobre fibres
25,6 x 51,2 cm
Col·lecció particular

Homenatge a Antonio Machado, 1970
Ceràmica i resina policromada
25 x 17 x 14 cm
Col·lecció particular

Capsa, 1972
Paper calc, cordill i cartró
8 x 13 x 11 cm
Col·lecció particular

Diari, 1985
Llibre i acrílic
17 x 26 cm
Col·lecció particular

Black book, 2012
Llibre i acrílic
22 x 15 cm
Col·lecció particular

Memòria en negre, 1981
Llibre i acrílic
21,5 x 21 cm
Col·lecció particular

ooBloc, 2000
Llibre i acrílic
17,5 x 24 cm
Col·lecció particular

Altar del desig, 1980
Plàstic, cera i acrílic
15,5 x 26,5 x 16 cm
Col·lecció particular

A la Pintura, 1981
Llauna, fusta i acrílic
18 x 9 cm
Col·lecció particular

Sabata (memòria d'un viatge), 1982
Cuir, goma, llautó i acrílic
14,5 x 12 x 29 cm
Col·lecció particular

Vanitat, 2009
Cuir, palla, silicona i acrílic
16 x 26 cm
Col·lecció particular

Monument a Mata Hari, 2009
Acrílic, cuir, ferro, silicona i paper
26 x 35 cm
Col·lecció particular

Diaris, 2011
Alumini
5 x 33 x 21,5 cm
Col·lecció particular

Pack de pes, 2010
Ciment, acrílic, cordill, làtex i cera
5,5 x 37 x 24 cm
Col·lecció particular

Assaig de sistematització en fitxes d'una memòria de viatges, 1982
Paper, cartró, collage i acrílic
11 x 15 x 21,4 cm
Col·lecció particular

Boles, 1981
Bales, ferro i acrílic
2 x 12 cm
Col·lecció particular

Boles negres, 1981
Bales, ferro i acrílic
2 x 12 cm
Col·lecció particular

The war lunch, 1997
Porcellana, fusta, silicona i acrílic
26 x 29 cm
Col·lecció particular

Xapapote, 2003
Porcellana, ferro, acrílic i concrecions calcàries
24 x 17 cm
Col·lecció particular

Exvot I, 2002
 Porcellana, plàstic, silicona i acrílic
 9 x 38 x 28 cm
 Col·lecció particular

Calze, 2002
 Vidre, acrílic, plàstic i silicona
 20 x 9 cm
 Col·lecció particular

Gran Copa Cubana, 2007
 Vidre, cigar, llapis, fusta, acrílic i silicona
 30 x 9 cm
 Col·lecció particular

Gran Reserva, 2007
 Vidre i acrílic
 21 x 8 cm
 Col·lecció particular

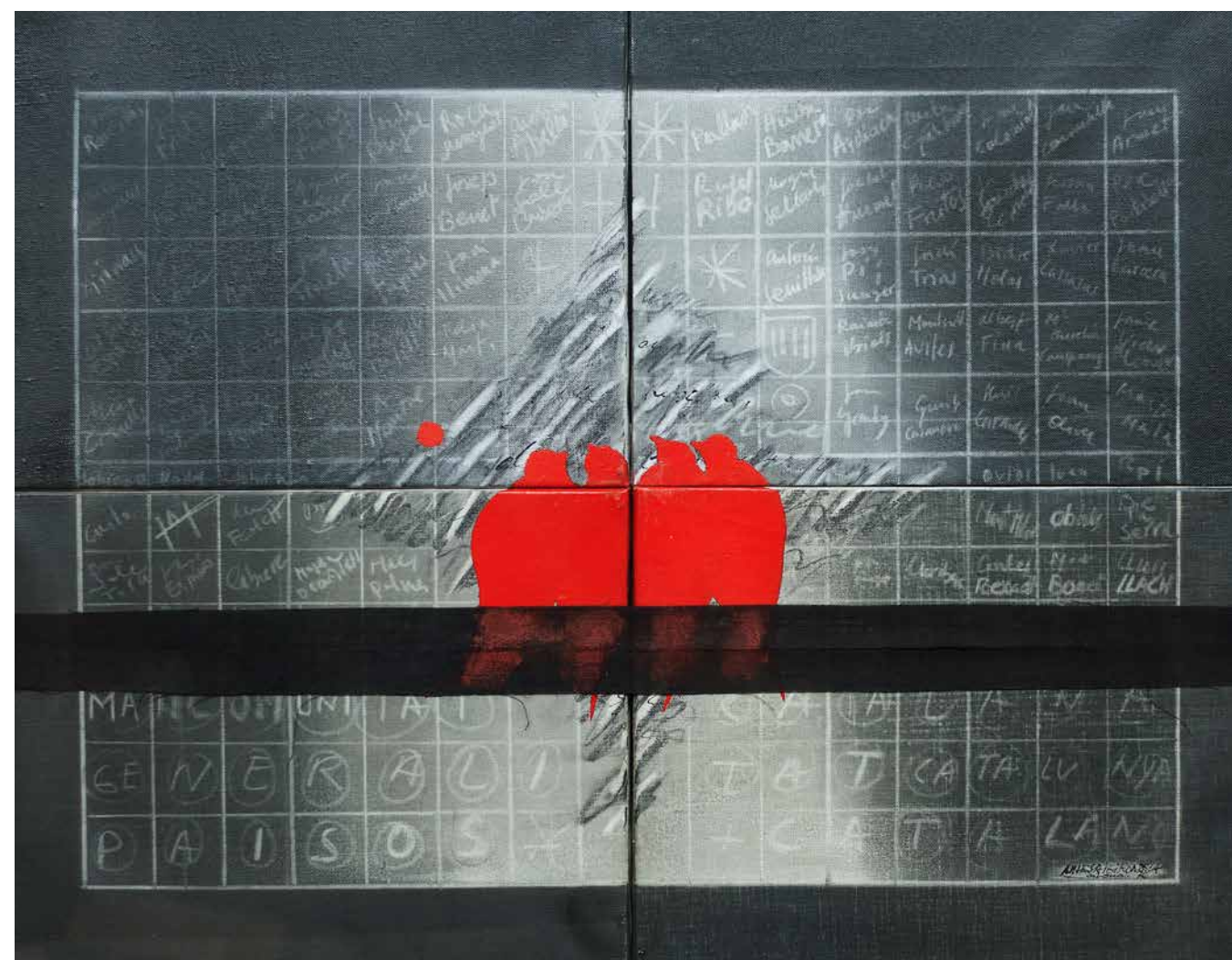
Caution, 2003
Ferro i acrílic
9 x 11 cm
Col·lecció particular

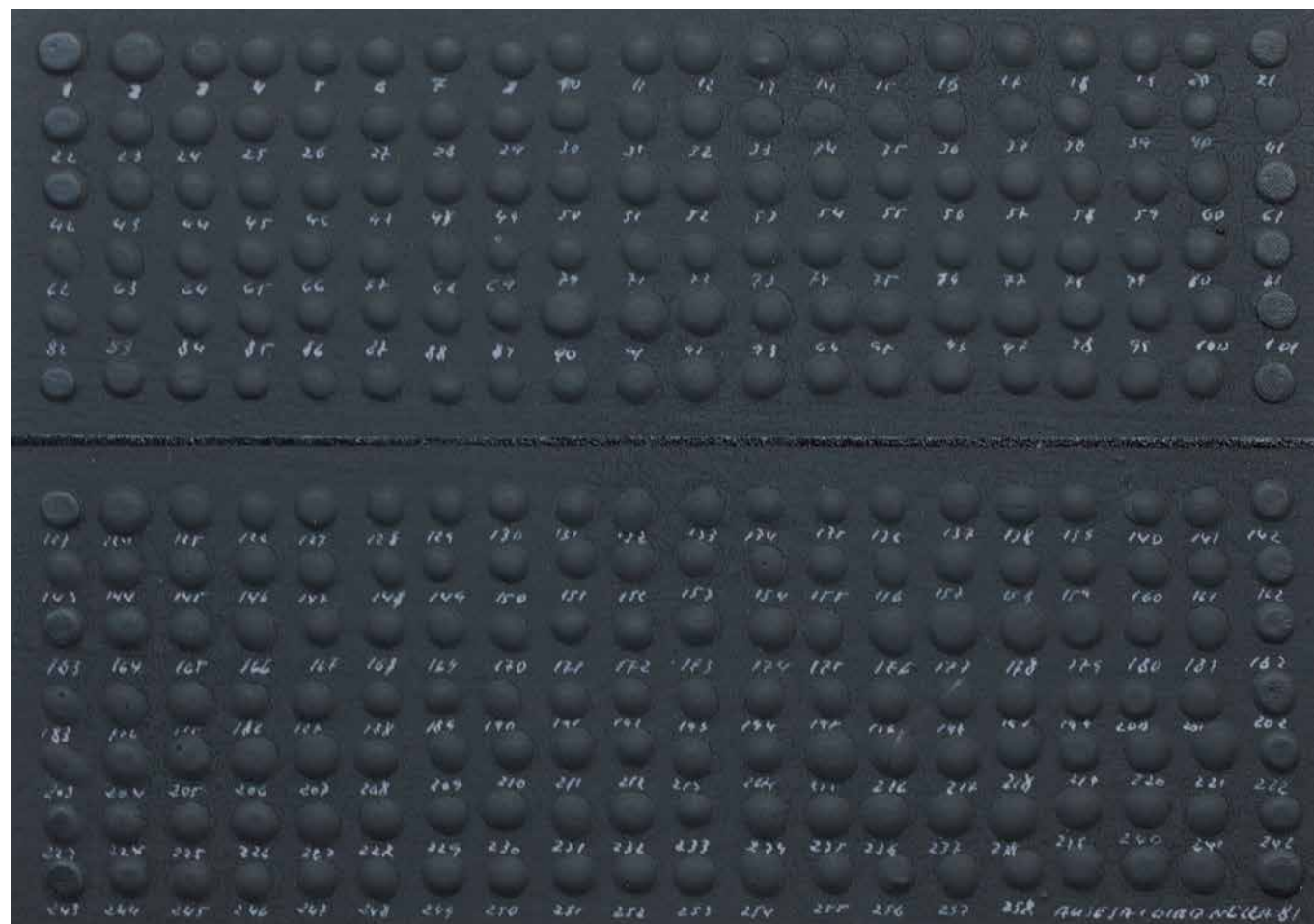
The end of football, 2007
Porcellana, cuir, metall i acrílic
16 x 30 x 24 cm
Col·lecció particular

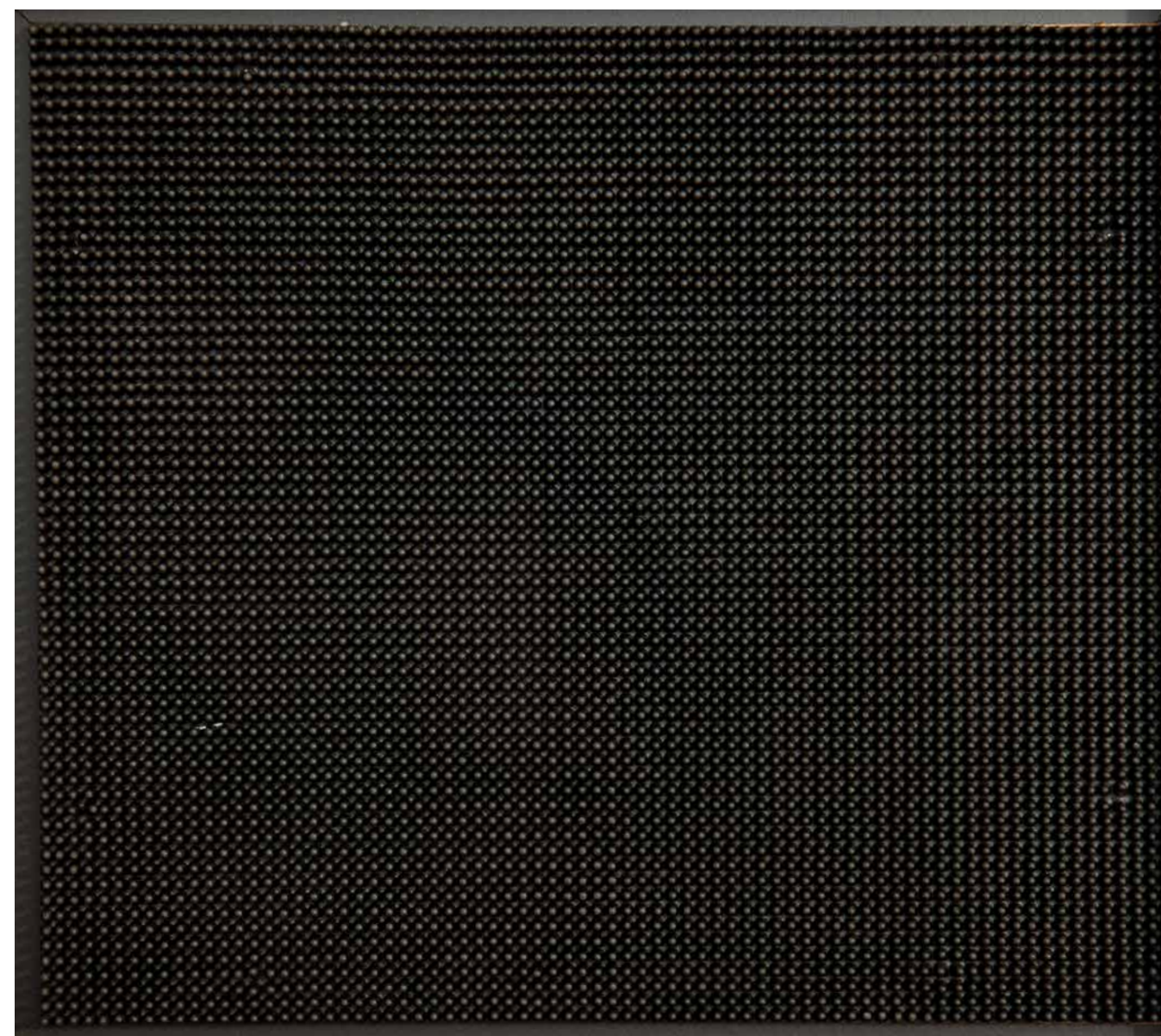
Monument, 2008
 Pala, 5 sacs de sorra i esprai de pintura negra
 165 x 110 x 125 cm
 Col·lecció Carmen Mur

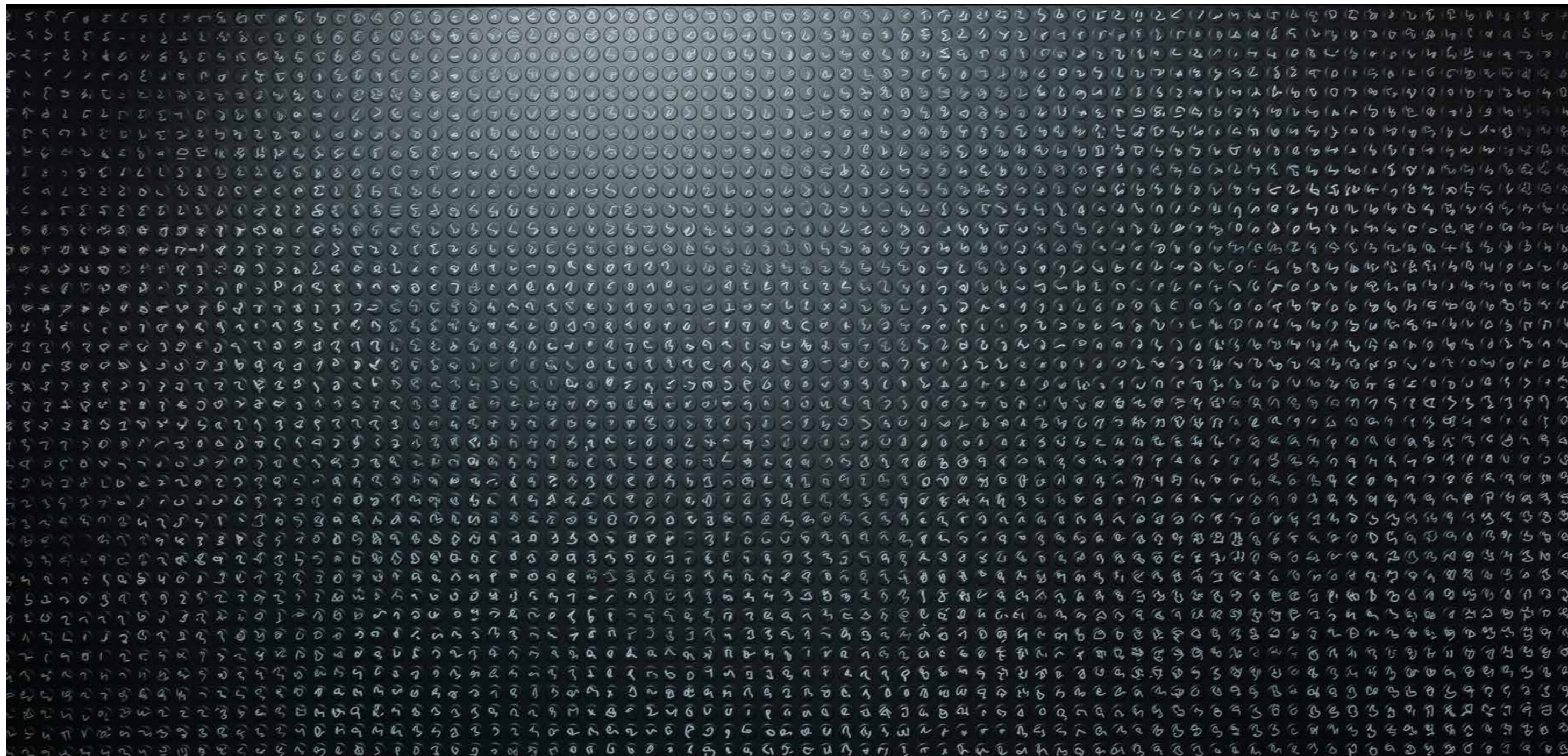
Estudi per a Crònica en forma de Creu de Sant Jordi, 1975
 Acrílic sobre tela
 54 x 70 cm
 Col·lecció particular

262 punts i línia negra, 1981
 Acrílic sobre fusta
 15 x 21 cm
 Col·lecció particular

Black ready, 2016
 Acrílic, oli i cautxú sobre fusta
 42,5 x 48,5 cm
 Col·lecció particular

Presència MCE, 2016
Acrílic i cautxú
120 x 248 cm
Col·lecció particular

TÈNENCIÉS

5.

ENRIC ANSESA. PERSISTÈNCIES

Casa de Cultura de la Diputació de Girona

Del 17 de desembre de 2020 al 20 de febrer de 2021

“M’agrada molt el teu sistema i això que és molt difícil per no dir impossible treure’n cap pauta sistemàtica ni encabir-lo en un sistema, però funciona. M’agrada el teu sistema i això que és difícil, és humà, i, doncs, té una forma que en són mil, i mil més que en vindran!”

Enric Casasses, *Sistema ema*

LA MATÈRIA DE LA QUE ESTÀ FETA LA VIDA

M. Lluïsa Faxedas Brujats

Professora d’Història de l’Art Contemporani de la Universitat de Girona

LA MATÈRIA DE LA QUE ESTÀ FETA LA VIDA

Un paisatge completament nevat, en el qual un mantell uniforme ho recobreix tot, i iguala allò que resta amagat a sota, tant si és bonic i valuós com si és lleig o fins i tot abjecte. El cim del Vesuvi, un territori homogèniament obscur de laves i cendres, de silenci i memòria. De sobte, i de manera inesperada, neva al volcà, i el blanc es posa suaument sobre el negre. Claror i fosc, mat i brillant, forats i prominències. Contrastos radicals i variacions subtils i ambigües.

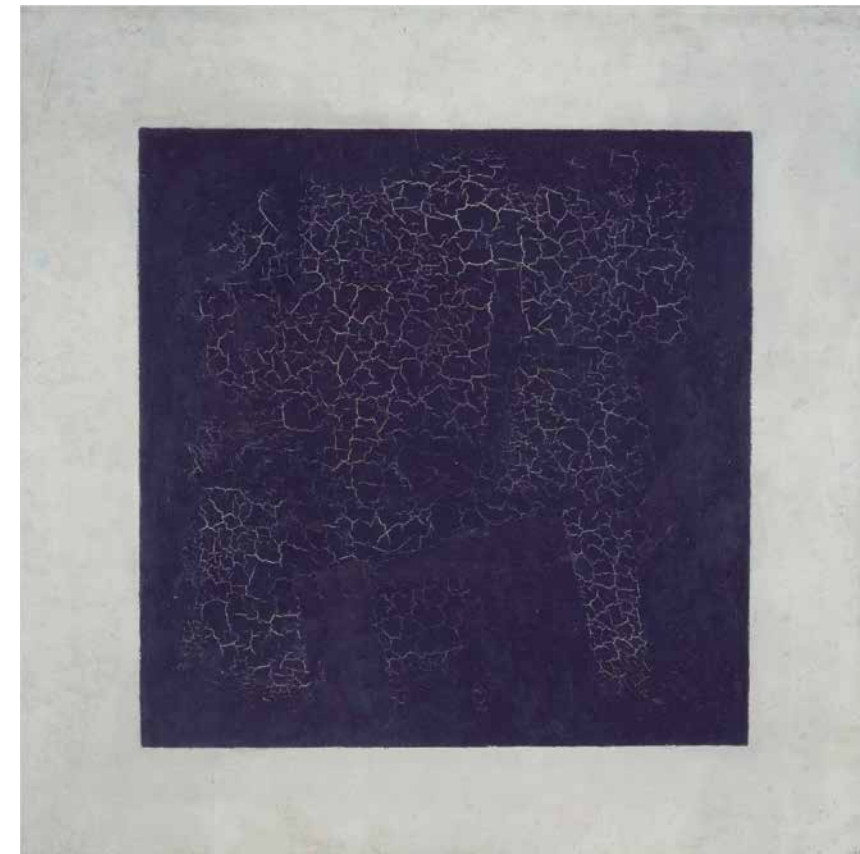
La pintura d'Enric Ansesa pot ser de caire conceptual i tendir a l'abstracció, i estar elaborada a partir d'un sistema de treball racional i meticulós, que segueix un ordre gairebé obsessiu; però està profundament arrelada en les seves vivències personals, en les seves experiències i en les emocions i records que en conserva, completament vívides (i, potser, cada dia més). Els paisatges que ha caminat, les persones que ha tractat, els llocs on ha viscut li han deixat empremta; i és d'aquí que neix el seu art. D'una experiència de vida que ha sabut, primer, conceptualitzar, i després encarnar en la matèria reconcentrada en la seva versió més essencial, la d'allò que en queda després d'haver-ne eliminat fins el darrer matís de circumstància. La vida, feta matèria.

Explica Ansesa que en les seves pintures les successives capes de negre, fins a divuit o dinou vegades, van cobrint les primeres marques mil·limètricament dibuixades sobre la superfície del llenç, però també altres colors, formes o línies que d'alguna manera queden soterrats, finalment invisibles, però sempre presents i secretament latents. Sembla que ens inciti així a efectuar mentalment, en aquest negre uniforme i mat, alguna mena de prospecció, una cata que ens permeti enfonsar-nos fins a la superfície primera i endevinar què hi batega. O a esperar a que el temps faci el que ha fet en algunes de les obres del seu estimat Malèvitx, particularment al famós *Quadrat negre*

original, de 1915: una obra la superfície de la qual està tan clivellada, que a simple vista es poden endevinar les formes que hi subsisteixen, en aquest cas les d'alguna pintura suprematista primitiva, el colorisme de la qual va quedar després cobert per la simplicitat i contundència del negre sobre el blanc.

En aquest sentit la pintura d'Ansesa es podria pensar doncs a partir d'una certa equivalència amb els processos de la memòria, i gairebé podríem dir de l'acte mateix de viure. Viure i emmagatzemar records són la mateixa cosa; el fet de desar aquests records en el fons de la memòria, cobrir-los de capes successives d'altres reminiscències, deixar-los reposar dolçament i potser per sempre en el lloc més pregon, o permetre'ls sortir conscient o inconscientment, és part del que som, potser és el que ens fa, precisament, el que som. Les restes que romanen sota les capes de negre successiu que cobreixen les superfícies de les pintures d'Ansesa potser no es veuen, però també hi són, com hi són d'alguna manera, com dèiem, les experiències més rellevants de la seva vida. Potser per això el concepte de memòria és tan present en els títols d'algunes de les seves peces de les darreres dècades, com ara *Els jardins de la memòria estan plens de creus estimades* (1993), *Plecs de memòria* (2016) o el tríptic *Memory fields* (2017). La incitació a una hipotètica prospecció en les seves pintures que abans esmentàvem no deixa de ser doncs un convit a compartir amb ell un cert acte de remembrança personal.

Els records d'Ansesa sorgeixen d'una experiència vital anco-rada en tot allò que comporta el fet de néixer en una família gironina de classe mitjana, les peripècies de la qual el van marcar molt. Un pare que abandona la llar familiar, en una època en què això podia suposar, en una ciutat reclosa i clerical com Girona, una amenaça de rumors i maledicències que es podien arribar a fer difícilment sostenibles; i que després viu una vida cosmopolita amb una altra dona, l'accés a la qual obrirà les portes d'un món insospitat al seu fill. Una mare que sempre esperarà, amb un convenciment quiet però indestructible, que el seu marit torni (a la qual Ansesa dedica un quadre el 2002, *A la meua mare*, en què un cercle esdevé, significativament, niu acollidor i corona d'espines al mateix temps). Una infància viscuda en una ciutat gairebé medieval comparada amb la que coneixem ara; tant formada per mites i mentides més o menys pietosos sobre una suposada història gloriosa i gairebé lle-

Kazimir Malèvitx
Quadrat negre, 1915
Oli sobre tela
79,5 x 79,5 cm
The State Tretyakov Gallery, Moscou

gendària, com per pedres gastades, llums i ombres i personatges singulars, així com per homes i dones que hi vivien una vida quotidiana que avui gairebé no ens podem imaginar. Un món del qual Ansesa conserva nombroses imatges que en el seu moment l'impressionaren i que han perviscut ben ancorades en la seva memòria personal.

Aquí es forma humana i artísticament l'Enric Ansesa que coneixem, i s'hi fonamenta la seva obra. Després vindrien molts altres moments importants de la seva vida: els inicis com a pintor professional, al costat de l'oncle aquarel·lista; el descobriment de la via creativa pròpia i personal, a partir de l'ús del negre; la participació a l'ADAG, un element poderosíssim d'activisme polític i social i d'intervenció en la vida comunitària; la necessitat de guanyar-se la vida en un sistema artístic com el català, tan escarransit, que el porta a gairebé inventar-se la feina de dissenyador d'exposicions; la participació en projectes de tant impacte ciutadà com la reforma de les façanes de l'Onyar de Girona, juntament amb Jaume Faixó; la formació de la seva pròpia família, amb la Dolors, l'Oriol i en Ferran; les estades als Estats Units; els contactes amb altres artistes, intel·lectuals i crítics prominents: amb Pep Colomer, sobretot, però també amb Salvador Dalí o Enrico Bellati, entre molts altres; les exposicions i els reconeixements, i segur que també els dubtes i els defalliments. Tot allò que implica, finalment, ser un artista visual a cavall dels segles XX i XXI inscrit en la triple perifèria que representa Girona respecte a Barcelona, Catalunya respecte al centralisme espanyol, i la península ibèrica en relació al món artístic internacional; una condició perifèrica que sens dubte ofereix les seves oportunitats però també comporta les seves penalitzacions. Essències i circumstàncies diverses, tot i que les més primerenques són les que més persistentment retornen, i més ressonen.

En l'obra pictòrica d'Ansesa, tanmateix, no tot està completament soterrat. Les superfícies de les seves pintures vibren amb tot un repertori de motius iconogràfics i amb un treball tècnic dels pigments, materials i textures que utilitza extremadament endreçat i polit, gairebé virtuós. Entre els primers, hi trobem elements com la creu, la sutura, les cal·ligrafies, i sobretot el punt, un motiu serial que evoluciona en les darreres obres cap

al led. Apareixen també peces plenament figuratives, com ara retrats de determinats personatges que per un o altre motiu l'han interessat. I hi sovintegen les referències a temes diversos d'actualitat política i social, des de l'assassinat d'Oriol Solé Sugranyes fins a la pandèmia de la SIDA, o més recentment a la crisi política catalana i el seu anhel d'independència pel país. Pel que fa a la vessant tècnica, destaca el treball amb les diverses possibilitats que ofereixen tots els pigments negres naturals i artificials possibles, i sobretot amb la combinació de les seves diferents reflexions, des dels tons més brillants fins al mat que potser és l'element més característic i reconeixible de la seva pintura. Una diversitat de negres que sovint ofereixen tant contrast entre ells com si fossin colors totalment diferents.

Aquesta paleta tan restringida (tot i que sovint hi apareixen diversos apunts de color en formats diversos que complementen o ressalten el negre omnipresent) li permet, tanmateix, explorar una extrema varietat dins la diversitat. La concentració en un únic color, encara que sigui tan ric i farcit de reminiscències i simbolismes com el negre, és un recurs que diversos artistes han utilitzat al llarg de la història de l'art; ho va fer Picasso, en els seus períodes blau i rosa, que contràriament al que pugui semblar no són moments d'investigació cromàtica, sinó formal. I ho feren després altres artistes, en alguns dels quals Ansesa es reconeix, com ara els constructivistes russos o alguns expressionistes nord-americans, que cercaren en la radical reducció de la paleta una possibilitat de focalitzar-se en certs elements fonamentals. Amb la seva opció pel negre Ansesa es dona a si mateix l'oportunitat d'aprofundir pacientment en un món alhora limitat i inabastable, tot fent-se seu el consell d'un Joan Miró que cada vegada reivindica més com a referència, que ja de molt jove recordava que "cavar ben fondo" era l'única opció que conduïa a crear un art lliure i propi; i que anys més tard recordaria que "tot està contingut en la realitat i només cavant a fons aconseguirem fer més que simples 'coses interessants'"².

Aquesta podria ser la clau: no tant provar de fer coses interessants, com mirar de fer coses que siguin de veritat. Podríem dir doncs que l'obra d'Ansesa és el resultat de la seva pròpia

operació de cavar a fons en un terreny relativament acotat, que no és altre que el de la seva vida, i amb unes eines reduïdes, sobretot cromàticament, però que s'ha revelat d'una versatilitat quasi inexhaurible. Això ens retorna a la idea primera de la tensió entre superfície i profunditat, que al meu entendre és l'eix principal que articula, formal i conceptualment, l'obra d'Ansesa. N'hem parlat fins ara en les seves pintures, però no podem oblidar que una de les seves primeres obres del tot personals fou de fet un objecte tridimensional pensat com una felicitació de Nadal, un paquet embolicat amb un paper de calc negre (*Capsa*, 1972). Què contenia? No ho sabem; hauríem de destruir-lo per tenir-ne la certesa. Però és justament aquest secret interior el que li dona vida, o més ben dit, la tensió entre el que en sabem i el que se'ns n'amaga. Tota obra d'Ansesa ens planteja el mateix enigma, i ens convida així a girar la mirada cap a la relació que mantenim amb allò que tots nosaltres guardem als propis racons pregons; és a dir, finalment, amb allò del que està feta la nostra pròpia vida.

Enric Ansesa
Plecs de memòria, 2016
Mixta sobre fusta
120 x 120 cm
Col·lecció particular

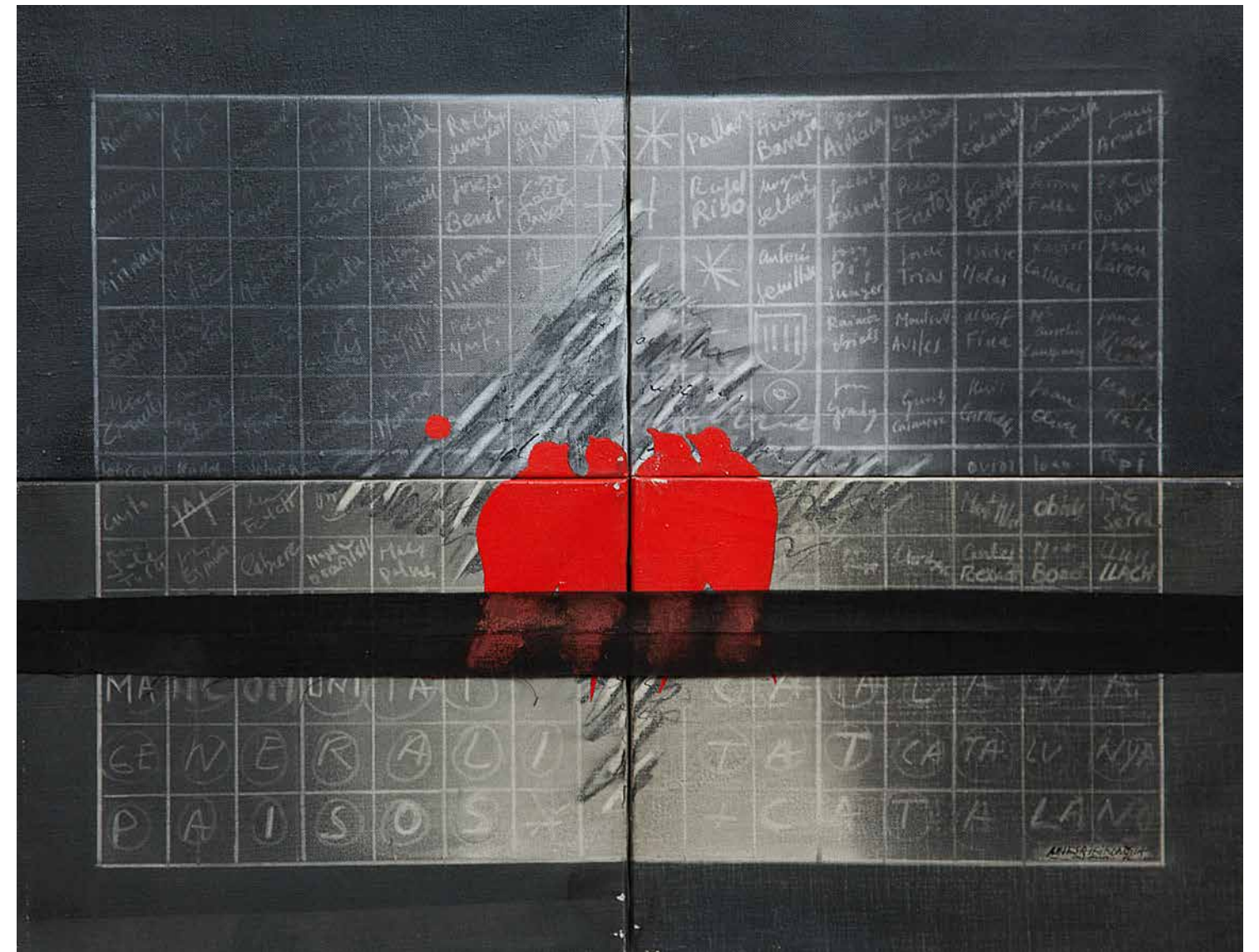
Enric Ansesa
Capsa, 1972
Paper calc, cordill i cartró
8 x 13 x 11 cm
Col·lecció particular

¹ Joan MIRÓ, "Carta a J.E. Ràfols, Mont-roig, 21-8-1919"; dins *Joan Miró: cartes a J.E. Ràfols 1917-1958*, edició a cura d'Amadeu SOBERANA i Francesc FONTBONA; Barcelona: Mediterrània i Biblioteca de Catalunya, 1993, p. 61.

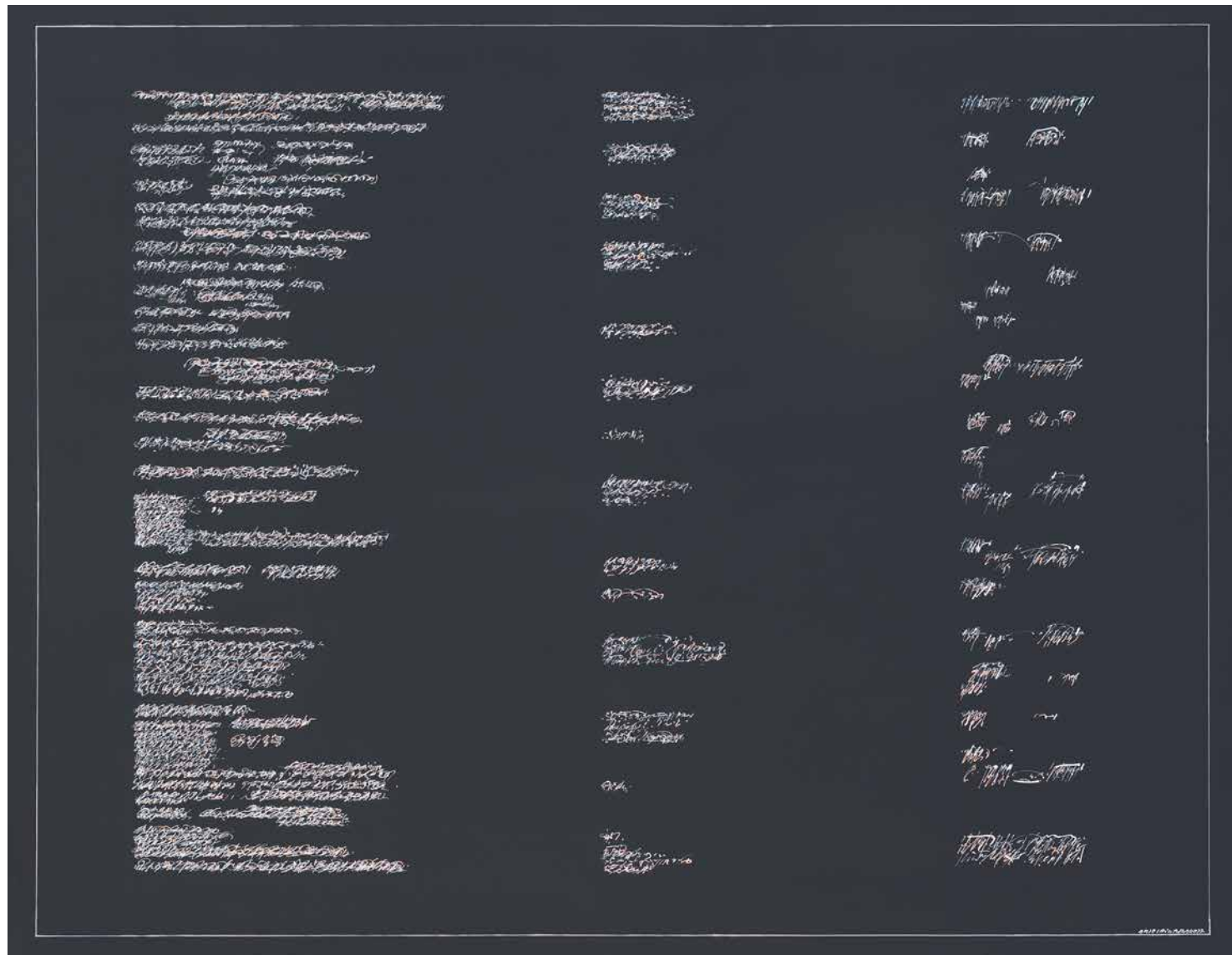
² Citat per Jacques DUPIN a *Miró*, Barcelona: Polígrafa, 1993, p. 64.

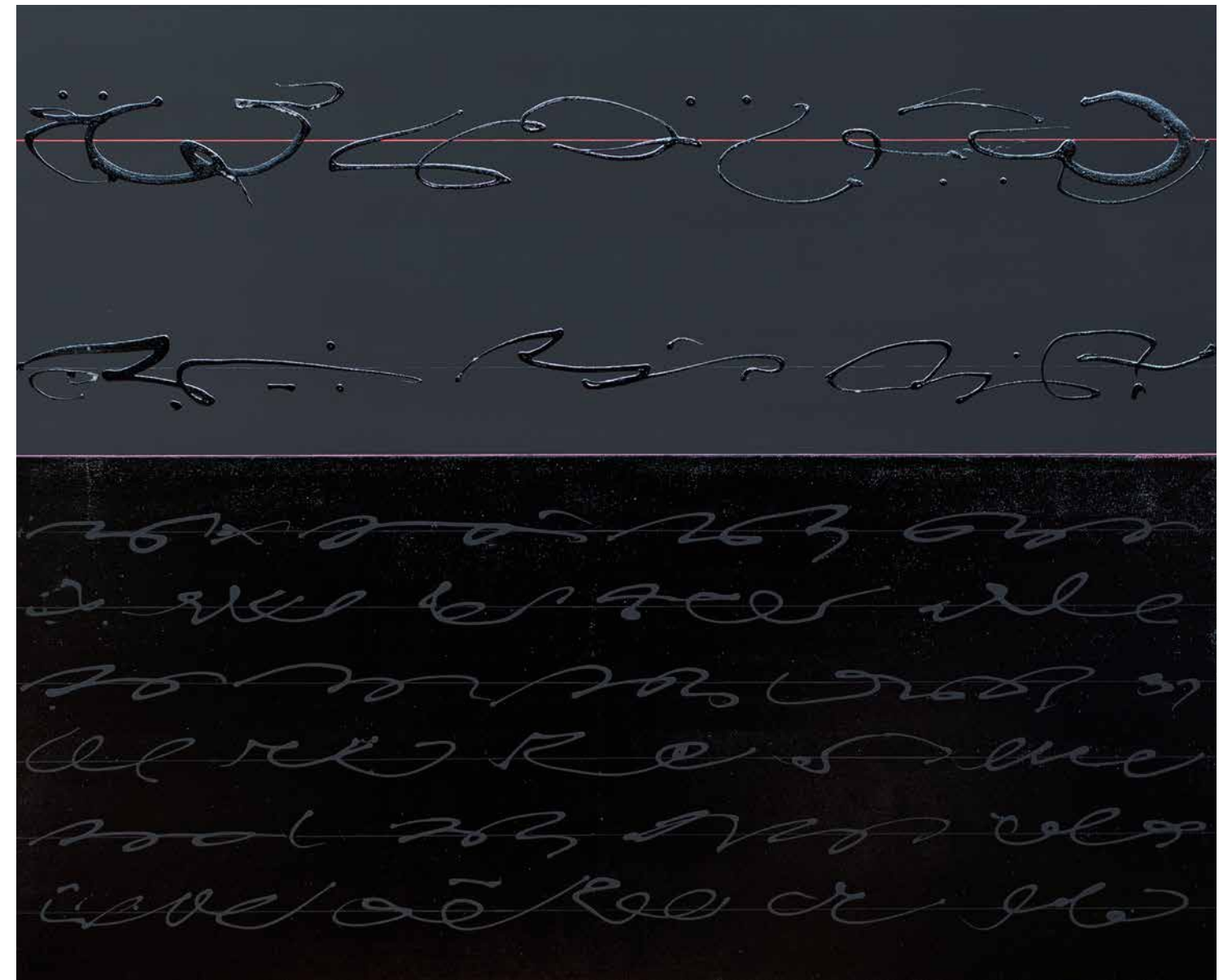
Carta a favor del català, 1974
 Mixta sobre paper
 80 x 100 cm
 Col·lecció particular

Crònica en forma de Sant Jordi o la història d'una supervivència, 1975
 Acrílic, pigments secs i roba sobre tela
 146 x 180 cm
 Col·lecció particular

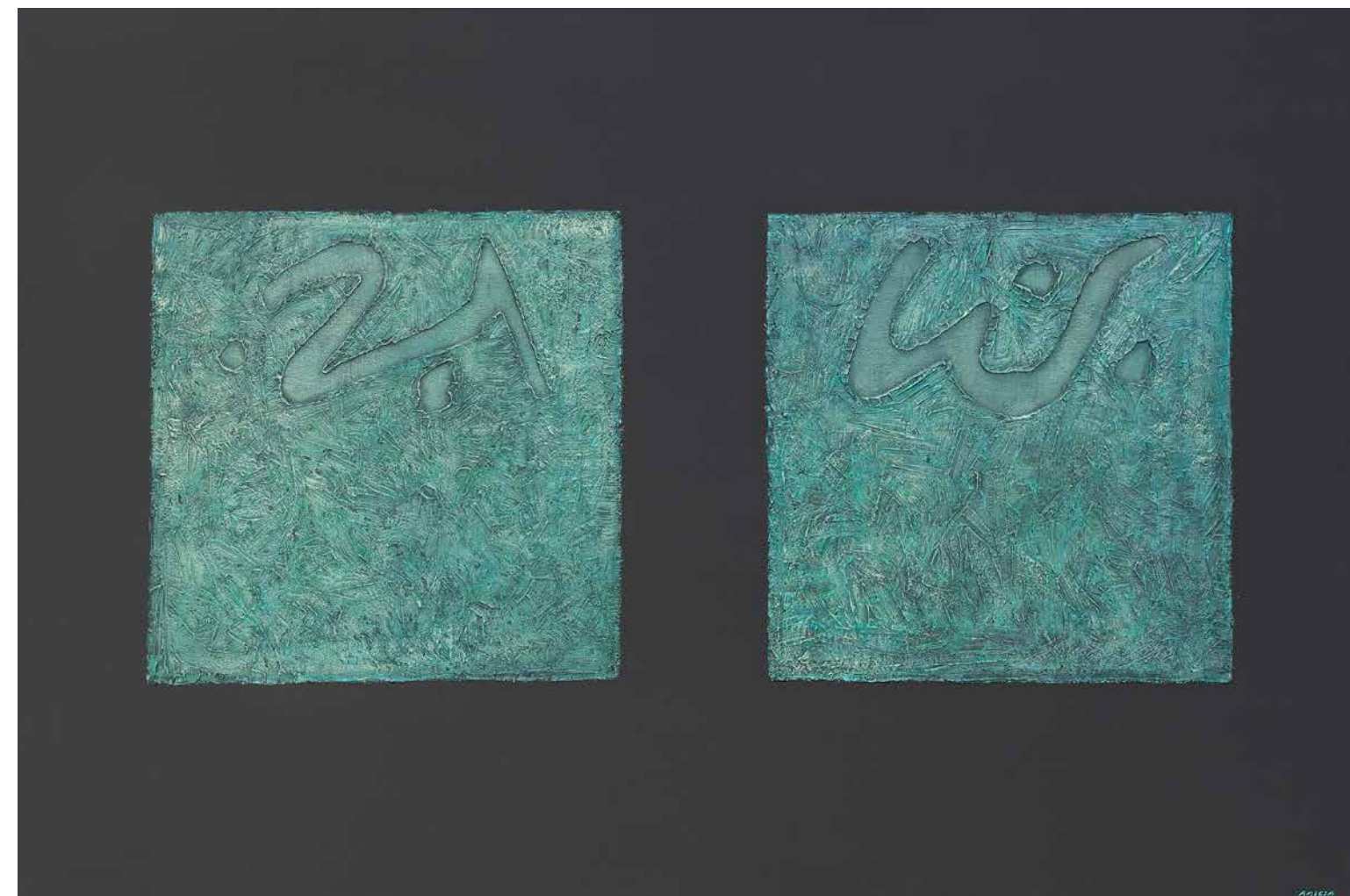
Escrits des del silenci, 1977
 Acrílic sobre tela
 114 x 146 cm
 Col·lecció particular

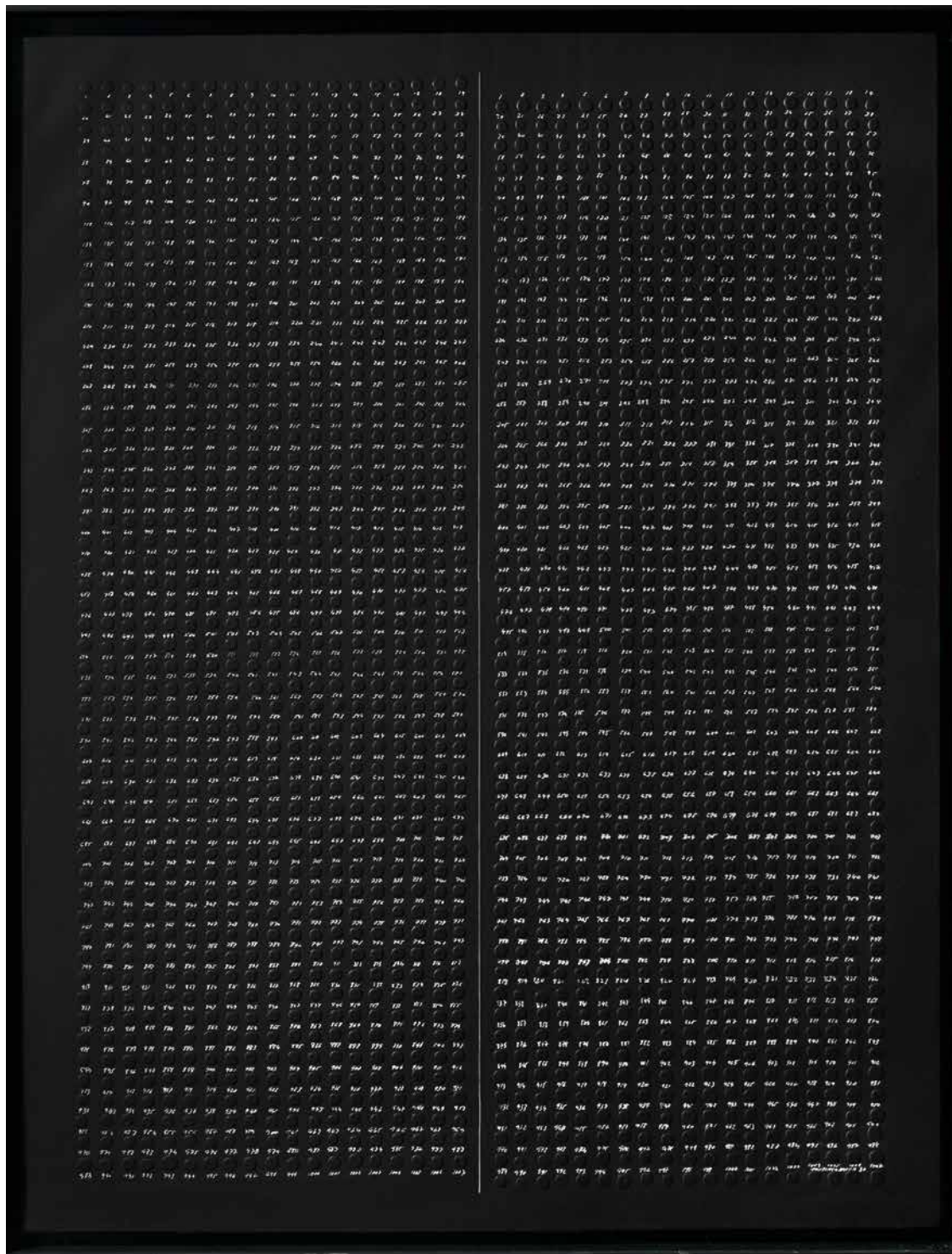
Escrits entre la nit i l'alba X, 1982
 Acrílic sobre tela
 130 x 162 cm
 Col·lecció particular

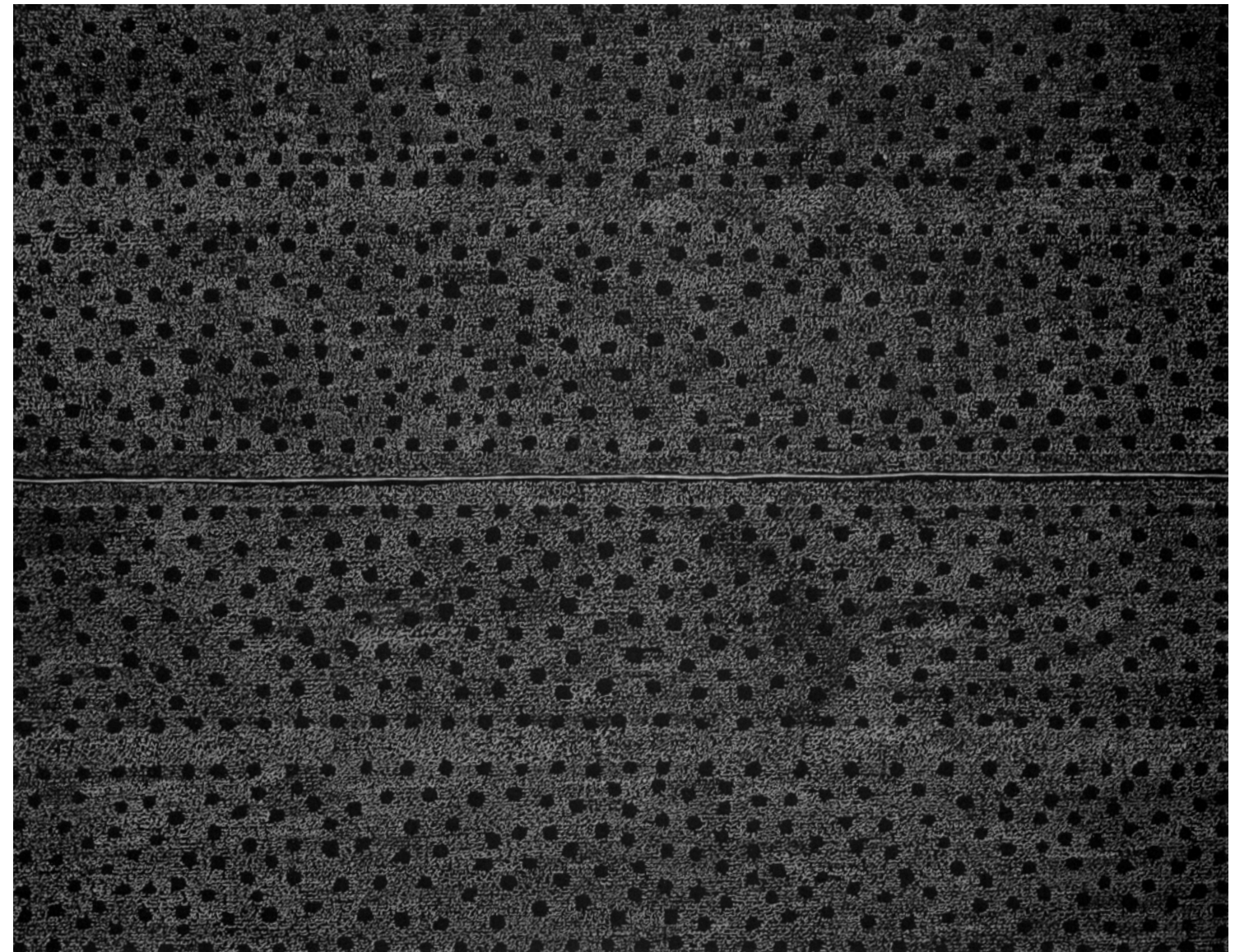
Constel·lació, 2018
Mixta sobre fusta
118 x 120 cm
Col·lecció particular

Two green square, 1992
Mixta sobre tela
130 x 195 cm
Col·lecció particular

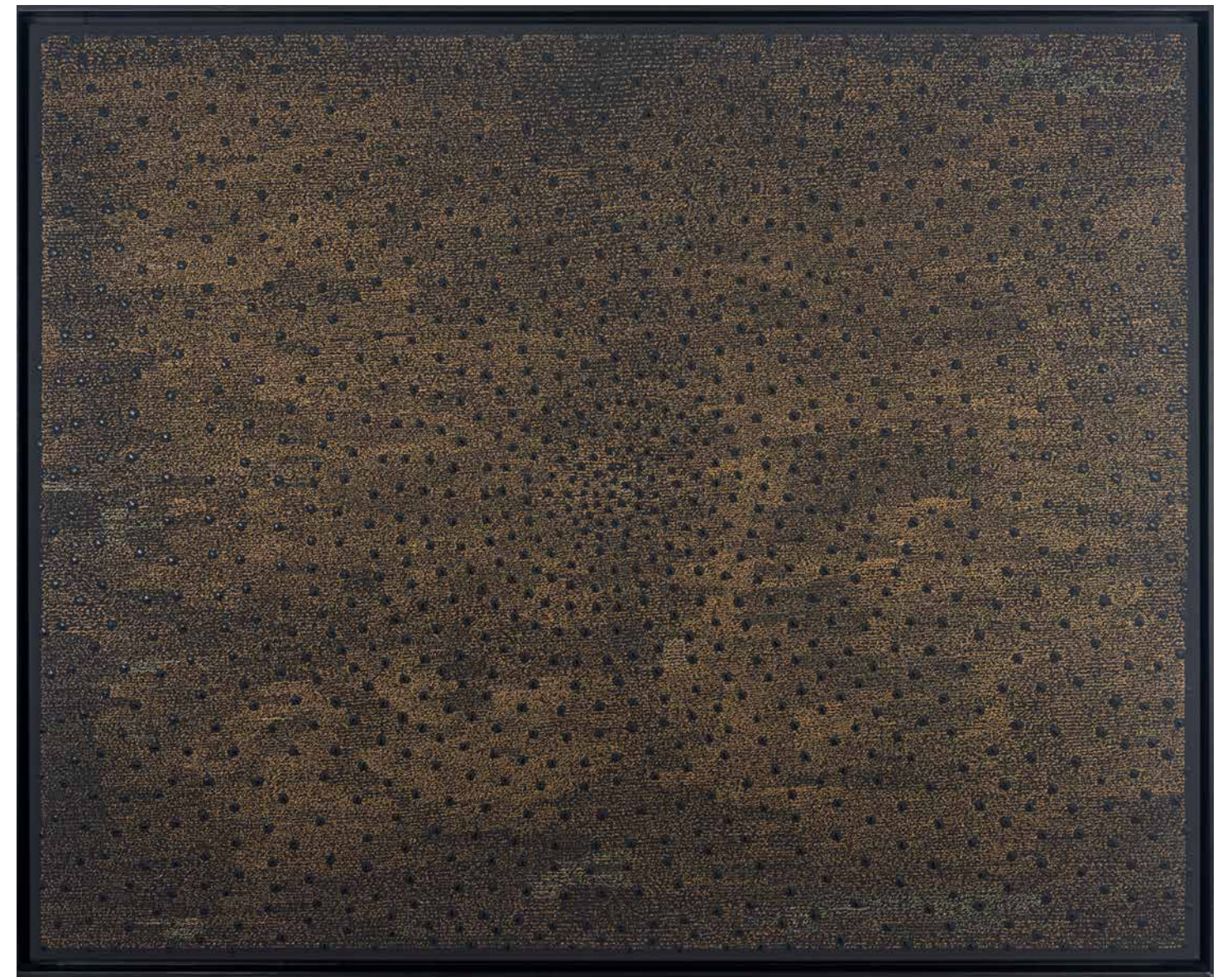
Cap a dalt i cap a baix, 1980
 Acrílic sobre tela
 116 x 89 cm
 Col·lecció Bassat, Mataró

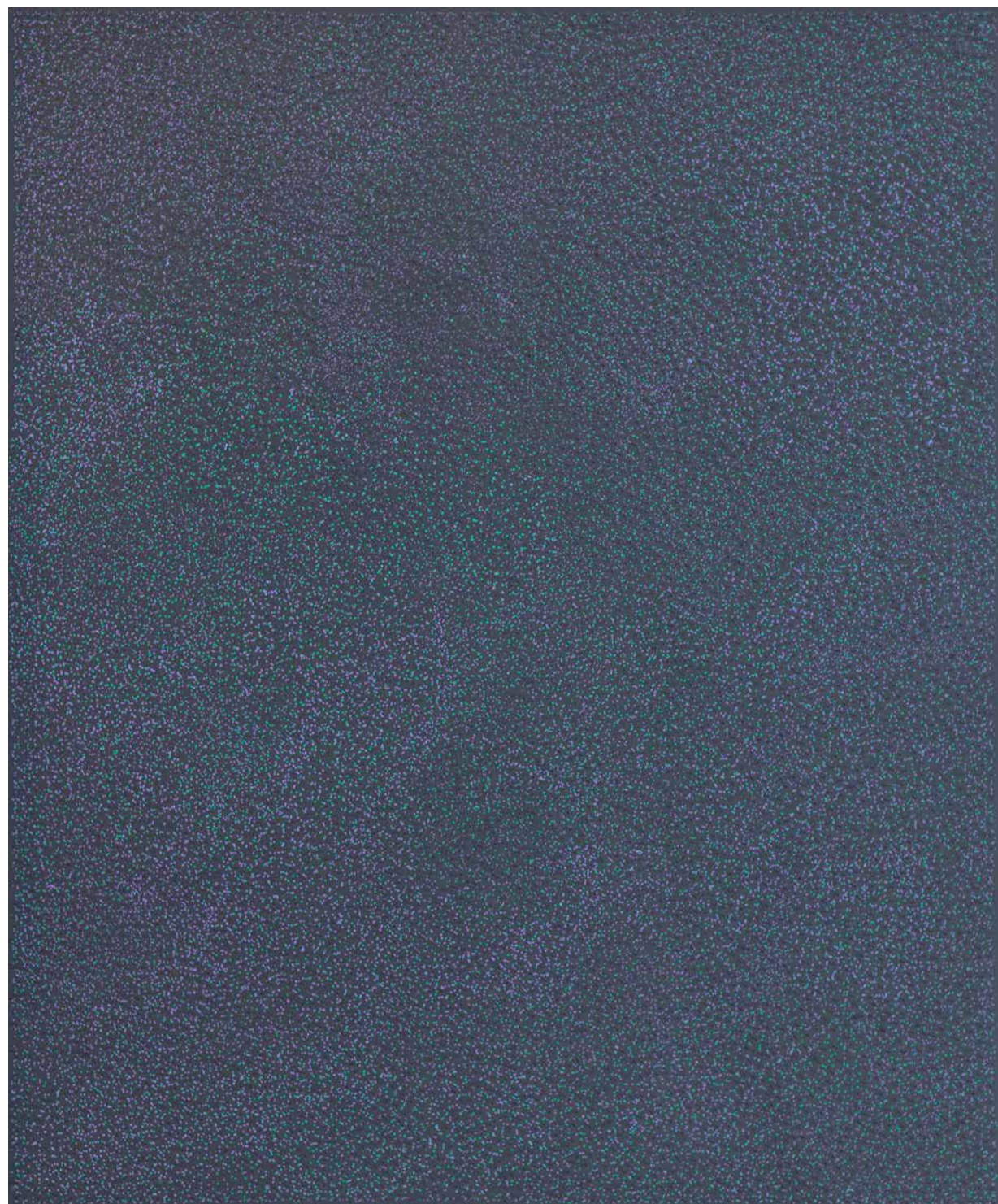
Els dos costats de la idea, 2004
 Mixta sobre tela
 114 x 146 cm
 Col·lecció Vallbé-Mumbrú

Presència XXVA, 1980
Acrílic sobre tela
114 x 162 cm
Col·lecció particular

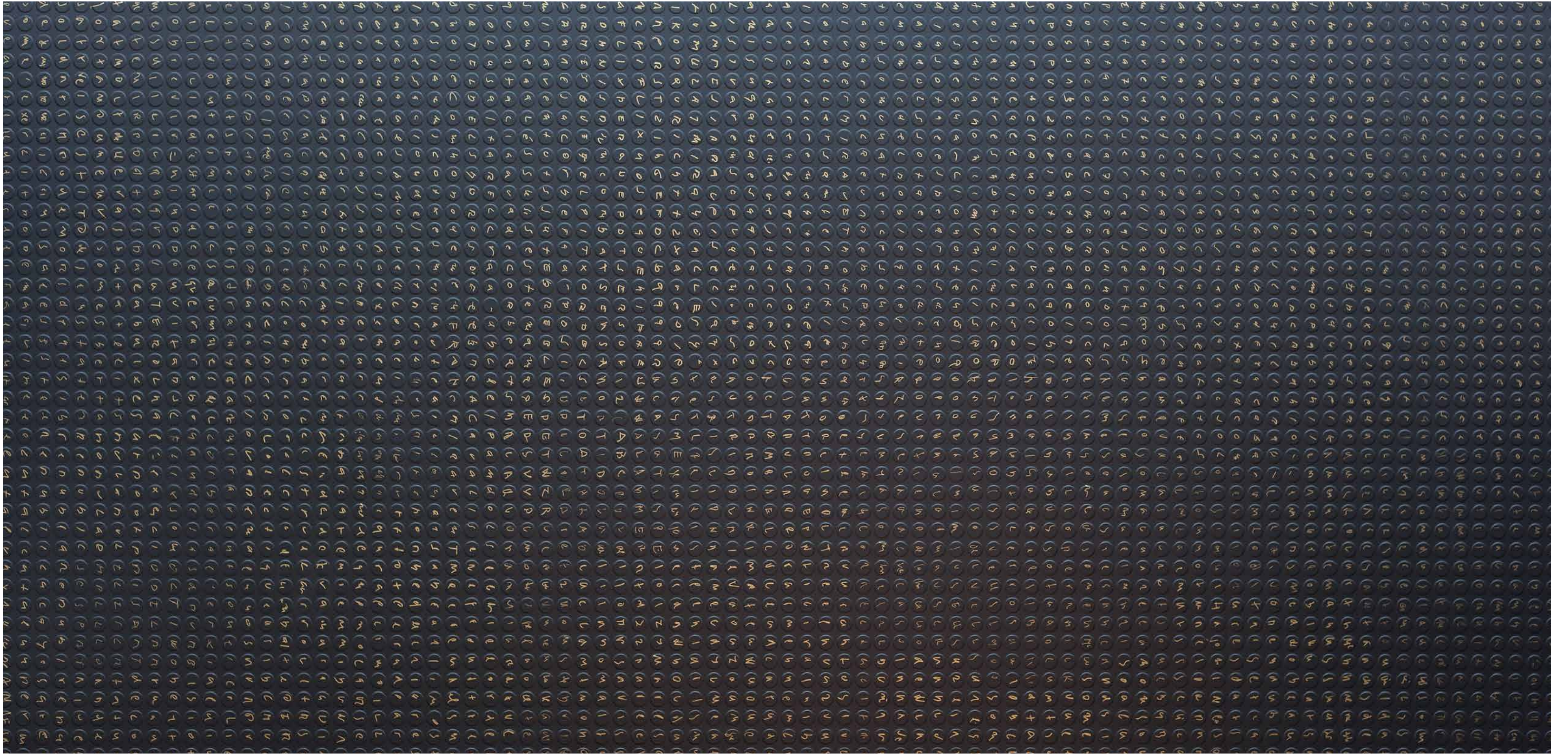
Expansió (Laberint de l'Islam), 2004
Mixa sobre tela
130 x 162 cm
Col·lecció Raventós-Artés, Barcelona

Camps d'olor, 2012
Mixta sobre fusta
122 x 101,5 cm
Col·lecció particular

Camps daurats, 2017
Oli i cautxú sobre fusta
130 x 90 cm
Col·lecció particular

Presència MCA, MCB, MCC, 2016
Acrílic i oli sobre cautxú
248 x 360 cm
Col·lecció particular

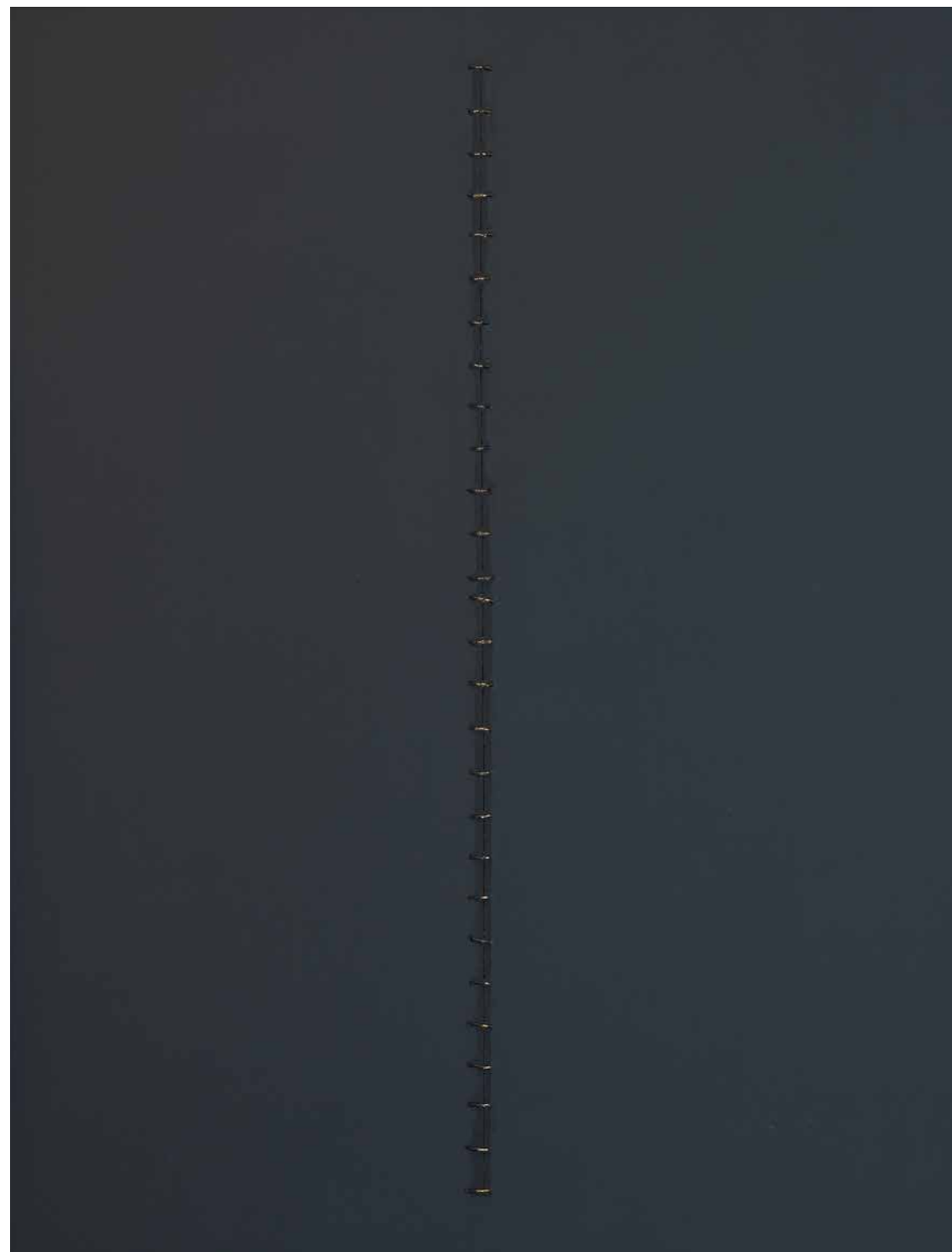
Sutura malla, 2012
Mixta sobre tela
116 x 89 cm
Col·lecció particular

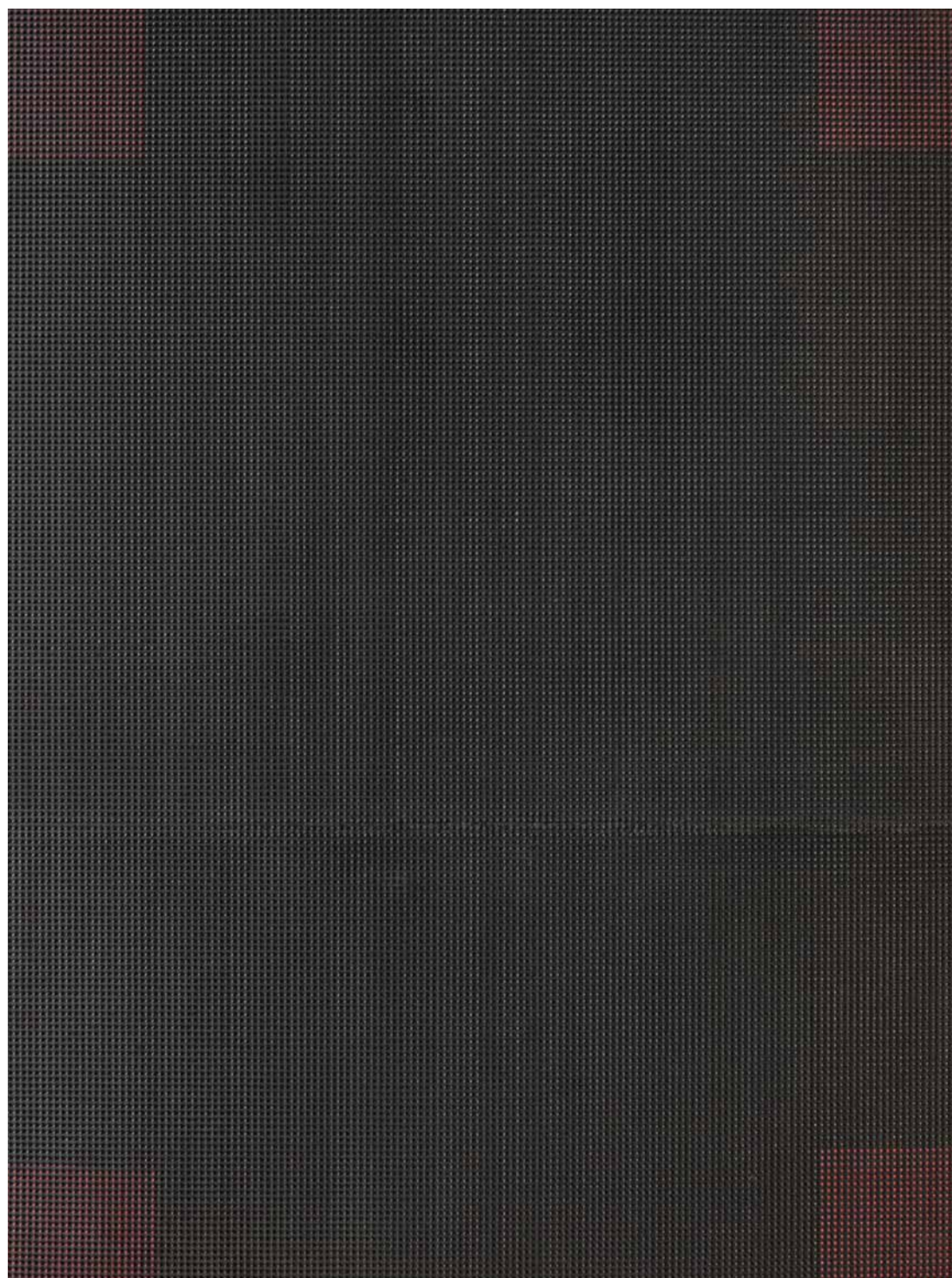
Doble sutura, 2004
Acrílic i llautó sobre tela
200 x 180 cm
Col·lecció Fundació Vila Casas, Barcelona

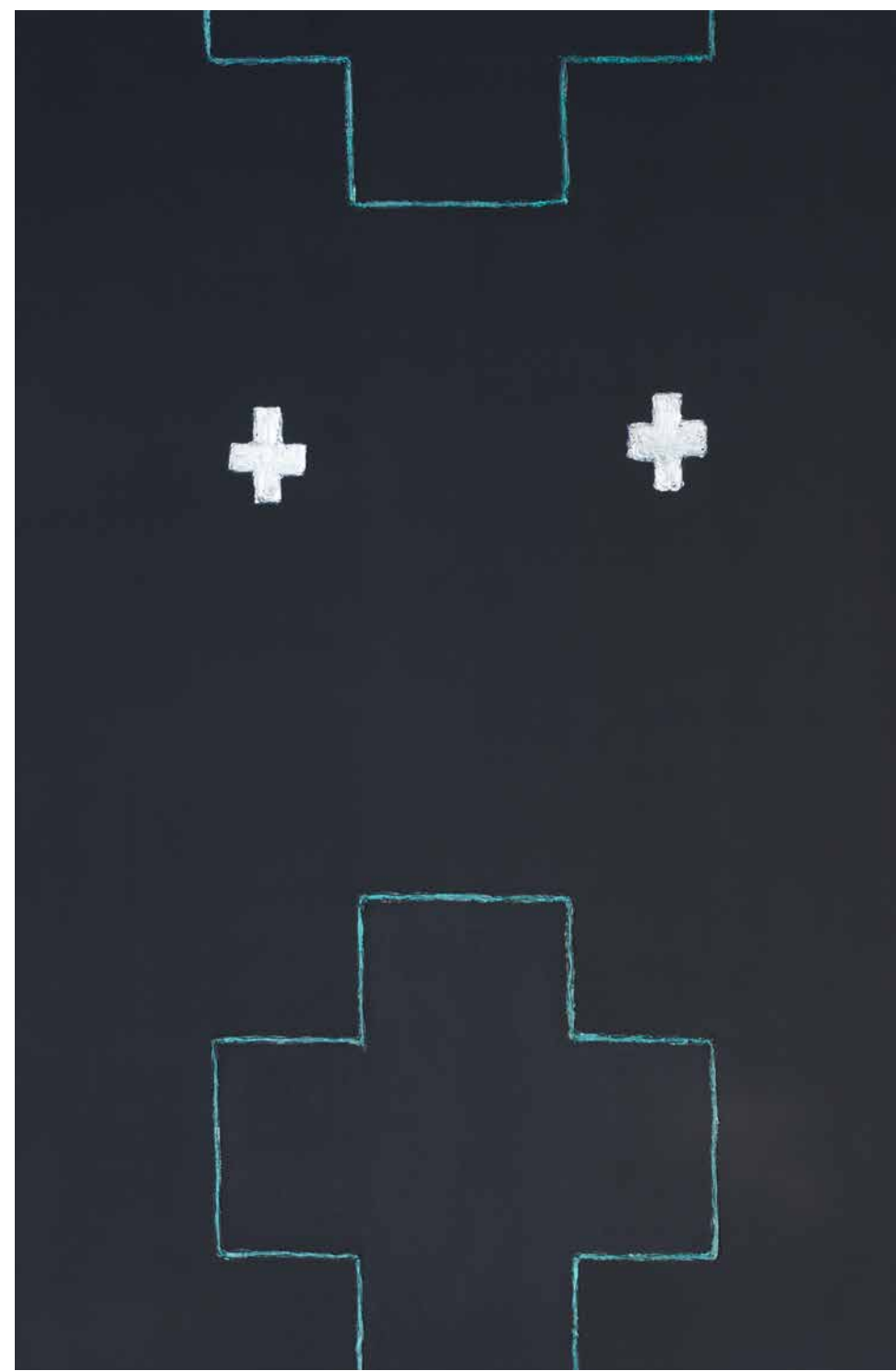
Sutura XXI, 2013
Mixta sobre tela
100 x 81 cm
Col·lecció particular

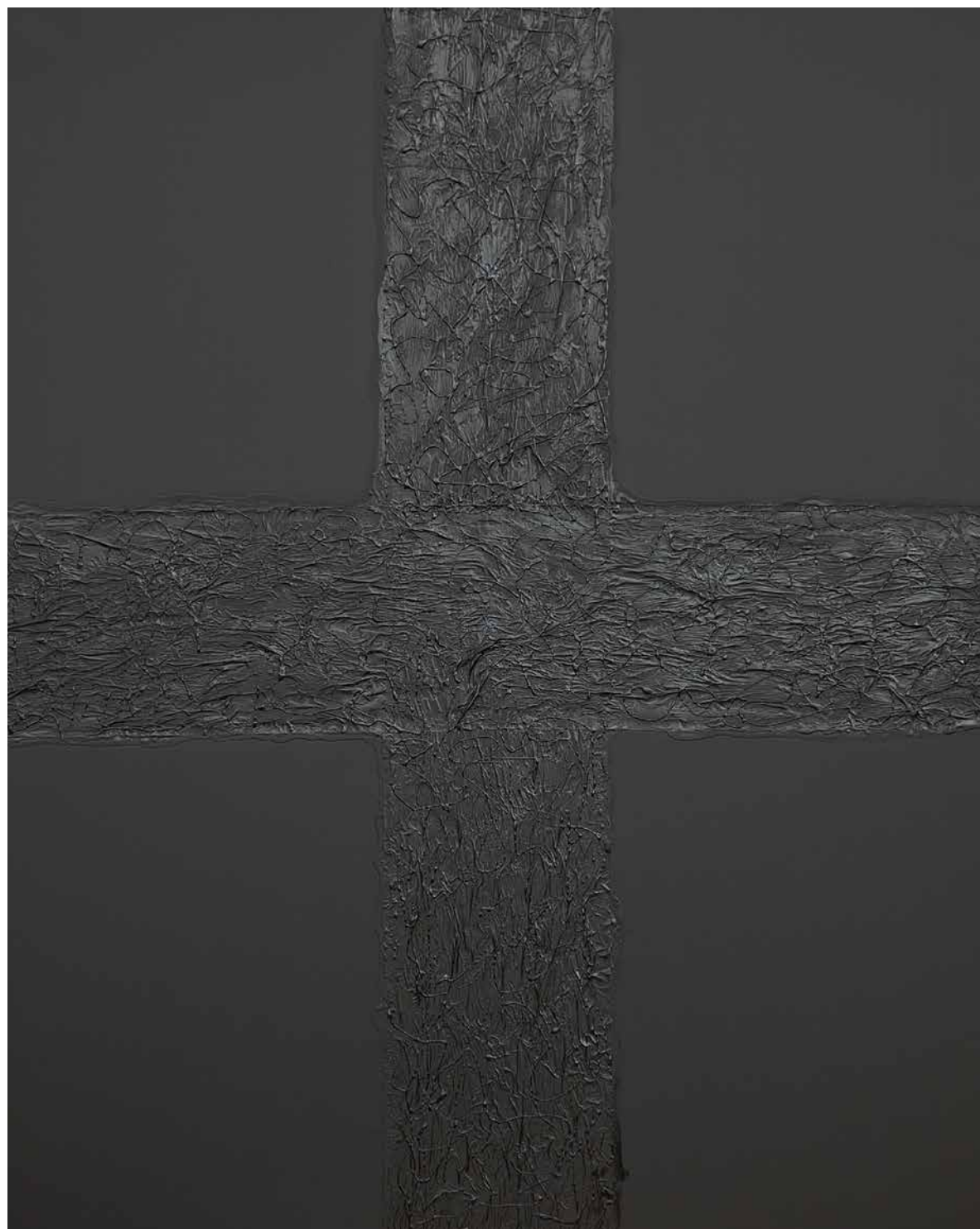
Sutura corda, 2012
Mixta sobre tela
116 x 89 cm
Col·lecció particular

Creu (Homenatge a Mark Rothko), 2017
Oli i cautxú sobre fusta
131 x 97 cm
Col·lecció particular

Els jardins de la memòria estan plens de creus estimades, 1993
Mixta sobre tela
195 x 130 cm
Col·lecció particular

Great Memory I, 2014
Mixta sobre tela
162 x 130 cm

Col·lecció Fundació Vila Casas, Barcelona

Great Memory II, 2014
Mixta sobre tela
162 x 130 cm

Col·lecció Fundació Vila Casas, Barcelona

Great Memory III, 2014

Mixta sobre tela
162 x 130 cm

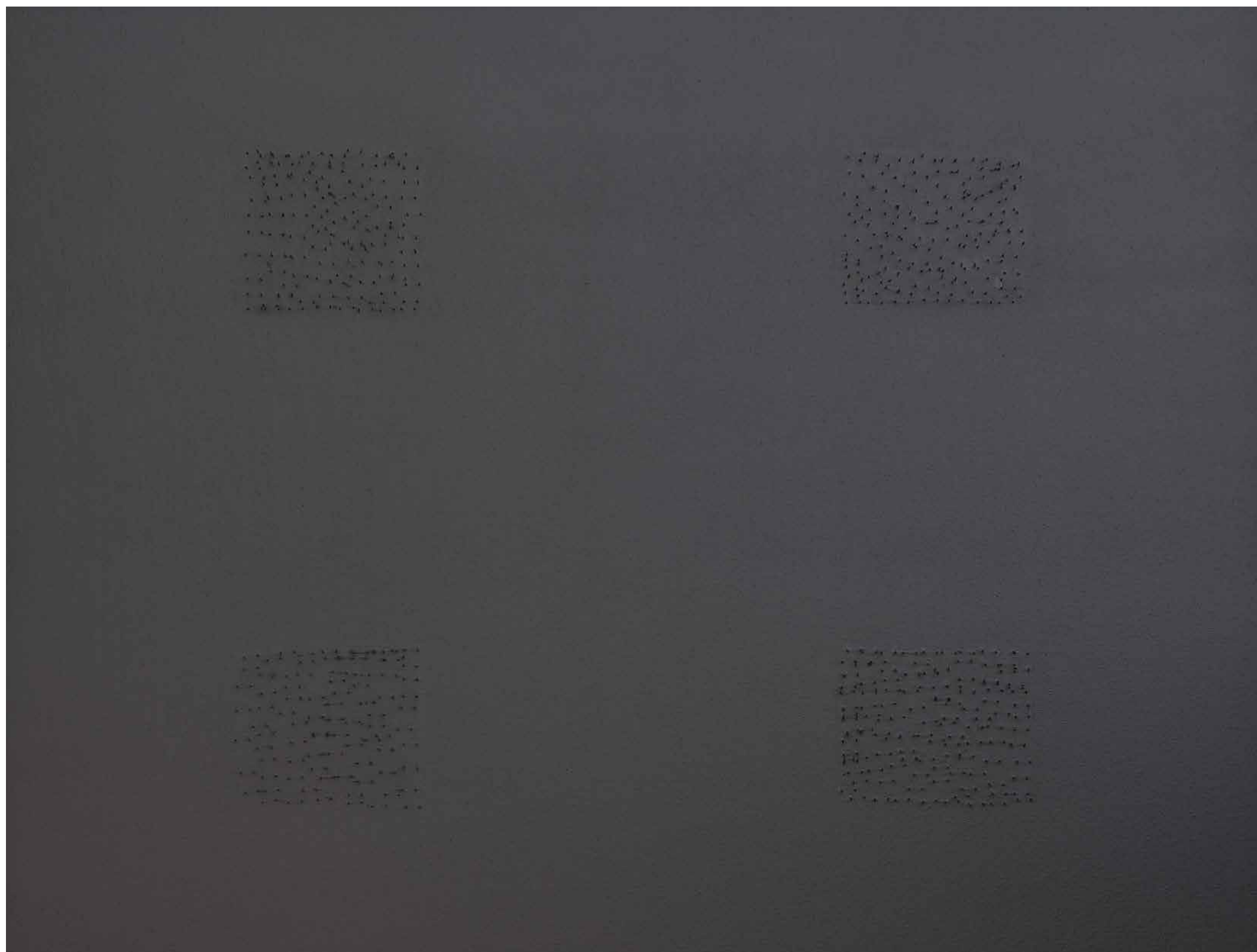
Col·lecció Fundació Vila Casas, Barcelona

Creu ferida, 2011

Mixta sobre fusta
50 x 50 cm

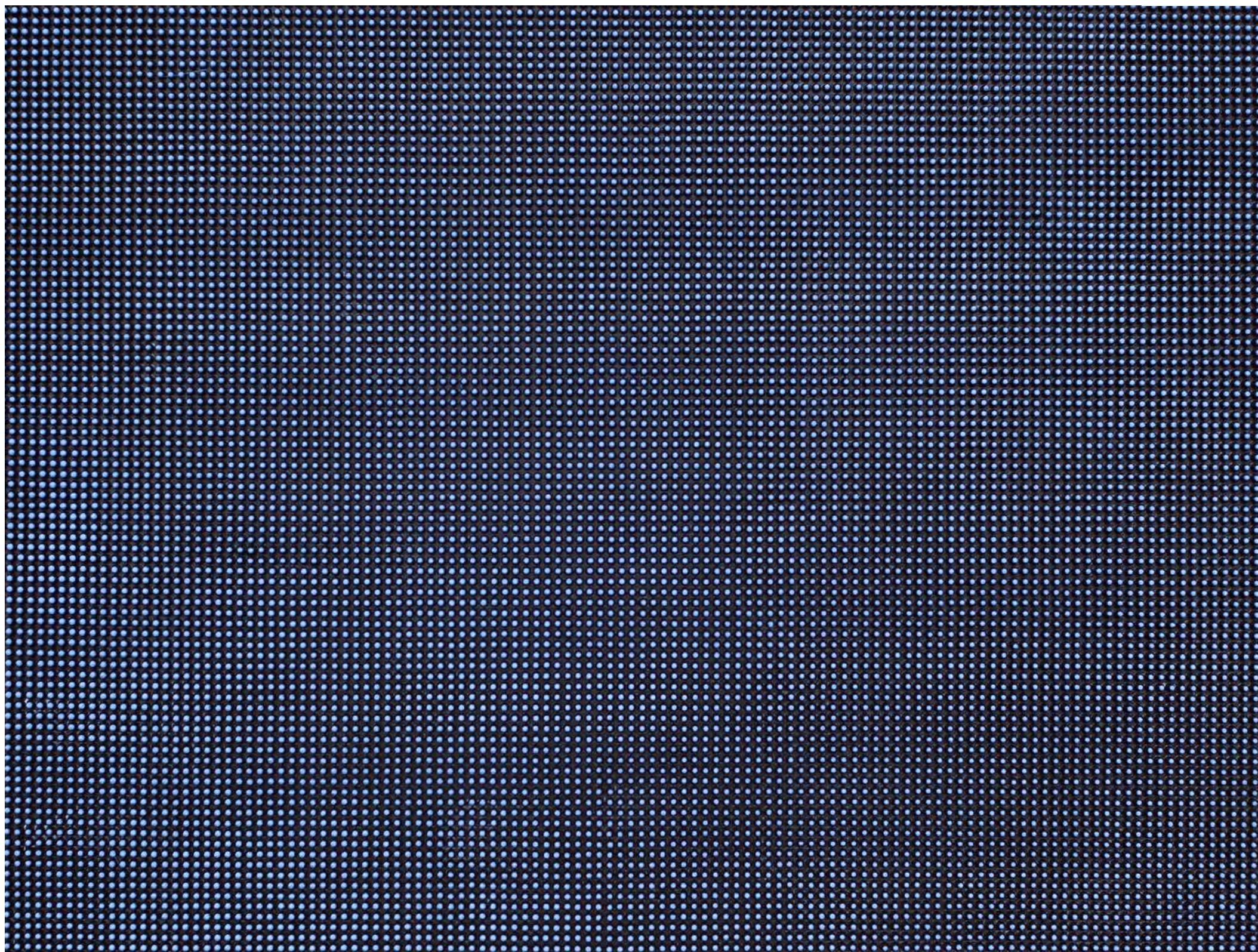
Col·lecció particular

One iron cross, 2001
Mixta sobre tela
89 x 116 cm
Col·lecció particular

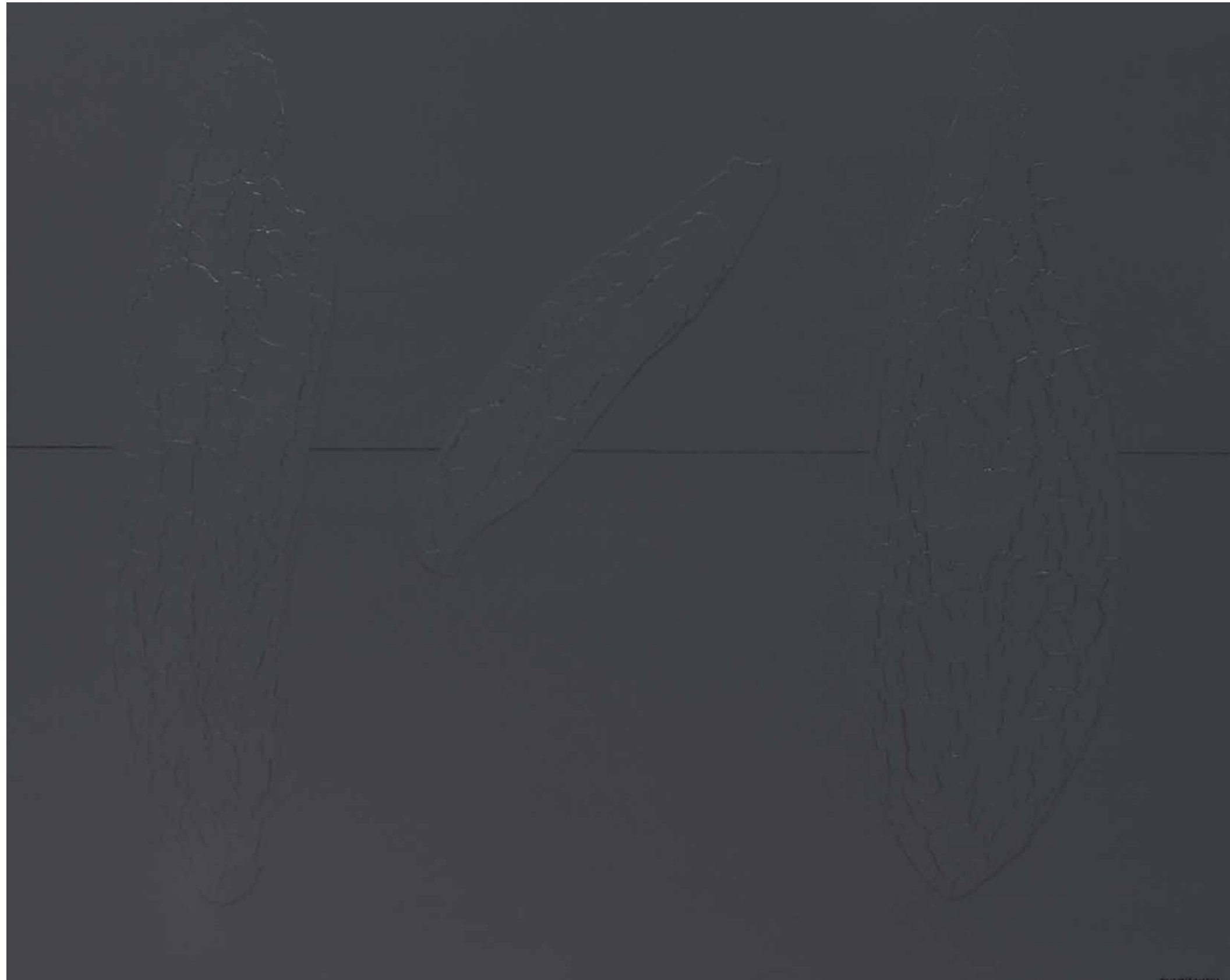

The big Catalan flag, 2017
Mixta sobre tela
130 x 162 cm
Col·lecció particular

Gran Blau, 2018
Acrílic i cautxú sobre fusta
120 x 240 cm (60 x 80) x 6 cm
Col·lecció particular

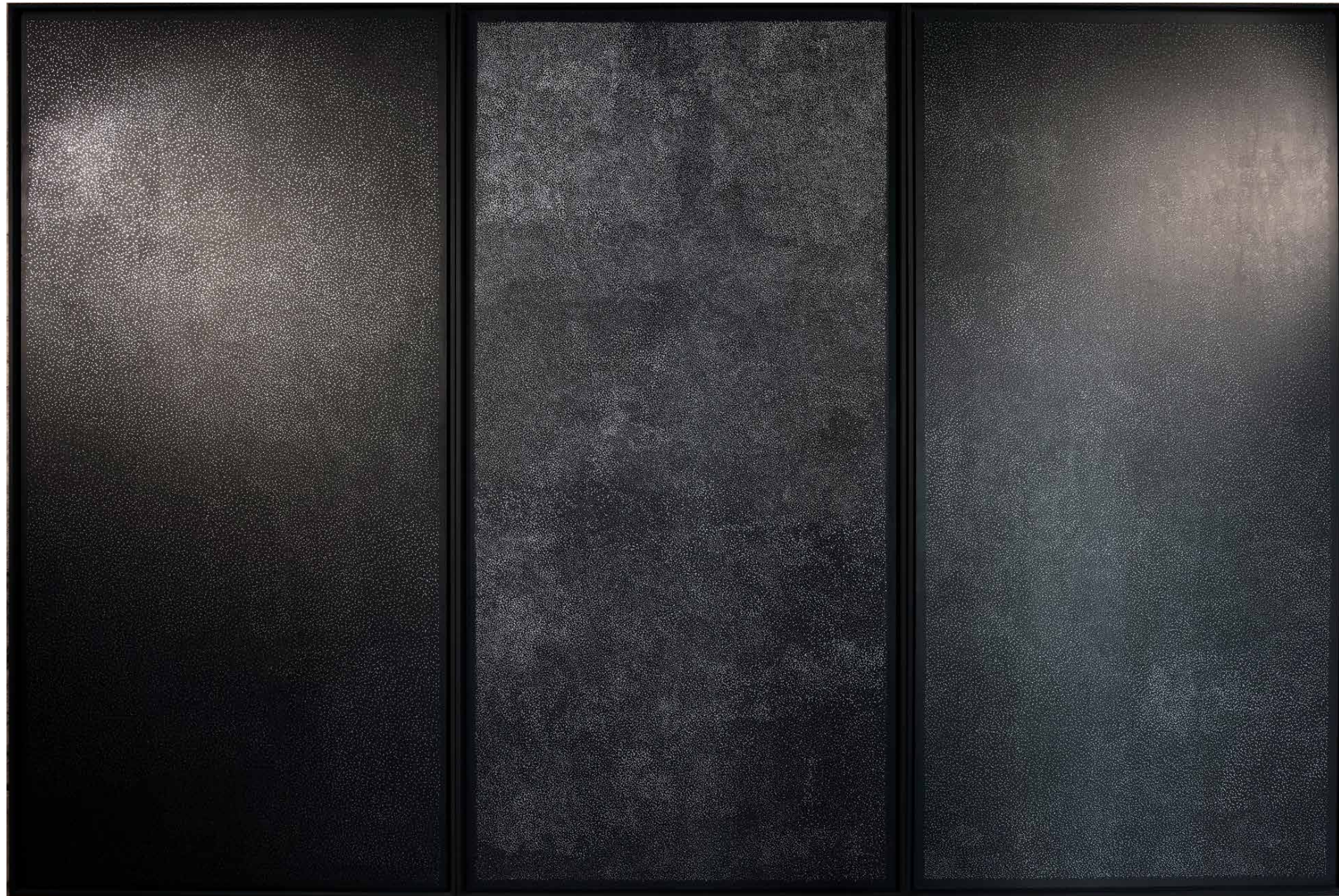
Formes inquietants, 1986-87
Acrílic i resina sobre tela
130 x 162 cm
Col·lecció particular

70 raons, 2014
Mixta sobre fusta
129 x 95,5 cm
Col·lecció particular

Xarxa del pensament, 2016
Mixta sobre fusta
120 x 120 cm
Col·lecció particular

Memory fields MLA/MLB/MLC, 2017
Acrílic, ferro i oli sobre fusta
255 x 381 cm
Col·lecció particular

SENYALS

6_

ENRIC ANSESA. SENYALS

Museu d'Història de Girona

Del 25 de gener de 2020 al 8 de març de 2021

ENRIC ANSESA GIRONELLA, ARRELS GIRONINES

Joaquim Nadal i Farreras

Director de l'Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural (CERCA).
Universitat de Girona

ENRIC ANSESA GIRONELLA, ARRELS GIRONINES

La personalitat artística d'Enric Ansesa Gironella s'ha anat forjant amb el temps i ha assolit una maduresa creixent sense abandonar mai la innovació i l'experimentació en les tècniques, els materials i els llenguatges artístics. No està al meu abast exercir de crític d'art i ponderar la vàlua de la seva producció. En tinc prou sabent que es tracta d'una obra coneguda i reconeguda i que sense defugir mai la seva matriu gironina ha tingut la capacitat de trencar el cercle del localisme, una mena de presó de paper, i ha connectat amb el món, ha respirat els aires de l'internacionalisme cosmopolita i ha anat a buscar camins nous per expressar-se i manifestar-se en aquest món.

Això no exclou, és clar, una estreta vinculació gironina que es relaciona amb la seva pròpia trajectòria vital i amb el contacte amb els ambients artístics i intel·lectuals de la ciutat en un context de presa de consciència i de lluita ideològica contra la dictadura franquista. L'efervescència democràtica havia trobat en alguns cenacles nocturns un camp per córrer i l'amalgama d'aquest conglomerat artístic i intel·lectual va cristal·litzar en un moment crucial en l'Assemblea Democràtica d'Artistes de Girona (ADAG) que tan bé ha estudiat i conceptualitzat Narcís Selles.

Però mentre alguns artistes romanien instal·lats en la confortabilitat de la recepció local de la seva obra i uns altres van convertir la radicalitat reivindicativa en un objectiu en si mateix menystenint l'exigència artística, d'altres connectaven amb París, amb els mons alternatius, amb la innovació i l'experimentació i assajaven contactes amb el món dels Estats Units, tan contradictori, però tan atractiu per la creació artística.

Des d'aquest capteniment Enric Ansesa Gironella passava llargues temporades a Girona dedicat a tasques professionals

que no l'allunyaven del seu món artístic però la seva obra passava llargues temporades sense aflorar a la superfície però assolía fora de la ciutat un nivell de coneixement superior al que tenia a Girona.

Aquesta ha estat una constant en la recepció de l'obra d'Ansesa Gironella. Mentre alguns tractaven d'explotar i exportar el crèdit assolit en l'àmbit local i gairebé mai no arribaven a l'èxit de trencar el cercle diabòlic de l'ofec localista, Ansesa assajava el reconeixement des de fora i es presentava a la ciutat amb un crèdit i un bagatge fets fora de les esferes de la crítica i dels cercles estrictament gironins.

Per a qui ha exercit de gironí tota la vida ser reconegut i conegut primer a Barcelona que a Girona ha estat una línia que ha donat fruits i resultats simplement girant com un mitjà la lògica habitual i capgirant l'ordre de les coses.

De fet aquesta exposició múltiple que tracta de fer una revisió a Girona d'aquesta obra ha seguit també aquest itinerari. Veurem ara allò que ja ha passat a Can Framis pel filtre dels espectadors i de la crítica barcelonina per voluntat de la Fundació Vila Casas. Aquí hi afegirem alguna pinzellada local i explorem les arrels més genuïnament gironines d'una obra que porta tots els avals necessaris de fora. És una manera intel·ligent de trencar la fatalitat d'aquells que mai no han estat profetes a la seva terra.

Al bell mig d'aquesta trajectòria es situa un experiment genuïnament gironí fet amb la voluntat de sacsejar i trasbalsar els valors entesos i les pautes d'un decadentisme mal entès. Em refereixo a la participació d'Enric Ansesa Gironella i de Jaume Faixó en el projecte de rehabilitació de les façanes del darrere, en realitat de les galeries, de les cases de la riba dreta de l'Onyar des del pont de Pedra fins a la plaça de Sant Feliu. La sotragada havia de ser descomunal i havia de trencar una gamma de grisos tocats i tacats pels regalims de la humitat i fer-los esclatar en una paleta cromàtica que havia de tornar el color a la cara de les cases que penjaven sobre el riu. Hi havia un component d'endreça imprescindible que desbordava les referències cromàtiques; es tractava de sanejar un paisatge apilonat d'embalums diversos acumulats amb el pas del temps i sovint convertint les galeries en els racons dels mals

endreços de totes les cases. Eliminar tot el que no fos domèsticament imprescindible i dibuixar una façana de colors recuperats, en graus diversos, era una aposta atrevida que ja havia iniciat transgredint-ho tot ni més ni menys que Rafael Masó convertint les galeries de les cases ajuntades que conformaven la Casa Masó en una façana blanca, mediterrània, de poble de costa, enmig de la grisalla generalitzada. L'explosió de color de les façanes va buidar de cromatisme l'obra d'Ansesa que exploraria conceptualment textures i signes en negre per experimentar tècniques d'expressió artística d'una gran personalitat.

Vaig conèixer Enric Ansesa Gironella molt abans que ens retrobéssim a l'Assemblea Democràtica d'Artistes de Girona o en el projecte de les cases de l'Onyar. Enric Ansesa Gironella és tres anys més gran que jo. Som, de fet, d'una mateixa generació. En realitat la coneixença retrocedeix als anys de la infància i l'adolescència en la Girona dels darrers anys cinquanta que vivia en l'apogeu tant de la dictadura com del nacionalcatolicisme. Una ciutat d'un silenci espès que queia damunt de les espatlles i les consciències de tots els gironins sobretot les tardes dels dies de Setmana Santa.

Ens hem de situar en el burg de Sant Pere, en la ciutat intramurs aixoplugada entre el portal de França, el cos de guàrdia de la muralla, el portal de Sant Daniel i la muralla que embolcallava amb murs potents els absis de Sant Pere de Galligants per anar a connectar amb els grans contraforts de les muralles de la Força Vella. Al defora, camí del castell, l'escola Ignasi Iglésies era un testimoni mut de l'urbanisme progressista dissenyat en els anys de la II República per Ricard Giralt Casadessús amb la voluntat de fer de la muntanya una ciutat jardí i una urbanització amb cases per a obrers. Tot havia quedat en una presència testimonial i un projecte avortat; al castell s'hi amuntegaven les barraques de la immigració que a l'empara dels murs potents del castell i amb l'ajut de les uralites anaven confegint la ciutat suburbial que vèiem fer-se des del burg de Sant Pere.

L'avi d'Enric Ansesa tenia una casa al carrer de l'Àngel i en aquesta casa hi tingué el seu estudi el pintor aquarellista Agustí Gironella, germà de la mare de l'Enric. Ell hi anava sovint. En el jardí de la casa, aixecat uns metres per damunt del carrer, Gironella hi havia anat construint, inacabada, una línia de tren en miniatura, amb les seves vies i la seva estació. Als

nostres ulls miniatura relativa perquè era més gran que els trens de juguina.

He explicat sovint i a *Fent tentines per la vida* (Ara llibres, 2013) més que enlloc com la meua vida va començar i s'ha desenvolupat sempre entorn de la casa de l'hort de l'abadia que el besavi Farreras va comprar l'any 1911 i que els avis Farreras Forns van transformar en el seu domicili l'any 1923. Des de l'any 1947 la casa esdevindria un domicili compartit entre els avis Farreras Forns i els pares Nadal Farreras. Aquí he nascut, he viscut i hi visc encara. Aquí vaig prendre consciència que per les característiques del barri jo era simultàniament un nen de carrer i un fill de família benestant.

En realitat eren dues cases i un sol jardí; la casa familiar amb entrada des del jardí i una casa enganxada de tres pisos amb entrada pel carrer de la Rosa. Estàvem doncs a tocar i l'Enric a vegades venia a jugar a futbol al pati de casa. Al primer pis de la casa del carrer de la Rosa hi vivia Josep Molist, en Josep "gros", l'encarregat de la "fàbrica". Al jardí s'hi arribava des d'un portal de la plaça de Santa Llúcia i amb una rampa emmarcada per dues fileres de baladres. Acabada la rampa hi havia a la dreta un conjunt de parterres enjardinats, un galliner i un antic despatx de la "fàbrica", tancat des de feia molt temps. Al final de la rampa hi havia el garatge del cotxe de l'avi Farreras, un Mercedes d'abans de la guerra que mantenia el mite de la marca però que ens avergonyia per la seva forma antiquada. Entre el garatge i el vell despatx hi havia l'escala d'accés als dos habitatges. A l'espai que quedava entre la rampa, el garatge i una galeria coberta hi havia la zona on jugàvem a futbol i on el meu pare hi aparcava el seu Dos Cavalls; entrant a l'esquerra de la rampa hi havia un cirerer que sempre ens havia enamorat i al mur de la dreta mirant les cases que tancava el jardí hi ha des de sempre un parell de tarongers que fan taronges amargues però que tenen una gran producció i una gran vistositat cromàtica.

A futbol hi jugàvem de qualsevol manera, però a vegades hi jugàvem amb Josep Pallàs i Castelló (jugador del Barça cedit al Girona la temporada 1956-1957). Així amb l'ajut de la *Història del futbol a Girona* de Jaume Curbet i Boj he pogut fixar la cronologia dels nostres jocs infantils. L'Enric tenia onze anys i jo en tenia vuit. Pallàs, que formaria defensa aquell any amb

Curta i Muñoz, era dispeser a Barcelona de la germana de l'avi Farreras, la tia Maria Farreras, al bar i pensió Al Norte, just davant de l'estació del Nord i a tocar de l'Arc de Triomf. Alguna vegada de molt petits quan anàvem a Barcelona i calia ferhi nit, ens hi hostatjàvem. L'any que va venir a jugar a Girona Pallàs, de Castellnou de Seana, s'instal·lava a casa de Josep Molist i baixava al pati a jugar amb nosaltres.

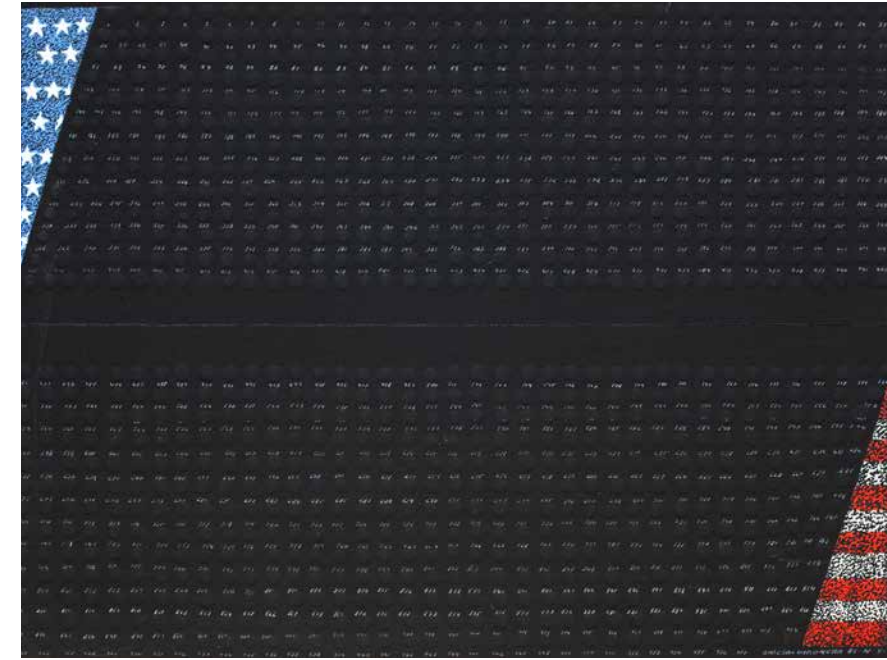
Aquest és l'univers de dos quadres de l'Enric ja de la plenitud de l'època negra que em va regalar fa un cert temps, un porta per títol *Memòria del pati de can Farreras*, sense data, i l'altre, signat Ansesa Gironella⁷⁵, du una dedicatòria: "A Joaquim Nadal amb afecte, record d'infància". Tots dos estan farcits de lletres i de criptogrames, resseguint la cal·ligrafia de lletra torta de les llibretes de preparatòria, però on destaquen unes figures, Quim, Enric, Pallàs, Manel, Nando, Jordi, Pep, àvia Teresa, Sra. Montserrat Farreras, Quim Español anant a Sant Daniel, el Dos Cavalls del pare Nadal i el Mercedes de l'avi Farreras; i encara, sense ser exhaustiu, frases i dibuixos d'ambient: Sant Nicolau, paons, terrassa, llenya, molta llenya, pa amb xocolata, i referències a cases veïnes i a la vida del burg. Trenquen la negror estilística la vermellor d'unes escadusseres cireres del cirerer o la vermellor d'uns geranis amb el racó de les taronges agres a un costat i un jersei blau d'un de nosaltres. Aquí les cal·ligrafies són blanques i el fons negre. L'any 2002 va afegir als seus escenaris de la memòria una fotografia tractada de la façana de casa nostra, amb l'escultura de l'Anna Manela, i el títol *Visió des de Sant Nicolau*.

En aquest recorregut per *FETS/FACTS*, *Camins*, *Persistències* i *Senyals* podem dir ben bé que el record del burg de Sant Pere i dels jardins del carrer de l'Àngel a can Gironella i de la plaça de Santa Llúcia a can Farreras enfonsa les seves arrels a la infància, als anys que la memòria es fa i s'omple, i dibuixa una trajectòria de permanent innovació conceptual sense perdre de vista les persistències recurrents de la memòria primerenca.

Entre les successives obres de l'Enric tenen un racó especial, a casa, les carpetes amb les felicitacions de Nadal i el record de la seva mare (Manuela Gironella i Riera, 14 de març de 1915 - 10 de febrer de 2002), que mereix un tractament específic i denota una pulsio emocional sensible i càlida, amb un dibuix, una serigrafia i un poema que interpreta el seu imaginari més íntim.

Una sensibilitat que també destil·len les obres que dedica a valors o a personatges que defineixen un univers complet i en cercle, de Girona a Girona, passant per l'esfera del món sencer.

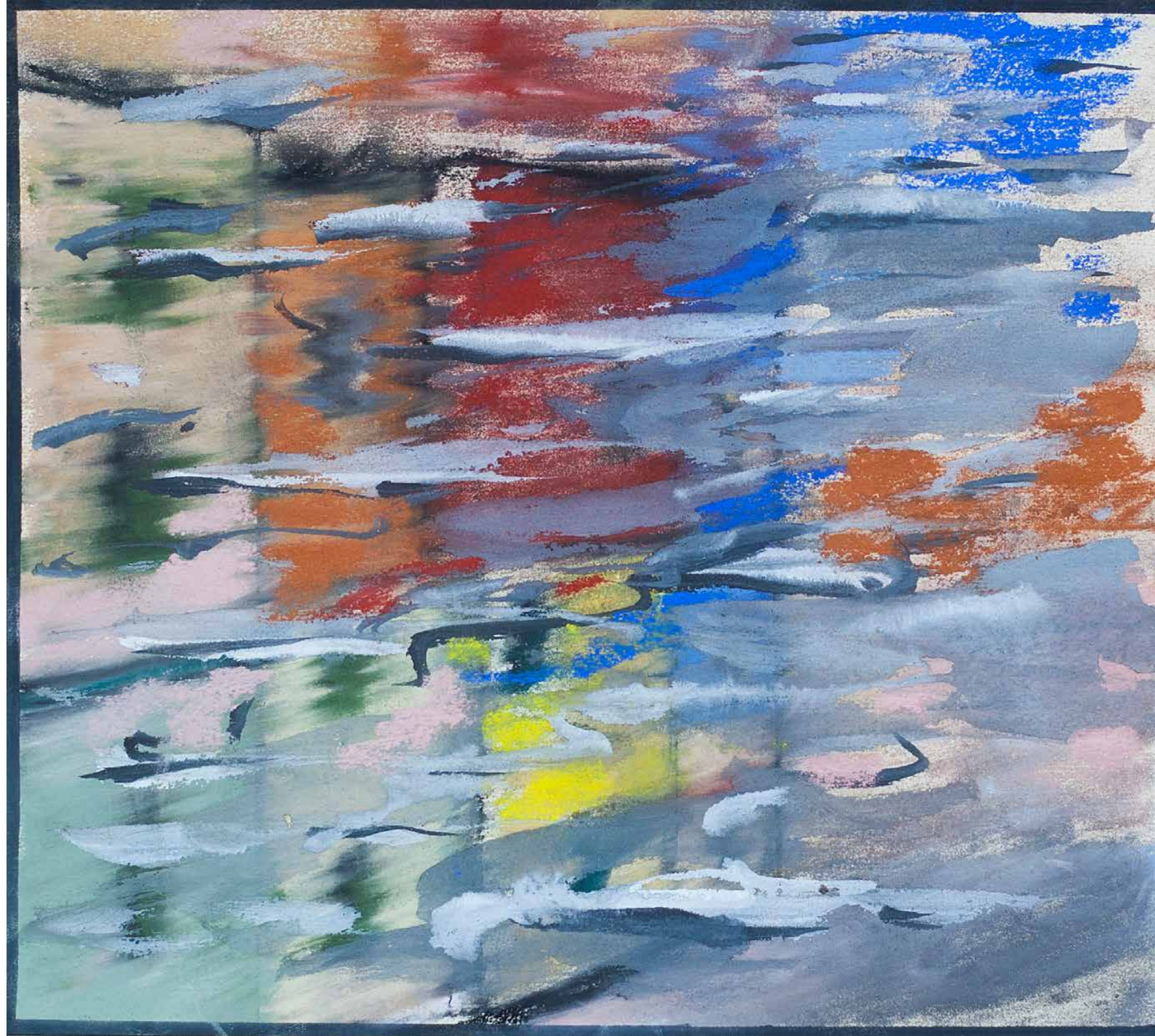
Joaquim Nadal i Farreras
 Director de l'Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural (CERCA). Universitat de Girona

Enric Ansesa
Responsabilitats i un símbol, 1985
 Acrílic sobre cartró
 30,2 x 40,4 cm
 Col·lecció particular

Obres del riu Onyar, 1984. Amb Nadal, Pujol, Ansesa, Fuses i Viader.
 Arxiu de l'artista

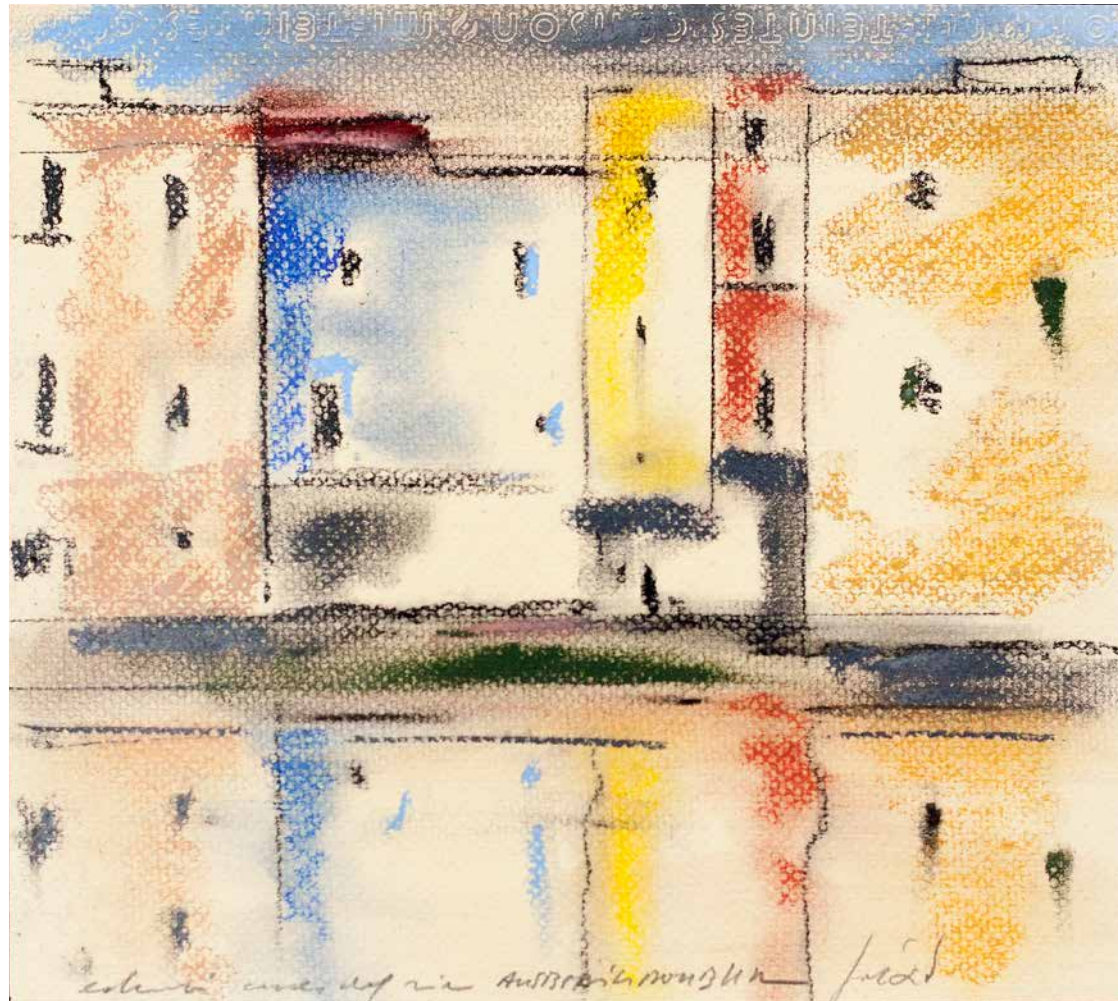

Cases del riu, 1983
Ceres, aquarel·les i pastel sobre paper
24 x 27 cm
Col·lecció particular

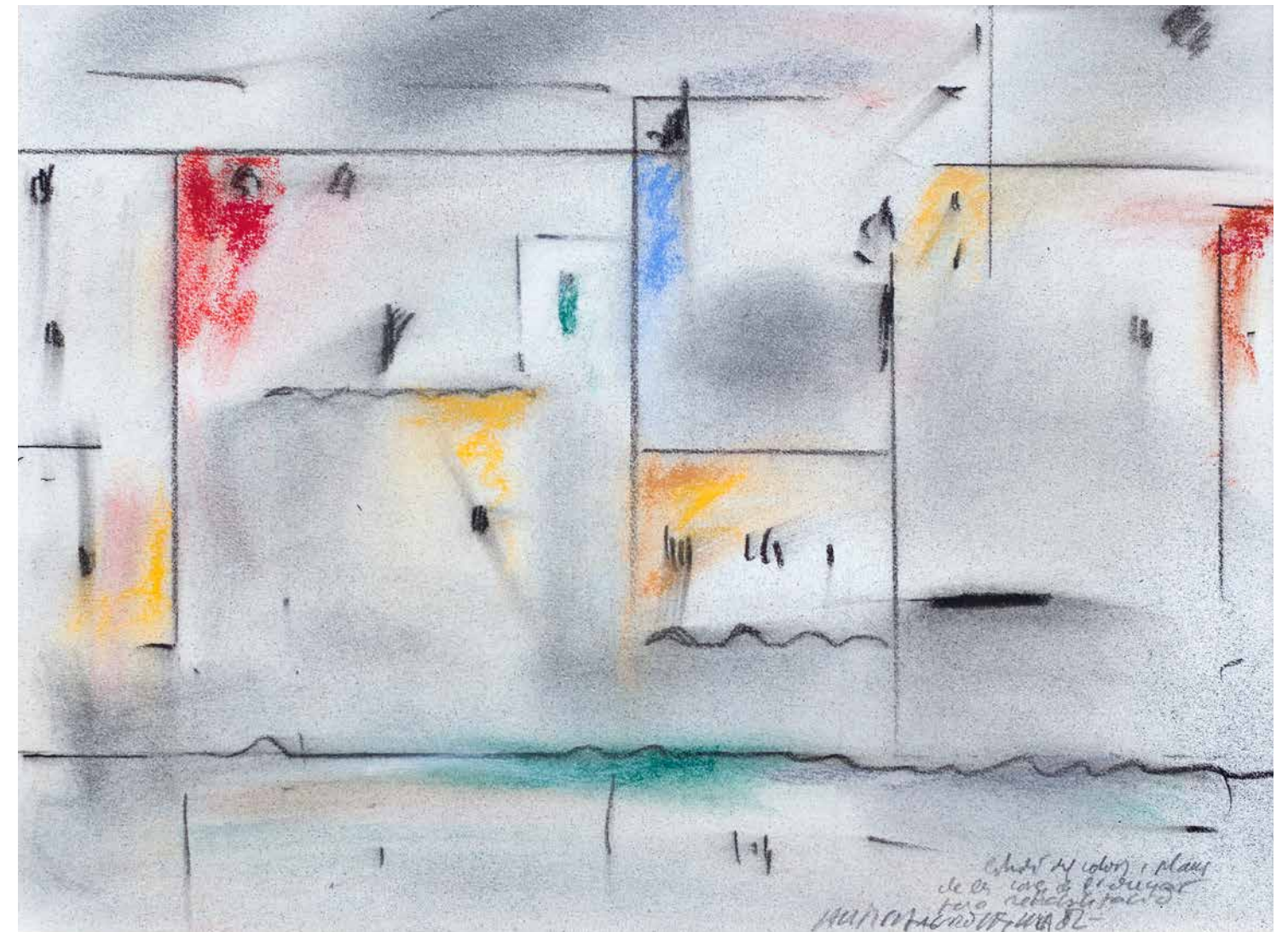

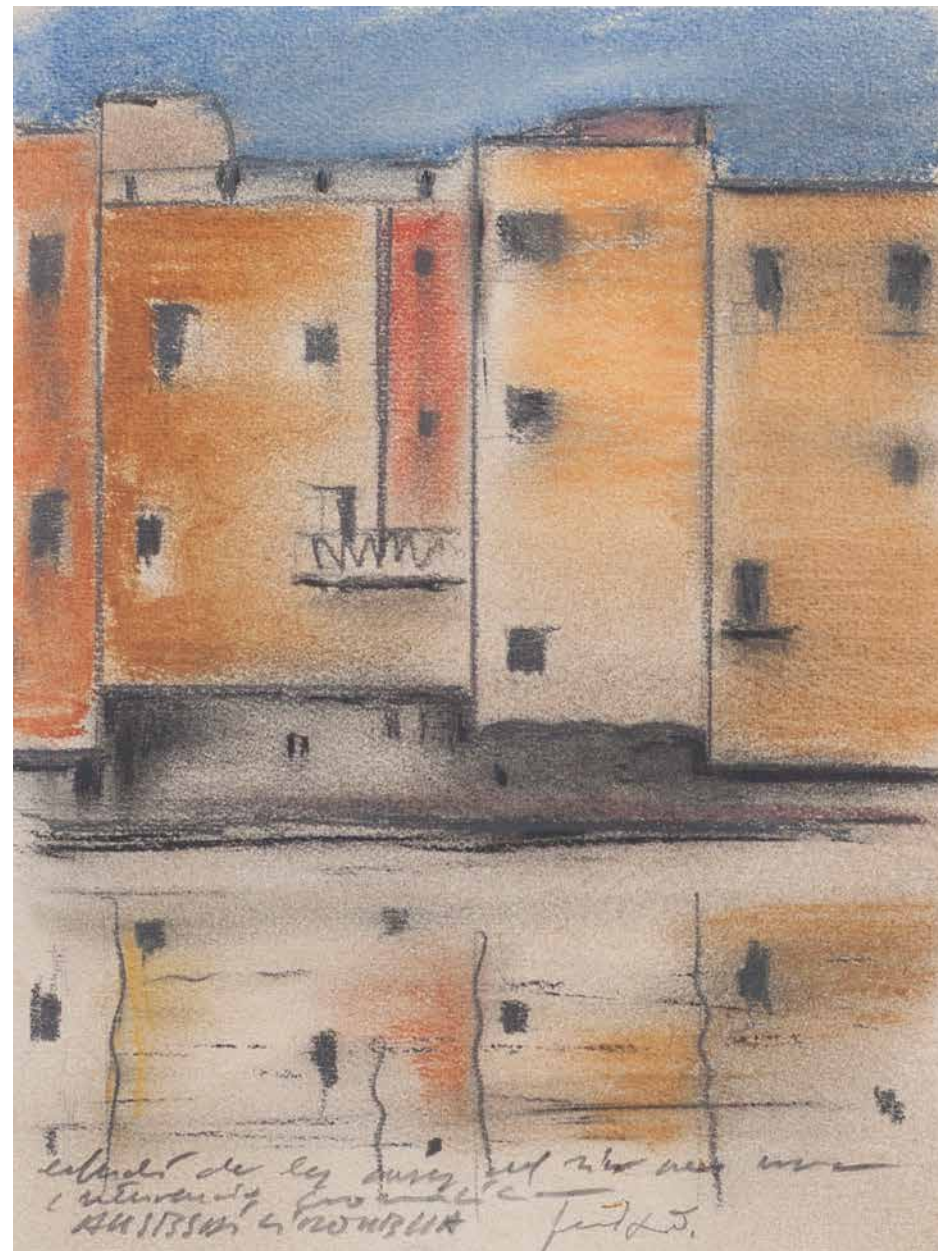
AQUESTA PÀGINA FORMA PART DEL DESPLEGLABLE
(VEURE CAPTURA PANTALLA ADJUNTA)

Cases del riu, 1983
Llapis, ceres i carbonet sobre paper
24 x 27 cm
Col·lecció particular

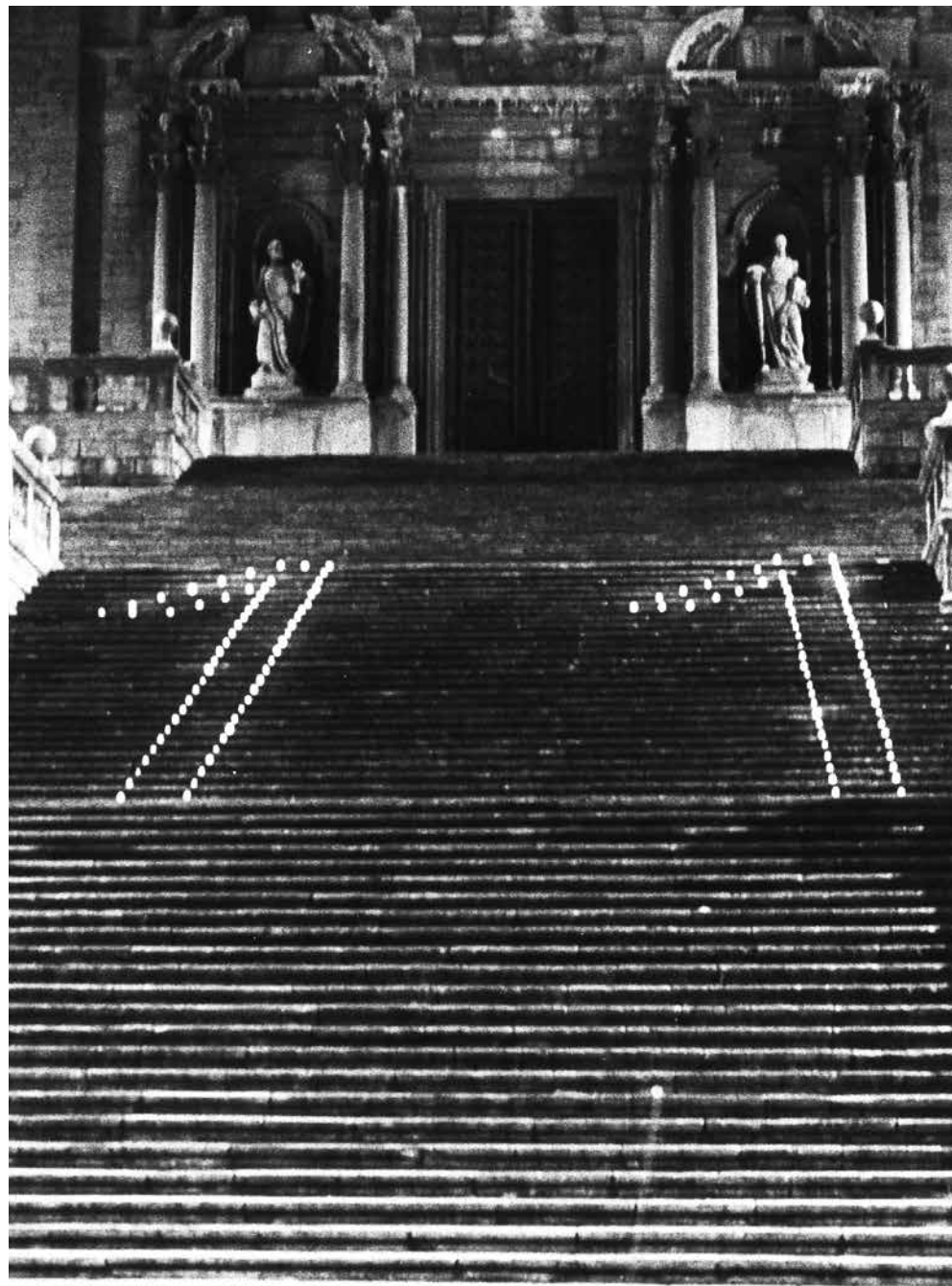
Cases del riu, 1983
Llapis, cera i carbonet
35 x 50 cm
Col·lecció particular

Cases del riu, 1983
Grafit, pastel i llapis sobre paper
24 x 18 cm
Col·lecció particular

Llibreta d'apunts, 1983
Acrílic i pigments secs sobre paper
17 x 20 cm
Col·lecció particular

Instal·lació "Ritual per a un Onze de Setembre" a les escalinates de la catedral de Girona, 1981.
Amb Faixó
Arxiu de l'artista

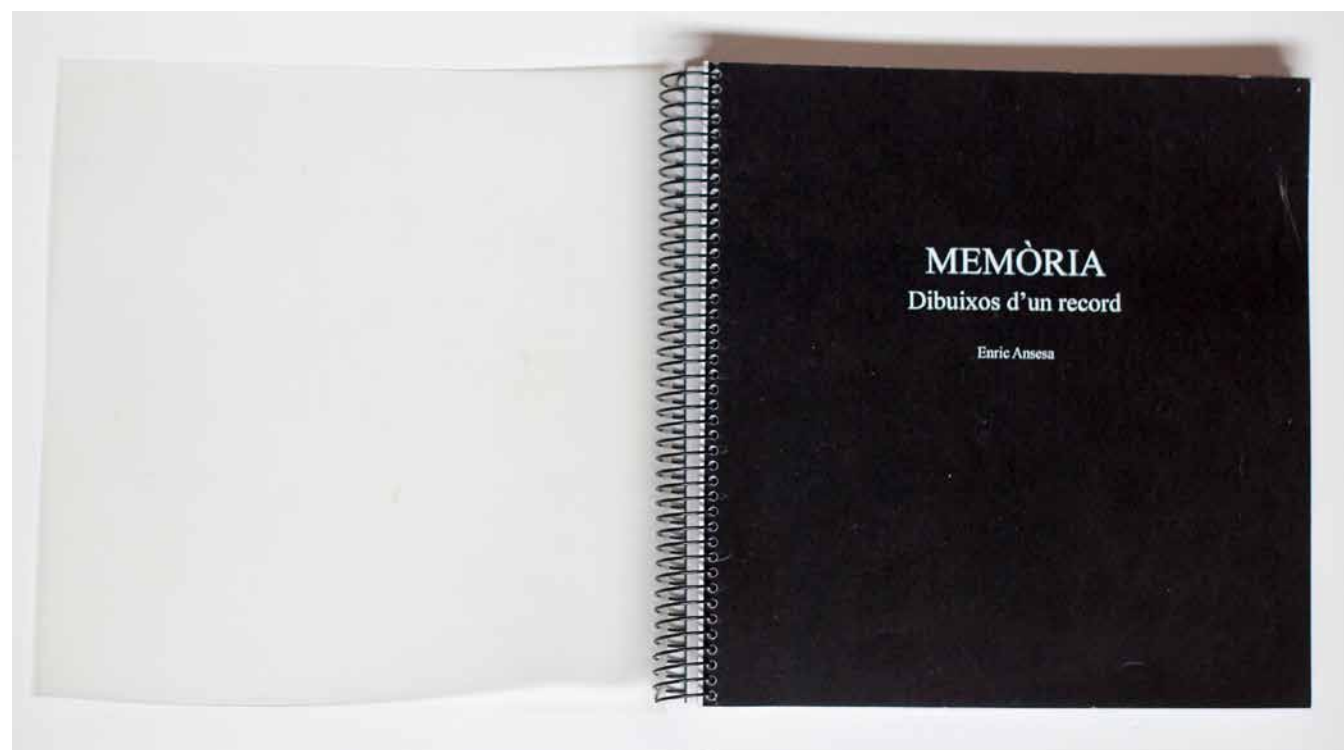
Instal·lació "Espai imaginari per a una representació del T.E.I." a la plaça del Vi de Girona, 1981.
Amb Corominas, Costa i Faixó
Arxiu de l'artista

Projecte de museu urbà de Girona, 1977-78.
Amb Colomer, Faixó, Niebla i Roca D. Costa
Arxiu de l'artista

Assemblea ecologista a Castelló d'Empúries, 1977.
Ajuntament de Girona. CRDI

Llibreta Guerra Civil, 1980
Acrílic sobre paper
30 x 21 cm
Col·lecció particular

Llibreta Guerra Civil (detall), 1980
Acrílic sobre paper
30 x 21 cm
Col·lecció particular

Memòria, 2010
Acrílic i oli sobre tela
27 x 35 cm (x 24)
Col·lecció particular

A Walter Benjamin, 2015
Cuir i roba
48 x 76 x 22 cm
Col·lecció particular

L'exili, 2015
Cuir i roba
39 x 69 x 31 cm
Col·lecció particular

El pou de la memòria, 2010
Fusta, metall, corda i vidre
207 x 108 x 58 cm
Col·lecció particular

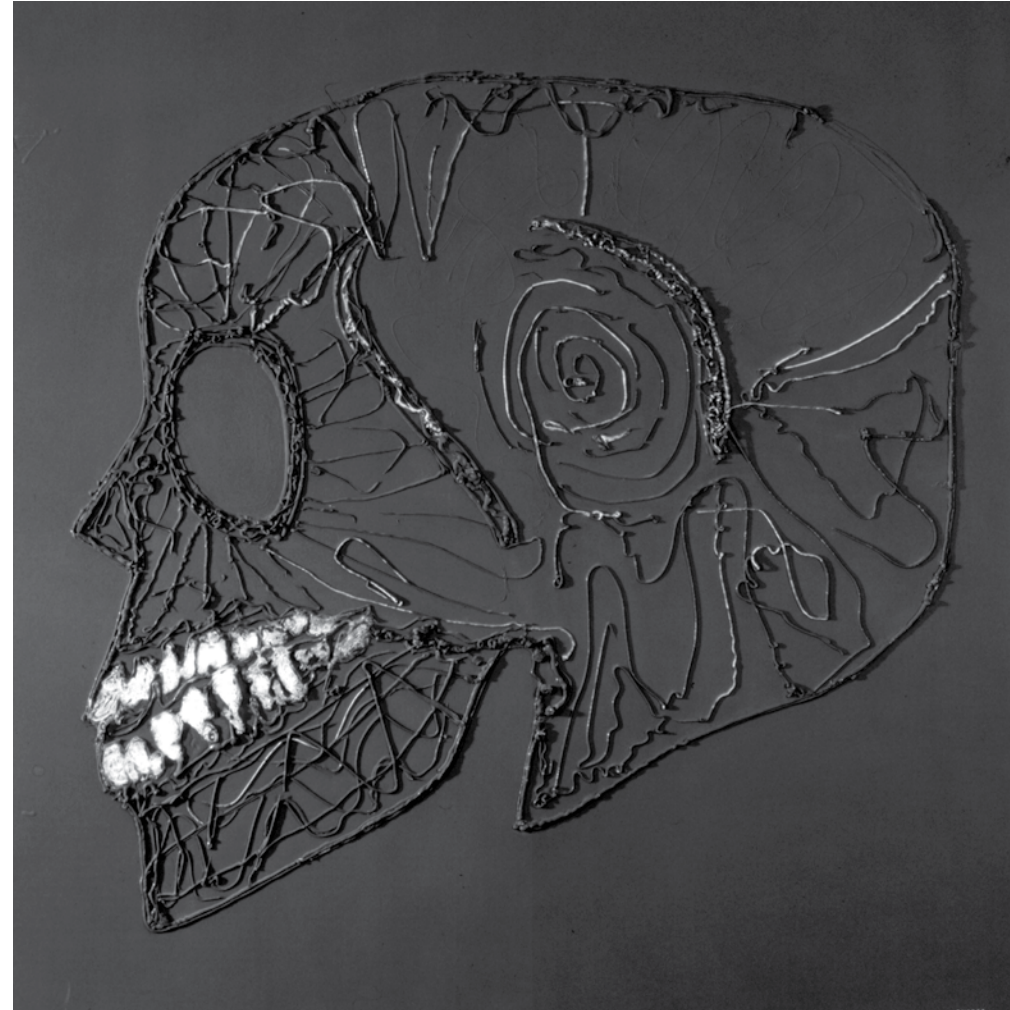

Esbós per a *Interrogatori*, 2020
Llapis grafit sobre paper
29,5 x 21 cm
Col·lecció particular

Instal·lació *Interrogatori* a l'antic dipòsit d'aigua del Museu d'Història, Girona, 2020

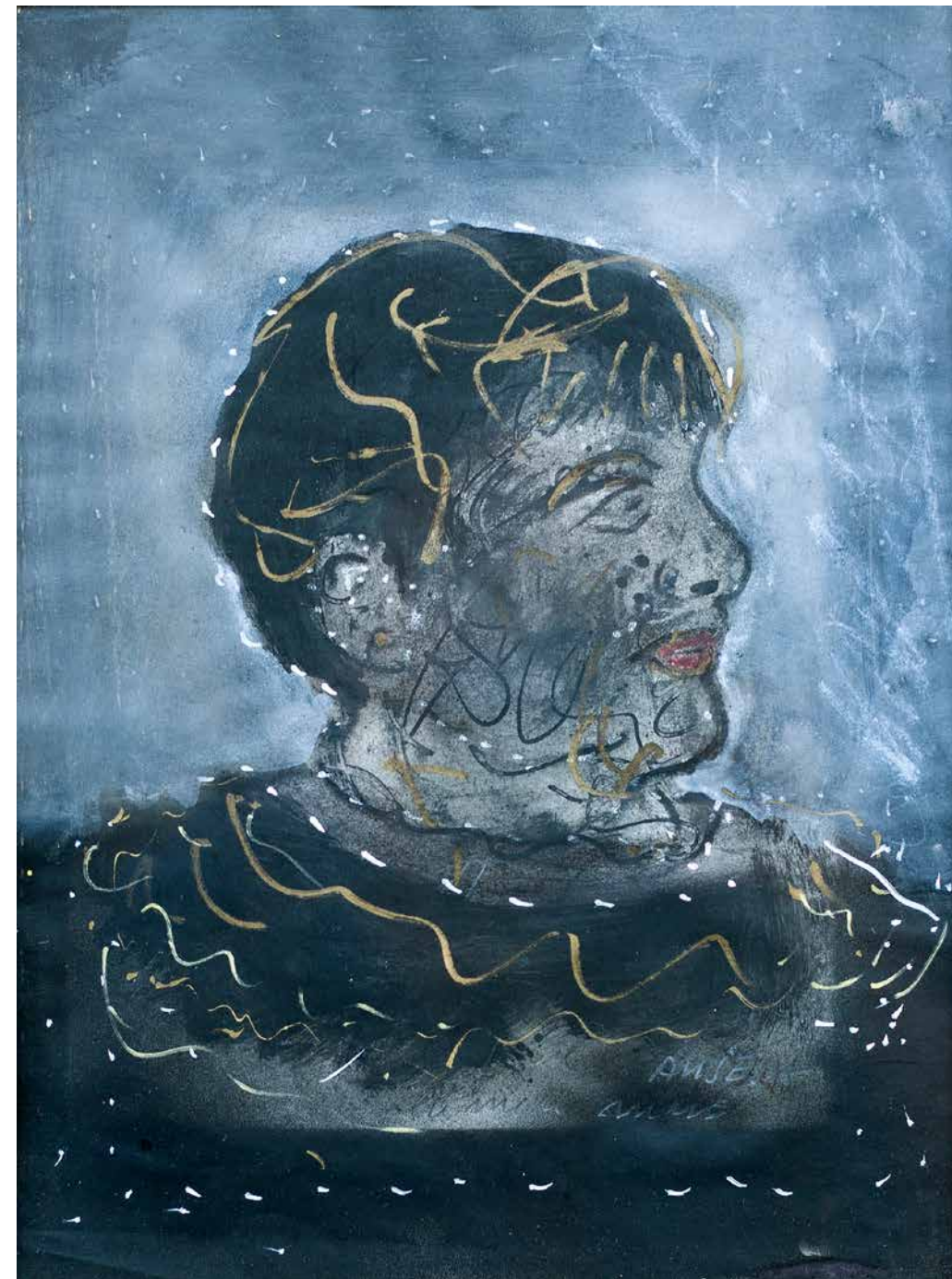
Cranium silicon age (Selfportrait from memory), 1992
Mixta sobre fusta
152 x 183 cm
Col·lecció particular

Damià Escuder, 2012
Mixta sobre fusta
122 x 101,5 cm
Col·lecció particular

Jordi Comas, 2017
Oli i cautxú sobre fusta
50 x 50 cm
Col·lecció Carmen Hospital

A la meva mare, 1998
Acrílic, carbonet i pigment sobre paper
38 x 30 cm
Col·lecció particular

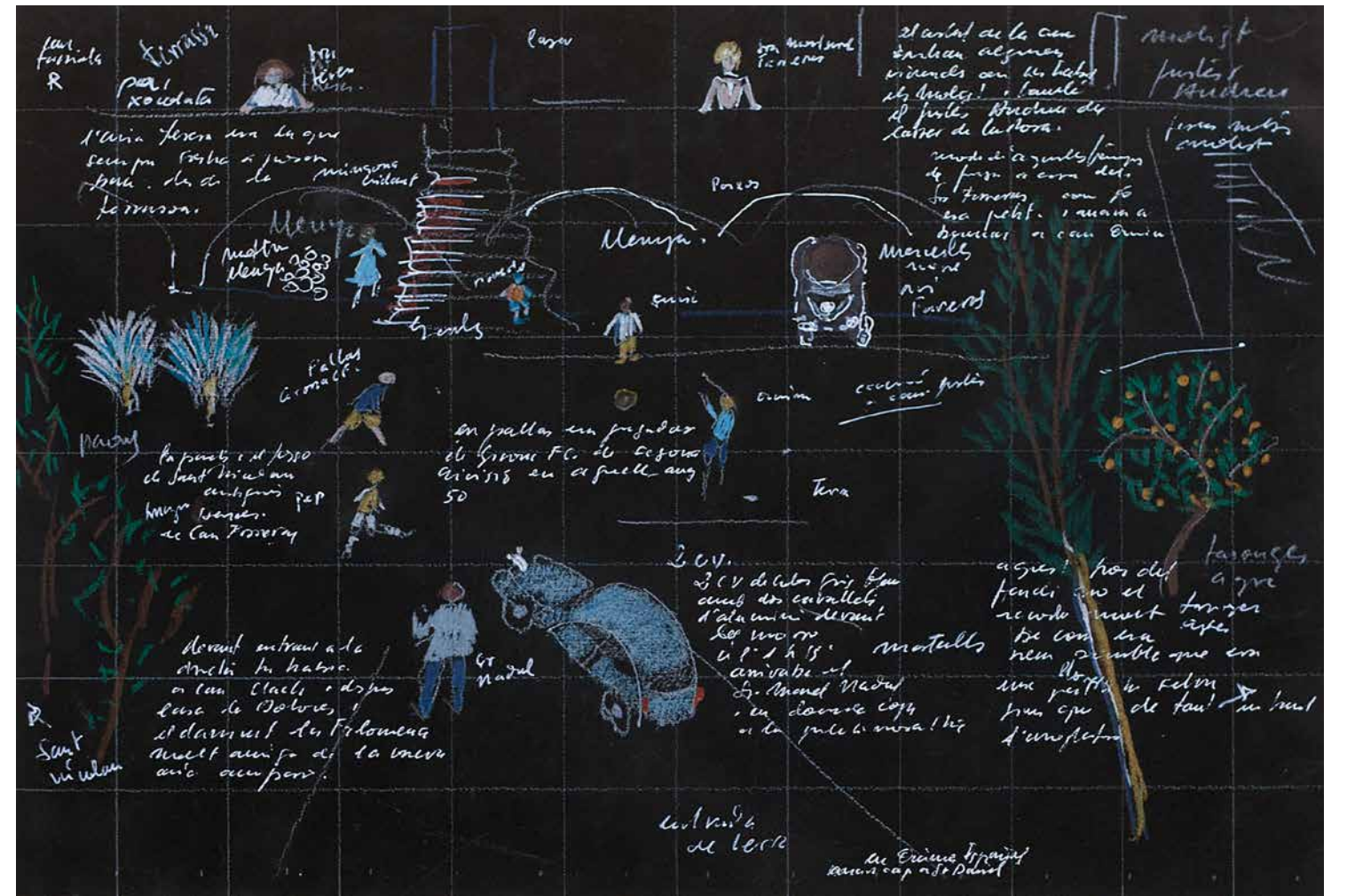
Dream, 2006
Mixta sobre tela
100 x 100 cm
Col·lecció particular

Espai conceptual entre Malèvitx i Klee on segons la recepció òptica de Dalí apareix el president Kennedy, 1981-88
Mixta sobre tela
100 x 70 cm
Col·lecció particular

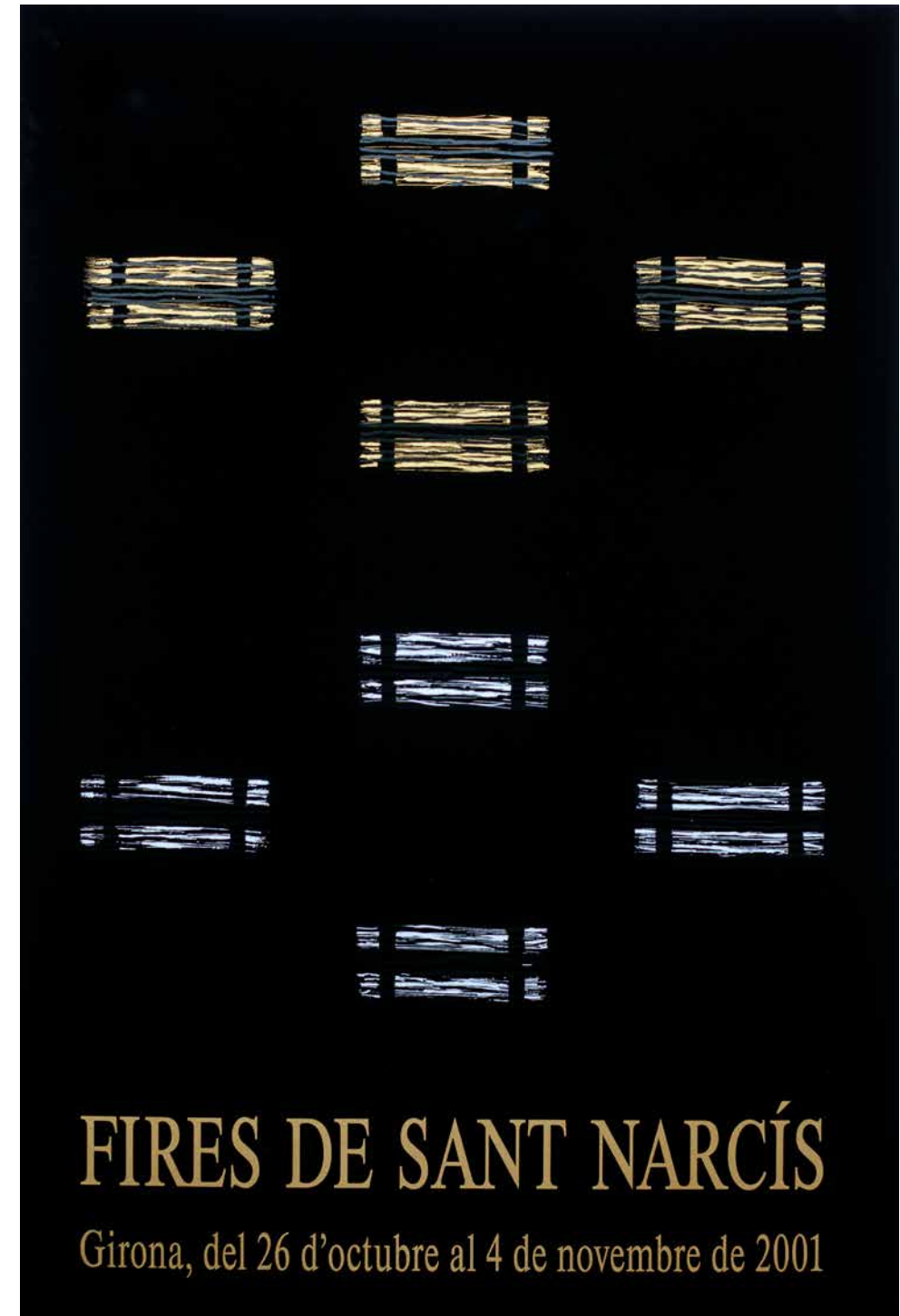
L'àvia Empar, 1973
Tinta xina sobre paper
18,5 x 17,5cm
Col·lecció particular

Memòria del pati de Can Farreras, 1975
Acrílic i oli sobre tela
27 x 35 cm
Col·lecció Joaquim Nadal

Memòria del pati de Can Farreras II, 1975
 Acrílic i oli sobre tela
 27 x 35 cm
 Col·lecció Joaquim Nadal

Cartell Fires de Sant Narcís, 2001
 Serigrafia sobre paper
 98 x 68 cm
 Col·lecció Arxiu Municipal de Girona

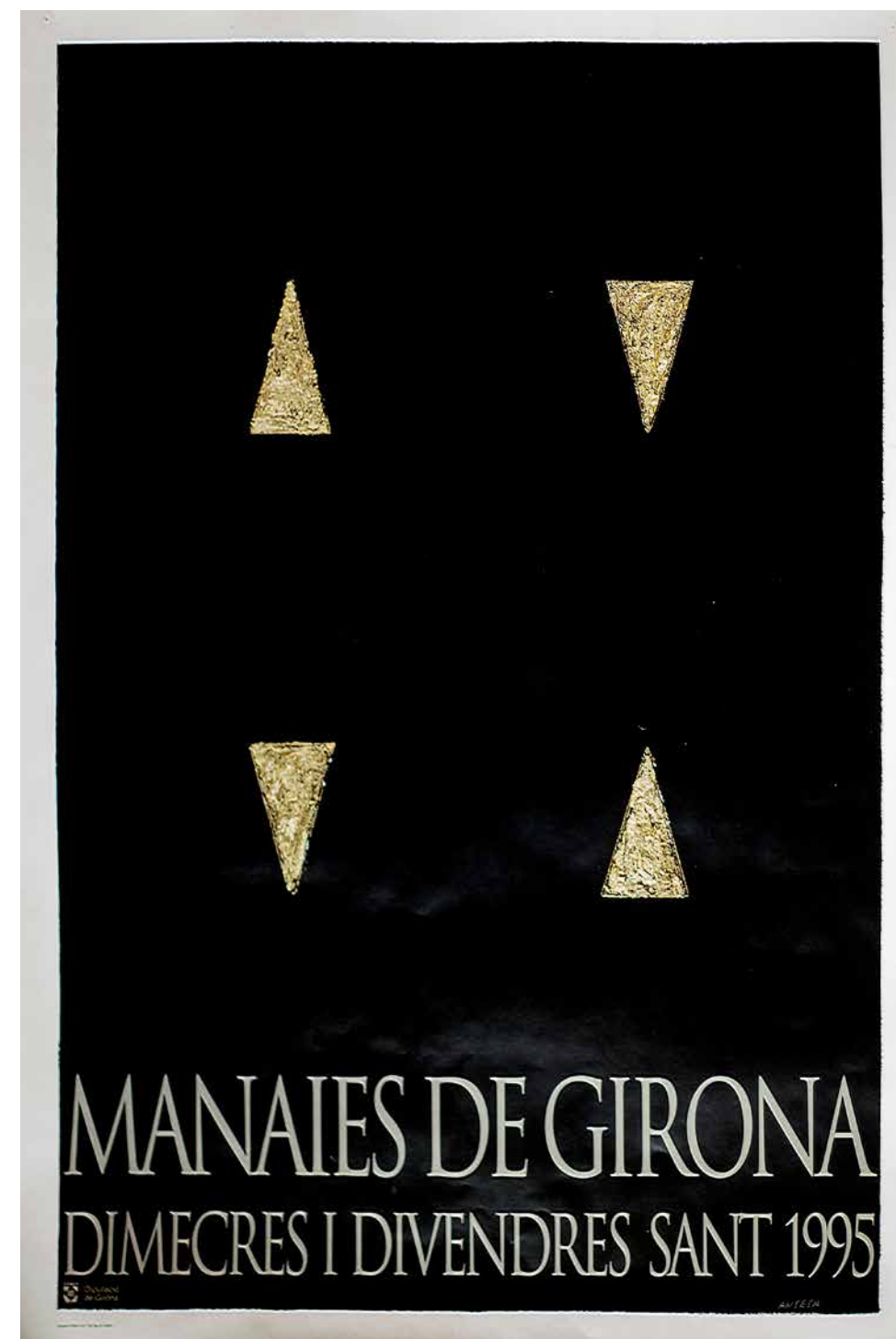
Cartell XII Certamen Agrícola i Comercial, 1977
Document gràfic imprès sobre paper
81 x 57 cm
Col·lecció Arxiu Municipal de Girona

Cartell Fires i Festes de Sant Narcís, 1977
Document gràfic imprès sobre paper
81 x 57 cm
Col·lecció Arxiu Municipal de Girona

Cartell per al ballet *Negre sobre negre*, BEDEB, 1980
 Xilografia sobre paper (Impremta Franquet)
 90 x 65 cm
 Col·lecció particular

Cartell *Manaiés de Girona*, 1995
 Document gràfic imprès sobre paper
 98 x 64 cm
 Col·lecció Arxiu Municipal de Girona

GEiEG

45a
Pujada a Peu
als Àngels

Diumenge
30 de març
de 2008

INSCRIPCIONS:
Seu Social i GEiEG Palau Sacosta
(del 10 al 26 de març)
Per internet a www.atletisme.com
(del 10 al 26 de març)
Taula de control
(30 de març, de 8h a 8:30h)

CONCENTRACIÓ:
Plaça de Sant Pere de Galligants, 8h

SORTIDA:
Plaça de Santa Llúcia, 9h

COL·LABOREN:
esports nabes
Coca-Cola
COBEGA, SA
Sant Aniol
PISCINA VILARREIXA

Santuari de la Mare de Déu dels Àngels
CENTRES MÈDICS DENTALS GIRONA
Universitat de Girona
Garbí
ESCOLA UNIVERSITÀRIA DE FISIOTERÀPIA

Ajuntament de Girona
Diputació de Girona

PATROCINA:
Amb el suport de
Caixa Girona

Cartell del GEiEG 45a Pujada a Peu als Àngels, 2008
Document gràfic imprès sobre paper
42 x 30 cm
Col·lecció Arxiu Municipal de Girona

Cartell Girona FC, 2002
Acrílic sobre paper
100 x 70 cm
Col·lecció Girona Futbol Club S. A. D.

7.
ENRIC ANSESA,
UNA BIOGRAFIA

Toni Álvarez de Arana
Comissari

1945

Enric Ansesa Gironella neix a Sant Daniel, Girona.

De 1962 a 1971

Anys dedicats a la formació. Estudis d'escultura i pintura. Treballa amb la ceràmica i pinta les primeres aquarel·les. El 1962 realitza les primeres cal·ligrafies abstractes, però es manté sota disciplina del figuratiu. Treballa amb referències figuratives i els colors són blaus foscos i negres, amb blancs contraposats. Té el taller al carrer de l'Àngel. Viu a Girona i a Barcelona. Primers viatges per Europa. **Col·lectives:** "Primer encuentro español de arte contemporáneo", Barcelona, 1971. Palau de Caserta, Nàpols, Itàlia, 1971.

1972

Individuals: Galeria Bürdeke, Zuric, Suïssa. **Col·lectives:** Institut d'Art Juan Herrera, Santander. "Onze artistes de Girona", Sala Municipal de Girona; Casa de Cultura de Camallera. "1a Mostra d'Art Contemporani Català", Graus, Osca. Estada a Itàlia. Realitza les últimes pintures sobre Girona amb referències figuratives molt fosques.

1973

Individuals: sala La Gàbia, Girona. Galeria Internacional, Girona. Petite Galerie, Alliance Française, Lleida. **Col·lectives:** "Petit format", Sala Fidel Aguilar, Girona. "1a Mostra Provincial d'Art", Fontana d'Or, Girona. "Homenatge a Picasso", Voltes d'en Rosés, Girona. Primeres accions públiques. Comença a treballar la matèria amb una concepció espacial del paisatge.

1974

Individuals: Art Gallery, Pals (amb Faixó). **Col·lectives:** "Mostra d'escultura", Sala de la Caixa de Pensions, Girona. Elabora escultures negres relligades, bàsicament retrats imaginaris. El concepte matèric espacial es va ordenant en la pintura. Crea la primera pintura negra. Instal·la el taller al carrer de Santa Clara, sobre el pont de Pedra.

Ansesa amb Damià Escuder a Pals, 1974.
Arxiu de l'artista

1975

Col·lectives: "22 autors plàstics catalans d'avantguarda", plaça de Catalunya, Girona. "66 artistas contemporáneos de Gerona", Museo San Telmo, Sant Sebastià. "Solidaritat amb els pobles d'Espanya", Göteborg, Estocolm, Suècia. "Connaissance de l'Art Catalan", Galeria Emporium, Morellàs, França. Comencen les primeres pintures cal·ligràfiques sobre fons grisos i negres. Preocupació per l'ordenació i la composició. Intensa activitat pública i col·lectiva per a la transició a la democràcia.

1976

Creació de l'ADAG (Assemblea Democràtica d'Artistes de Girona). Acció i manifest "Els drets humans ara", ADAG, Casa de Cultura, Girona. Cartell per a l'escola d'estiu, ADAG, Girona. **Col·lectives:** "Fons d'art del diari *Avui*", Fundació Miró, Barcelona; Fontana d'Or, Girona. "Homenaje de los Pueblos de España a Miguel Hernández", Orihuela. "Homenatge a Rafael Alberti", Sala Gaspar, Barcelona. "Homenatge a Carles Rahola: 1881-1939", Sala Fidel Aguilar, Girona; Casino de Cadaqués, Cadaqués; Fundació Miró, Barcelona. "Amnistia, drets humans i art", Fundació Miró, Barcelona. "Homenatge al CEC", Saló del Tinell, Barcelona. Any marcat per l'intens treball col·lectiu que genera l'ADAG. Primeres pintures negres amb cal·ligrafies blanques.

1977

Individuals: Galeria Benlliure, València. Acció i cartell per a l'Onze de Setembre, ADAG, Girona. Cartell de Fires de Sant Narcís, Ajuntament de Girona. **Col·lectives:** "Homenatge a Catalunya en la figura de Lluís Xirinacs", Fundació Miró, Barcelona; Museu d'Art Contemporani, Granollers. "Volem l'Estatut", ADAG, Sala Fidel Aguilar, Girona. Es va definint el procés del fons negre del suport i s'acota l'estructuració constructiva. S'hi incorporen números i lletres.

1978

Individuals: "Quatre x 3 i 5" (amb Corominas, Faixó i Gispert), Galeria 3 i 5, Girona; Acadèmia de Belles Arts, Sabadell. **Col·lectives:** "Art i medicina", Galeria 3 i 5, Girona. "Plàstica catalana, generació del 66", Fontana d'Or, Girona. "Fidelitat a un poble: exposició - homenatge a l'abat Escarré: artistes catalans", CIEMEN, Fontana d'Or, Girona. El fons negre és radical. Composicions constructives amb elements gestuals.

1979

Individuals: Galeria Rayuela, Barcelona (amb Corominas i Faixó). Galeria Sant' Angelo, Sant Feliu de Guíxols (amb Faixó i Torres Monsó). Fundació de la revista *Art-actitud*, Girona (amb Corominas, Faixó i Gispert). **Col·lectives:** Galeria Totem, Barcelona. "Plàstica catalana, generació del 66", Col·legi d'Arquitectes de Santa Cruz de Tenerife. Exposició inaugural, Museu de Cadaqués. "12 pintors catalans", Galeria 3 i 5, Girona. "La Festa de la Lletra", Galeria Ciento, Barcelona. "Petit format", Galeria Cànem, Castelló. Pinta negre sobre negre, obres molt estrictes i radicals. Ordenació de la matèria com a gest. L'obra es mou en una síntesi constructiva i gestual amb concepte minimalista. Fa les primeres serigrafies.

1980

Individuals: Galeria René Metras, Barcelona. Sala L'Esplai, Consell de Cultura, Calella. Realitza l'escenografia i el vestuari del ballet *Negre sobre negre*, per al Ballet Experimental de l'Eixample de Barcelona, dirigit per Consol Villaubí. Representació del ballet *Negre sobre negre* del BEDEB al: Teatre Bartrina, Reus; Teatre Casal, Mataró; Fundació Miró, Barcelona; Pati de l'Hospital de la Santa Creu, Barcelona. **Col·lectives:** "Pintura contemporània", Galeria René Metras, Barcelona. "Projectes per a un ballet", Fundació Miró, Barcelona. "Mostra Tramesa Postal", Galeria Metrònom, Barcelona. Exposició inaugural, Museu dels Països Catalans, Banyoles. "Plàstica gironina actual", Institut Vell, Girona. "Panorama dels 80", Galeria 3 i 5, Girona. "1a Mostra Punt Diari: Art català contemporani", Fontana d'Or, Girona. Aprofundeix sobre el negre i la utilització del negre brillant. Treballa l'escenografia

per a Consol Villaubí. Publica "La renovació de l'escola de Belles Arts de Girona", *Punt Diari*, 12 de març. Realitza la serigrafia 520 punts sobre negre.

1981

Individuals: Galeria 3 i 5, Girona. Galeria Delta, Camprodon (amb Faixó i Espigolé). "Ritual per a un Onze de Setembre", Fontana d'Or, Girona (amb Faixó). Instal·lació "Ritual per a un Onze de Setembre", escales de la catedral de Girona. Ballet *Negre sobre negre*, BEDEB, Teatre Municipal de Girona. Instal·lació "Espai imaginari per a una representació del T.E.I.", plaça del Vi, Girona (amb Corominas, Costa i Faixó). Pel·lícula *Seqüències en negre*. Vídeo *Proposta estètico-conceptual del seguiment d'un tram urbà del riu Onyar i els seus reflexos* (Bonaventura, Faixó i Nogué). **Col·lectives:** "Mail Art", Galeria Rosamília, Castello S. Giorgio, Itàlia; Sala Vitiello, Nàpols, Itàlia. Galeria Massanet, Figueres. "Llibres d'artista", Metrònom, Barcelona. "Mostra d'art gironí actual", Palau de Congressos, Perpinyà. Elabora escultures negres amb objectes conceptualitzats. Llibres d'artista: *Memòria en negre* i *Estudis de composició, homenatge a Fra Luca Paccioli di Borgo*, exemplars únics. Publica "A propòsit de l'homenatge a Rafael Masó", *Los Sitios*, 22 de febrer. "La senyalització, vehicle de comunicació socio-cultural", *Punt Diari*, 2 de setembre. Treballa amb l'equip que realitza la primera emissió de TV per a Girona *Punt-visió*.

Exposició a la Galeria 3 i 5. Girona, 1981.
Arxiu de l'artista

1982

Executa l'escenografia i el vestuari per a Consol Villaubí i el BEDEB per al ballet *Entrem-hi*, Palau de Congressos de Montjuïc, Barcelona. Presentació del vídeo *Proposta estètico-conceptual del seguiment d'un tram urbà del riu Onyar i els seus reflexos*, Arco, Madrid. **Col·lectives:** Galeria 3 i 5, Arco, Madrid. Fundació Marsà, Fontana d'Or, Girona. "Arts plàstiques 50-80. Expocultura", Generalitat de Catalunya, Palau de Congressos de Barcelona. "Proposta per a una col·lecció", Galeria 3 i 5, Girona. Amb Faixó, estudis i projectes de color per a les cases del riu, Girona (Fuses i Viader). Publica *Ronda de nit amb espelmes*, exposició Quim Bosch, La Lluna, Girona.

1983

"Acció Truites negres i les seves interaccions conceptualitzades", La Lluna, Girona. "Línia de foc", santuari dels Àngels, Gironès, en commemoració del 150è aniversari de la Renaixença, Generalitat de Catalunya (amb Faixó). **Col·lectives:** "El viatge", Fundació Miró, Barcelona. Biennal de Pontevedra. "Homenatge a Miquel Martí Pol", Festa del Treball, Barcelona. La Sirena, Cadaqués. "3a Mostra d'art de Sant Cugat del Vallès" (itinerant). Projecte de colors per a la normativa del PERI del Barri Vell de Girona (Fuses, Moner, Pla i Viader). Beca d'investigació de la Generalitat. Direcció i seguiment de la primera fase del projecte de rehabilitació de les cases del riu Onyar (Faixó, Fuses i Viader). Ponència "Entorn social i professional de l'artista", L'Art a Catalunya a Debat. Membre de la junta del FSAPC. L'obra s'intensifica amb símbols, que s'incorporen a la dialèctica mat-brillant.

Primera fase del projecte de colors de les cases del riu Onyar. Amb Jaume Faixó. Girona, 1983.
Arxiu de l'artista

1984

Col·lectives: Quest Gallery, Tampa, Florida, EUA. Museu Dalí, St. Petersburg, Florida, EUA. Galeria Zwinger, Alemanya. Universitat d'Oldenburg, Alemanya. "Solidaritat amb l'Uruguai", Palau Meca, Barcelona. Galeria Cadaqués 3, Cadaqués. "Mostra d'art contemporani de les comarques gironines", sala d'exposicions del Govern, Andorra. "17 artistes gironins", Museu d'Història, Girona. Direcció i execució de la segona fase del projecte de rehabilitació de les cases del riu (Faixó, Fuses i Viader). Estudi de colors del Pla especial de la Vall de Sant Daniel, Girona (amb Faixó, Deulofeu i Panella). Premi ACCA. Amb Faixó, estudis i projecte de colors per a la plaça de Can Mariner, Santa Coloma de Gramenet (X. Valls). *Procés*, llibre d'artista, exemplar únic. Estada a París. L'obra va incorporant símbols que ocupen grans superfícies.

1985

Individuals: Dalia Tawil Gallery, Nova York, EUA. Galeria AB, Granollers. Galeria Massanet, Figueres. **Col·lectives:** "17 artistes gironins", Museu d'Albi, França. "Homenatge a Picasso", Galeria Cadaqués, Cadaqués. Galeria Massanet, Figueres. Galeria 3 i 5,

Girona. "Fons d'art", Xarxa Cultural (itinerant). Galeria AB, Granollers. Dalia Tawil Gallery, Nova York, EUA. Kornblee Gallery, Nova York, EUA. Obra negra, amb grans cal·ligrafies matèriques. Hi incorpora color i alguns elements de collage. Vocal de la Comissió d'Arts Plàstiques del 2n Congrés de la Llengua Catalana. Viu i treballa a la West End Avenue, a Nova York, durant la primavera. Portada per a l'Onze de Setembre del diari *Avui*.

1986

Individuals: "Estudis i dibuixos", INEM Vicens Vives, Girona. **Col·lectives:** "Fons d'Art de la Generalitat de Catalunya", Sherover Th. Jerusalem, Israel. "25è premi Miró", Fundació Miró, Barcelona. Galeria Theo, Barcelona. Galeria AB, Granollers. "Catalunya, centre d'art", Museu d'Història, Girona. "Girona i l'Onyar", La Caixa, Girona. "A Pasolini", Universitat de Barcelona. Espai Scramel, CEE, Brussel·les, Bèlgica. Damunt del negre, apareixen els elements simbòlics i les referències figuratives. Manté la incorporació del color.

1987

Individuals: Art Forms Gallery, Red Bank, Nova Jersey, EUA. Galeria Sebastià Jané, Girona. **Col·lectives:** Aspen Fine Art Gallery, Aspen, Colorado, EUA. TR Rogers Gallery, Beverly Hills, Califòrnia, EUA. "Avantguardes recuperades: 1949-1987", Sala d'art Sebastià Jané, Girona. Galeria Theo, Barcelona. "Homenatge a Pasolini", Sala Gosé, Lleida. "Por la liberación", Übersee Museum, Bremen, Alemanya; Läns Museum, Kristianstad, Suècia. Incorpora el color en un estat molt pur damunt el negre. La sèrie *Converses* és un gran esforç en la seva lluita amb el color. Publica "Notes a l'entorn de l'art", revista *Qüern*, núm. 5 i "La idea com a model", *Quadern d'Art*, núm. 3. Espais, Centre d'Art, Girona. Sebastià Jané edita la serigrafia *Converses*.

1988

Individuals: Espais, Centre d'Art, Girona. Galeria Tobermory, Maó. Fondo Internacional de Pintura, Barcelona. Andorra Art Gallery, Andorra. Instal·lació jardí "Black-Green-Black", Espais, Centre d'Art, Girona. **Col·lectives:** "Fons d'Art de la Generalitat de Catalunya", Casa de Cultura, Girona. "Grisa i negra", Sala d'art Sebastià Jané, Girona. "El port de Maó", Galeria Tobermory, Maó. International Fine Arts Limited, Bellmore, EUA. El color continua incorporat a l'obra d'una manera dosificada. També apareixen referències figuratives, tot radicalitzat per composicions i execucions molt estrictes. Comença a desenvolupar els jardins amb cal·ligrafies de gespa o elements vegetals. Publica *Black and Grey, grisa i negra*, catàleg de l'exposició "Grisa i negra", Sebastià Jané, Girona.

1989

Individuals: Galeria MR, Roma, Itàlia. Sala d'art Sebastià Jané, Girona. Galeria AB, Granollers. **Col·lectives:** North Gallery Massachusetts College of Art, Boston, EUA. Talk Gallery, Boston, EUA. Clive Foster, Milà, Itàlia. Art Gallery, Boca Ratón, Florida, EUA. Col·lecció "A tot vent", Galeria AB Granollers. "Fons d'art" de la Xarxa Cultural, Palau dels Reis de Mallorca, Perpinyà, França. Centro Cultural Margarita Nelken, Coslada, Madrid. "Homenatge a Carles Mensa", Sala d'art Sebastià Jané, Girona. Col·lecció "Testimoni", La Caixa, Barcelona. Estada a Roma. L'obra torna a estar dominada pel negre. El color ja hi està inserit. Torna una nova lluita per avançar. Fa l'experiència d'eliminar el negre, és a dir, els mateixos elements són entregats a la llum i al color. Publica *Reflexió sobre la pintura*, catàleg de l'exposició a la galeria Sebastià Jané, Girona.

1990

Individuals: Art Sud, Tolosa, França. Clive Foster, Milà, Itàlia. Mercè Ettinghausen, la Pera. Instal·lació "Il Giardino", Clive Foster, Milà, Itàlia. **Col·lectives:** "En vida vostra", Espais, Centre d'Art, Girona. "Hi havia una vegada", Sala d'art Sebastià Jané, Girona. "Europa a la recerca d'una identitat", Sala d'art Sebastià Jané, Barcelona. "Musik und Malerei", Kloster Wöltingerode, Niedersachsen, Alemanya. L'obra torna al negre i l'ortodòxia s'ha enriquit amb més llibertat. La composició no és tan rígida, malgrat existeixi.

Fa diverses estades a Milà. Publica *Oltre il giardino calligrafico*, catàleg Clive Foster, Milà, Itàlia. Edicions Bertó edita serigrafia experimental.

1991

Individuals: "Made in Princeton", Princeton University, Princeton, Nova Jersey, EUA. **Col·lectives:** "Obra gràfica Edicions Bertó", Galeria AB, Granollers. Stadtgalerie, Salzgitter, Hannover, Alemanya. Viu i treballa durant sis mesos a Princeton. Experimenta amb nous materials, buscant la perfecció de l'imperfecte en el seu concepte radical. El color està integrat en el negre. Publica *Made in Princeton*, Woodrow Wilson School, Princeton University, catàleg de l'exposició. Publica text per al catàleg de l'exposició de J. Colomer, Ajuntament de Girona. Publica text per al llibre sobre López Pousa, L U, Barcelona. Es trasllada al taller que tenia al costat del pont de Pedra al carrer dels Caputxins, Girona.

1992

Individuals: Sales Municipals d'Exposició, Girona. **Col·lectives:** "Contra el racismo", CAUM, Unesco, Madrid. "Mostra d'art contemporani català 92" (itinerant). "Artistes amb el COOC", Palau de la Música, Barcelona. Incorpora sobre el negre nous materials i predominen en les cal·ligrafies i símbols les tonalitats verdoses i metàl·liques.

Ansesa amb Dolors Batallé. París, 1984.
Arxiu de l'artista

A la sortida de l'exposició de Malèvitx, al Museu Metropolità, en companyia dels seus fills Oriol i Ferran. Nova York, 1991.
Arxiu de l'artista

1993

Individuals: Tecla Sala, l'Hospitalet. **Col·lectives:** “Mostra d’Art Contemporani”, Museu d’Art de Sabadell. “19 artistes en homenatge a Miró”, sala d’exposicions del Govern, Andorra. “A Miró... Aprofundim la mirada”, Galeria Greca, Barcelona. “Catalonia incognita”, Winchester School of Art, Winchester, Anglaterra; John Hansard Gallery, Southampton, Anglaterra; Centre Cultural CajaMadrid, Barcelona. Edita la serigrafia *El verdet no amaga els records de l’última primavera*, Edicions Bertó, Barcelona. Publica el text “Cal·ligrafia” en el catàleg de l’exposició en homenatge a Miró, organitzada pel govern andorrà. Continua desenvolupant, sobre fons negres, elements cal·ligràfics i signics, amb textures de tons de bronze.

1994

Individuals: Galeria Barcelona, Barcelona. Galeria Greca, FIAC, París. **Col·lectives:** “Contra la fam”, Mans Unides, Girona. “19 artistes en homenatge a Miró”, Fontana d’Or, Girona. “Ona catalana”, Catalunya Incògnita, Corner House, Manchester, Anglaterra. Galeria Ceigert, Basilea, Suïssa. Museu d’Història de la Ciutat de Girona. Fons d’Art Contemporani. “Ex-Libris. Exposició homenatge a Walter Benjamin”, Galeria d’Art Horizon, Colera. “Col·lecció d’Art del diari *Avui*”, Centre de Cultura Contemporània, Barcelona. “75 anys d’art a Girona”, Fontana d’Or, Girona. “Col·lecció Testimoni”, Fundació Caixa de Pensions, Barcelona. Participa en les jornades Les Arts Plàstiques en els Mitjans de Comunicació, organitzades pel Col·legi de Periodistes, Fontana d’Or, Girona. La seva obra continua amb els negres i amb grans elements signics molt texturats, en una lluita contra la seva pròpia dicció. A poc a poc s’insinua un enfosquiment en les tonalitats metàl·liques que anuncia un retorn cap al negre absolut.

1995

Individuals: “Espais per al negre”, Blanquerna, Generalitat de Catalunya, Madrid. Instal·lació “Viatge a l’infern (un dia en el gueto de Varsòvia)”, Fontana d’Or, Girona. **Col·lectives:** “Geometrias de la sinrazón”, Galeria Greca, Barcelona. “Art catalan contemporain”, Espace Belleville CFDT, Corum de Montpellier, Montpellier. Palau de Carlemany, Girona. “Art postal”, EMA, Girona. “Homenatge a Enric Marquès”, La Caixa, Llagostera. “Col·lecció d’art del diari *Avui*”, Palau de la Diputació, Tarragona. “Els artistes i la sardana”, Convent dels Mínims, Perpinyà, França. Primera biennial pro Fundació Privada Disminuïts Físics del Vallès Oriental, Sala Sant Jordi, Granollers. Realitza el cartell de la Confraria dels Manaies de Girona per a la Setmana Santa. Il·lustra una pàgina del llibre *Solidaridad*, edicions Anaya. Continuen enfosquint-se els signes, encara amb lleugers tons metàl·lics de matisos grisos, que s’encaixen en el rotund negre mat.

1996

Individuals: “España pictórica”, Palau Ducal de Revere, Itàlia. **Col·lectives:** “Ex-Libris. Exposició homenatge a Walter Benjamin”, Centre Bonastruc ça Porta, Girona. “Col·lecció d’art del diari *Avui*”, Palau Bofarull, Reus. “18 aniversari”, Galeria AB, Granollers. “Els artistes i la sardana”, Casa de Cultura, Girona. “Centenari de la Bohème de Puccini”, Galeria Horizon, Colera. “100 exlibris Spanischer Künstler W. Benjamin”, Institut Cervantes, Bremen, Alemanya; Institut Cervantes, Munic, Alemanya. “Dalla figura alle energie”, Young Museum, Revere, Itàlia. Participa en la Fira de Bolonya amb D’Ars Diagonal Art. El Young Museum de Revere incorpora una de les seves obres a la col·lecció. Escriu l’article per al catàleg de Pep Colomer, Museu d’Art de Girona, “Pep Colomer després de l’eclipsi”. Escriu la introducció per al catàleg de l’exposició d’Agustí Gironella, Fundació Caixa de Girona, Agrupació d’Aquarel·listes, “El pintor i el barri”. En la seva obra apareixen, dintre del conjunt negre, signes humits.

1997

Individuals: “Iberia pictórica”, Antic Palau della Pretura, Castell’Arquato, Itàlia; Forte Crest, Milà, Itàlia. Galeria Tití Tapiola, Empuriabrava. Instal·lacions “Josep Pla i Girona”, “Domus domini” i “Entre la arboleda. Homenaje a Rafael Alberti”, Fontana d’Or, Fundació Caixa de Girona, Girona. **Col·lectives:** Col·lecció E.S., Espai d’Art, termes de Montbrió, Montbrió del Camp. “Art per al cor”, Palau

Robert, Barcelona; sala d’exposicions BBV, Barcelona. “Cent Ex-Libris en homenatge a Walter Benjamin”, sala d’exposicions del Govern, Andorra. “Papers”, Galeria Horizon, Colera. “España pictórica”, Institut Cervantes, Milà, Itàlia. “Tot recordant Algol: 50è aniversari”, Galeria Greca, Barcelona. “Pequeño formato”, Galeria Barcelona, Barcelona. Forma part del jurat per al projecte d’idees sobre el color de les façanes sobre el riu Ter, a Ripoll. Escriu un article per al llibre homenatge a Carles M. Espinalt, “Al senyor Carles Muñoz Espinalt, des de la memòria”, Muñoz Espinalt edicions, 1997, Barcelona. A l’obra comença una dialèctica entre negres reflectants i humits, marcant intensament el seu esperit minimalista.

Pierre Restany, l'escultor Alegri, Arnau Puig i Ansesa. Barcelona, 1996.
Arxiu de l'artista

Marco Bellati i Enric Ansesa. Milà, 1997.
Arxiu de l'artista

1998

Instal·lacions “Els camins del cor” i “Sucedió en Granada. Homenaje a García Lorca”, Fontana d’Or, Fundació Caixa de Girona, Girona. Presentació del retrat de J.F. Kennedy a l’exposició “La mirada de un genio. Salvador Dalí 1904-1989”, Café Español, Oviedo. **Col·lectives:** Galeria Barcelona, Barcelona. Escriu una introducció per al catàleg *Memòria de 25 anys Fontana d’Or*, Fontana d’Or, Fundació Caixa de Girona, Girona. Escriu el text per al catàleg de la instal·lació *Camins del cor*, Fundació Caixa de Girona, Girona. Escriu el text “Cinco tardes, veinte horas compartidas con Francesc Torres”, Sales Municipals, Ajuntament de Girona. Participa com a convidat en el Congrés Internacional sobre Alzheimer amb el text “Crónica imaginaria de un hecho”. Realitza el grafisme per a la Fundació Colomer-Sanz. Mor el seu gran amic i col·laborador, el pintor Jaume Faixó, sobre el qual escriu diversos articles. Manté una gran tensió dialèctica entre els negres que tornen a aparèixer en les textures humides. Les instal·lacions reflecteixen la subtilesa i la rotunditat conceptual de la seva obra.

1999

Instal·lació “Camí. Homenatge a M. Martí Pol”, Fontana d’Or, Fundació Caixa de Girona, Girona; Blanquerna, Generalitat de Catalunya, Madrid. Instal·lació “In out reserva” per a l’exposició “Los siux: los pieles rojas imaginados”, Museu d’Amèrica, Madrid; CajaAstur, Oviedo. Instal·lació “Travessant el mirall”, Fontana d’Or, Fundació Caixa de Girona, Girona. **Col·lectives:** “The end of the beginning”, Galeria Horizon, Colera. “Homenatge a la Petite Galerie de l’Alliance Française”, Museu Morera, Lleida. “A Rafael Alberti”, Fundació Niebla, Casavells. “Art-quelarre”, Galeria San Mario, Barcelona. Escriu un text per a la instal·lació “Travessant el mirall”. Continua l’evolució del negre i van desapareixent les textures humides. En les instal·lacions aplica materials industrials de nova generació.

2000

Individuals: “Black Horizon”, Galeria Horizon, Colera. Instal·lació “Travessant el mirall”, Centre d’Art Sa Quartera, Inca, Mallorca. **Col·lectives:** “A lápiz”, Círculo de Bellas Artes, Madrid. “Homenatge a W. Benjamin”, Galeria Art Contrast, Barcelona. “La mà del poeta”, església de Sant Pere, Ripoll. “Homenatge a Rafael Alberti”, Museu de l’Empordà, Figueres; sala La Carbonera, Olot. Museu Art 2000, Fundació Vila Casas, Torroella. “Memòria dels somnis: Salvador Dalí, 1904-1989”, sala d’exposicions del Govern, Andorra; Sala Amarica, Vitòria. “Homenatge a Rafael Alberti”, Fontana d’Or, Fundació Caixa de Girona, Girona. “L’âge d’or. Homenatge a Luis Buñuel”, Galeria Horizon, Colera. “Cal·ligrafia versus tipografia”, Galeria Llucià Homs, Barcelona. “Cajas para el 15 aniversario”, Galeria Greca, Barcelona. “Mà del poeta”, Parc de la Ciutat, castell de Vajdahunyad, Budapest, Hongria. Realitza el pavelló S&M Alimentària, Fira Internacional de Barcelona, Barcelona. Participa en la revista *A-7*, vol. 1. Realitza les serigrafies *Black Horizon* i *Gold Rain*. La seva obra ha tornat als negres morts i al negre lluminós. Els espais de les grans teles tenen incisions que fan aparèixer mínimes línies negres brillants, tensionant l’espai amb una ordenació suggeridora.

2001

Individuals: “Black way”, Adam’s Art, Dudelange, Luxemburg. Instal·lació “Travessant el mirall”, Sala de Cultura Eivissa, Sala de Cultura de Maó, Torre dels Enagistes, Manacor. Instal·lació “Presència i memòria a JF”, Fontana d’Or, Fundació Caixa de Girona, Girona. Galeria Horizon, Barcelona. **Col·lectives:** “L’âge d’or. Homenaje a Luis Buñuel”, Sala d’Exposicions de Castelldefels. Exposició inaugural, Galeria Morandi, Girona. “La conquista del espacio”, Galeria Horizon, Colera. Realitza el cartell de Fires de Sant Narcís de la ciutat de Girona, Ajuntament de Girona. Llotja del Peix d’Alacant, Generalitat Valenciana: “Memoria de los sueños”, “Retrato de JFK”. “Autori contemporani”, MIM, Museum In Motion, Castelo de San Pietro, Piacenza. Realitza la serigrafia *Doble creu*. Publica a la revista *A-7*, vol. 2, “Garden man”. Fa la portada de la carta de colors de l’Ajuntament de Girona. Publica “Lluny del riu per damunt de la boira, caminem en silenci” del catàleg de J. Faixó, Fundació Caixa de Girona. Publica “Presència i memòria a Jaume Faixó”, diari *El Punt*, Girona. Desenvolupa el seu sentit conceptual en l’espai de les seves instal·lacions, l’obra manté la radicalitat amb construccions minimalistes molt tensionades.

2002

Individuals: “Presències més enllà de la llum”, capella de Sant Nicolau, Ajuntament de Girona, Girona. Instal·lació “Porta de la llum - Homenatge a Gaudí”, Fundació Caixa de Girona, Fontana d’Or, Girona. Realitza el pavelló S&M, Fira Alimentària, Barcelona. Escriu l’article “Dalí” a la revista *Bonart*, maig 2002. **Col·lectives:** Muvim, València, Generalitat Valenciana, “Memoria de los sueños - S. Dalí”, “Retrato de JFK”. “Visions in black”, Galeria Horizon, Colera. “25 anys Galeria 3 i 5”, Platja d’Aro. “Art per l’arteriosclerosi”, Casa de Cultura, Girona. “Homenaje a Luis Cernuda”, Galeria Ópera, Sitges. *Homenaje a Gaudí*, portada de la revista *Bonart*. “Imágenes Dalí - Retrato de JFK”, Centro de Exposiciones de Benalmádena, Màlaga. Edita la serigrafia *Retrat de la meva mare*, opuscle en memòria de la seva mare. Continua treballant el sentit de la pràctica de l’Art com a concepte. Manté la radicalitat social i crítica mitjançant els negres estrictes.

2003

Col·lectives: “A Luis Cernuda”, Fundación Caixa Galicia, Santiago de Compostel·la. “Art actual a partir del tapís”, Museu d’Art de la Pell, Vic. “Horizon + 10”, Galeria Horizon, Colera. “Art i recerca per la diabetis”, Palau Robert, Barcelona. “Matem-nos. Art per a després d’una guerra”, Casa de Cultura, Girona. “Entre la ilusió i el límit”, Galeria Barcelona, Barcelona. “Pintura d’avantguarda”, Galeria AC, Olot. “Amb paper tot es pot fer”, Galeria Greca, Barcelona. Realitza la carpeta *Més enllà de la llum* amb cinc serigrafies i un text. Edita la serigrafia *Sutura cinc punts*. Inicia la sèrie *After Fontana* que es va desenvolupant a partir d’una incisió imaginària i arriba a convertir-se en sutures en les quals introdueix elements metàl·lics que tanquen, a la manera de cosits, les incisions. Solen ser grans formats amb negres mats en què les línies brillants suggereixen les incisions, que estan sobreposades per fragments metàl·lics a la manera de cosits.

2004

Instal·lació “Mur”, Serra&Mota, Fira Alimentària, Barcelona. “Viure a Palau a l’Edat Mitjana”, Fontana d’Or, Girona; Societat Arqueològica, Montpeller. **Col·lectives:** “Lidia Rediviva”, Museu l’Amistat, Cadaqués. “Visions del desig”, Galeria la Riba, Cadaqués; Museu Abelló, Mollet del Vallès; Sala Luzán, CAI, Saragossa. “Llegat del pop art a Catalunya”, Museu d’Art, Girona. “Amb paper tot es pot fer”, Galeria Greca, Barcelona. Fons de la Fundació, Fundació Vila Casas, Palafrugell. Galeria Horizon, Colera. Edita la serigrafia *Pluja àcida*, 96 exemplars. Il·lustra el llibre de poemes *No em miris els ulls en la foscor* d’Imma Morente, edicions Comarcal, Alella. En les instal·lacions, utilitza la projecció en blanc i negre, enfortida per fons refractaris. Continua la rotunditat amb línies de negre sobre negre.

2005

Individuals: Galeria Catalejo, Marbella. Galeria Horizon, Colera. Palau Solterra, Fundació Vila Casas, Torroella. Instal·lació “Memòria”, Fira Inart, Girona. Instal·lacions “Univers” i “El descobriment (Colom i els taïnos)”, Fontana d’Or, Girona. **Col·lectives:** “Mite, treball i art a la Venus de Gavà”, Fundación Hervás Amezcua, Gavà. “Exlibris Walter Benjamin”, Biblioteca de Sort i Sala Kutxa Bilbao-Bizkaia, Bilbao. “Alt lliç”, Col·lecció d’Art Contemporani, Museu d’Història de Girona. “El punt de lectura”, Caixa de Sabadell, Sabadell. “Els artistes i la sardana”, Museu Cerdà, Puigcerdà. Membre fundador de la revista *Outer Horizons*, publica el text “Mirar no és veure” i la portada del núm. 0. Publica el text “A la manera d’introito” en el catàleg Ansesa, de la galeria Catalejo, Marbella. Edita les serigrafies *Outer Horizons*, 75 exemplars, i *We the people*, 67 exemplars. Continua implicat amb les funcions socials de l’art i mantenint la radicalitat del negre.

2006

Instal·lació “El bosc del pensament”, Fira Inart, Girona. Instal·lació “Bisbe Margarit”, Fontana d’Or, Girona. **Col·lectives:** “Entre silencis”, Galeria Horizon, Colera. “Papers de la fi del mil·lenni”, Biblioteca de Catalunya, Barcelona. “Llum i volum”, Galeria Greca, Barcelona. Realitza una pel·lícula sobre el bisbe Margarit. Edita la serigrafia *Camí de les paraules*. Realitza un aiguafort per il·lustrar un text de Francesc Torralba

a “Papers de fi del mil·lenni”. “El bosc del pensament” és una instal·lació on es concentra tota l'estètica d'Ansesa i el negre, potenciada pel volum i l'espai, en què l'ombra del negre esdevé llum.

2007

Individuals: “Negre Vitruvi”, Palau Miramar, Sitges. “Ansesa, expo-virtual”, SIES TV. Instal·lació “Quaranta anys Bertrana”, Fontana d'Or, Girona. Instal·lació “125 anys de *La Vanguardia*”, Fontana d'Or, Girona. **Col·lectives:** “Escultura i pintura”, Galeria Barcelona, Barcelona. “Black and white”, Galeria Horizon, Colera. Edita la serigrafia *Escrits entre la nit i l'alba*, 74 exemplars. La FOEG edita l'obra gràfica *Des de la diversitat*, 350 exemplars. Subtils reciclatges d'objectes manipulats i convertits en escultures acuradament acabades en negres, amb petites incisions daurades. La pintura, en una part, el negre radical s'omple de petits escrits cal·ligràfics llegibles i il·legibles.

2008

Individuals: “Presències”, Col·legi Oficial de Decoradors, Girona. “Art i pensament”, Can Sunyer, Vilajoan. “Estudis, projectes i dibuixos”, Galeria Andorra Art, Andorra. Instal·lacions “Miracle, 100 revistes Bonart”, “Projeccions” i “Ciència recreativa, homenatge a Estal·la”, Fontana d'Or, Girona. **Col·lectives:** “Berliner liste 2008”, Ego Gallery, Barcelona. “Time and chance”, Galeria Horizon, Colera. “Projeccions, interior amb artista”, Fontana d'Or, Girona. Fira Art Madrid, estand de la Galeria Principal Art, Madrid. Realitza l'escultura *Magazines*. Edita la serigrafia *Senyals negres*, 74 exemplars. Escriu el text “Art i vida” a la revista *Outer Horizons*. Realitza el cartell de la 45a Pujada als Àngels del GEiEG. A Can Sunyer experimenta conceptes espacials amb elements confrontats, unificats pel negre.

2009

Individuals: “Rastres i senyals”, Espai Volart, Fundació Vila Casas, Barcelona. “Freqüències”, Ego Gallery, Barcelona. Instal·lació “Doble hèlix”, Can Sunyer, Vilajoan. **Col·lectives:** “Le noir absolu et les leçons de ténèbres”, Villa Tamaris Centre d'Art, La Seyne-sur-Mer, França; Centre d'Art Raymond Farbos, Mont-de-Marsan, França; Espace d'art contemporain Eugène Beaudouin, Antony, França. “Presències d'una col·lecció”, Fundació Caixa Girona, Fontana d'Or, Girona. “Pintura i escultura”, Galeria Barcelona, Barcelona. “El tapís contemporani i l'Escola Catalana del Tapís”, Casa Aymat, Museu de Sant Cugat, Sant Cugat del Vallès. “I have a dream”, Gabarron Foundation, Nova York, EUA; Rosa Parks Museum, Montgomery, Alabama, EUA. “Spatiality”, Galeria Horizon, Colera. “Ilusionate, pequeño deseo”, Fundació Francisco Godia, Barcelona. Col·labora en la realització de la revista *Outer Horizons*, núm. 2. Realitza l'escultura *Encontre mitològic (Sunion)*, que s'instal·la en els jardins de Cap Roig. En el Parc Art d'Escultura, de Cassà de la Selva, s'instal·la l'estudi de *Sunion*. Edita la serigrafia *Cent anys*. A “Rastres i senyals” planteja conceptualment l'espai i el temps de la seva obra, pensant la instal·lació de l'exposició com una obra. En les escultures *Sunion* experimenta l'acer inoxidable i la seva patina en negre.

2010

Individuals: “Ansesa”, Galeria Presenta, Girona. Instal·lació “Mur”, Centre Joan Riu, Girona. **Col·lectives:** “I have a dream”, Matt Lamb Studios, Chicago, EUA. “Gravat Col·lecció Funnament”, Cercle Artístic Sant Lluc, Barcelona. “Fons d'Art Creu Roja Catalunya”, Expocambra, Girona. “Gràfiques”, Caixa Manlleu, Vic. “Collage”, Galeria Horizon, Colera. “Art & Joguina Scalextric”, Sala Balclis, Barcelona. “Atlas paisagístic”, Casa de Cultura, Girona. “Tapís contemporani”, Escola Tapís Català, Caixa de Terrassa, Terrassa. Elabora l'acabat d'un cotxe per a Scalextric. Realitza l'escultura *Nit i dia, el mite de les mosques de Sant Narcís*, Premis de la Comunicació del Col·legi de Periodistes de Girona. Realitza 4 serigrafies: *Escrits*, *Numeracions*, *Horizon* i *Moviments*, 411 exemplars, editades per la Fundació Manpower. Edita la serigrafia *Diàleg per una sutura*, 45 exemplars. Continuen les petites incisions cal·ligràfiques dialogant amb les superfícies negres mats. A la Galeria Presenta exposa una sèrie i una escultura dedicades als morts de la Guerra Civil.

2011

Col·lectives: “Creativity versus Art”, Galeria Horizon, Colera. “Escola Catalana de Tapís”, Musée Jean-Lurçat, Angers, França. “Visions of a genius”, Elysees Galerie, Nova York, EUA. “La sabata i el fetitxisme de l'artista”, Casino de Girona. “Crick-Crack”, *Outer Horizons*, J. M.

Contemporani, Barcelona. Col·labora en el núm. 3 de la revista *Outer Horizons*, “Creativity versus Art”. Il·lustra la portada del llibre de poemes d'Albert Compte *Locus evelinus*, editat per Llop Ferotge. Edita la serigrafia *Tres creus*, 68 exemplars. Reprèn les sèries de sutures i els camps punyents, incorporant-hi cremats i fosos de metalls damunt de les estrictes superfícies negres. Acaba el seu assaig documental *Memòria en negre*, de més de 5 hores de gravació. En aquest documental repassa i avalua conceptes, pensaments, obra i influències, com un escàner del pensament.

2012

Individuals: “Persistències”, Galeria Imaginart, Barcelona. **Col·lectives:** “Festival Pepe Sales. Teresa de Jesús, la santa”, Centre Cultural La Mercè, Girona. “100 anys John Cage, changes by chance”, Galeria Horizon, Colera. “20 anys Galeria Horizon”, Colera. “Art per Etiòpia”, Casa de Cultura, Girona. Realitza dos llibres d'artista: *A John Cage* i *Ansesa Black Book*, exemplars únics. Edita les serigrafies *Som-hi / Here we go*, 70 exemplars i *Flag*, 90 exemplars. Any ple de contactes i posicionaments, amb una forta intensitat d'afirmació. Obres de la sèrie *Camps*, elaborades amb molta cura, sobre fusta, després de temps d'experimentació, presentades a les galeries Horizon i Imaginart. Molt interessants els llibres d'artista *Black Book*, rupturista i dens, i el subtil i conceptual homenatge *A John Cage*. Comença la sèrie *Flags / Banderes de llibertat*, amb dues serigrafies.

2013

Individuals: Galeria Imaginart, Barcelona. **Col·lectives:** Galeria Imaginart, Barcelona. “Amb Sant Celoni”, Rectoria Vella, Sant Celoni. “Le noir absolue”, Galeria Grand E'terna, París. “The Eyes of Genius”, International Convention Center, Haifa, Israel. Col·legi d'Interioristes de Girona. Presència a la Fira d'Art de Bogotà. Il·lustra el llibre de poemes *Cent mil cercles i un sol vers*. Dissenya la invitació a l'exposició “The Eyes of Genius”. Edita la serigrafia *Memòria - Memory*, 72 exemplars, i el pòster *Banderes de llibertat*. És un any reflexiu i de consolidació. L'interès per l'obra creix en qualitat i quantitat. Treballa en diverses sèries com *Sutures*, *Banderes de llibertat* i *Fields*. Amb la sèrie *Fields*, desenvolupa el sentit tàctil del concepte i la subtilesa del volum i el color. Planteja aproximacions entre el minimalisme i el cinètic en alguns moments. L'obra evoluciona dins el seu discurs i, a poc a poc, genera més llibertat, fins i tot alterant les pròpies gammes dels negres.

2014

Col·lectives: “Col·lecció Bassat, anys 70”, Nau Gaudí, Mataró. “Color latent”, fons d'art de la ciutat, Casa Pastors, Girona. “Artveuivot”, Museu d'Història de Catalunya, Musée Jean-Lurçat, Angers, França. Elysees Galerie, Nova York. “Amb Sant Celoni”, Rectoria Vella, Sant Celoni. Participa, amb un fragment, en la reproducció col·lectiva de l'obra d'Antoni Estruch sobre l'11 de setembre de 1714. Presència a les Fires d'Art de Teheran i Caracas. Edita la serigrafia *Anem*. Continua aprofundint en el concepte espai i la seva ocupació, els camps d'agulles com a concepte. Treballa experimentalment amb el cautxú. Presta molta atenció a la situació política.

2015

Individuals: “Diàlegs. Tres aproximacions a l'obra d'Enric Ansesa”, Universitat de Girona, Centre Cultural La Mercè, Girona. **Col·lectives:** “El límit i l'infinit”, Rectoria Vella, Sant Celoni. “Petit gran format”, Galeria AB, Granollers. Centro de Arte Daniel Suárez, Caracas, Veneçuela. Presentació de l'obra *Espurnes*, serigrafia editada per commemorar el 50è aniversari de l'Institut Guttmann, Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona. Edita la serigrafia *Xarxes*. Les sèries d'agulles i camps van evolucionant. La realitat política el porta a fer peces per donar suport.

2016

Individuals: “Emotions on Black”, Galeria Imaginart, Barcelona. **Col·lectives:** “Col·lecció Bassat. Art Contemporani de Catalunya 1940-1979”, Tecla Sala, l'Hospitalet de Llobregat. “Why drawing now?”, Galeria Horizon, Colera. “Col·lecció Bassat. Anys 80”, Nau Gaudí, Mataró. “Imprès”, Galeria Jecsalis, Sant Feliu de Guíxols. Edita la serigrafia *Tretze lletres*. Continua l'evolució de les sèries de punts dels primers vuitanta, amb els nous pirellis, en què utilitza el cautxú.

2017

Individuals: “Nit i somni”, en el marc de “Diàlegs: pintura, música i patrimoni”, organitzat per l’Agència Catalana del Patrimoni Cultural i Bòlit, Centre d’Art Contemporani. Girona, Canònica de Santa Maria de Vilabertran, on exposa grans formats de peces d’agulles i pirellis portats al màxim, un conjunt d’obres pensades per a la reflexió i l’espiritualitat. **Col·lectives:** “Ver la palabra”, Galeria Horizon, Colera. “Antonio Niebla. Testimoni personal”, Rectoria Vella, Sant Celoni. “Colección Bassat Arte Contemporáneo”, Lienzo Norte, Àvila. “ADAG. Autoorganització, lluita simbòlica i pràctica social 1976-1978”, exposició comissariada per Narcís Selles, Museu d’Art, Girona. Espai Imaginart, Bogotà. Pintura *No presos polítics* per al *Punt Avui* del 16/11/2017, pàg. 25. Edita la serigrafia *Som i serem*.

2018

Col·lectives: “Obra gràfica original. Homenatge a Edicions Bertó”, Galeria Eude, Barcelona. “In-side out”, Galeria Horizon, Colera. “De Meifrèn a Dalí”, Museu de Cadaqués, Cadaqués. “Art per la República”, itinerant. “Damià Escuder, totes les vides”, Museu d’Història, Girona. Il·lustració per al llibre de Xavier Marcet *Esquivar la mediocridad*. Edita la serigrafia *Crits*. Treballa en el desenvolupament del cautxú i les seves interrelacions, realitza formats grans pirelli i comença a introduir leds en l’obra.

2019

Col·lectives: “Cataluña en el corazón de Castilla y León”, Cortes de Castilla y León i Fundación Villalar, Valladolid.

2020

Individuals: “Persistències”, exposició antològica, Museu Can Framis, Fundació Vila Casas, Barcelona. **Col·lectives:** “Col·lecció Bassat de la Nau Gaudí de Mataró”, Fundación Cajasol, Còrdova, Huelva, Cadis i Jaén. “Silence of Being”, Galeria Horizon, Colera.

Francesc Miralles, Enric Ansesa i Oriol Ansesa. Nova York, 1992.
Arxiu de l’artista

8_ **ENGLISH TRANSLATIONS**

1. PROPHETIC RETURNS TO THIS CHERISHED LAND

Elsa Ibar i Torras

Director-General for Cultural Heritage, Department of Culture, Government of Catalonia

Albert Piñeira i Brosel

Second vice-president and delegate deputy of Culture of the Girona Provincial Council

Joaquim Ayats i Bartrina

Deputy Mayor and Chair of the People's Rights Division, Girona City Council

Girona is proud to present at the end of this year of turmoil a joint project to bring back to the city one of its artists who has never left, and to refute the cliché that it is impossible to be a prophet in one's own land. This winter of 2020 sees the launch of a series of exhibitions focusing on the 50-year-long and more career of Enric Ansesa Gironella (Girona, 1945), who is returning to the exhibition spaces in his home city.

Earlier in the year, an initial major retrospective of Ansesa's work, entitled *Persistences*, ran from 10 February to 26 July 2020 at the Can Framis centre of the Fundació Vila Casas, providing an outstanding overview of his artistic path. This proposal now comes to Girona, expanded and reformulated by the same curator and the soul of this project, Toni Álvarez de Arana, who has forged a unique partnership with the artist, enabling them to combine their efforts to explain Ansesa's work.

We wish to thank Álvarez for his persistence in bringing together various museum institutions into a single project and for endowing it with diversity and ensuring each part complements the others. It is his success in achieving this that makes it so interesting. Álvarez set out to showcase the artist and to bring him to the attention of his own city, which he has never abandoned and from whence came his earliest referents, where his

earliest cultural activism took place, where he has pursued his life and where he has created almost all his output. Ansesa knows Girona well; the aim now is for Girona to know and recognise its citizen, the artist, and above all his work.

Ansesa's entire universe is presented to us divided into four different exhibitions that between them span the period from his early steps through to the present day and immerse us in the divergences and constants of a body of work and of a life succinctly evoked in the titles of each of the shows.

FETS/FACTS, at the Chapel of Sant Nicolau at Bòlit, Centre d'Art Contemporani. Girona, provides an opportunity to discover Ansesa's most recent work, including an art installation created expressly for this space: a harrowing and critical work that brings us face to face with the most dramatic events of our time and which highlights the artist's social commitment.

Paths, at the Museu d'Art de Girona, offers a summary of Ansesa's most private itinerary and of his evolution from his early days to the present. The exhibition guides us on a tour that explores the artist's working method, recorded in his diaries, his painting and sculpture and the symbiosis between them, his appropriation of black and of small and large formats as a constant, and of his back and forth between subjects in which introspection and a critical gaze at the world alternate.

Persistences, at the Casa de Cultura de Girona, orders the artist's themes and iconographies, which are explained through his large-format works that reveal the continuity in his evolution, the constant of black and the diversity of its hues, and the rigour of Ansesa's practical exercise of art.

Signals, at the Museu d'Història de Girona, shows Ansesa's close attachment to Girona, revealing his personal geographies—the places he has lived—but also his public geographies: his participation in civic and cultural life, his activism and his contributions to the transformation and modernisation of the city.

Visiting these four exhibitions will make it possible to chart an itinerary that covers almost 60 years in a multifaceted and comprehensive reading of Ansesa's work, of his engagement with society and of his relationship with his city.

In addition, it was our intention to add to this exploration the voices of historians and art critics with whom Ansesa has shared territory and itinerary. As well as the essay by the curator, Toni Álvarez de Arana, which introduces the various exhibitions and features an extensive summary of the artist's life, we have included the more personal vision of Joaquim Nadal, who transports us back to moments in their shared childhood; a critical assessment of the artist's work and its evolution from his early days, presented in the reflections of Narcís Selles and M. Lluïsa Faxedas; and a reading of his most recent work by Glòria Bosch. Their contributions are all published in this catalogue and introduce and frame the various exhibitions, which combine and complement each other in this rediscovery of the artist.

As we said at the start, our aim is to bring the artist Enric Ansesa back home to Girona, to return him to the place he has never left, to his cherished land, to show his career spanning more than 50 years to the city. A proposal that is, moreover, remarkable as it has brought a number of different cultural institutions together in the initiative. A single project broken down into various exhibitions and which merge again in this catalogue that encompasses them all. In like manner, this presentation is intended to be simultaneously one and plural and closes with the joint signature of all the institutions involved, Girona City Council, Girona Provincial Council and the Government of Catalonia, which, through their various cultural bodies—the Casa de Cultura, the Museu d'Història de Girona, the Bòlit, Centre d'Art Contemporani. Girona and the Museu d'Art de Girona—have joined forces to bring to fruition a single project rich in visions and nuances. A project that demonstrates the wisdom of this alliance and shows the need for all the cultural institutions in a city to continue to collaborate in the construction of memory and the future and in raising a new appreciation of its artists.

2. ENRIC ANSESA: THE LUSTRE OF BLACK

Toni Álvarez de Arana

Curator

'A form is never something abstract; it is always a sign of something. It is always a man, a bird, or something else'.

Joan Miró

Looking after the territory, defending the artistic heritage of Girona, pointing to more than 50 years of work for the culture of our city, showing the younger generations the meaning of abstract art so that they might thereby have a better understanding of everything being done today... There could have been many reasons for mounting these exhibitions, but we will make special mention of two: he is a good artist and he is from Girona. To talk about him is to comment on one of the leading plastic artists in Catalan art of our time. His highly individual body of work sets him apart from his peers and makes it easy for spectators looking at his pieces to recognise him. This dyed-in-the-wool Gironan, born in Sant Daniel in 1945, embraced black and abstraction in the mid-1970s and has remained loyal to them ever since, so much so that they have become the hallmark of his art. We could almost go so far as to say he has appropriated this colour as his own.

His youth was marked by the separation of his parents, a rare occurrence at the time, and his early steps in the world of art led him towards ceramic and figuration under the guidance of a relative who initiated and tutored him in the necessary mastery of the brush, essential in a city still under the influence of the Olot School. In those years, Girona was a very different city to the one we know today. It was a small provincial capital where the Church was a dominant force, in contrast with Barcelona with its academic climate and student protests, the Escola de Belles Arts de Sant Jordi, the Escola Massana, the Bocaccio nightclub, Carrer Consell de Cent with its gallerists but also its collectors, critics such as Cirici Pellicer and painters like Tàpies and Cuixart. Barcelona represented modernity and access to

new ways of thinking and other artistic approaches, ideas that reached Girona only sporadically, often after a trip to L'Arc bar, while just a hundred kilometres away, people of a similar age were showing their work in the same gallery as Picasso or Miró. Another reality, without question, but one that did not hinder the creation a few years later of the Girona Democratic Assembly of Artists (ADAG) and all that it represented in terms of a break with the past, as Narcís Selles has described in great detail.¹ All in all, we should applaud the work done by a generation which, even though they had not yet formed a group, properly speaking, often worked together on what Jorge Oteiza termed "social sculpture", in other words, culturally enriching their surroundings and preparing them not only for a new aesthetic but also the arrival of the new artists of the future.

It was in this context that Enric Ansesa began to turn away from the concept of the painting as a window and to see the canvas as a simple demarcated space in which to work, a plane without perspective on which everything is possible and at the same time open to question, even black itself, which gradually ceased to be a colour and became a mere surface. According to the artist, a work must contain the entire universe within it, and to achieve this he did not hesitate to incline towards other movements. It should not surprise us to find references to Minimalism, Arte Povera, Conceptualism, kinetic art or Pop Art, since they have become resources to draw on, different hues on the painter's palette. This work was the product of its time and demonstrates his familiarity with all the artistic trends that he used whenever required. This output places him as a bridge between the second wave of Catalan avant-garde movements and Conceptualism or makes him, as Francesc Miralles once aptly described him, a Conceptualist who paints.

FETS/FACTS. PATHS. PERSISTENCES. SIGNALS

From the very early days of this exhibition project back in 2016, it was clear to us that if our intention was to present an all-encompassing survey of Enric Ansesa's career as an artist spanning five decades, a single museum space would not suffice. Moreover, the

uncertain situation facing culture in our country almost forced us to seek the participation of more than one institution, thereby enabling us to publish a quality catalogue. This was no easy task in the current climate, in which our cultural programmers work veritable miracles in order to mount their proposals. However, it should be said that Bòlit, Centre d'Art Contemporani. Girona, the Casa de Cultura de Girona, the Museu d'Art de Girona and the Museu d'Història de Girona immediately embraced the project and have involved themselves fully in it. I should also add that it is unusual to have the opportunity to enjoy working with a team such as we have had, nor is it common for the principal amenities in a city to jointly recognise the work of a single artist.

Thus, taking as our starting point the artist's first major retrospective, presented at the start of 2020 at the Museu Can Framis in Barcelona, we constructed four itineraries, each one stand-alone but which together would offer the visitor the opportunity to gain an overall insight into how and what this artist from Girona has produced. It should be said that as we were preparing the Barcelona exhibition, those in Girona grew, allowing us to explore his work in greater depth and to include his sculptural output and also an installation, one of the usual terrains Ansesa cultivates. With these four exhibitions, we hope to have achieved this comprehensive overview of the artist's career thus far.

Even though the exhibition in the Chapel of Sant Nicolau is the first to open, it features Ansesa's latest body of work, which focuses on migrations, police violence and the increasing surveillance we come under by companies and governments through the new technologies. Bòlit, Centre d'Art Contemporani. Girona brings us a harrowing, direct work of burning topicality. **FETS/FACTS** that not even a global pandemic like the one raging now can hide and which, by being shown together, present a picture of an almost dystopian reality. An impending world in which solidarity, freedom and democracy are waning and being stripped of any reason for being, while we, in a stupor, watch this huge drama play out on our small screens, our sole concern being not to miss the latest episode in the series.

One notable element of this exhibition project is the technical complexity of the production. Its scale and the technology and

materials required in order to bring it to fruition, combined with the logistical problems arising from the current circumstances, were a challenge for everyone concerned. The final result is the reward for the effort made by all the parties involved. And yes, it is true, we did not have to go far to find the photos of police brutality: they come from our city and date from that 1 October of the Catalan independence referendum that it will be very difficult, not to say impossible, for us ever to forget.

The exhibition itinerary continues with the Museu d'Art de Girona and **PATHS**, which brings us to the most personal part of the artist's work. Ansesa at his most private reveals himself to us in small-format works measuring 27 x 35 centimetres, the most usual size of his pieces and a support that he has always been comfortable with. This entire composition provides the guiding thread while at the same time encompassing in chronological order his evolution up to the present, revealing his creative process. The path of his life charted in 48 paintings with a proportion he has used from his very beginnings and from which works of larger sizes have emerged. It might be thought that these are simple preparatory sketches or studies such as a traditional painter might make, but this is not the case, as they are in fact finished works, carefully produced and fully valid, which, when scaled up to larger sizes, acquire an almost totemic look, often blurring the boundaries between the painting and the sculpture/object. Most of these works, like many of the conceptual objects also included in this exhibition, are his daily companions in his studio, his environment at the creative moment, his day-to-day life in his atelier.

Sculpture, another of the constants in his output, is present here in two groups that enable us to discern his evolution from his purely conceptual beginnings, in which monochrome black appropriates and transforms everyday elements around him, to works in which the object begins to be manipulated or to incorporate other materials when modified, all the while retaining the same hue. This colour or non-colour, which became the badge of his identity some time ago, is put to good use in his diaries, memories in black in which Ansesa captures his day-to-day life, reflecting his concern with everything

happening around him and that, hence, affects him directly. These notebooks reveal to us a polished and methodical worker but they also point to his vital need to collect sensations, thoughts and moments he has experienced.

Our route now brings us to the Casa de Cultura de Girona, our nextstop, where we are awaited by walls of a height and length suited to Ansesa's large-format works. Almost all of these come from the exhibition in Barcelona at the Fundació Vila Casas and are ordered and presented on the basis of their iconography, with no account taken of their chronology in the display. The title, **PERSISTENCES**, not only evokes the omnipresent black, but also a series of themes or aesthetic proposals in this case, which are to be found throughout the body of work Ansesa has produced over the years and which stand out for their consistency and rigour. Consistency inasmuch as certain approaches that we find in his early registers have persisted throughout and continue to do so. Rigour in a composition that always stems from reflection, as a consequence of which Ansesa takes care of every last detail in their meticulous realisation, mindful that this is required owing to their perdurability and formal approach. So, from those early calligraphies of the late 1970s we come to the dripping that he uses to offer a tribute to his much-loved Miró, while his first black dots of the early eighties have brought us to various materials such as needles, rubber and LEDs. Similarly, that painted line that divided some of his early compositions in two has evolved towards the suture, influenced by the *concetto spaziale* (spatial concept) of Lucio Fontana. Somewhat like the cross, that great icon of the West, reinterpreted so many times this century by artists such as Tàpies and Beuys, to mention the first two to come to mind. A cross which, after more than one conversation with his great friend Damià Escuder, has become *quatre barres* (the four pales of the Catalan flag) but also four rivers.

This exhibition room also presents the artist's most recent period in which all these persistences can now be found after the 50 years he has spent building his path in a steadfast manner. The sutures are full of symbols, the crosses have needles,

and the stylised black dots, executed in acrylic paint in the early eighties, have become a thick layer of matter, while the networks of thinking are given over to capturing calligraphies. An entire set of elements that generate his world, with a universe in every work. Just the way he likes.

The last show is in the Museu d'Història de Girona. Its presence here is the keystone that makes this joint tribute meaningful, since it points to Ansesa and his cultural contributions as Gironan heritage. A legacy that we are often unaware of but which, like every cultural element, enriches us as citizens thanks to the values inherent in it. To showcase this contribution, we thought it fitting that we should look for the **SIGNALS** left by his activity, the traces his actions have left imprinted on our city. That these indicators are not always Ansesa's alone and that they are the result of collaboration with other creative figures is an indication of the nature of his vision of the role that culture should play in our society. At the same time, we would also like to draw attention to a period in our recent history that remains largely unrecognised. A period in which the social involvement of most of our home-grown artists was one of the determining factors that enabled Girona to make its entrance into modernity. Some of the signs of this cultural activism are no longer to be found in our city, such as the conceptual actions mounted on the steps of the cathedral and in the town hall square, among them the works by Miró, Picasso, Gris and Rousseau reproduced on Carrer Joan Maragall and Carrer Jaume I. Others, like the houses on the river, where Ansesa and his close friend Faixó were responsible for the change in the colour scheme, have become icons that are well known far and wide. This show also includes a gallery of portraits of people all connected with our province, who have a direct relationship with the artist, among them, as is to be expected, an image of his mother. Displayed alongside them is a curious Kennedy that Dalí was not in time to complete and a Martin Luther King, the result of Ansesa's collaboration with the King Center for Nonviolent Social Change in Atlanta to mark the 40th anniversary of Reverend King's assassination. The exhibition closes with a group of works on the impact of the Spanish Civil War on Girona: a tribute to the people of Girona killed that takes the

form of an altarpiece made up of small-format works, one for each of the dead, another tribute in the form of a sculpture on the subject of exile and another to Walter Benjamin, all initially intended to be shown in the air-raid shelter but which proved impossible due to the damp that would damage the works.

By way of an anecdote, the first title mooted for this project was *The Five Seasons*. We wanted to encompass four physical spaces and a fifth, a spiritual space, that would emerge from contemplation of the exhibits. Nothing would make all the people who have participated in this venture happier than to have succeeded in this endeavour and to have achieved your communion in this experience. Thank you for your time and commitment.

3. AN OBSERVATORY, ALWAYS

Glòria Bosch i Mir
Art historian and researcher

'The absence of light is often a rest for my eyes, which want to see facts in every one of the things they observe or look at.'

Enric Ansesa

When your eyes are closed, the darkness turns to light and feeling is conceptualised, while the technical and material supports make it possible to give life, to balance form and expression, as we see in this installation, *FETS/FACTS*. What we live through and experience makes art a process of knowledge, one that is always open, that questions us and transforms us by violating the codes and flouting the limits forced upon us. As Enric Ansesa says, "absolutely everything, to infinity, is subject matter for the arts". From the salvaging of the things closest to us to a commitment to the facts and the injustices that act as if they were exempt from punishment, no different to cheques in an old chequebook, from

the problems that affect us due to our human condition to an awareness of it, built on the foundations of culture and universal learning, of a world in which concept and thought co-exist with the fluidity of a path guided by reflection and an ethical stance.

While the powers-that-be isolate in order to conceal, Ansesa reveals to us an entire world that emerges from the darkness below the threshold of perception. The first warning signal: as soon as we enter the enclosure of the Chapel of Sant Nicolau, in absolute darkness and while forced to go in a particular direction, a camera invades our privacy to alert us to the new technologies to come. It records us directly and the first front-facing screen immediately displays the images back at us like a mirror. The threat of digital control in our lives thus presents itself, the way these technologies can restrict our individual freedoms as we grasp a fact that demonstrates that any kind of trust in the powers-that-be is breaking down, while the LEDs act like chinks and allow the camera to operate.

In the dark, in a space of memory, on either side of the apse the moving light of an ethical conceptualisation of *FETS/FACTS* explodes towards other ways of seeing. Two huge screens facing each other as if they were paintings, with a red laser beam crossing the space and linking them. On the right, an immediate process, one pertinent and close; while on the left are the shipwrecks of immigrants, far away. Everything in this tribute to the Col·legi Verd school in Girona is there for a reason, even the beatings in a context of barbarism, with images of the repressive confrontations during the Catalan independence referendum on 1 October 2017, a generic and reductionist view of the facts "as a memoir in black and white". The powers-that-be are connected to history as a true mirror of the society in which we live.

These events experienced first-hand are connected with facts, with another brutality that is experienced at a distance, that of a Mediterranean in its death throes, with a condemnation of the deaths of refugees and a denunciation of the powers-that-be reunited to profit from what is a humanitarian tragedy. The

darkness, between the blackness and the light of the LEDs, leaves us with unknown faces, and we observe how the drama of a specific event is transformed into another that is universal which, by extension, could lead us to further reflections on the barbarism with a human face of the planet.

The interventions on this background unfold and confront us with our own experience, that of a world that inverts the sense of justice by penalising human rights in order to protect the freedom of extreme corruption; a world in which the ethics of feeling evaporate in the chaos, between the need to feel ourselves free and the fissures opened up by repression, by those who would have us obedient, bent under the yoke of parameters they regard as beyond question. For this reason, Ansesa blends personal and collective memory with a committed stance that seeks to contribute towards creating and spreading solidarity.

When he presented *Persistences*,¹ 50 years of his career were displayed, enabling us to assess his mark, a kind of palimpsest that made it possible to rewrite his creative stance from the very base, with all the formal and technical variants that transform his language. From the silence of an observatory close to the early discoveries, when he was still a student, to the time he moved to Les Pedreres to distance himself from the din that often conditions and misappropriates situations, actions and words. He just wanted to look at his city from afar and to be there in some way, making the most of that silence of the laboratory and the studio, a silence of recovery among the recollections that serve as a bridge to the present. Among the many conversations we have had over the years, I always recall his desire for distance, not as isolation but as a need to fully assume the function of the observatory from a position of freedom and independence of thought so that he can commit himself at every moment to the world he lives in, because he has a lot to do and share, always refusing to encapsulate the programmed experience, as might be desired by the commercialism of the powers-that-be. At the end of *Persistences*, one could see *Memories* (2019), a work that combines LEDs with video, a previously unused support

that connects directly with *FETS/FACTS*, in part because of the link with the condemnation of the police charges during the Catalan independence referendum, with images that contain a social and political element that points us to the foundations of the struggle for civil liberties through his active experience in the Girona Democratic Assembly of Artists between 1976 and 1978, with works such as *Tribute to Oriol Solé Sugranes* (1976).

As a young man he had made his own colours and gradually integrated different techniques and likewise the evolution of the dots, calligraphies, horizontals, needles, sutures and crosses demonstrates a continuing transformation and connections extending beyond the date he made his works—*Presences XXVA* (1980), *Golden Fields* (2017); *Space and Dots with Blue Line* (1980), *Presence 117X* (2019); *Iron Circle* (2001), *Iron fields* (2002), *Deep Blue Field* (2018) and others—till they eventually became LEDs. The needles are nothing other than dots become defensive and these LEDs now become living elements, in the same way that the dots or crosses spoke to us before of the dead. It is made clear to us how these dots, now LEDs, “come from the numbered reliefs of black matter that my friend, the late Arnau Puig, described as a list of the dead or as the lamps in an Italian cemetery”, but “they are also the raised dimples of Italian rubber floorings, which modernised our floors in the sixties, they are this and more, they are the glow-worms we hunted in the gardens as teenagers or the luminous images of Our Lady of Lourdes that watched over us at night”. And black, always as an essential concept of his work, an out-of-bounds that makes it possible to incorporate into an infinite journey the world of the installation and the video creation. By this I mean it is important not to focus our attention on his work by periods because it is all connected and in experimental transit. Creating, in response to the crisis of feeling, becomes an endless continuum in which many different factors play a part and which places the human condition in a constellation that does not always have a human face. Questioning about what we feel between different paradigms bearing in mind the timeless duration of *FETS/FACTS*, of everything that renders the limits useless.

The role of the artist is fundamental in this pendulum that travels outwards and then back over the memory in order to meld with what is closest to hand (this is evident when we place side by side works from different periods with a staunch, incorruptible attitude over the years), a transit that enables us to find ourselves once again as readers and to question ourselves. The recollection is also like a computer that makes it possible to continue with the effects of memory, a persistent hard disk that acts on the experience between partialities and fragilities that alert us to the way we live and relate to each other, to the dangers of servitude, to the way we should act amid so many deceitful parameters whose goal is to amalgamate control. We live immersed in *FETS/FACTS*, amid theories that contradict each other in accordance with what they want us to believe while we are enmeshed in global corruption with logics foisted upon us.

As you walk alongside him, the silence is permeated with stories and connections. His gaze is like a kind of whirlpool sucking everything in, because that curiosity he had as a boy has never been sated. In fact, it is the essential learning tool of all research, as you experiment with all that knowledge that fills you with life. I remember those windows of the early 1970s, when letters and the concept invaded the work, and I come back once again to his concern with events and facts, to his clear intention to question us, to the same concepts of freedom and justice. When the frame of the window disappeared in 1976, in its place appeared a dark ground with squares and letters, a path which, as it advanced, has never stopped speaking of art as a social experience. And this nucleus for the emergence of images from memory, for the affinities between different periods, is the result of a constant attitude, because in order to escape from an apparent sense of change, it is necessary to assume the role that permits the evolution and contemporaneity of any proposal. I follow the recollection of the path to another exhibition, *Traces and Signals*,² in which the acidic incision in the crises and the difficult balance of a society touched on all sides was an evident fact that not only spoke to us of that particular time but also heralded many of the big questions that would lead to this moment that we are living today. The paintings with dots, calligraphies or wounds

always stitched up were opposed by the visual metaphor of the suggestions of volumes and installations, of poetic objects conceptually transformed by the corrosive acid of criticism. And I remember one poetic image that connected us directly with the birth of black in his painting, a journey to the black landscape of Vesuvius transformed immediately by the white of snow. He travelled from there, from the various registers of white, to black as the infinite that orders energy, a black that is not just black, and if we look observantly, our eyes will discover everything hidden behind this apparent continuity.

From his position as an artist, he speaks to us of the work as if it were an encephalogram of what he thinks and feels, and he presents the scan with the tools we need to question ourselves and, in short, to help us become aware of what our role is and how we can contribute to the transformation of the world. Do we live in a fragile world and are we incapable of reacting? Are we under the sway of a type of behaviour that leads perforce to violence and cruelty? Can we not think of other ways of living that do not keep us subject to the mechanisms of the market? Where is global solidarity and co-operation? Do we deny the existence of danger and put our faith in hypocrisy or cynicism? Who is altering the living conditions of the planet? We are worried about being attacked by a virus and by the same token we remain unable to take on board the fact that the most powerful and destructive virus is humankind. Instead, we prefer to chart a course amid denials, speculations, conspiracies and deceits, amid fake news and repeated flare-ups of racism, amid superegos and obsessive personal circles that cling to their vested interests by means of manipulation in order to come top in a market ranking, while solidarity collapses because “the sea of culture”, as Ansesa puts it, “has become the grave of our culture”. This exhibition is “a cry to those who are indifferent” and “it demands the birth of a force of solidarity that should extend wellbeing to all, a commitment on the part of art to history”. Catastrophes hover on our horizons and not necessarily just those we see in *FETS/FACTS*, because the worst problem is that “we are our own enemies”, incapable of putting ourselves in the shoes of those that suffer, but also of grasping the need to change a system. It remains to be seen whether, as some proclaim,

we are able to establish an alternative society before it is too late, a network of bonds that operates horizontally, like the pictorial seduction felt by Modest Urgell, recognised as well by Joan Miró in the simplicity and the division of spaces filled with the silence of infinite horizons. As Ansesa tells us, “the path is in the last step and the journey depends on us, mindful that not arriving is also a destination”.

4. THE NO TO NO AND THE LONG GAZE FROM THE FAR CORRIDOR

Narcís Selles Rigat
Art historian

In the history of contemporary art in Girona, there was a key moment when a series of factors came together and made it possible for synergies to be generated among various agents in the field of art as well as between these and a broad range of organised social and political sectors. We are talking about a span of time from the end of the Franco era to the start of the new parliamentary regime. Notable during this period was the action of the Girona Democratic Assembly of Artists (ADAG), which operated in two directions, the first centripetal—the accumulation of diverse and scattered forces—and the second centrifugal—the expansion of proposals and initiatives in the public arena. This experience lasted some two years, but its effects extended well beyond that.

Enric Ansesa was central to the generation and structuring of that dynamic, almost always alongside Jaume Faixó, not with a view to leading it but because he became a key element in ensuring the mechanism functioned, since he was one of the people who linked and brought together different bodies and nucleuses of activity. The fact that he took up this role is related to the extent to which he was part of the artistic and cultural fabric of the city and to the scope of his relational environment.

¹ Joan MIRÓ, “Carta a J.E. Ràfols, Mont-roig, 21-8-1919”; in Amadeu SOBERANA and Francesc FONTBONA (eds.), *Joan Miró: cartes a J.E. Ràfols 1917-1958*. Barcelona: Mediterrània and Biblioteca de Catalunya, 1993, p. 61.

² Quoted by Jacques DUPIN in *Miró*, Barcelona: Polígrafa, 1993, p. 64.

¹ Marshall MCLUHAN, *Understanding Media: The Extensions of Man*. New York: McGraw Hill, 1964, pp. 22-32.

The effects of the new post-Franco institutionality in the socio-artistic realm included the erosion of the forms of unitary action and solidarity between artists—though it is important not to mythologise these, given that intrasectoral rivalries never disappeared but adopted different configurations depending on the contexts—which led to a rise in competitiveness within the art system. As these intrasectoral tensions grew more and more fraught, Ansesa stepped aside from more direct intervention on the public stage and instead concentrated more on his art, though he never allowed himself to be carried away by the siren songs keen to wipe the slate clean of a critical culture that went a long way back.

Despite the fact that Ansesa's black paintings were out of step with the affirmative climate of the 1980s and 90s, they continued to express their potential full of meaning, but without ignoring the fact that the surrounding circumstances had substantially changed. The rise in commercialism, the promotion for private interests of entertainment and hedonistic values, often ill-disposed to anything that might require an intellectual effort, as well as the predominance of aesthetic approaches that mimicked the cosmopolitan canons in vogue, were poles apart from Ansesa's more speculative work and its content. The sociologist Marshall McLuhan distinguishes between hot media and cold media,¹ a dichotomy that might also be applied to the various manifestations of the discipline of painting; some become emotionally embroiled in the subject and so limit their ability to respond; others establish a distance and hence demand effort on the part of the receiver and foster critical thinking. Ansesa tended to align himself with this second stance. A position which, in the face of the noise and the tendency towards vacuousness inherent in an expanding cultural industry, led him to accentuate the introspective side of his painting and to embrace a new dimension of transcendence in it.

After a lengthy period of intense work in difficult conditions, his work has been increasingly recognised in recent years, more so by collectors, galleries and independent art centres and media than by public institutions, many of which are not committed to the society to which they owe their existence.

This recognition stems from a seeming paradox, as it has in large measure come about due to the growing dominance of values associated with the culture of the commodity that has gradually created a small opening for the possibility of a new appreciation of Ansesa's contribution. His resistance to the constant bombardment of colours, sounds, images, stale fashions, slogans and all kinds of propaganda, which, far from enriching our sensibilities and adding to our understanding, make life banal and alienate people, have helped to make his work a kind of emblem of symbolic defiance. It is worth recalling here a few words by Theodor W. Adorno—as well as the thesis he developed in Frankfurt on the “negation of the negation”, which takes the visual form of “black on black”—in which he regarded much of the artistic output of his times as irrelevant because it puerilely took pleasure in colour. “Radical art today”, he stated, “is synonymous with dark art; its primary color is black.”²

In his most notable work, Ansesa has not renounced this radicalism but has been able to weave connecting threads that link up with the burning questions of our time, and he has done this by accepting a condition which, though necessary in any true process of communication, is all too often blurred almost to the point of near invisibility. We are referring to the fact that you may have one or more positions that identify you, founded on a set of values, both ethical and aesthetic, through which you listen to the flow of the world and creatively engage in dialogue with others. Aimé Césaire said there are two ways to lose oneself: through walled segregation in the particular or through dissolution into the ‘universal’.³ It is, thus, through approaches that go beyond this impoverishing bipolarity that it becomes possible to advance towards a reformulation of modernity that refute the distortions. Fear of modernity—Ansesa noted at the height of conservative postmodernism—has always been a retrograde phenomenon and we need to learn from it to avoid falling into the errors of the past.⁴ A reconstructing route which, by defeating instrumental and authoritarian rationalism as well as the stigmatisation of otherness and the eradication of dissent, is capable of activating a new emancipatory idealism founded on creative interdependence between the process of globalisation and the plural world of

identities. And it is this path of research, based on a critical re-reading of the modern legacy, that I believe much of Ansesa's career has followed.

A reading. From the general to the particular

After succinctly situating the artist and his work and describing some its aspects, it seems to me necessary to enter the specific terrain of his artistic output. An in-depth analysis would require detailed attention to the various phases of Ansesa's career, since his aesthetic interests and his relationships with his surrounding environments have not always been the same. However, given the format of this essay, I will confine myself to briefly commenting on one of his early pieces in which many of the elements that came to constitute the core of his work are already present.

In my view, Ansesa's richest and most interesting visual universe is not dominated by an absolutist self-referentiality walled in its isolation—even though metalinguistic and poetic functions have always been a notable presence in it—but instead attains its highest point of signification when it becomes a place of multiple intersections and interactions in the form of dialogues, be it with other aesthetic propositions or with realities situated outside the strict realm of art. To demonstrate this, I have chosen the painting *Tribute to Oriol Solé Sugranyes* (1976), a member of the MIL liberation group killed by the Civil Guard. This piece was produced at a time of political uncertainty and the thrill of mobilisation, when most opposition forces were demanding a democratic break with the dictatorship. It is a work that falls within a type of art of political critique which, far removed from the models of denunciation found in Social Realism and its derivations, introduced a new model of intervention which, under the theoretical influence of the ‘linguistic turn’, represented a shift away from the preponderance of content to that of the forms, which became a kind of signal of opposition. The outcome of this was that certain signic, chromatic or gestural elements and particular ways of doing were perceived by society as symbolic refutations of the authoritarian order, among other reasons because the democratic opposition movement had achieved cultural hegemony and was directing the meaning of

the artistic account. I have referred elsewhere to this signifying tendency as a “visual semiotics of anti-Francoism”,⁵ which tended to make reconceptualising use of certain traditions associated with the avant-garde movements of the early 20th century.

In the case of Ansesa's work mentioned above, its formal inspiring basis is an emblematic work by Joan Miró, *Photo: This Is the Colour of My Dreams* (1925), in which Miró juxtaposes words painted in black in the manner of a schoolchild's writing, with a patch of blue paint and tiny dots of the same colour. It is a painting that plays with empty space, refers to the world of dreams and to the cosmos, and seems to suggest a certain ironic play between the reproductive mechanics of photography and the inner expression of the artist. Ansesa's use of this, in accordance with his highly individual strategy of appropriation—diametrically opposed to the idea of postmodern pastiche—serves a very different vision of things and he stands out for his ability to transform and resignify his reference by Miró and to integrate it into his own poetics. And much of the interest of his work stems from this. An operation that utterly overturns the senses.⁶ The result is that abstract purism becomes concrete materiality, the boundless space is a precisely demarcated object, escapism in dreams is replaced by rootedness in current conflict, and idealising and timeless poetics is subjected to a bath in localised reality, so to speak. The blood red and black of confrontation and antithesis take the place of the purity of blue and the ethereal and oneiric spaces. And the presence of an extra-pictorial element made up of metal remains is more conceptual in function, as a metonym for bullets, than strictly aesthetic.

In summary, I would say that Ansesa's work is governed by a long gaze from the far corridor, by someone who prefers to explore routes regarded as peripheral rather than allow himself to be carried along busy highways, along which heavy traffic ends up causing jams and never-ending queues. In addition, in his practice he has extended and reinterpreted what he considers to be most valid from the past in order both to understand it better and to find, through himself but also in response to its limitations, aesthetic and symbolic alternatives that are critically illuminating for the dark times we live in.

⁵ Narcís SELLES RIGAT, “Art i política en temps de canvis. Entre el flux de la protesta antifranquista i el reflux de la institucionalització monàrquica”, *Dictatorships & Democracies. Journal of History and Culture*, no. 5, 2017. Also available online at: <http://doi.org/10.7238/dd.v0i5.3131>

⁶ Hal Foster believes that the neo-avant-garde moments—in which we must situate this work by Ansesa—represented an advance towards a greater degree of historical self-awareness than that found in the early Avant-garde. He also argues that in contrast with the old grandiloquent oppositions, aesthetic conventions and conditioning factors of the time, the new avant-garde movements favoured operations of a deconstructive nature, subtle displacements and collaborations of a more strategic scope. See Hal FOSTER, *The Return of the Real: The Avant-Garde at the Turn of the Century*. Cambridge: MIT Press, 1966.

² Theodor W. ADORNO, *Aesthetic Theory*, Gretel ADORNO and Rolf TIEDERMANN (eds), trans. Robert HULLOT-KENTOR. London and New York: Continuum, 1997, p. 39. [1st edn., German: 1970].

³ Aimé CÉSAIRE, “Letter to Maurice Thorez”, trans. Chike JEFFERS, *Social Text* 103, vol. 28, no. 2, summer 2010, p. 152. Available from <http://abahlali.org/wp-content/uploads/2015/11/153945859-Aime-Cesaire-Letter-to-Maurice-Thorez-1956.pdf> (accessed 30 October 2020). (First edn., French: 1956.).

⁴ Enric ANSESA, “Notes”, *Quèrn*, no. 5, winter 1987.

5. THE STUFF OF LIFE

M. Lluïsa Faxedas Brujats

Professor of History of Contemporary Art at the University of Girona

'I like your system a lot, even though it is very difficult, not to say impossible, to draw from it any systematic pattern or fit it into a system, but it works. I like your system despite the fact that it is difficult. It is human and so it has a form that is a thousand forms, and a thousand more to come!'

Enric Casasses, *M System*

A landscape completely covered in an even mantel of snow that renders everything hidden below it equal, be it beautiful and valuable or ugly and even wretched. The summit of Vesuvius, a homogeneously dark territory of lava and ash, of silence and memory. Suddenly and unexpectedly, it snows on the volcano, and the white gently overlays the black. Lightness and darkness, matt and shiny, dips and rises. Dramatic contrasts and subtle, ambiguous variations.

Enric Ansesa's painting may be conceptual in nature and tend towards abstraction, and it may be based on a system of rational and meticulous work that follows an almost obsessive order, but it is deeply rooted in his personal experiences, the things he has lived through and the emotions and memories he has of them, which are completely vivid, perhaps more so every day. The landscapes he has walked through, the people he has met, the places where he has lived have left their imprint on him, and it is from this that his art springs. From an experience in life that he has been able first to conceptualise and then later embody in the matter that is highly concentrated in his more essential version, that which remains after he has stripped from it every last hint of circumstance. Life made matter.

Ansesa says that in his paintings, the successive layers of sometimes up to 18 or 19 coats of black gradually cover the early marks drawn with millimetric precision on the surface of the canvas, but also other colours, forms or lines that in some

way are buried, at last invisible but always present and secretly latent. It seems as if he is thus encouraging us to mentally engage in some kind of prospecting in this even, matt black, to delve into it in such a way that we will be able to plunge into the upper surface and make out what beats within it. Or to wait for time to do what it has done to some of the works by his dearly beloved Malevich, particularly the famous original *Black Square* of 1915: a work whose surface is so crazed with craquelure that it is possible with the naked eye to make out the forms that survive in it, in this case those of some early Suprematist painting, the colours of which were later covered by the simplicity and forthrightness of the black on white.

In this respect, we could regard Ansesa's painting as equating to the processes of memory and almost, we might say, to the very act of living. Living and stockpiling memories are one and the same thing; the fact of storing up these recollections in the depths of one's memory, covering them with successive layers of other reminiscences, leaving them to repose, perhaps forever, in one's innermost place, or allowing them to emerge, consciously or otherwise, is part of what we are, is perhaps what makes us precisely what we are. The remains left below the layers of black on black that cover the surfaces of Ansesa's paintings perhaps cannot be seen, but they are nevertheless there, just as the most important experiences of his life are also there in some way, as we said. It may be that this is why the concept of memory is so prominent in the titles of some of his pieces from recent decades, such as *The Gardens of Memory are Full of Beloved Crosses* (1993), *Folds of Memory* (2016) and the triptych *Memory fields* (2017). The encouragement to perform a hypothetical sounding of his paintings mentioned earlier is nothing other, then, than an invitation to share with him a certain act of personal remembrance.

Ansesa's memories spring from his life experiences anchored in everything entailed by being born into a middle-class family from Girona, the ups-and-downs of which left a profound mark on him. A father who abandoned the family home at a time when, in a churchy, cloistered city like Girona, this represented a threat of rumours and smears that could become difficult to bear; that same father who went on to live a cosmopolitan life

with another woman, access to which opened the doors to an unsuspected world for his son. A mother who always expected, with a quiet but enduring conviction, that her husband would return (to whom Ansesa dedicated a painting in 2002, *To My Mother*, in which a circle becomes, simultaneously and significantly, a welcoming nest and a crown of thorns). His childhood spent growing up in a city that was almost medieval in comparison with the one we know today: formed as much by legends and lies of varying degrees of devotion regarding a supposedly glorious and high-on mythical history, as by worn stones, lights and shadows and remarkable individuals, as well as men and women who lived a daily life there that we can barely imagine now. A world of which Ansesa holds numerous images that in their day made an impression on him and which have survived rooted deeply in his private memory.

Here is where the Ansesa we know formed as a man and as an artist; it is on this that he founds his body of work. Many other important moments of his life came later: his early days as a professional painter alongside his uncle the watercolourist; the discovery of a personal creative life of his own through the use of black; his participation in the Girona Democratic Assembly of Artists (ADAG), an extremely powerful element of political and social activism and intervention in community life; the need to make a living in an art system like the one in Catalonia, so puny that it led him to almost invent for himself the job of exhibition designer; his participation in projects that had a major impact on the city, such as the refurbishment of the façades on the Onyar River in Girona, undertaken in conjunction with Jaume Faixó; the building of his own family, with Dolors, Oriol and Ferran; the periods he spent in the United States; his contact with numerous other leading artists, intellectuals and critics, among them Pep Colomer but above all Salvador Dalí and Enrico Bellati; the exhibitions and honours, as well, for sure, as the doubts and loss of heart. Everything implied, ultimately, by being a visual artist straddling the 20th and the 21st centuries within the triple periphery represented by Girona in relation to Barcelona, Catalonia in relation to Spanish centralism; and the Iberian Peninsula in relation to the international art world; a peripherality that undoubtedly offers its opportunities but also has its drawbacks. Diverse es-

sences and circumstances, though it is the earliest that most insistently return and echo.

Even so, not everything in Ansesa's pictorial work is completely buried. The surfaces of his paintings vibrate with an entire repertoire of iconographic motifs and with a technical and extremely neat and polished, almost virtuoso working of the pigments, materials and textures he uses. In his iconography, we find elements such as the cross, the suture, calligraphy and above all the dot, a serial motif that evolves in his recent works towards the LED. His oeuvre also includes figurative pieces such as the portraits of certain people who have interested him for one reason or another. And there are frequent references to diverse topical political and social issues, from the killing of Oriol Solé Sugranyes to the AIDS pandemic, or more recently, the Catalan political crisis and his longing for the country's independence. With regard to the technical aspect, mention must be made of his work with the various possibilities offered by all the possible natural and manmade black pigments and above all with the combination of their different reflections, from the glossiest tones to the matt that is perhaps the most characteristic and recognisable element of his painting. A range of blacks that often contrast with each other just as much as if they were totally different colours.

This exceptionally restricted palette (though different colour notes appear in diverse formats that complement or enhance the omnipresent black) enables him to explore an extreme variety within the diversity. His concentration on a single colour, albeit one as rich in reminiscences and symbolisms as black, is a device used by a number of artists throughout the history of art: Picasso did this in his Blue and Rose periods, which, contrary to appearances, were times not of chromatic but of formal research. This approach was later adopted by other artists in some whom it is possible to recognise Ansesa, such as the Russian Constructivists or a number of North American Expressionists, who sought in the radical reduction of their palette a possibility for focusing on certain fundamental elements. By opting for black, Ansesa gave himself the same opportunity to patiently explore a limited yet boundless world, embracing advice from Joan Miró, whom Ansesa increasingly upholds as a

¹ Ansesa. *Persistences*, exhibition curated by Toni Álvarez de Arana that opened on 10 February 2020 at Can Framis, Barcelona, run by the Vila Casas Foundation. Due to Covid-19 and the lockdown, it was extended until 26 July.

² On 30 April 2009, we presented the exhibition *Traces and Signals* at the Vila Casas Foundation in Barcelona, which was the subject of issue 23 of *Quiral Art*.

reference, who from an early age recalled that “digging deep”¹ was the only option that led to the creation of a free art of his own, and who years later would recollect that “everything is contained in reality and only by *digging deep* will we achieve ‘interesting things’ rather than simple ones”².

This could be the key: not so much trying to make interesting things as looking to make things that are true. We could say, then, that Ansesa’s work is the result of his own endeavour to dig deep into relatively delimited terrain, his own life, using tools that are limited, especially with regard to colour, but which have shown themselves to be almost inexhaustibly versatile. This brings us back to the first idea of the tension between surface and depth, which to my mind is the central core around which Ansesa’s work is structured, both formally and conceptually. We have spoken thus far about this in his paintings, but we must not forget that one of his earliest, entirely personal, works was in fact a three-dimensional object designed as a Christmas greeting, a packaged wrapped in black tracing paper (*Box*, 1972). What did it contain? We will never know because we would have to destroy it to find out. But it is this inner secret that gives it life, or rather, the tension between what we know and what is hidden from us. Every work by Ansesa presents us with the same enigma and it invites us to turn our eyes and consider our relationship with the things that we all keep hidden in our innermost corners; that is to say, with the stuff our daily lives are made of.

6. ENRIC ANSESA GIRONELLA: ROOTS IN GIRONA

Joaquim Nadal i Farreras

Director of the Catalan Institute for Cultural Heritage Research (CERCA), University of Girona

Enric Ansesa Gironella has gradually forged his artistic personality over a period of time, attaining an increasing maturity while continuing to innovate and experiment with techniques,

materials and artistic languages. I make no claim to be an art critic and it is not my place to gauge the value of his output. It is enough for me to know that he has produced a known and recognised body of work and that, without shunning his birthplace in Girona, he has succeeded in breaking out of the circle of localism, a kind of paper prison, and has established links with the world, has breathed the airs of cosmopolitan internationalism and has sought new paths in order to express and present himself in this world.

This does not, of course, preclude a close connection on the part of the artist with Girona related to the course of his life and his contact with the artistic and intellectual circles in the city in a climate of growing political awareness and the ideological struggle against the Franco dictatorship. A number of groups that met under cover of darkness were in a ferment of excitement over the possibilities of democracy, and this artistic and intellectual amalgam crystallised at a crucial moment in the Girona Democratic Assembly of Artists (ADAG), which Narcís Selles has studied and discussed so perceptively.

But while some artists remained settled in the comfort of the local reception of their work and others turned militant radicalism into a goal in itself, scorning artistic exigency, others still made connections with Paris, with alternative worlds, with innovation and experimentation, and tried their luck in the United States, a universe so contradictory yet so attractive to creative artists.

This was the approach adopted by Ansesa, even as he spent long periods of time in Girona, devoting himself to professional tasks that did not take him away from the world of his art. Yet his work spent equally long periods without rising to prominence at home, instead attaining a level of recognition outside Girona greater than that which he had in the city.

This has been a constant aspect of the reception of Ansesa’s work. While some sought to exploit and export the reputation they had attained locally and almost never succeeded in breaking out of the hellish circle of localist suffocation, Ansesa worked to gain recognition elsewhere and presented himself

in the city with the renown and experience he had gained outside the circles and spheres of critics confined to Girona. For someone who has been proud of his Girona roots throughout his life, being recognised and celebrated in Barcelona before his home city is a strategy that has borne fruit simply by doing the opposite of the usual logic and overturning the order of things.

In fact, this multifaceted exhibition that aims to provide a survey of Ansesa’s body of work has taken the same route, as we will now see in Girona what has already been presented at Can Framis for Barcelona-based spectators and critics thanks to the Vila Casas Foundation. We will add the occasional local brushstroke here and we will explore the most genuinely Gironan roots of an oeuvre that has every necessary endorsement from elsewhere. It is an intelligent way of defying the fate of those who have never been prophets in their own land.

Midway through this itinerary comes a genuinely Gironan experiment pursued with the aim of shaking and overturning understood values and the standards of a poorly understood decadentism. I am referring to Ansesa and Jaume Faixó’s involvement in the project to refurbish the rear façades, in reality the galleries, of the stretch of houses on the right bank of the Onyar River from the stone bridge to Plaça de Sant Feliu. The shock had to be powerful, as it was intended to put an end to the range of greys damaged and stained by trickles of damp, replacing them with a palette that would restore colour to the sides of the houses that hung out over the river. The project included an element of essential improvement that encompassed more than the colour scheme, as it included tidying up a landscape crammed with diverse volumes that had accumulated over the years, often turning galleries into corners where householders kept their rubbish. Eliminating everything that was not domestically necessary and painting a façade in colours resurrected from the past to varying degrees was a daring gamble that none other than Rafael Masó himself had begun, flouting all conventions by turning the galleries of the adjoining houses that made up Casa Masó into a white façade typical of a Mediterranean coastal village, in this case set amid the surrounding grisaille. The explosion of colour on the

façades stripped Ansesa’s work of any colouration, as he now began to conceptually explore textures and signs in black as a means to experiment with techniques of artistic expression with tremendous personality.

I made Ansesa’s acquaintance long before we met up again in the Girona Democratic Assembly of Artists or during the Onyar River houses project. Ansesa is three years older than me, so we are in fact from the same generation. In reality, we have known each other ever since our childhood and teenage years in Girona in the 1950s, when the dictatorship and National Catholicism were at their apogee. A city in a cloak of silence that fell on the backs and consciences of all the people of Girona, especially in the afternoons of Easter Week.

We must travel to the Sant Pere neighbourhood on the edge of the walled city, tucked between the Portal de França gate, the guardhouse set into the walls, the Portal de Sant Daniel and the impressive walls that run around the apse of Sant Pere de Galligants before joining up with the great buttresses of the Força Vella fortress. Outside, heading towards the castle, the Escola Ignasi Iglésias school was a silent witness to the progressive urban plan designed in the years of the Second Spanish Republic by Ricard Giralta Casadessús in a bid to turn the mountain into a garden city and a housing development for the working class. There is next to no evidence now of this project, which was abandoned. Shacks were erected in large numbers by immigrants on the castle site, protected by its imposing walls, gradually giving rise to the shanty town with its corrugated fibre cement roofs that we in the Sant Pere district watched as it grew.

Ansesa’s grandfather had a house on Carrer de l’Àngel and it was here that the watercolourist Agustí Gironella, the artist’s uncle on his mother’s side, had his studio. In the garden, just a few metres above the street, Gironella had been working on the construction of a miniature railway, albeit unfinished, with track and a station. I use the word ‘miniature’ advisedly because to our eyes it was bigger than toy trains.

I have often described, most especially in *Fent tentines per la vida* (Ara llibres, 2013), how I began my life and how I have spent all of it

around the house in the abbey orchard and vegetable garden that Ferreras, my great-grandfather on my father's side, purchased in 1911 and which my grandparents, again on my father's side, Ferreras Fornas, converted into their home in 1923. In 1947, the house was shared by my grandparents and my parents, Nadal Ferreras. I was born here and have lived here ever since. It was here that I became aware that, because of the nature of the neighbourhood, I was both a street urchin and the son of a well-to-do family.

In fact, the property consisted of two houses and a single garden: the family home that you entered from the garden and an adjoining three-storey house with an entrance off Carrer de la Rosa. We lived very close to each other, then, and Enric would sometimes come and play football in the house courtyard. On the first floor of the house on Carrer de la Rosa lived Josep Molist, 'fat' Josep, the foreman at the 'factory'. You entered the garden via a gate off Plaça de Santa Llúcia and a ramp lined by two rows of oleanders. Beyond the ramp to the right there were some flowerbeds, a chicken run and what was once, years back, an office of the 'factory'. At the top of the ramp was the garage where Grandfather Ferreras kept his car, a pre-war Mercedes that kept up the legend of the brand but which we were ashamed of because it was so antiquated in its looks. Between the garage and the old office was the staircase up to the houses. Situated between the ramp, the garage and a covered gallery was the space where we would play football and where my father would park his Deux Chevaux; off to the left of the ramp was a cherry tree that we all loved; and by the wall on the right, looking towards the houses that encircled the garden, there stood and still stand a pair of orange trees that produce bitter oranges but in large amounts and which are visually very colourful.

Our football games were kickabouts but sometimes we played with Josep Pallàs i Castelló (a Barça player on loan to Girona in the 1956-1957 season). With the help of Jaume Curbet i Boj's book *Història del futbol a Girona*, I've been able to establish the date of our childhood games. Enric was eleven and I was eight. Pallàs, who would play in defence that year with Curta and Muñoz, was the landlord in Barcelona of Grandfather Ferreras's sister, Aunt Maria Ferreras, in the Al Norte bar and pension just opposite Estació del Nord train station, very close to the Arc de Triomf. On occasion,

when we were very small, we would go to Barcelona and have to spend the night and that is where we would stay. The year he came to play for Girona, Pallàs, who was from Castellnou de Seana, moved into the home of Josep Molist and would come down to the courtyard and play with us.

That is the background to the two paintings that Ansesa, by then immersed in his black period, gave me some time ago. One, undated, is entitled *Memory of the Courtyard at Can Ferreras* while the other is signed Ansesa Gironella⁷⁵ and carries a dedication: "To Joaquim Nadal with affection, a childhood memory". Both are stuffed with letters and cryptograms, done in the slanted handwriting typical of calligraphy for beginners books, but in which a number of figures stand out—Quim, Enric, Pallàs, Manel, Nando, Jordi, Pep, Grandmother Teresa, Mrs. Montserrat Ferreras, Quim Español going to Sant Daniel, Father Nadal's Deux Chevaux and Grandfather Ferreras's Mercedes—as well as phrases and drawings to set the scene, among them St. Nicholas, peacocks, the terrace full of people, bread and chocolate, and references to neighbouring houses and the life of the area. The stylistic blackness is broken by the red of some cherries hanging in the tree and of some geraniums, with the corner of the bitter oranges off to one side and a blue jersey belonging to one of us. Here the writing is white and the background black. In 2002, Ansesa added to the scenes of his memories a touched-up photograph of the façade of our house with the sculpture by Anna Manela, the title *Vision from St. Nicholas*.

In this tour of *FETS/FACTS*, *Paths*, *Persistences* and *Signals*, we could easily say that the recollection of the Sant Pere neighbourhood and of the gardens on Carrer de l'Àngel at Can Gironella and of Plaça de Santa Llúcia at Can Ferreras is rooted in childhood, in the years when the memory was laid down and filled out, and that it charts a trajectory of constant conceptual innovation without ever losing sight of the recurring persistency of the original memory.

Among Ansesa's successive works, those we hold especially dear at home are the folders containing Christmas greetings and the memory of his mother (Manuela Gironella i Riera, 14 March 1915 – 10 February 2002), which warrants specific treatment and de-

notes a sensitive and warm emotional nature, a screen print and a poem that interprets his innermost imaginary.

A sensibility that is also distilled in the works that he devotes to values or individuals that define a universe that is complete and circular, from Girona to Girona, taking in the sphere of the entire world.

7. FETS/FACTS

Enric Ansesa

The spring of lockdown, 2020

With clear eyes in the dark night, the long night in which, when we are conscious, we situate ourselves. In the wakefulness of sleep, you can trace parts of the body and gradually discover small reliefs that configure textures of our skin, each can be a reference, an alert or a warning depending on the state in which we find ourselves at that time.

The absence of light is often a rest for my eyes, which want to see facts in every one of the things they observe or look at.

Looking is not seeing, seeing gives rise to a series of reflections, observations and investigations that often take us to the limit of perception and its interactivity.

The absence of light is not negation. On the contrary, it is the font, perhaps the source of energy and its synergies, it is a state beyond visual reality, it is the necessary darkness we need to watch the art of film, for example, which is the art of light, movement, colour and the interaction of the senses.

Closing one's eyes is often the opposite of what it seems to be: it is to open one's vision to the realities always concealed by commodities or juggling tricks. As the poet J.V. Foix said, "It is when I sleep that I see clearly".

In the arts, observation is usually a path for concentration, but it is

often not for the conceptualisation of feeling. The brain frequently needs a catalyst to bring an idea together and to fix it, materialising an idea is an alchemy of human reality, giving form to matter, an ideal according to Aristotle.

As a young man, I strove to concentrate with my eyes closed, shut tight, and I tried to see what came to me. Often, after a series of bright sparks and trails visible in the darkness of the eye, the desired image materialised.

Today, I expect little of the ideals preached to us. I have learned to downplay everything, or almost everything, or at least that's what I try to do. I continue to believe that the functions of things need to be explained, even metaphysical ones, if we are to understand and value actions and events. Useless art is extremely necessary in order to be able to differentiate the concept from conduct, generally fashions do not form part of avant-garde movements, they tend to mimic and dissolve them. Silence is often a word that explains what we do not understand, just as the hollow determines the function of a drinking vessel. The path is in the last step, and the journey depends on us, mindful that not arriving is also a destination.

Our paths are all in the same context, the planet, whether they are the same or different. Just as all the colours make up the human race and just as everything is an active part of life.

Behaviourism has determined so much like the violence and cruelty that we have still not rooted out.

We ought to help to spread and attempt to create solidarity in order to redistribute the means for living and abolish accumulation and poverty.

Wakefulness leads me to the dream, from the formal representation of the object to its essence and function; time teaches that we can always learn, that everything is a lesson, even failure and denial.

Evolution is a path that never ends, we finish it when we stop walking, the word 'end' is synonymous with 'no more' or 'thus far'.

In my dream with closed eyes, I remember stories about Sant Nicolau that I imagine in images, stones, beams, scaffolding, steam, songs, midnight masses and marriages. Architectures of memory in a space that is still alive.

Silence of a discourse that is born of memory, of old memories of punctuation marks in Gothic lettering, the points in the geometry of sets, of the integral so close to the place where Lluís Antoni Santaló was born above a cemetery and beneath the glass gaze of the rose window of Sant Pere, memory of a space close to memory.

Between dreaming and reality, art is a tool for analysing the thinking of an era; it is a path that leads to places in unusual situations but determined by a rag hanging on a drier, by a concept of space and its occupation.

From whence comes what one sees and interprets, like an X-ray that transcends its format. Of those paths in the darkness, looking from time to time for those horseshoe-shaped shadows of superfluous and yellow light, of restrictions and little investment, in which it is possible to intuit the volume of a tree, a façade or the continuum of a dark and solid wall, beneath the tragic but much-loved sound of the bells of the Cathedral of Santa Maria, which, together with the Gothic rocket to the sky of Sant Feliu, watches over us like the parents of a marriage of stone and art.

Memory of the robes of the sober procession of colour, chained, barefoot, with forms and gazes in an unknown world; everything, absolutely everything, to infinity, is subject matter for the arts, for understanding it and explaining what one feels as testimony.

FETS/FACTS is all that and more, a part of a cry, an alert, but also testimony, in which dots, now LEDs—that come from the numbered reliefs of black matter which my friend, the late Arnau Puig, described as a list of the dead or as the lamps in an Italian cemetery—are also the raised dimples of Italian rubber floorings, which modernised our floors in the sixties, they are this and more, they are the glow-worms we hunted in the gardens as

teenagers or the luminous images of Our Lady of Lourdes that watched over us at night.

Behind each black point is an LED, which is part of a screen that configures images that illustrate evidential facts for us. The chronicles of disasters of humanism, that the ethics of an aesthetics wants to show as a political tool of memory.

In the austere and much loved Chapel of Sant Nicolau, we built a reflection around certain facts and events and we showed a visible memory as a document for history.

These are not dreams, they are now realities. At Imaginart, an early rubber piece that continued the discourse of the points and later of the needles. At Vilabertran, the great exhibition, with diptychs and triptychs, large formats against the stone walls of the former abbey, an extraordinary rehearsal for one of my great dreams: situating a piece for reflection in a chapel in the Cathedral of Santa Maria in Girona.

The aesthetics of silence and the ethics of art reveal the times and their evolution, icons must be prepared to keep the church up to date, multiculturalism, freedom of beliefs but, above all, respect for life, liberty and equality for all ahead of origins and the uncaused cause.

I am often alert to what is happening and to what might come or what is already here. Day by day, evolution leads us to a constant discovery, we need collaborating informers and hermeneuts who will show us what new eyes are looking at and what might interest us.

The Bòlit-Sant Nicolau, a space I love deeply for many reasons. It needs to be taken to darkness, the absence of light is a source of energy.

When we enter, a black wall forces us to go to the right and, ahead of us, a rectangular piece measuring 192 x 100 cm, with a surface dotted with LEDs, reflects us, with each of our images and characteristics. Here is a tool for aesthetic control, but it

warns us of who is coming and the control we will be subjected to. In the apse, to the right, where the altar stood, is the work *Fets*, measuring 100 x 384 cm, in which images of 1 October 2017 on a surface of LED dots show us and prove the violence employed against citizens in various places around the country by the security forces.

1 October was a watershed and it will increasingly be a referent day after day due to its meaning and its symbology. It is testimony of the brutality of a system and of a concept of state policies so primitive that it is shocking due to its barbarism.

Those of us who lived through the uprisings of the 1960s to the 80s had ways of evolving in parallel when it came to following events. Nowadays, it is all very different, the materials, the specialised and robust preparation, with sophisticated equipment and stagings. It is a recreation of a medieval attack or the feared charges with bayonets fixed.

We have thousands of photos and videos of our own and on social media, where everything that illustrates the events can be found. We have taken some and have put together an overview which, treated with a reductionist aesthetic, shows us a view of the events as a memoir in black and white.

To the left, at the end, the other work, *Facts*, also measuring 100 x 384 cm, is a tribute to the emigrants who want immigrants but who are in fact refugees fleeing from the many and diverse assaults on them in their various countries of origin and who end up being rejected by what is termed 'Western civilisation'. The images show beaches full of death or the hope of life of those arriving through their own efforts or the will of the sea having been shipwrecked. The blue cemetery of the Mediterranean, historically the sea of culture, is now a sea of indifference and of calculating interests. Basically, the aim is to show the facts and realities of this indifference, the basic right of overcoming barbarism and misery. It is an aesthetic vision that draws a continuum by joining up dots turned into life

and images, and it teaches this song to the selfless volunteers risking their lives to save others. It is a cry to those who are indifferent that demands the birth of a force of solidarity that should extend wellbeing to all, a commitment on the part of art to history.

8. ENRIC ANSESA, A BIOGRAPHY

By Toni Álvarez de Arana
Curator

1945

Enric Ansesa Gironella was born in Sant Daniel, Girona.

From 1962 to 1971

Years given over to training. Studies in sculpture and painting. Works with ceramic and paints his first watercolours. Produces his first abstract calligraphic pieces in 1962, but remains committed to figuration. Works with figurative references using dark blues and blacks with contrasting whites. Has a studio on Carrer de l'Àngel. Lives in Girona and Barcelona. Makes his first trips around Europe. **Group exhibitions:** *First Spanish Contemporary Art Encounter*, Barcelona, 1971. *Reggia di Caserta*, Naples, Italy, 1971.

1972

Solo exhibitions: Galerie Bürdeke, Zurich, Switzerland. **Group exhibitions:** Instituto de Arte Juan Herrera, Santander. *Eleven Artists from Girona*, Sala Municipal de Girona; Casa de Cultura de Camallera. *First Exhibition of Catalan Contemporary Art*, Graus, Huesca. Spends time in Italy. Produces his last paintings on Girona with very dark figurative references.

1973

Solo exhibitions: Sala La Gàbia, Girona. Galeria Internacional, Girona. Petite Galerie, Alliance Française, Lleida. **Group exhibitions:** *Petit format*, Sala Fidel Aguilar, Girona. *First Provincial Art Exhibition*, Fontana d'Or, Girona. *Tribute to Picasso*, Voltes

d'en Rosés, Girona. First public actions. Begins to work with matter and adopts a spatial concept of the landscape.

1974

Solo exhibitions: Art Gallery, Pals (with Faixó). **Group exhibitions:** *Sculpture Show*, Sala de la Caixa de Pensions, Girona. Produces black linked sculptures that are essentially imaginary portraits. The spatial matter concept gradually takes shape in his painting. Creates his first black painting. Installs his studio on Carrer de Santa Clara, above the Pont de Pedra bridge.

1975

Group exhibitions: *22 Catalan Avant-garde Plastic Artists*, Plaça de Catalunya, Girona. *66 Contemporary Artists from Girona*, Museo San Telmo, San Sebastián. *Solidarity with the Peoples of Spain*, Gothenburg, Stockholm, Sweden. *Knowledge of Catalan Art*, Galerie Emporium, Maureillas-las-Illas, France. Begins his first calligraphic paintings on grey and black backgrounds. He becomes concerned with arrangement and composition. Heavily involved in public and community activity related to the transition to democracy.

1976

Creation of the Assembla Democràtica d'Artistes de Girona (Girona Democratic Assembly of Artists, ADAG). Action and manifesto *Human Rights Now*, ADAG, Casa de Cultura, Girona. Poster for the summer school, ADAG, Girona. **Group exhibitions:** *Avui Newspaper Art Collection*, Fundació Miró, Barcelona; Fontana d'Or, Girona. *Tribute from the Towns of Spain to Miguel Hernández*, Orihuela. *Tribute to Rafael Alberti*, Sala Gaspar, Barcelona. *Tribute to Carles Rahola: 1881-1939*, Sala Fidel Aguilar, Girona; Casino de Cadaqués; Fundació Miró, Barcelona. *Amnesty, Human Rights and Art*, Fundació Miró, Barcelona. *Tribute to the CEC*, Saló del Tinell, Barcelona. Year filled with the intense collective work generated by the ADAG. First black paintings with white calligraphy.

1977

Solo exhibitions: Galeria Benlliure, Valencia. Action and poster for 11 September (National Day of Catalonia), ADAG, Girona.

Fairs poster, Girona City Council. **Group exhibitions:** *Tribute to Catalonia in the Figure of Lluís Xirinacs*, Fundació Miró, Barcelona; Museu d'Art Contemporani, Granollers. *We Want the Statute*, ADAG, Sala Fidel Aguilar, Girona. Gradually defines the process of the black background of the support and the compositional structuring becomes marked out. Incorporates numbers and letters in his works.

1978

Solo exhibitions: *Four x 3 i 5* (with Corominas, Faixó and Gispert), Galeria 3 i 5, Girona; Acadèmia de Belles Arts, Sabadell. **Group exhibitions:** *Art and Medicine*, Galeria 3 i 5, Girona. *Catalan Plastic Art: The Generation of 66*, Fontana d'Or, Girona. *Loyalty to a People: Exhibition - Tribute to Abbot Escarré: Catalan Artists*, CIEMEN, Fontana d'Or, Girona. Radical black backgrounds. Constructional compositions with gestural elements.

1979

Solo exhibitions: Galeria Rayuela, Barcelona (with Corominas and Faixó). Galeria Sant' Angelo, Sant Feliu de Guíxols (with Faixó and Torres Monsó). Founding of *Art-actitud* magazine, Girona (with Corominas, Faixó and Gispert). **Group exhibitions:** Galeria Totem, Barcelona. *Catalan Plastic Art: The Generation of 66*, Colegio de Arquitectos Santa Cruz de Tenerife. Inaugural exhibition, Museu de Cadaqués. *12 Catalan Painters*, Galeria 3 i 5, Girona. *Festival of Letters*, Galeria Ciento, Barcelona. *Small Format*, Galeria Cànem, Castellón. Paints black on black, meticulous and radical works. Arrangement of matter as gesture. The work develops into a constructional and gestural synthesis underpinned by a Minimalist concept. Makes his first screen prints.

1980

Solo exhibitions: Galeria René Metras, Barcelona. Sala L'Esplai, Consell de Cultura, Calella. Designs the sets and costumes for the *Black on Black* ballet performed by the Ballet Experimental de l'Eixample de Barcelona (BEDEB), directed by Consol Villaubí. Performance of *Black on Black* by the BEDEB at the: Teatre Bartrina, Reus; Teatre Casal, Mataró; Fundació Miró, Barcelona; and the courtyard of the Hospital de la Santa Creu, Barcelona. **Group exhibitions:** *Contemporary*

Painting, Galeria René Metras, Barcelona. *Projects for a Ballet*, Fundació Miró, Barcelona. *Postal Delivery Exhibition*, Galeria Metrònom, Barcelona. Inaugural exhibition, Museu dels Països Catalans, Banyoles. *Gironan Plastic Art Today*, Institut Vell, Girona. *The Eighties Scene*, Galeria 3 i 5, Girona. *First Punt Diari Exhibition: Contemporary Catalan Art*, Fontana d'Or, Girona. Explores black and the use of glossy black in depth. Works on scenery for Consol Villaubí. Publishes the article "La renovació de l'escola de Belles Arts de Girona", *Punt Diari*, 12 March. Makes the screen print *520 Dots on Black*.

1981

Solo exhibitions: Galeria 3 i 5, Girona. Galeria Delta, Camprodon (with Faixó and Espigolé). *Ritual for an 11 September*, Fontana d'Or, Girona (with Faixó). *Ritual for an 11 September* installation, steps of Girona Cathedral. *Black on Black* ballet, BEDEB, Teatre Municipal de Girona. *Imaginary Space for a Performance by the Independent Experimental Theatre* installation, Plaça del Vi, Girona (with Corominas, Costa and Faixó). *Sequences in Black* film. *Aesthetic-conceptual Proposal Charting an Urban Stretch of the Onyar River and Its Reflections* video (Bonaventura, Faixó and Nogué). **Group exhibitions:** *Mail Art*, Rosamília gallery, Castello S. Giorgio, Italy; Vitiello gallery, Naples, Italy. Galeria Massanet, Figueres. *Artists' Books*, Metrònom, Barcelona. *Exhibition of Gironan Art Today*, Palais des Congrès, Perpignan. Makes black sculptures with conceptualised objects. Artist's books: *Memòria en negre* and *Estudis de composició*, *Tribute to Fra Luca Paccioli di Borgo*, single copies. Publishes "A propòsit de l'homenatge a Rafael Masó", *Los Sitios*, 22 February, and "La senyalització, vehicle de comunicació socio-cultural", *Punt Diari*, 2 September. Works with the team that makes *Punt-visió*, the first television broadcast for Girona.

1982

Designs the sets and costumes for Consol Villaubí and the BEDEB for the *Let's Go In* ballet, Palau de Congressos de Montjuïc, Barcelona. Presentation of the video *Aesthetic-conceptual Proposal for Charting an Urban Stretch of the Onyar River and Its Reflections*, Arco, Madrid. **Group exhibitions:** Galeria 3 i 5, Arco, Madrid. Fundació Marsà, Fontana d'Or, Girona. *Plastic Arts of the 50s-80s*. *Expoculture*, Generalitat de Catalunya,

Palau de Congressos de Barcelona. *Proposal for a Collection*, Galeria 3 i 5, Girona. With Faixó, colour research studies and projects for the houses on the river, Girona (Fuses and Viader). Publishes *Ronda de nit amb espelmes*, Quim Bosch exhibition, La Lluna, Girona.

1983

Black Omelettes and Their Conceptualised Interactions, La Lluna, Girona. *Line of Fire*, Shrine of Els Àngels, Gironès, in commemoration of the 150th anniversary of the *Renaixença* cultural movement, Generalitat de Catalunya (with Faixó). **Group exhibitions:** *The Journey*, Fundació Miró, Barcelona. Pontevedra Art Biennial. *Tribute to Miquel Martí Pol*, Labour Day, Barcelona. La Sirena, Cadaqués. *Third Sant Cugat del Vallès Art Exhibition* (touring). Colour research project for the PERI regulations in the Old Quarter of Girona (Fuses, Moner, Pla and Viader). Research grant from the Generalitat. Supervision and monitoring of the first phase of the project to refurbish houses on the Onyar River (Faixó, Fuses and Viader). Report entitled *Entorn social i professional de l'artista*, L'Art a Catalunya a Debat. Member of the board of the Federació Sindical d'Artistes Plàstics de Catalunya (FSAPC). His work becomes more intense and features symbols incorporated into the dialogue between matt and gloss.

1984

Group exhibitions: Quest Gallery, Tampa, Florida, USA. Salvador Dalí Museum, St. Petersburg, Florida, USA. Zwinger gallery, Germany. Universität Oldenburg, Germany. *Solidarity with Uruguay*, Palau Meca, Barcelona. Galeria Cadaqués 3, Cadaqués. *Exhibition of Contemporary Art from the Girona Districts*, exhibition rooms of the Government of Andorra. *17 Artists from Girona*, Museu d'Història, Girona. Supervision and implementation of the second phase of the project to refurbish houses on the river (Faixó, Fuses and Viader). Colour research project for the Special Plan for the Sant Daniel Valley, Girona (with Faixó, Deulofeu and Panella). Catalan Art Critics' Association (ACCA) Award. With Faixó, colour research and project for Plaça de Can Mariner, Santa Coloma de Gramenet (X. Valls). *Procés*, artist's book, single copy. Spends time in Paris. Incorporates symbols covering large areas into his works.

1985

Solo exhibitions: Dalia Tawil Gallery, New York, USA. Galeria AB, Granollers. Galeria Massanet, Figueres. **Group exhibitions:** *17 Artists from Girona*, Musée d'Albi, France. *Tribute to Picasso*, Galeria Cadaqués, Cadaqués. Galeria Massanet, Figueres. Galeria 3 i 5, Girona. *Art Collection*, Xarxa Cultural (touring). Galeria AB, Granollers. Dalia Tawil Gallery, New York, USA. Kornblee Gallery, New York, USA. Black works with large matter calligraphy. Incorporates colour and some collage elements into his work. Member of the Plastic Arts Commission at the Second Congress of the Catalan Language. Lives and works during the spring on West End Avenue, New York. Designs 11 September cover for *Avui* newspaper.

1986

Solo exhibitions: *Studies and Drawings*, INEM Vicens Vives, Girona. **Group exhibitions:** *Art Collection of the Generalitat de Catalunya*, Sherover Theatre Jerusalem, Israel. *25th Miró Prize*, Fundació Miró, Barcelona. Galeria Theo, Barcelona. Galeria AB, Granollers. *Catalonia: A Centre of Art*, Museu d'Història, Girona. *Girona and the Onyar*, "la Caixa", Girona. *To Pasolini*, Universitat de Barcelona. Scramel space, EEC, Brussels, Belgium. Symbolic elements and figurative elements appear overlaid on the black. Continues the incorporation of colour.

1987

Solo exhibitions: Art Forms Gallery, Red Bank, New Jersey, USA. Galeria Sebastià Jané, Girona. **Group exhibitions:** Aspen Fine Art Gallery, Aspen, Colorado, USA. TR Rogers Gallery, Beverly Hills, California, USA. *Avant-garde Movements Revived: 1949-1987*, Sala d'art Sebastià Jané, Girona. Galeria Theo, Barcelona. *Tribute to Pasolini*, Sala Gosé, Lleida. *For Liberation*, Übersee-Museum, Bremen, Germany; Kristianstads Läns Museum, Kristianstad, Sweden. Incorporates pure colour, overlaying it on the black. His "Conversations" series represents a major effort in his struggle with colour. Publishes "Notes a l'entorn de l'art", *Qüern* magazine, no. 5; and "La idea com a model", *Quadern d'Art*, no. 3, Espais, Centre d'Art, Girona. Sebastià Jané publishes his *Conversations* screen print.

1988

Solo exhibitions: Espais, Centre d'Art, Girona. Galeria Tobermory, Maó. International Painting Collection, Barcelona. Andorra Art

Gallery, Andorra. *Black-Green-Black* garden installation, Espais, Centre d'Art, Girona. **Group exhibitions:** *Art Collection of the Generalitat de Catalunya*, Casa de Cultura, Girona. *Grey and Black*, Sala d'art Sebastià Jané, Girona. *Maó Port*, Galeria Tobermory, Maó. International Fine Arts Limited, Bellmore, USA. Continues to incorporate colour into his work in a carefully measured way. Figurative references also appear, made dramatic by very strict compositions and execution. Starts to develop gardens using calligraphy done in grass or plant elements. Publishes *Black and Grey, grisa i negra*, catalogue accompanying the *Grey and Black* exhibition, Sebastià Jané, Girona.

1989

Solo exhibitions: Galleria MR, Rome, Italy. Sala d'art Sebastià Jané, Girona. Galeria AB, Granollers. **Group exhibitions:** North Gallery Massachusetts College of Art, Boston, USA. Talk Gallery, Boston, USA. Clive Foster, Milan, Italy. Art Gallery, Boca Raton, Florida, USA. *Very Fast* collection, Galeria AB Granollers. *Art Collection of the Xarxa Cultural*, Palais des Rois de Majorque, Perpignan, France. Centro Cultural Margarita Nelken, Coslada, Madrid. *Tribute to Carles Mensa*, Sala d'art Sebastià Jané, Girona. *Testimony Collection*, "la Caixa", Barcelona. Spends time in Rome. His works are once again dominated by black, with colour now inserted. New struggle to move forwards. Experiments with eliminating black, meaning the same elements are now given over to light and colour. Publishes *Reflexió sobre la pintura*, catalogue accompanying the exhibition at the Galeria Sebastià Jané, Girona.

1990

Solo exhibitions: Art Sud, Toulouse, France. Clive Foster, Milan, Italy. Mercè Ettinghausen, La Pera. *The Garden* installation, Clive Foster, Milan, Italy. **Group exhibitions:** *In Your Life*, Espais, Centre d'Art, Girona. *Once upon a Time*, Sala d'art Sebastià Jané, Girona. *Europe in Search of an Identity*, Sala d'art Sebastià Jané, Barcelona. *Music and Painting*, Kloster Wöltingerode, Niedersachsen, Germany. Returns to black in his work, the orthodoxy of which is now enriched with greater freedom. Composition still exists but is less rigid. Various visits to Milan. Publishes *Oltre il giardino calligrafico*, exhibition catalogue, Clive Foster, Milan, Italy. Experimental screen prints published by Edicions Bertó.

1991

Solo exhibitions: *Made in Princeton*, Princeton University, Princeton, New Jersey, USA. **Group exhibitions:** *Edicions Bertó Graphic Work*, Galeria AB, Granollers. Stadtgalerie, Salzgitter, Hanover, Germany. Lives and works for six months at Princeton. Colour is integrated into the black. Publishes an essay in the catalogue accompanying the J. Colomer exhibition, Girona City Council. Publishes an essay in the book on López Pousa, L U, Barcelona. Moves his studio near the Pont de Pedra to Carrer dels Caputxins, Girona.

1992

Solo exhibitions: Sales Municipals d'Exposició, Girona. **Group exhibitions:** *Against Racism*, CAUM, UNESCO, Madrid. *92 Exhibition of Catalan Contemporary Art* (touring). *Artists with the Catalan Olympic Committee*, Palau de la Música, Barcelona. New materials overlaid on the black, and greenish and metallic hues predominate in the calligraphy and symbols.

1993

Solo exhibitions: Tecla Sala, L'Hospitalet. **Group exhibitions:** *Contemporary Art Show*, Museu d'Art de Sabadell. *19 Artists in Tribute to Miró*, exhibition rooms of the Government of Andorra. *To Miró... We Deepen Our Gaze*, Galeria Greca, Barcelona. *Catalonia incognita*, Winchester School of Art, Winchester, England; John Hansard Gallery, Southampton, England; Centre Cultural CajaMadrid, Barcelona. Publishes the screen print *The Verdigris Does Not Hide the Recollections of Last Spring*, Edicions Bertó, Barcelona. Publishes the essay "Cal·ligrafia" in the catalogue accompanying the exhibition *Tribute to Miró*, organised by the Government of Andorra. Continues to develop calligraphic and signic elements on black backgrounds, with textures in bronze hues.

1994

Solo exhibitions: Galeria Barcelona, Barcelona. Galeria Greca, Foire Internationale d'Art Contemporain (FIAC), Paris. **Group exhibitions:** *Against Hunger*, Mans Unides, Girona. *19 Artists in Tribute to Miró*, Fontana d'Or, Girona. *Catalan Wave*, Catalonia Incognita, Corner House, Manchester, England. Galerie Ceigert, Basel, Switzerland. Museu d'Història de la Ciutat de Girona. Contemporary Art Collection. *Ex-Libris. Exhibition in Tribute to*

Walter Benjamin, Galeria d'Art Horizon, Colera. *Avui Newspaper Art Collection*, Centre de Cultura Contemporània, Barcelona. *75 Years of Art in Girona*, Fontana d'Or, Girona. *Testimony Collection*, Fundació Caixa de Pensions, Barcelona. Participates in *The Plastic Arts in the Media* seminars, organised by the Col·legi de Periodistes, Fontana d'Or, Girona. Continues to use blacks in his work but incorporates large, highly textured signic elements in a struggle with his own idiom. The metal hues gradually grow darker, heralding a return to absolute black.

1995

Solo exhibitions: Spaces for *Black*, Blanquerna, Generalitat de Catalunya, Madrid. *Journey to Hell (A Day in the Warsaw Ghetto)* installation, Fontana d'Or, Girona. **Group exhibitions:** *Geometries of Wrongs*, Galeria Greca, Barcelona. *Contemporary Catalan Art*, Espace Belleville CFDT, Corum de Montpellier, Montpellier, France. Palau de Carlemany, Girona. *Postal Art*, EMA, Girona. *Tribute to Enric Marquès*, "la Caixa", Llagostera. *Avui Newspaper Art Collection*, Palau de la Diputació, Tarragona. *Artists and the Sardana Dance*, Couvent des Minims, Perpignan, France. First benefit biennial for the Fundació Privada Disminuïts Físics del Vallès Oriental, Sala Sant Jordi, Granollers. Designs the Easter week poster for the Confraria dels Manaies de Girona. Illustrates a page in the book *Solidaridad*, published by Anaya. Signs continue to grow darker, though with lighter metallic hues with hints of grey that blend in with the dramatic matt black.

1996

Solo exhibitions: *Pictorial Spain*, Palazzo Ducale, Revere, Italy. **Group exhibitions:** *Ex-Libris. Exhibition in Tribute to Walter Benjamin*, Centre Bonastruc ça Porta, Girona. *Avui Newspaper Art Collection*, Palau Bofarull, Reus. *18th Anniversary*, Galeria AB, Granollers. *Artists and the Sardana Dance*, Casa de Cultura, Girona. *Centenary of Puccini's La Bohème*, Galeria Horizon, Colera. *A Hundred Ex-Libris by Spanish Artists in Tribute to Walter Benjamin*, Instituto Cervantes, Bremen, Germany; Instituto Cervantes, Munich, Germany. *From the Figure to Energy*, Young Museum, Revere, Italy. Shows work in the Bologna Fair with D'Arts Diagonal Art. The Young Museum in Revere adds one of his works to its collection. Writes the article for the catalogue accompanying the exhibition *Pep Colomer After the Eclipse*, Museu d'Art de

Girona. Writes the introduction to the catalogue accompanying the Agustí Gironella exhibition *The Painter and the Neighbourhood*, Fundació Caixa de Girona, Agrupació d'Aquarel·listes. Damp signs appear within the overall black in his works.

1997

Solo exhibitions: *Pictorial Iberia*, Antico Palazzo della Pretura, Castell'Arquato, Italy; Forte Crest, Milan, Italy. Galeria Tití Tapiola, Empuriabrava. *Josep Pla and Girona, Domus domini* and *Amid the Trees. Tribute to Rafael Alberti*, Fontana d'Or, Fundació Caixa de Girona, Girona. **Group exhibitions:** *E.S. Collection*, Espai d'Art, Montbrió spa, Montbrió del Camp. *Art for the Heart*, Palau Robert, Barcelona; exhibition rooms of BBV, Barcelona. *A Hundred Ex-Libris. Exhibition in Tribute to Walter Benjamin*, exhibition rooms of the Government of Andorra. *Papers*, Galeria Horizon, Colera. *Pictorial Spain*, Instituto Cervantes, Milan, Italy. *Remembering Algol: 50th Anniversary*, Galeria Greca, Barcelona. *Small Format*, Galeria Barcelona, Barcelona. Member of the jury for the project seeking ideas on the colour of the façades on the Ter River in Ripoll. Writes an article for the book *Al senyor Carles Muñoz Espinalt, des de la memòria*, a tribute to Carles M. Espinalt, Muñoz Espinalt edicions, 1997, Barcelona. A dialogue begins in his work between reflective and damp blacks, impacting powerfully on their Minimalist spirit.

1998

Paths of the Heart and It Happened in Granada. Tribute to García Lorca installations, Fontana d'Or, Fundació Caixa de Girona, Girona. Presentation of the portrait of J.F. Kennedy in the exhibition *The Gaze of a Genius. Salvador Dalí 1904-1989*, Café Español, Oviedo. **Group exhibitions:** Galeria Barcelona, Barcelona. Writes an introduction to the catalogue *Memòria de 25 anys Fontana d'Or*, Fontana d'Or, Fundació Caixa de Girona, Girona. Writes the essay for the *Paths of the Heart* installation catalogue, Fundació Caixa de Girona, Girona. Writes the essay "Cinco tardes, veinte horas compartidas con Francesc Torres", Sales Municipals, Girona City Council. Participates as a guest in the International Congress on Alzheimer's Disease, contributing the essay "Crónica imaginaria de un hecho". Creates the graphics for the Fundació Colomer-Sanz. The death of his great friend and collaborator Jaume Faixó, about

whom he writes various articles. The dialectical tension continues between the blacks that once again appear in the damp textures. His installations reflect the subtlety and conceptual force of his work.

1999

Path. Tribute to M. Martí Pol installation, Fontana d'Or, Fundació Caixa de Girona, Girona; Blanquerna, Generalitat de Catalunya, Madrid. *In Out Reservation* installation for the exhibition *The Sioux: Imaginary Redskins*, Museo de América, Madrid; CajaAstur, Oviedo. *Crossing the Looking Glass* installation, Fontana d'Or, Fundació Caixa de Girona, Girona. **Group exhibitions:** *The End of the Beginning*, Galeria Horizon, Colera. *Tribute to the Petite Galerie of the Alliance Française*, Museu Morera, Lleida. *To Rafael Alberti*, Fundació Niebla, Casavells. *Art-quelarre*, Galeria San Mario, Barcelona. Writes an essay for the *Crossing the Looking Glass* installation. The evolution of black continues and the damp textures gradually disappear. Uses latest-generation industrial materials in his installations.

2000

Solo exhibitions: *Black Horizon*, Galeria Horizon, Colera. *Crossing the Looking Glass* installation, Centre d'Art Sa Quater, Inca, Mallorca. **Group exhibitions:** *In Pencil*, Círculo de Bellas Artes, Madrid. *Tribute to Walter Benjamin*, Galeria Art Contrast, Barcelona. *The Hand of the Poet*, Church of Sant Pere, Ripoll. *Tribute to Rafael Alberti*, Museu de l'Empordà, Figueres; Sala La Carbonera, Olot. *Art Museum 2000*, Fundació Vila Casas, Torroella. *Memory of Dreams: Salvador Dalí, 1904-1989*, exhibition rooms of the Government of Andorra; Sala America, Vitoria-Gasteiz. *Tribute to Rafael Alberti*, Fontana d'Or, Fundació Caixa de Girona, Girona. *L'Âge d'or. Tribute to Luis Buñuel*, Galeria Horizon, Colera. *Calligraphy versus Typography*, Galeria Lluçà Homs, Barcelona. *Boxes for the 15th Anniversary*, Galeria Greca, Barcelona. *Hand of the Poet*, City Park, Vajdahunyad Castle, Budapest, Hungary. Designs the S&M stand for the Alimentaria International Trade Fair, Barcelona. Contributes to volume 1 of *A-7* magazine. Makes the *Black Horizon* and *Gold Rain* screen prints. Ultra-flat blacks and luminous blacks make a new appearance in his work. Cuts incisions in the surfaces of his large canvases that make minimal

shining black lines appear, creating tension through a suggestive order.

2001

Solo exhibitions: *Black way*, Adam's Art, Dudelange, Luxembourg. *Crossing the Looking Glass* installation, Sala de Cultura Eivissa, Sala de Cultura de Maó, Torre dels Enagistes, Manacor. *Presence and Memory of JF*, Fontana d'Or, Fundació Caixa de Girona, Girona. Galeria Horizon, Barcelona. **Group exhibitions:** *L'Âge d'or. Tribute to Luis Buñuel*, Sala d'Exposicions de Castelldefels. Inaugural exhibition, Galeria Morandi, Girona. *The Conquest of Space*, Galeria Horizon, Colera. Designs the poster for the Sant Narcís Fairs in the city of Girona, Girona City Council. Llotja del Peix d'Alacant, Generalitat Valenciana, *Memory of Dreams* and *Portrait of JFK. Contemporary Artists*, Museum in Motion (MiM), Castello di San Pietro, Piacenza. Makes the *Double Cross* screen print. Publishes "Garden man" in *A-7* magazine, vol. 2. Designs the cover of Girona City Council's colour charter. Publishes "Lluny del riu per damunt de la boira, caminem en silenci" in the Jaume Faixó catalogue, Fundació Caixa de Girona. Publishes "Presència i memòria a Jaume Faixó", *El Punt* newspaper, Girona. Develops his conceptual sense in his installations. His works maintain their radicalism with Minimalist constructions full of tension.

2002

Solo exhibitions: *Presences beyond the Light*, Chapel of Sant Nicolau, Girona City Council, Girona. *Door of Light - Tribute to Gaudí*, Fundació Caixa de Girona, Fontana d'Or, Girona. Designs the S&M stand for the Alimentaria International Trade Fair, Barcelona. Writes the article "Dalí" published in the May issue of *Bonart* magazine. **Group exhibitions:** MUVIM, Valencia, Generalitat Valenciana, *Memory of Dreams - Salvador Dalí* and *Portrait of JFK. Visions in Black*, Galeria Horizon, Colera. *25 Years of Galeria 3 i 5*, Platja d'Aro. *Art for Arteriosclerosis*, Casa de Cultura de Girona. *Tribute to Luis Cernuda*, Galeria Ópera, Sitges. *Tribute to Gaudí*, cover of *Bonart* magazine. *Dalí Images - Portrait of JFK*, Centro de Exposiciones de Benalmádena, Malaga. Publishes his *Portrait of My Mother* screen print in memory of his mother. Continues to explore the practice of art as a concept. Continues his social radicalism and critique through the use of strict blacks.

2003

Group exhibitions: *To Luis Cernuda*, Fundación Caixa Galicia, Santiago de Compostela. *Art Today from Tapestry Onwards*, Museu d'Art de la Pell, Vic. *Horizon + 10*, Galeria Horizon, Colera. *Art and Research for Diabetes*, Palau Robert, Barcelona. *Let's Kill Each Other. Art for After a War*, Casa de Cultura, Girona. *Between the Illusion and the Limit*, Galeria Barcelona, Barcelona. *Avant-garde Painting*, Galeria AC, Olot. *You Can Do Anything with Paper*, Galeria Greca, Barcelona. Produces the *Beyond the Light* portfolio containing five screen prints and a text. Publishes the *Five-Stitch Suture* screen print. Begins the "After Fontana" series, which gradually develops from an imaginary incision and eventually becomes sutures into which he introduces metal elements that close the incisions in the manner of stitching. The works tend to be large format and done in matt blacks with gloss lines suggesting incisions that are overlaid with metal fragments in the manner of stitches.

2004

Wall installation, Serra&Mota, Alimentaria International Trade Fair, Barcelona. *Palace Life in the Middle Ages*, Fontana d'Or, Girona; Société Archéologique, Montpellier. **Group exhibitions:** *Lidia Rediviva*, Museu l'Amistat, Cadaqués. *Visions of Desire*, Galeria la Riba, Cadaqués; Museu Abelló, Mollet del Vallès; Sala Luzán, CAI, Saragossa. *The Legacy of Pop Art in Catalonia*, Museu d'Art, Girona. *You Can Do Anything with Paper*, Galeria Greca, Barcelona. The Foundation's Collection, Fundació Vila Casas, Palafrugell. Galeria Horizon, Colera. Publishes his *Acid Rain* screen print, limited edition of 96. Illustrates Imma Morente's collection of poems *No em miris els ulls en la foscor*, published by Comarcal, Alella. In his installations, he uses black and white projection enhanced by refractory backgrounds. Continues with the forcefulness of black lines on black.

2005

Solo exhibitions: Galeria Catalejo, Marbella. Galeria Horizon, Colera. Palau Solterra, Fundació Vila Casas, Torroella. *Memory* installation, Fira Inart, Girona. *Universe and The Discovery (Columbus and the Taíno)* installations, Fontana d'Or, Girona. **Group exhibitions:** *Myth, Work and Art in the Gavà Venus*, Fundación

Hervás Amezcua, Gavà. *Walter Benjamin Ex-libris*, Biblioteca de Sort; Sala Kutxa Bilbao-Bizkaia, Bilbao. *Haute-Lisse*, Contemporary Art Collection, Museu d'Història de Girona. *Reading Point*, Caixa de Sabadell, Sabadell. *Artists and the Sardana Dance*, Museu Cerdà, Puigcerdà. Founding member of *Outer Horizons* magazine, publishes the text "Mirar no és veure" and designs the cover of issue no. 0. Publishes the essay "A la manera d'introito" in the catalogue accompanying the Ansesa exhibition at the Galeria de Arte El Catalejo, Marbella. Publishes the screen prints *Outer Horizons*, limited edition of 75, and *We the people*, limited edition of 67. Continues to be involved in the social functions of art and maintains the radicalism of black.

2006

The Forest of Thought installation, Fira Inart, Girona. *Bishop Margarit* installation, Fontana d'Or, Girona. **Group exhibitions:** *Between Silences*, Galeria Horizon, Colera. *Papers from the End of the Millennium*, Biblioteca de Catalunya, Barcelona. *Light and Volume*, Galeria Greca, Barcelona. Makes a film about Bishop Margarit. Publishes his *Path of Words* screen print. Makes an etching to illustrate a text by Francesc Torralba in *Papers from the End of the Millennium*. *The Forest of Thought* installation exemplifies Ansesa's aesthetic and use of black, enhanced by volume and the space, in which the shadow of the black is transformed into light.

2007

Solo exhibitions: *Vitruvian Black*, Palau Miramar, Sitges. *Ansesa, Virtual Exhibition*, SIES TV. *Bertrana, Forty Years* installation, Fontana d'Or, Girona. *125 Years of La Vanguardia* installation, Fontana d'Or, Girona. **Group exhibitions:** *Sculpture and Painting*, Galeria Barcelona, Barcelona. *Black and white*, Galeria Horizon, Colera. Publishes his *Writings between Night and Dawn* screen print, limited edition of 74. The Federació d'Organitzacions Empresarials de Girona (FOEG) publishes his graphic work *Des de la diversitat*, limited edition of 350. Subtle manipulated recycled objects transformed into sculptures painstakingly finished in blacks with small gold incisions. Part of the radical black of his painting fills with small legible and illegible calligraphic writings.

2008

Solo exhibitions: *Presences*, Col·legi Oficial de Decoradors, Girona. *Art and Thought*, Can Sunyer, Vilajoan. *Studies, Projects and Drawings*, Galeria Andorra Art, Andorra. *Miracle, 100 Bonart Magazines, Projections and Recreational Science: Tribute to Estalella*, Fontana d'Or, Girona. **Group exhibitions:** *Berliner Liste Art Fair 2008*, Ego Gallery, Barcelona. *Time and chance*, Galeria Horizon, Colera. *Projections: Interior with Artist*, Fontana d'Or, Girona. Art Madrid Fair, stand for the Galeria Principal Art, Madrid. Makes his *Magazines* sculpture. Publishes his *Black Signals* screen print, limited edition of 74. Writes the text "Art i vida" in *Outer Horizons* magazine. Designs the poster for the 45th Girona Rambling and Sports Group (GEiEG) climb up to Els Àngels. In Can Sunyer, he experiments with spatial concepts using opposing elements unified by black.

2009

Solo exhibitions: *Traces and Signals*, Espai Volart, Fundació Vila Casas, Barcelona. *Frequencies*, Ego Gallery, Barcelona. *Doble Helix* installation, Can Sunyer, Vilajoan. **Group exhibitions:** *Absolute Black and the Lessons of Darkness*, Villa Tamaris Centre d'Art, La Seyne-sur-Mer, France; Centre d'Art Raymond Farbos, Mont-de-Marsan, France; Espace d'art contemporain Eugène Beaudouin, Antony, France. *Presences of a Collection*, Fundació Caixa Girona, Fontana d'Or, Girona. *Painting and Sculpture*, Galeria Barcelona, Barcelona. *Contemporary Tapestry and the Escola Catalana del Tapís*, Casa Aymat, Museu de Sant Cugat, Sant Cugat del Vallès. *I Have a Dream*, Gabarron Foundation, New York, USA; Rosa Parks Museum, Montgomery, Alabama, USA. *Spatiality*, Galeria Horizon, Colera. *Dream On, Little Desire*, Fundació Francisco Godia, Barcelona. Contributes to the production of issue 2 of *Outer Horizons* magazine. Makes his sculpture *Mythological Encounter (Sounion)*, installed in the Cap Roig Gardens. The study for *Sounion* is installed in Parc Art d'Escultura, Cassà de la Selva. Publishes his *Hundred Years* screen print. Conceptually addresses the space and time of his work in *Traces and Signals*, positing the installation of the exhibition as a work. Experiments with stainless steel and its black patina in his *Sounion* sculptures.

2010

Solo exhibitions: *Ansesa*, Galeria Presenta, Girona. *Wall installation*, Centre Joan Riu, Girona. **Group exhibitions:** *I Have a Dream*, Matt Lamb Studios, Chicago, USA. *Funnament Collection Prints*, Cercle Artístic Sant Lluc, Barcelona. *Creu Roja Catalunya Art Collection*, Expocambra, Girona. *Graphics*, Caixa Manlleu, Vic. *Collage*, Galeria Horizon, Colera. *Art & Scalextric Toy*, Sala Balclis, Barcelona. *Landscape Atlas*, Casa de Cultura, Girona. *Contemporary Tapestry*, Escola Tapís Català, Caixa de Terrassa, Terrassa. Makes the finish of a Scalextric car. Makes the sculpture *Night and Day: The Legend of the Flies of St. Narcissus*, Communication Prizes awarded by the Col·legi de Periodistes de Girona. Makes four screen prints, *Writings, Numerations, Horizon* and *Movements*, 411 copies, published by the Fundació Manpower. Publishes his *Dialogue for a Suture* screen print, limited edition of 45. Continues the small calligraphic incisions in a dialogue with the matt black surfaces. Shows a series and a sculpture on the Spanish Civil War dead at the Galeria Presenta.

2011

Group exhibitions: *Creativity versus Art*, Galeria Horizon, Colera. *Catalan School of Tapestry*, Musée Jean-Lurçat, Angers, France. *Visions of a Genius*, Galerie Elysees, New York, USA. *The Shoe and the Artist's Fetishism*, Casino de Girona. *Crick-Crack*, Outer Horizons, J. M. Contemporani, Barcelona. Contributes to the third issue of *Outer Horizons* magazine, *Creativity versus Art*. Illustrates the cover of Albert Compte's collection of poems *Locus evelinus*, published by Llop Ferotge. Publishes his *Three Crosses* screen print, limited edition of 68. Returns to his series on sutures and fields that cut, incorporating black and melted metal onto the completely black surfaces. Completes his documentary essay *Memory in Black*, with over five hours of footage, in which he reviews and evaluates concepts, thoughts, works and influences as if scanning his thinking.

2012

Solo exhibitions: *Persistences*, Galeria Imaginart, Barcelona. **Group exhibitions:** *Pepe Sales Festival. Teresa of Àvila, the Saint*, La Mercè, Girona. *100 Years. John Cage, Changes by Chance*, Galeria Horizon, Colera. *20 Years of Galeria Horizon*,

Colera. *Art for Ethiopia*, Casa de Cultura, Girona. Produces two artist's books, *A John Cage* and *Ansesa Black Book*, single copies. Publishes his screen prints *Som-hi / Here We Go*, limited edition of 17, and *Flag*, limited edition of 90. Year full of contacts and taking up strong affirmative stances. Produces works in the "Fields" series, painstakingly made on wood following a period of experimentation, presented at the Horizon and Imaginart galleries. His artist's books *Black Book*, which marks a break with the past and is dense, and his subtle conceptual tribute *A John Cage* are extremely interesting. Begins work on his "Flags / Flags of Freedom" series, producing two screen prints.

2013

Solo exhibitions: Galeria Imaginart, Barcelona. **Group exhibitions:** Galeria Imaginart, Barcelona. *With Sant Celoni*, Rectoria Vella, Sant Celoni. *Absolute Black*, Galerie Grand E'terna, Paris. *The Eyes of Genius*, International Convention Center, Haifa, Israel. Col·legi d'Interioristes de Girona. Presence at the International Art Fair of Bogotá. Illustrates the collection of poems *Cent mil cercles i un sol vers*. Designs the invitation to *The Eyes of Genius* exhibition. Publishes his *Memòria - Memory* screen print, limited edition of 72, and the poster *Flags of Freedom*. A year of reflection and consolidation. Interest in his work grows in quality and quantity. Works on various series such as "Sutures", "Flags of Freedom" and "Fields", developing the tactile sense of the concept and the subtlety of the volume and colour. At times posits bringing Minimalism and kinetic art together. His work evolves in accordance with his discourse and gradually he generates greater freedom to the extent of even altering his ranges of black.

2014

Group exhibitions: *The Bassat Collection: The Seventies*, Nau Gaudí, Mataró. *Latent Colour*, the city's art collection, Casa Pastors, Girona. *Art, Voice and Vote*, Museu d'Història de Catalunya, Barcelona; Musée Jean-Lurçat, Angers, France. Galerie Elysees, New York. *With Sant Celoni*, Rectoria Vella, Sant Celoni. Contributes to the collective reproduction of the work by Antoni Estruch on 11 September 1714. Presence at the art fairs in Teheran and Caracas. Publishes his *Let's Go* screen print.

Continues to explore the concept of space and its occupation, as well as fields of needles as a concept. Works experimentally with rubber. Pays considerable attention to the political situation.

2015

Solo exhibitions: *Dialogues. Three Considerations of the Work of Enric Ansesa*, Universitat de Girona, Centre Cultural La Mercè, Girona. **Group exhibitions:** *The Limit and the Infinite*, Rectoria Vella, Sant Celoni. *Small Large Format*, Galeria AB, Granollers. Centro de Arte Daniel Suárez, Caracas, Venezuela. Presentation of *Foams*, a screen print published to commemorate the 50th anniversary of the Institut Guttmann, Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona. Publishes his *Networks* screen print. His needles and fields series continue to evolve. The political situation prompts him to make pieces to provide support.

2016

Solo exhibitions: *Emotions on Black*, Galeria Imaginart, Barcelona. **Group exhibitions:** *The Bassat Collection. Catalan Contemporary Art 1940-1979*, Tecla Sala, L'Hospitalet. *Why drawing now?*, Galeria Horizon, Colera. *The Bassat Collection: The Seventies*, Nau Gaudí, Mataró. *Printed*, Galeria Jecsalis, Sant Feliu de Guíxols. He publishes his *Thirteen Letters* screen print. His series of dots of the early 1980s continue to evolve, with the new raised dimples in which he uses rubber.

2017

Solo exhibitions: *Night and Dreaming* as part of the *Dialogues: Painting, Music and Heritage* event organised by the Agència Catalana del Patrimoni Cultural and Bòlit, Centre d'Art Contemporani. Girona, Santa Maria de Vilabertran House of Canon, where he shows large-format pieces of needles and raised dimples taken to the limit, a group of works intended to foster reflection and spirituality. **Group exhibitions:** *See the Word*, Galeria Horizon, Colera. *Antonio Niebla. Personal Testimony*, Rectoria Vella, Sant Celoni. *The Bassat Collection: Contemporary Art*, Lienzo Norte, Ávila. ADAG. *Self-organisation, Symbolic Struggle and Social Practice 1976-1978*, exhibition curated by Narcís Selles, Museu d'Art, Girona. Espai Imaginart, Bogotá. *No Political Prisoners*, a painting for *El Punt Avui* newspaper, issue

of 16 November 2017, p. 25. Publishes his *We Are and We Will Be* screen print.

2018

Group exhibitions: *Original Graphic Work. Tribute to Edicions Bertó*, Galeria Eude, Barcelona. *In-side out*, Galeria Horizon, Colera. *From Meifrèn to Dalí*, Museu de Cadaqués, Cadaqués. *Art for the Republic* (touring). *Damià Escuder: Every Life*, Museu d'Història de Girona, Girona. Illustration for Xavier Marcet's book *Esquivar la mediocridad*. Publishes his *Cries* screen print. He works on rubber and its interrelationships, makes large-format raised-dimple pieces and begins to introduce LEDs into his artworks.

2019

Group exhibitions: *Catalonia in the Heart of Castilla y León*, Cortes de Castilla y León and Fundación Villalar, Valladolid.

2020

Solo exhibitions: *Persistences*, retrospective exhibition, Museu Can Framis, Fundació Vila Casas, Barcelona. **Group exhibitions:** *Bassat Collection of the Nau Gaudí in Mataró*, Fundación Cajasol, Córdoba, Huelva, Cadiz and Jaén. *Silence of Being*, Galeria Horizon, Colera.

EXPOSICIONS

Comissariat:
Toni Álvarez de Arana

Conceptualització i museografia:
Toni Álvarez de Arana
Enric Ansesa

Disseny gràfic i museogràfic:
aeiou, estudi gràfic

Transport d'obres d'art:
Transports Corcoy

ENRIC ANSESA. FETS/FACTS

Bòlit, Centre d'Art Contemporani. Girona
Del 20 de novembre de 2020 al 31 de gener de 2021

Organització i producció:
Ajuntament de Girona. Bòlit, Centre d'Art Contemporani. Girona

Direcció:
Carme Sais

Equip tècnic:
Diana Sans i Farners Cabra

Administració:
Consol Vilà

Documentació:
Cultural Rizoma i Elisenda Hereu

Muntatge:
ICMèdia

Assegurances:
Molas i Torroella

Assessorament lingüístic i traduccions:
TraduAction

Mediació i públics:
Núria Gascons i Tonyi Mateos

Fotografies:
Pere de Prada
Miquel Moragas

ENRIC ANSESA. CAMINS

Museu d'Art de Girona
Del 5 de desembre de 2020 al 5 d'abril de 2021

Organització i producció:
Museu d'Art de Girona (Agència Catalana del Patrimoni Cultural)

Direcció:
Carme Clusellas

Coordinació:
Mar de Prada

Conservació i Restauració:
Elena Boix

Producció, pintura i retolació:
Victor Molas, pintura
3G Pintors
Kork Fusters
Vidcus

Muntatge:
Josep Clusells
Quim Gironella

Assegurances:
Liberty Mutual Insurance Europe Ltd

Assessorament lingüístic i traduccions:
A. Garaizabal Traduccions

Difusió i comunicació:
Àngels Miralles. Tramoia Produccions Culturals

Fotografies:
Joan Figueras Carreras
Jordi Gran (aeiou, estudi gràfic)

ENRIC ANSESA. PERSISTÈNCIES

Fundació Casa de Cultura de la Diputació de Girona
Del 17 de desembre de 2020 al 20 de febrer de 2021

Organització i producció:
Fundació Casa de Cultura de la Diputació de Girona

Direcció i coordinació:
Lluís Freixas i Irene Forts

Suport tècnic:
Albert Johé
Gemma Ollé

Muntatge:
Mariona Estivill i Miquel Ribot

Retolació:
DX3 Serveis de retolació

Assegurances:
ERSM Insurance Brokers i AXA ART

Difusió i comunicació:
Anna Presas

ENRIC ANSESA. SENYALS

Museu d'Història de Girona
Del 25 de gener de 2020 al 8 de març de 2021

Organització i producció:
Ajuntament de Girona. Museu d'Història de Girona

Direcció:
Sílvia Planas

Coordinació:
Xesca Jiménez

Gestió administrativa:
Jordi Busquets

Muntatge:
Pere Montalban

Assegurances:
Molas i Torroella

Assessorament lingüístic i traduccions:
Servei Local de Català de Girona del CPNL

Difusió i comunicació:
Carme Irla

PRESTADORS

Ajuntament de Girona. CRDI
Enric Ansesa
Col·lecció Arxiu Municipal de Girona
Col·lecció Bassat, Mataró
Col·lecció Carmen Hospital
Col·lecció Carmen Mur
Col·lecció Fundació Vila Casas, Barcelona
Col·lecció Girona Futbol Club S. A. D.
Col·lecció Joaquim Nadal
Col·lecció Raventós-Artés, Barcelona
Col·lecció Vallbé-Mumbrú, Barcelona

AGRAÏMENTS

Ferran Ansesa
Oriol Ansesa
Arxiu Municipal de Girona
Dolors Batallé
Jordi Batallé
Marc Batallé
Ralph Bernabei
Lluís Bosch Martí
Nuri Busquets
Centro de Arte Daniel Suárez, Caracas
Clive Foster Gallery, Milà
Confraria dels Manaies de Girona
Dalia Tawil Gallery, Nova York
Roser Espinal
Cristina Feixas
Alfonso Ferrer
Joan Figueras Carreras
Xavier Figuerola
Fundació Guttman, Badalona
Fundació J. Comas
Fundació La Caixa, Barcelona
Galeria El Catalejo, Marbella
Galeria Grand E'terna, París
Galeria Greca, Barcelona
Galeria Horizon, Colera
Galeria Imaginart, Barcelona
Galeria Imaginart, Bogotà
Galeria MR, Roma
Anna Gironella
Sebastià Goday
Augusto de Marsanich
Francesc Mestre
Francesc Miralles
Àlex Mitrani
Montserrat Mumbrú
Carmen Mur
Museu d'Art de Cadaqués
Museu Nacional d'Art de Catalunya
Museum in Motion, Castelo di San Pietro, Piacenza
Joaquim Nadal
Antoni Niebla
Núria Poch
Gerard Prats
Princeton University
Arnau Puig (in memoriam)
Jordi Raventós
Charo Sanjuan
Marta Solà Planella
Àlex Susanna
Universitat de Girona
Ramon Vallbé
Pere Vehí
Silvy Wittevrongel
Carme Ylla
Young Museum, Revere

I a totes aquelles persones que han cedit desinteressadament obres i documents de la seva col·lecció per a l'exposició.

CATÀLEG

Edició i producció:

Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura.
Agència Catalana del Patrimoni Cultural. Museu d'Art de Girona.
Diputació de Girona. Fundació Casa de Cultura.
Ajuntament de Girona. Bòlit, Centre d'Art Contemporani.
Girona i Museu d'Història de Girona.

Direcció:

Carme Clusellas. Museu d'Art de Girona
Lluís Freixas i Irene Fort. Fundació Casa de Cultura de la Diputació de Girona
Sílvia Planas. Museu d'Història de Girona
Carme Sais. Bòlit, Centre d'Art Contemporani. Girona

Coordinació científica:

Toni Álvarez de Arana

Coordinació tècnica:

Cristina Ribot

Autors dels textos:

Toni Álvarez de Arana
Enric Ansesa
Glòria Bosch
M. Lluïsa Faxedas
Joaquim Nadal
Narcís Selles

Disseny gràfic i maquetació:

aeiou, estudi gràfic

Impressió:

Nexe Impressions

Assessorament lingüístic:

Servei Local de Català de Girona del CPNL

Traduccions:

Susan Brownbridge

Fotografies:

aeiou, estudi gràfic
Ajuntament de Girona. CRDI
Arxiu Enric Ansesa
Arxiu Successió Miró
Nuri Busquets
Joan Figueras Carreras
Pere de Prada
Narcís Selles
The State Tretyakov Gallery, Moscou
© Enric Ansesa, VEGAP, Girona, 2020
© Successió Miró 2020
© The State Tretyakov Gallery, 2020

Dipòsit Legal: Gi 1156-2020
ISBN: 978-84-8496-283-0

L'ús dels continguts d'aquesta obra està subjecte a una llicència de Reconeixement - No Comercial - Sense Obra Derivada (by-nc-nd) de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre i quan no sigui per a usos lucratiu i no es modifiqui el contingut de l'obra. Queden exclosos d'aquesta llicència els continguts els drets dels quals estan reservats mitjançant el símbol © i que només es podran utilitzar d'acord amb els termes establerts a la legislació corresponent.

